

Crna Gora
Ministarstvo prosvjete,
nauke, kulture i sporta

CENTAR ZA STRUČNO
OBRAZOVANJE

OBRAZOVNI PROGRAM

HOTELSKO-TURISTIČKI TEHNIČAR

SADRŽAJ

I OPŠTI DIO OBRAZOVNOG PROGRAMA.....	4
1. OPŠTE INFORMACIJE O OBRAZOVNOM PROGRAMU	4
2. NASTAVNI PLAN.....	7
II POSEBNI DIO OBRAZOVNOG PROGRAMA	10
3. MODULI	10
3.1. OPŠTEOBRAZOVNI MODUL	10
3.2. STRUČNI MODULI.....	11
3.2.1. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU I	11
3.2.2. OSNOVE TURIZMA I HOTELIJERSTVA	20
3.2.3. BRIGA O GOSTU	35
3.2.4. KULTURNO ISTORIJSKA BAŠTINA CRNE GORE	48
3.2.5. POSLOVNA EKONOMIJA U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU.....	60
3.2.6. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU II	70
3.2.7. OSNOVE RESTORANSKOG POSLOVANJA	79
3.2.8. POSLOVANJE HOTELSKOG DOMAĆINSTVA	89
3.2.9. FINANSIJSKO POSLOVANJE U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU	102
3.2.10. TURISTIČKA GEOGRAFIJA CRNE GORE.....	111
3.2.11. PREDUZETNIŠTVO	122
3.2.12. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU III.....	132
3.2.13. TURISTIČKE REGIJE SVIJETA.....	141
3.2.14. STATISTIKA I RAČUNOVODSTVO	155
3.2.15. KREIRANJE, PROMOCIJA I REALIZACIJA TURISTIČKIH ARANŽMANA, IZLETA I SPECIJALNIH PONUDA	167
3.2.16. PRODAJA I REZERVACIJA SMJEŠTAJA I DODATNIH USLUGA U UGOSTITELJSKIM OBJEKTIMA	175
3.2.17. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU IV	187
3.2.18. MARKETING U TURIZMU.....	196
3.2.19. POSREDNIČKI POSLOVI U TURISTIČKOJ AGENCIJI.....	210
3.2.20. PRIJEM I ODJAVA GOSTIJU NA RECEPCIJI	221
3.2.21. PRAVO U TURIZMU	234
3.2.22. OSNOVE WELLNESSA I SPA	246
3.3. IZBORNI MODULI	253
3.3.1. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU II/ I	253
3.3.2. ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA	262

3.3.3. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU II/ II	270
3.3.4. SAVREMENO ODRASTANJE.....	279
3.3.5. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU II/ III	289
3.3.6. SOCIJALNE MREŽE I GLOBALIZACIJA.....	298
3.3.7. POSLOVNA KOMUNIKACIJA I KORESPONDENCIJA.....	308
3.3.8. MENADŽMENT DOGAĐAJA.....	317
3.3.9. PSIHOLOGIJA PRODAJE	329
3.3.10. ANIMACIJA U TURIZMU	338
3.3.11. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU II/ IV	347
3.3.12. VODIČKI POSLOVI	356
3.3.13. POSLOVNA KULTURA	368
3.3.14. ENGLJSKI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU.....	379
4. STRUČNI ISPIT	396
5. NAČIN IZVOĐENJA OBRAZOVNOG PROGRAMA	413
6. NAČIN PRILAGOĐAVANJA OBRAZOVNOG PROGRAMA.....	420
7. REFERENTNI PODACI	424

Napomena:

Svi izrazi koji se u ovom dokumentu koriste u muškom rodu, obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

I OPŠTI DIO OBRAZOVNOG PROGRAMA

1. OPŠTE INFORMACIJE O OBRAZOVNOM PROGRAMU

NAZIV OBRAZOVNOG PROGRAMA: HOTELSKO-TURISTIČKI TEHNIČAR

SEKTOR/ PODSEKTOR PREMA NOK – u: Turizam, trgovina i ugostiteljstvo/ Turizam i ugostiteljstvo

STANDARDI ZANIMANJA NA KOJIMA SE PROGRAM ZASNIVA / NIVO:

- Recepcioner/ Recepcionerka, nivo IV1
- Recepcioner/ Recepcionerka za Wellness&SPA, nivo IV1
- Hotelsko-restoranski tehničar/ Hotelsko-restoranska tehničarka, nivo IV1
- Agencijski službenik/ Agencijska službenica, nivo IV1
- Sobar/ Sobarica, nivo II

NIVO OBRAZOVANJA: IV1

TRAJANJE OBRAZOVANJA: Četiri godine

KREDITNA VRIJEDNOST OBRAZOVNOG PROGRAMA: 240 CSPK-a

USLOVI ZA UPIS, ODNOSNO UKLJUČIVANJE U PROGRAM:

- U skladu sa zakonom

USLOVI ZA NAPREDOVANJE I ZAVRŠETAK OBRAZOVANJA:

- U sljedeći razred napreduju učenici koji su na kraju školske godine pozitivno ocijenjeni iz svih modula/predmeta tog razreda i ako su obavili profesionalnu praksu, kako je predviđeno nastavnim planom
- Obrazovanje se završava polaganjem stručnog ispita, u skladu sa zakonom

NIVO OBRAZOVANJA ODNOSNO STRUČNE KVALIFIKACIJE KOJE SE STIČU:

Nivo obrazovanja:

- Završetkom obrazovnog programa Hotelsko-turistički tehničar, stiče se srednje stručno obrazovanje u četvorogodišnjem trajanju i kvalifikacija nivoa obrazovanja Hotelsko-turistički tehničar/Hotelsko-turistička tehničarka, nivo IV1

Stručne kvalifikacije:

Završetkom obrazovnog programa Hotelsko-turistički tehničar, stiču se sljedeće stručne kvalifikacije:

- Recepcioner/ Recepcionerka, nivo IV1
- Recepcioner/ Recepcionerka za Wellness&SPA, nivo IV1
- Hotelsko-restoranski tehničar/ Hotelsko-restoranska tehničarka, nivo IV1
- Agencijski službenik/ Agencijska službenica, nivo IV1
- Sobar/ Sobarica, nivo II

CILJEVI OBRAZOVNOG PROGRAMA:

- Osposobljavanje učenika za dostizanje stručnih i ključnih kompetencija koje su predviđene odgovarajućim Standardima zanimanja i Standardima kvalifikacija na kojima se zasniva obrazovni program.

ISHODI UČENJA**Po završetku obrazovnog programa, učenik će biti sposoban da:**

- Izvrši analizu radnih zadataka, planira i organizuje rad u turističkoj agenciji i ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića
- Izvrši ličnu pripremu za rad i pripremu radnog mjesta za obavljanje poslova
- Izvrši prodaju i rezervaciju smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića
- Izvrši prijem, doček i smještaj gosta u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića
- Informiše goste o ponudi osnovnih i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića
- Koordinira radom osoblja na recepciji, u restoranu i domaćinstvu
- Izvrši odjavu i ispraćaj gosta
- Posluži hranu i piće i organizuje događaje i katering
- Izvrši provjeru statusa postojećih rezervacija na odgovarajući način, u skladu sa procedurama
- Predloži i kreira turističke aranžmane, izlete i specijalne ponude u zemlji i inostranstvu na zahtjev klijenta i na osnovu analize potreba turističkog tržišta
- Izvrši promociju turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda u agenciji, putem promotivnih kanala i na sajmovima
- Izvrši pripremu i kontrolu realizacije turističkih aranžmana i izleta
- Izvrši posredničke poslove u turističkoj agenciji
- Obavi istraživanja, analizu i segmentaciju turističkog tržišta
- Izradi ponudu turističkih usluga i proizvoda u turističkoj agenciji
- Izradi kalkulacije i odredi cijene aranžmana/ usluga
- Izvrši obračun i naplatu usluga
- Vodi ogovarajuću poslovnu dokumentaciju u elektronskoj i pisanoj formi
- Rukovodi aktivnostima na realizaciji radnih zadataka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića i turističkoj agenciji
- Izvrši nadzor realizacije radnih aktivnosti u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića i turističkoj agenciji
- Izvrši osiguranje kvaliteta i kontrolu pruženih usluga i donosi korektivne mjere za unapređenje
- Osigura funkcionalnost opreme i inventara u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića i turističkoj agenciji
- Obavi komunikaciju sa gostima, saradnicima i poslovnim partnerima
- Sprovede postupke i mjere za zaštitu na radu, zaštitu radne i životne sredine

ISHODI ZA DOSTIZANJE KLJUČNIH KOMPETENCIJA**Po završetku obrazovnog programa, učenik će biti sposoban da:**

- Komunicira na maternjem jeziku, jeziku školovanja i/ili službenom jeziku, primjenom pravilnog i stvaralačkog usmenog i pisanog izražavanja, tumačenjem pojmova, stavova i činjenica, koristeći vizuelni, zvučni/audio i digitalni materijal prilikom upotrebe jezika u obrazovanju, radu, slobodnom vremenu i svakodnevnom životu

- Koristi različite jezike na odgovarajući i efikasan način za komunikaciju, primjenom pravilnog i stvaralačkog usmenog i pisanog izražavanja kroz slušanje, govor, čitanje i pisanje prilikom tumačenja misli, osjećaja, činjenica i mišljenja, u odgovarajućem rasponu društvenog i kulturnog konteksta
- Koristi matematičku kompetenciju i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji, primjenjujući matematički način razmišljanja i funkcionalno matematičko znanje i vještine u rješavanju problema u svakodnevnim situacijama, kao i znanja i metodologije kojima se objašnjava svijet prirode i promjene uzrokovane ljudskim aktivnostima, radi postavljanja pitanja i zaključivanja na temelju činjenica
- Koristi informaciono-komunikacione tehnologije na odgovoran i siguran način za učenje, rad i učestvovanje u ličnom i društvenom životu, za pronalaženje, procjenu, čuvanje, stvaranje, prikazivanje i razmjenu informacija, kao i za razvijanje saradničkih mreža putem interneta
- Upravlja sopstvenim učenjem i karijerom, uključujući efikasno upravljanje vremenom i informacijama kako u samostalnom učenju tako i pri učenju u grupi, na konstruktivan način, sagledavanjem sebe, svojih vještina, stavova i vrijednosti, suočavanjem sa stresovima uzrokovanim neprekidnim životnim promjenama, pritiscima i rizicima, kao i preuzimanjem odgovornosti za vođenje zdravog načina života
- Učestvuje u društvenom životu i radu, postupa kao odgovorni građanin i u potpunosti učestvuje u građanskom i društvenom životu, zasnovanom na razumijevanju socijalnih, ekonomskih, pravnih i političkih koncepata i struktura, kao i globalnog održivog razvoja
- Pretvori ideje u djelo, uključujući stvaralaštvo, inovativnost, spremnost na preuzimanje rizika i iskorišćavanje prilika, kao i preduzimanje inicijative i sposobnosti da se sarađuje u cilju planiranja i upravljanja projektima koji imaju kulturnu, društvenu ili finansijsku vrijednost
- Uoči značaj razumijevanja i poštovanja načina na koji se ideje kreativno izražavaju i prenose u različitim kulturama u obliku niza umjetničkih i drugih kulturoloških formi, razvijajući i izražavajući vlastite ideje i osjećaj pripadnosti ili uloge u društvu na različite načine i u različitim situacijama

2. NASTAVNI PLAN

R. BROJ	PREDMET / MODUL	BROJ ČASOVA PO OBLICIMA NASTAVE I KREDITNA VRIJEDNOST																					
		I RAZRED					II RAZRED					III RAZRED					IV RAZRED					UKUPNO	
		Σ	T	V	P	KV	Σ	T	V	P	KV	Σ	T	V	P	KV	Σ	T	V	P	KV	Σ	KV
A. OPŠTEOBRAZOVNI MODUL																							
1.	Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost	108				6	108				6	108				6	99				6	423	24
2.	Matematika	108				6	108				6	108				6	99				6	423	24
3.	Engleski jezik	108				5	108				5	108				5	99				5	423	20
4.	Fizičko vaspitanje	72				2	72				2	72				2	66				2	282	8
5.	Informatika	72				4	72				4											144	8
6.	Istorija	72				4																72	4
7.	Ekologija i zaštita životne sredine	72				4																72	4
8.	Psihologija						72				4											72	4
9.	Sociologija											72				4						72	4
UKUPNO: A. OPŠTEOBRAZ. MODUL		612				31	540				27	468				23	363				19	1983	100
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		53,1				51,7	46,9				45,0	40,6				38,3	34,4				31,7	43,9	41,7
B. STRUČNI MODULI																							
1.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I	108	40	68		6																108	6
2.	Osnove turizma i hotelijerstva	144	108	36		8																144	8
3.	Briga o gostu	72	36		36	4																72	4
4.	Kulturno istorijska baština Crne Gore	72	72			4																72	4
5.	Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu	72	58	14		4																72	4
6.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu II						108	40	68		6											108	6
7.	Osnove restoranskog poslovanja						108	36		72	6											108	6
8.	Poslovanje hotelskog domaćinstva						108	36		72	6											108	6
9.	Finansijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu						72	54	18		4											72	4
10.	Turistička geografija Crne Gore						72	72			4											72	4
11.	Preduzetništvo						72	36	36		4											72	4
12.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu III											108	40	68		6						108	6
13.	Turističke regije svijeta											108	108			6						108	6
14.	Statistika i računovodstvo											108	68	40		6						108	6
15.	Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda											144	36		108	8						144	8
16.	Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima											144	36		108	8						144	8
17.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu IV																99	35	64		6	99	6
18.	Marketing u turizmu																132	99	33		7	132	7
19.	Posrednički poslovi u turističkoj agenciji																132	33		99	7	132	7
20.	Prijem i odjava gostiju na recepciji																132	33		99	7	132	7
21.	Pravo u turizmu																66	50		16	3	66	3

R. BROJ	PREDMET / MODUL	BROJ ČASOVA PO OBLICIMA NASTAVE I KREDITNA VRIJEDNOST																						
		I RAZRED					II RAZRED					III RAZRED					IV RAZRED					UKUPNO		
		Σ	T	V	P	KV	Σ	T	V	P	KV	Σ	T	V	P	KV	Σ	T	V	P	KV	Σ	KV	
22.	Osnove Wellnessa i SPA																66	56	10		4	66	4	
UKUPNO: B. STRUČNI MODULI		468	314	118	36	26	540	274	122	144	30	612	288	108	216	34	627	306	107	214	34	2247	124	
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		40,6	27,3	10,2	3,1	43,3	46,9	23,8	10,6	12,5	50,0	53,1	25	9,4	18,7	56,7	59,4	29,0	10,2	20,2	56,7	49,8	51,7	
C. IZBORNI MODULI																								
1.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu II/ I	72	28	44		3																72	3	
2.	Geografija*	72	72			3																72	3	
3.	Održivi razvoj turizma	72	72			3																72	3	
4.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu II/ II						72	31	41		3											72	3	
5.	Savremeno odrastanje						72	54	18		3											72	3	
6.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu II/ III											72	26	46		3						72	3	
7.	Socijalne mreže i globalizacija											72	50	22		3						72	3	
8.	Poslovna komunikacija I korespondencija											72	46	26		3						72	3	
9.	Menadžment događaja											72	36	36		3						72	3	
10.	Psihologija prodaje											72	58	14		3						72	3	
11.	Animacija u turizmu											72	40	32		3						72	3	
12.	Izabrana poglavlja iz matematike III											72	72			3						72	3	
13.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu II/ IV																66	22	44		3	66	3	
14.	Vodički poslovi																66	33	33		3	66	3	
15.	Poslovna kultura																66	46	20		3	66	3	
16.	Engleski jezik u turizmu i ugostiteljstvu																66	22	44			66	3	
17.	Izabrana poglavlja iz matematike IV																66	66			3	66	3	
UKUPNO: C. IZBORNI MODULI		72				3	72				3	72				3	66				3	282	12	
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		6,3				5,0	6,3				5,0	6,3				5,0	6,2				5,0	6,3	5,0	
D. STRUČNI ISPIT																								
D. STRUČNI ISPIT																						4		4
E. SLOBODNE AKTIVNOSTI																								
E. SLOBODNE AKTIVNOSTI		MIN. 36 ČASOVA					MIN. 36 ČASOVA					MIN. 36 ČASOVA					MIN. 33 ČASA							
F: PROFESIONALNA PRAKSA																								
F: PROFESIONALNA PRAKSA		10 DANA					10 DANA					10 DANA										30 DANA		
UKUPNO (A+B+C+D)		1152			36	60	1152			144	60	1152			216	60	1056			214	60	4512	240	
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		100			3,1	100	100			12,5	100	100			18,7	100	100			20,2	100	100	100	

T – Teorijska nastava

V – Vježbe

P – Praktično obrazovanje (Praktična nastava)

KV – Kreditna vrijednost

Σ – Suma (Godišnji fond časova)

* – Može se izučavati u I ili II razredu

Napomene:

- Nastavni plan sadrži ukupni godišnji fond časova, godišnji fond časova za svaki modul/predmet, kao i godišnji fond časova prema oblicima nastave (teorijska nastava, vježbe i praktična nastava). Škola sama raspoređuje sedmični broj časova u odnosu na godišnji. Preporučeni sedmični fond časova se dobija podjelom ukupnog broja časova modula sa brojem radnih nedjelja u toku školske godine.
- Praktično obrazovanje (praktična nastava) se realizuje u okviru stručnih modula, u školi i kod poslodavca. Minimalan broj časova praktičnog obrazovanja kod poslodavca je po 36 godišnje u III i IV razredu, u okviru ukupnog fonda časova praktičnog obrazovanja (praktične nastave). Osim u III i IV razredu, škola može organizovati praktično obrazovanje kod poslodavca i u nižim razredima, u skladu sa mogućnostima. U zavisnosti od materijalnih uslova u školi i kod poslodavca, praktično obrazovanje (praktična nastava) se može i u cjelini realizovati kod poslodavca.
- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV obuhvataju: njemački, francuski, italijanski i ruski jezik u zavisnosti od toga koji je strani jezik učenik izučavao u osnovnoj školi kao Strani jezik II. Modul je koncipiran na način da bude nadogradnja prethodno stečenog nivoa znanja stranog jezika. Učenici koji izaberu Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu II ne moraju ga izučavati sva četiri razreda, već u sljedećem razredu mogu izabrati drugi izborni modul, ali više ne mogu izučavati Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu II u okviru izbornog modula.
- U školama u kojima se nastava izvodi na jeziku pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, učenici imaju 34 časa nastave. Crnogorski jezik kao maternji se u tom slučaju izučava sa po dva časa sedmično.

II POSEBNI DIO OBRAZOVNOG PROGRAMA

3. MODULI

3.1. OPŠTEOBRAZOVNI MODUL

OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI:

- 1. CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST**
- 2. MATEMATIKA**
- 3. ENGLISKI JEZIK**
- 4. FIZIČKO VASPITANJE**
- 5. INFORMATIKA**
- 6. ISTORIJA**
- 7. EKOLOGIJA I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE**
- 8. PSIHOLOGIJA**
- 9. SOCIOLOGIJA**

IZBORNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI:

- 1. GEOGRAFIJA**
- 2. IZABRANA POGLAVLJA IZ MATEMATIKE III**
- 3. IZABRANA POGLAVLJA IZ MATEMATIKE IV**

Napomena:

Programe obaveznih i izbornih opšteobrazovnih predmeta priprema Zavod za školstvo u skladu sa odgovarajućom metodologijom, donešenom od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje.

3.2. STRUČNI MODULI

3.2.1. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	40	68		108	6

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva. Osposobljavanje za upotrebu stranog jezika u okviru struke, na nivou A2.1, za čitanje, slušanje, pisanje vrlo jednostavnih stručnih tekstova iz oblasti turizma i ugostiteljstva kao i za komunikaciju u svakodnevnim i situacijama iz profesionalnog života. Razvijanje kreativnosti, sistematičnosti, vještine prezentovanja timskog duha i motivacije za usavršavanje u struci.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Koristi pojmove o hotelima i hotelskim profesijama kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
2. Koristi pojmove o gradskim institucijama, kulturno istorijskim spomenicima kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
3. Koristi pojmove o slobodnom vremenu kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
4. Koristi pojmove o inventaru hotelske sobe i obavezama sobarice kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi pojmove o hotelima i hotelskim profesijama kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna nazive hotelskih profesija kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Nazivi hotelskih profesija: sobar, recepcioner, konobar, kuvar, menadžer, animator i dr.
2. Navede profesionalne osobine kroz usmenu/pisanu produkciju	Profesionalne osobine: ljubaznost, tačnost, odgovornost i dr.
3. Opiše sebi bliske osobe kroz usmenu/pisanu produkciju	Bliske osobe: članovi porodice, prijatelji, kolege i dr.
4. Igra ulogu u jednostavnom monologu/dijalogu na zadate situacije	Zadate situacije: opisivanje sebe i drugih
5. Prepozna informacije o smještajnim objektima i sektorima hotela kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Smještajni objekti: hoteli, moteli, kampovi, hosteli, odmarališta, pansioni, rezidencije, turistička naselja i dr. Sektori hotela: recepcija, hrana i pića, sektor hotelskog domaćinstva i dr.
6. Opiše vrste smještajnih objekata i sektore u hotelu kroz usmenu/pisanu produkciju	
7. Intepretira informacije o hotelu na osnovu autentičnog dokumenta ili sajta kroz usmenu/pisanu produkciju	Informacije: naziv, adresa, kategorija, smještajni kapacitet, dodatne usluge, broj telefona, mail i dr. Autentičan dokument: flajer, vizit karta hotela, prospekt i dr.
8. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: prezent odgovarajućih pravilnih i nepravilnih glagola, nepravilna množina imenica, brojevi, prisvojni i pokazni pridjevi, relativne zamjenice i prisvojne zamjenice
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 5. Za kriterijume 3, 4, 6, 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem	
Predložene teme	
- Predstavljanje - Hotel i druge vrste smještajnih kapaciteta - Sektori u hotelu - Gramatičke strukture: prezent odgovarajućih pravilnih i nepravilnih glagola, nepravilna množina imenica, brojevi, prisvojni i pokazni pridjevi, relativne zamjenice i prisvojne zamjenice	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Koristi pojmove o gradskim institucijama, kulturno istorijskim spomenicima kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna lokalitete u gradu kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Lokaliteti: institucije grada, kulturno-istorijski spomenici, sakralni spomenici i dr.
2. Opiše lokalitete u gradu kroz usmenu/pismenu produkciju	
3. Navede radno vrijeme institucija i njihovu poziciju u gradu kroz usmenu/pisanu produkciju	Radno vrijeme: vrijeme otvaranja, vrijeme zatvaranja, radno vrijeme non-stop, neradni dani i dr. Pozicija: centar grada, blizu, daleko, preko puta, u sredini i dr.
4. Navede prevozna sredstva u gradu kroz usmenu/pisanu produkciju	
5. Igra ulogu u dijalogu na zadate situacije	Zadate situacije: razgovor o radnom vremenu institucija i lokaciji spomenika grada
6. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: perfekat/imperfekat, glagoli kretanja, prepozicije, prilozi za vrijeme i mjesto, pridjevi (rod i broj), komparacija pridjeva, brojevi i prilozi za mjesto
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 4. Za kriterijume 2, 3, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem	
Predložene teme	
- Gradske institucije i kulturno istorijski spomenici - Prevozna sredstva - Vrijeme (sati) - Gramatičke strukture: perfekat/imperfekat, glagoli kretanja, prepozicije, prilozi za vrijeme i mjesto, pridjevi (rod i broj), brojevi i prilozi za mjesto	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Koristi pojmove o slobodnom vremenu kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste slobodnih aktivnosti kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Slobodne aktivnosti: izlasci, sportovi, mediji, književnost, muzika, gluma i dr.
2. Simulira komunikaciju na zadatu situaciju	Zadata situacija: razgovor o slobodnim aktivnostima i interesovanjima
3. Prepozna rečenice i fraze vezane za izlazak kroz usmenu/pisanu produkciju	Rečenice i fraze vezane za izlazak: prijedlog za izlazak, prihvatanje i odbijanje prijedloga za izlazak, razlog odbijanja i dr.
4. Igra ulogu u dijalogu koristeći fraze za zadate situacije	Zadate situacije: prijedlog za izlazak, prihvatanje i odbijanje prijedloga za izlazak, razlog za odbijanje, vrijeme, dan i mjesto
5. Opiše svoju svakodnevnu rutinu kroz usmenu/pisanu produkciju	Svakodnevna rutina: svakodnevne aktivnosti u privatnom i poslovnom životu
6. Opiše mjesto stanovanja kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Mjesto stanovanja: stan, kuća i prostorije u kuci i stanu, selo, grad, kvart i dr.
7. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture : prilozi za vrijeme, povratni glagoli, futur, modalni glagoli, prilozi za mjesto, objekatske zamjenice, odrične zamjenice i uzročne rečenice
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2, 4, 5, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem	
Predložene teme	
- Slobodno vrijeme i izlasci - Svakodnevne aktivnosti - Mjesto stanovanja - Gramatičke strukture: prilozi za vrijeme, povratni glagoli, futur, modalni glagoli prilozi za mjesto, objekatske zamjenice, odrične zamjenice i uzročne rečenice	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Koristi pojmove o inventaru hotelske sobe i obavezama sobarice kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste hotelskih soba kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Vrste hotelskih soba: jednokrevetna, dvokrevetna, apartman, predsjednički apartaman i dr.
2. Opiše hotelske sobe kroz usmenu/pismenu produkciju	
3. Prepozna inventar u sobi kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Inventar u sobi: oramar, krevet, mini-bar, sto, noćni stočić, stolica i dr.
4. Navede inventar sobe kroz usmenu/pismenu produkciju	
5. Navede posteljину i drugo hotelsko rublje kroz usmenu/pisanu produkciju	Posteljina i drugo hotelsko rublje: čaršav, prekrivač, jastučnica i dr.
6. Navede inventar kupatila i higijenska sredstva kroz usmenu/pisanu produkciju	Inventar kupatila: česma, vodokotlić, bojler i dr.
7. Opiše domaćinsko poslovanje u hotelu kroz usmenu/pisanu produkciju	Domaćinsko poslovanje: očistiti prašinu, zamijeniti posteljinu/peškire, usisati, očistiti kupatilo i dr.
8. Primjeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: imenice na meki znak, odgovarajući pravilni i nepravilni glagoli u prezentu, glagol biti sa rječicom ci, bezlični glagolski oblici, opisni pridjevi i pokazni pridjevi, uzročne rečenice i dass rečenice
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2, 4, 5, 6, 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem	
Predložene teme	
- Vrste hotelskih soba - Inventar hotelske sobe - Profesionalne kompetencije sobara/ice - Gramatičke strukture: imenice na meki znak, odgovarajući pravilni i nepravilni glagoli u prezentu, glagol biti sa rječicom ci, bezlični glagolski oblici, opisni pridjevi i pokazni pridjevi, uzročne rečenice i dass rečenice	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Strani jezik u ugostiteljstvu i turizmu je tako koncipiran da upoznaje učenike sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva i omogućava primjenu stečenih znanja u praksi. Preporučuje se komunikativna metoda i metoda aktivne nastave, tj. one koja upućuje na realizaciju zadatka.
- Preporučene didaktičke aktivnosti su sljedeće: rad u grupama, rad u paru, igranje uloga, simulacija situacije, učenje putem otkrića, analiza teksta, pretraživanje baze podataka, gostujući predavač na času (stručnjak za predmetnu temu), izrada Power Point prezentacije i panoa i dr.
- Preporučuje se formativno praćenje postignuća u učenju (bez ocjenjivanja) radi lakše evaluacije i samoevaluacije uz unaprijed postavljene ciljeve/ishode.
- Osim prethodnog u pravcu postavljanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Korišćenje različitih izvora znanja: enciklopedija, stručne literature, interneta, imperativ su nastave.
- U radu sa darovitim učenicima treba zadavati zadatke koji podstiču na razmišljanje, zaključivanje i analizu problema. Nastavnik u okviru rada sa darovitim učenicima treba da obezbijedi i mentorski rad kako bi podstakao razvoj njihovih sposobnosti i njihovo interesovanje u cilju karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Didaktička literatura

za francuski jezik:

- Latifi, M., L'hôtellerie en français, Didier-Hatier, Paris, 1993.
- Germain, C., Les stratégies d'apprentissage, Clé International, Paris, 1996.
- Lancien, T., Le multimedia, Clé International, Paris, 1998.
- Vigner, G., Enseigner le français comme langue seconde, Clé International, Paris, 2001.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Jovanović, I.; Mandić-Abdić, E., Bienvenue au Monténégro, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2006.
- Corbeau, S.; Dubois Ch.; Penfornis J-L., Tourisme.com, Clé International, Paris, 2013.
- Corbeau, S.; Dubois Ch.; Penfornis J-L Semichon L., Hôtellerie-Restaurant.com, Clé International, Paris, 2013.
- Laygues, A.; Coll, A., Le français en contexte : Tourisme, Maison des langues, Paris, 2014.
- Dussac, E., Bon voyage, Clé International, Paris, 2017.

za italijanski jezik:

- Balboni, P., Educazione bilingue, Perugia, Guerra Edizioni, Soleil, 1999.
- Balboni, P., Le sfide di Babele, Insegnare le lingue nelle società complesse, Torino, 2003.
- Quadro comune europeo di riferimento per le lingue: apprendimento, insegnamento, valutazione, La Nuova Italia, Oxford, Firenze, 2002.
- Dragicevich, P.; Sheward, T., Montenegro, Lonely Planet, Torino, 2021.
- Vedovelli, M., L'italiano degli stranieri, Storia, attualità e prospettive, Carocci, Roma, 2002.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

za njemački jezik:

- Dahlhaus, B.; Fertigkeit H., Langenscheidt, München, 1994.
- Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen, Langenscheidt, München, 2001.
- Ehlers S., Literarische Texte lesen lernen, Klett Edition Deutsch als Fremdsprache, München, 1992.
- Šekularac, B., Provjera znanja učenika kao sastavni dio nastavnog procesa, Strani jezik u nastavi, Nikšić, 1992.
- Šotra, T., Interkulturalni pristup: izazov u nastavi stranih jezika; Savremene tendencije u nastavi stranog jezika, Nikšić, 2001.

za ruski jezik:

- Щерба Л. В., Преподавание иностранных языков в средней школе, Общие вопросы методики, Москва, Высшая школа, 1974.
- Костомаров В. Г.; Митрофанова О. Д., Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам, Москва, «Русский язык», 1977.
- Девић-Романова В., Руски jezik, приручник за разговор, Београд, Завод за уџбенике, 1996.
- Кончаревић, К., Савремена настава руског језика (садржаји, организација, облици), Београд, 2004.
- Кишова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим -1, Подгорица, 2006.
- Кишова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим – 2, Подгорица, 2008.
- Наумовић, Г., Руски jezik, стручни текстови, 1-4. Разред угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике, Београд, 2003.
- Хавроница, С.А.; Харламова, Л.А.; Казнышкина, И.В., Практический курс русского языка для работников сервиса, «Русский язык» курсы, Москва, 2018.
- Piper, P.; Stojnić, M., Ruski jezik (izgovor, gramatika, konverzacija, vežbe), Zavet, Beograd, 2002.
- Little, D.; Perclova, R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova, R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

Gramatike:

za francuski jezik:

- Papić, M., Gramatika francuskog jezika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1984.
- Vicher, A., Grammaire progressive pour les adolescents, Clé International, Paris, 2002.
- Maheo-Le Coadic, M.; Reine M.; Poisson-Quinton S., Grammaire Expliquée du Français, Clé International, Paris, 2002.
- Gregoire, M., Grammaire Progressive du français, Clé International, Paris, 2003.

za italijanski jezik:

- Moderc, S., Gramatika italijanskog jezika, Udruženje nastavnika italijanskog jezika Srbije, Beograd, 2004.
- Dardano, M.; Trifone, P., Grammatica della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 1995.

za ruski jezik:

- Милинковић Љ., Практикум из граматике руског језика, Завод за уџбенике, Београд, 2006.
- Маројевић Р., Граматика руског језика за средње школе, Завод за уџбенике, Београд, 2004.
- Ласкарева, Е.Р., Чистая грамматика, «Златоуст», Санкт Петербург, 2009.

za njemački jezik:

- Kars, J. und U. Häussermann unter Mitarbeit von Koller, G. und Gruber, S., Grundgrammatik Deutsch, Verlag Moriz Dieserweg – Verlag Sauerländer, 1988.

Rječnici:

za francuski jezik:

- Dictionnaires le Robert, Le Petit Robert, dictionnaire de la langue française, Clé International, Paris, 2000.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni francusko-srpskohrvatski rečnik sa gramatikom, Prosveta, Beograd, 1991.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni srpskohrvatsko-francuski rečnik, Prosveta, Beograd, 1991.
- Putanec V., Francusko-hrvatski ili srpski rječnik, Školska knjiga, Zagreb, 1982.

za italijanski jezik:

- Deanović, J., Italijansko-hrvatski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Deanović, J., Hrvatsko-italijanski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Zingarelli, N., Vocabolario della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 2020.
- Klajn, I., Italijansko-srpski rečnik, Nolit, Beograd, 2011.

za ruski jezik:

- Пипер, П.; Петковић М.; Радић-Дугоњић, М.; Војводић, Д., Руско-српски речник и Српско-руски речник, Завод за уџбенике, Београд, 2001.

za njemački jezik:

- Grujić, B.; Srdjević, I., Standardwörterbuch Serbisch-Deutsch/Deutsch-Serbisch - Standardni rječnik njemačko-srpski/srpsko-njemački, Obod Predag & Nenad, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Zvučnici	1
4.	CD-player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno
- Pisani zadatak – po jedan u polugodištu
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta u specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku kroz poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme; razvoj kritičkog mišljenja i konstruktivnog dijaloga i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike različitih jezika na različitim nivoima i razvijanje svijesti o značaju verbalne interakcije; iniciranje, održavanje i zaključivanje razgovora kao i čitanje, razumijevanje i sastavljanje tekstova stručne/opšte tematike; uvažavanje kulturološke različitosti, interesovanje za različite jezike i međukulturnu komunikaciju i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja; korišćenje računara prilikom izrade prezentacija, slanja mejlova; radoznalost u vezi sa naučnim i tehnološkim napretkom važnim za pojedinca, porodicu, zajednicu i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka, stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarских radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju i dr.)
- Građanska kompetencija (poznavanje savremenih i kritičko razumijevanje istorijskih događaja; angažovanje radi zajedničkog ili javnog interesa kroz različite društveno odgovorne aktivnosti kao i razvoj kritičkog argumentovanog mišljenja o temama od javnog interesa; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz razgovor/ debate, diskusije i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; odvažnost i istrajnost u ostvarivanju ciljeva i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura i načina izražavanja, uključujući predmetne jezike, baštinu, tradiciju i kulturne proizvode; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn; spremnost na učešće u kulturnim iskustvima i dr.)

3.2.2. OSNOVE TURIZMA I HOTELIJERSTVA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	108	36		144	8

Vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim turističkim pojmovima, turizmom kao pojavom, ulogom i značajem održivog razvoja u turizmu, organizacijama u turizmu, pojmovima u hotelijerstvu, karakteristikama hotelijerstva kao ugostiteljske djelatnosti, podjelom i kategorizacijom hotela i ostalih ugostiteljskih objekata, organizacionom strukturom hotela i značajem standardizacije usluga za obezbjeđivanje kvaliteta u hotelijerstvu. Osposobljavanje za primjenu osnovnih turističkih pojmova u pravilnom kontekstu, razumijevanje turizma kao pojave i njegovih specifičnosti, identifikovanje aktivnosti i standarda rada u hotelijerstvu. Razvijanje kreativnosti, preciznosti, kritičkog mišljenja i pozitivnog odnosa prema struci

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Identifikuje nastanak, razvoj i potrošače u turizmu
2. Utvrdi specifičnosti turizma kao privredne djelatnosti
3. Procijeni uticaj selektivnog turizma na ukupnu turističku ponudu i njen razvoj
4. Ocijeni ulogu i značaj održivog razvoja turizma u turističkoj destinaciji
5. Identifikuje vrste organizacija u turizmu i njihov značaj
6. Identifikuje različite faze u razvoju hotelijerstva i njegov značaj za turizam
7. Identifikuje specifičnosti različitih vrsta ugostiteljsko poslovnih jedinica
8. Procijeni prostorno-funkcionalne i organizacione aspekte hotelijerskog poslovanja
9. Procijeni kategorizaciju ugostiteljskih objekata za smještaj na osnovu obaveznih i izbornih elemenata
10. Poveže standarde u hotelijerstvu sa kvalitetom pružanja usluga i bezbjednosti gostiju

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje nastanak, razvoj i potrošače u turizmu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni uslove nastanka i razvoj turizma	Uslovi nastanka i razvoja turizma: slobodno vrijeme i slobodna novčana sredstva
2. Objasni uzročno-posljedičnu vezu turističkih potreba i motiva	Turističke potrebe: primarne i sekundarne
3. Definiše potrošače u turizmu	Potrošači u turizmu: putnik, turista, posjetilac i izletnik
4. Objasni značajne faktore određenog prostora za razvoj turizma	Značajni faktori određenog prostora: atraktivni, komunikativni i receptivni
5. Kombinuje pojedinačne usluge u turistički proizvod	
6. Izvrši podjelu putnika u zavisnosti od motiva putovanja i dužine boravka , na zadatom primjeru	
7. Predstavi uticaj značajnih faktora određenog prostora za razvoj turizma, na zadatom primjeru	
8. Predstavi primjer dobrog turističkog proizvoda, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume od 6 do 8, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Uslovi nastanka turizma - Osnovne kategorije turizma - Razvojni put turizma - Turistički motivi	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Utvrđi specifičnosti turizma kao privredne djelatnosti	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni heterogenost turizma kao privredne djelatnosti	Heterogenost turizma kao privredne djelatnosti: privredne i neprivredne djelatnosti zastupljene u turizmu
2. Izvrši analizu pozitivnih i negativnih uticaja sezonskog karaktera poslovanja	Pozitivni uticaj: povećan novčani priliv, povećana mogućnost inostranih investicija, upoznavanje drugih kultura i dr. Negativan uticaj: sezonska koncentracija, zapošljavanje sezonske radne snage, radni vikendi, radnici sa nižom kvalifikacijom i dr.
3. Pojasni karakteristike turističke tražnje	Karakteristike turističke tražnje: heterogenost, mobilnost i elastičnost
4. Pojasni karakteristike turističke ponude	Karakteristike turističke ponude: heterogenost, statičnost, neelastičnost i supstitucionalnost
5. Napravi komparativnu analizu između materijalnog proizvoda i usluge	Materijalni proizvod: opipljiv je, proizvodnja i potrošnja su prostorno odvojene, može se transportovati, mogućnost skladištenja, mogućnost izvoza i dr. Usluga: nije opipljiva, vlasništvo se ne prenosi kupovinom, proizvodnja i potrošnja se obavljaju na istom mjestu, ne može se transportovati i dr.
6. Predstavi uticaj sezonskog karaktera poslovanja na turizam, na zadatom primjeru	
7. Prepozna na koji način ugostiteljsko-turistički objekat nastoji da riješi negativne uticaje faktora koji tražnju čine elastičnom, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6 i 7, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Specifičnost turizma kao privredne djelatnosti	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Procijeni uticaj selektivnog turizma na ukupnu turističku ponudu i njen razvoj	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni razvoj turizma i uslove koji su doveli do nastajanja selektivnog turizma kao oblika turističke ponude	Uslovi koji su doveli do nastajanja selektivnog turizma: razvijenost informacionih tehnologija, dostupnost informacija, podizanje svijesti o putovanju na veći nivo i dr.
2. Objasni osnovne odrednice selektivnog turizma	Osnovne odrednice selektivnog turizma: turisti, resursi, efekti i usluge
3. Izvrši komparativnu analizu selektivnih oblika turizma i njihov uticaj na ukupan turistički proizvod	Selektivni oblici turizma: eko-turizam, ruralni turizam, sportski turizam, kulturni turizam, gastronomski i vinski turizam, vinski turizam, turizam događaja, MICE turizam kulturni turizam, vjerski turizam, avanturistički turizam, zdravstveni turizam i dr.
4. Predstavi ukupno učešće određenih vidova selektivnog turizma u turističkoj ponudi Crne Gore, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Oblici turizma - Selektivni turizam - Vrste turizma	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Ocijeni ulogu i značaj održivog razvoja turizma u turističkoj destinaciji	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vrste uticaja koje turizam vrši na prirodnu i društvenu sredinu	Vrste uticaja: prostorni, infrastrukturni, ekološki, kulturni, demografski i dr .
2. Objasni ciljeve održivog razvoja turizma	Ciljevi održivog razvoja: ekološka, ekonomska i socijalna održivost
3. Prepozna kriterijume održivog razvoja turizma u turističkim destinacijama	Kriterijumi održivog razvoja turizma: racionalno korišćenje prirodnih resursa, socio-kulturno nasljeđe zajednice, multikulturalnost, dugoročni ekonomski rast, ekonomsku dobit i dr.
4. Objasni elemente turističkih destinacija	Elementi turističkih destinacija: atrakcija, dostupnost, uslovi boravka turiste, imidž, cijene i kadar
5. Razlikuje tipove turističkih destinaicja	Tipovi turističkih destinacija: glavni gradovi, razvijeni tradicionalni centri, turing centri, namjenski izgrađene destinacije i dr.
6. Predstavi primjere dobre prakse održivog razvoja turizma, na zadatom primjeru	
7. Prepozna tipove turističke destinacije, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6 i 7, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Osnove održivog razvoja - Osnove održivog razvoja turističke destinacije - Turistička destinacija	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje vrste organizacija u turizmu i njihov značaj	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede državne nosioce politike turističkog razvoja Crne Gore	Državni nosioci politike turističkog razvoja: Vlada, Nacionalna turistička organizacija , regionalne turističke organizacije i lokalne turističke organizacije
2. Objasni ulogu Nacionalne turističke organizacije Crne Gore	
3. Objasni ulogu regionalnih turističkih organizacija	
4. Objasni ulogu lokalnih turističkih organizacija	
5. Navede međunarodne turističke organizacije i njihove zadatke	Međunarodne turističke organizacije: Svjetska turistička organizacija (World Tourism Organization - UNWTO), Svjetski savjet za turizam i putovanja (World Travel & Tourism Council - WTTC), Evropska komisija za turizam (The European Travel Commission - ETC) i dr.
6. Objasni organizaciju turizma na nivou privrednih subjekata	
7. Predstavi uticaj turističkih organizacija na razvoj turizma, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Državni nosioci politike turističkog razvoja - Međunarodne turističke organizacije - Organizacija turizma na nivou privrednih subjekata	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje različite faze u razvoju hotelijerstva i njegov značaj za turizam	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni specifičnosti hotelijerstva	Specifičnosti hotelijerstva: gostorpmstvo, nedjeljivost sistema proizvodnja/prodaja, tržišnost, ponovljivost radnih procedura i intenzivan ljudski rad
2. Objasni povezanost hotelijerstva i restoraterstva	
3. Objasni hotelijerstvo kao segment turističke privrede	Segmenti turističke privrede: hotelijerstvo, trgovina, saobraćaj, turističke agencije, komunalna infrastruktura i turističke destinacije
4. Izvrši komparativnu analizu razvoja hotelijerstva u svijetu od početka razvoja civilizacije do savremenog doba	
5. Opiše nastanak i razvoj hotelijerstva u Crnoj Gori	
6. Objasni savremene tendencije u razvoju hotelijerstva	
7. Predstavi načine povezivanja hotelijerstva sa privrednim i neprivrednim djelatnostima, na zadatom primjeru	
8. Predstavi način prilagođavanja hotelijerske ponude tržišnim tendencijama, na zadatom primjeru	Prilagođavanje hotelijerske ponude: namjena, sadržaj, veličina objekta i nove forme smještaja
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Pojmovne osnove hotelijerstva - Međuzavisnost hotelijerstva i privrednih djelatnosti - Nastanak i razvoj hotelijerstva u svijetu i u Crnoj Gori	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje specifičnosti različitih vrsta ugostiteljsko poslovnih jedinica	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni razlike između ugostiteljskih objekata	Ugostiteljski objekti: ugostiteljski objekti za pružanje usluga smještaja i ugostiteljski objekti za pružanje usluga hrane i pića
2. Opiše ugostiteljske objekte za smještaj	Ugostiteljski objekti za smještaj: osnovni i komplementarni
3. Opiše osnovne ugostiteljske objekte za smještaj	Osnovni ugostiteljski objekti za smještaj: hotel, motel, turističko naselje, turistički apartman i dr.
4. Opiše hotel kao osnovni ugostiteljski objekat za pružanje usluga smještaja i njegove prostorne cjeline	Prostorne cjeline: smještajni, društveni i ekonomski prostor
5. Objasni vrste hotela sa stanovišta veličine, lokacije, vremena rada , namjene određenim segmentima potrošača, sadržaja usluga koje pružaju i građevinskim karakteristikama	Veličina: mali, srednji i veliki Lokacije: gradski, banjski, planinski, primorski i dr. Vrijeme rada: sezonskim i stalnim poslovanjem Sadržaju usluga koje pružaju: garni hoteli i klasični hoteli Građevinske karakteristike: namjena gradnje (građeni sa namjenom da budu hoteli ili s drugim namjerama), tip gradnje (razlikuju se hotelski objekti po horizontali, po vertikali i posebni objekti) i hoteli sa jednom ili više građevinskih cjelina
6. Objasni značaj komplementarnih ugostiteljskih objekata za smještaj	Komplementarni ugostiteljski objekti za smještaj: kamp, kuća i stan za odmor, soba za iznajmljivanje, omladinski hostel, planinski i lovački domovi i dr.
7. Izvrši analizu podjele ugostiteljskih objekata za pripremanje i pružanje usluga ishrane i pića	Podjela ugostiteljskih objekata za pripremanje i pružanje usluga ishrane i pića: restorani, kafane, barovi i dr.
8. Predstavi restoran kao osnovni ugostiteljski objekat za pružanje usluga ishrane, točenja pića i napitaka	
9. Predstavi ostale ugostiteljske objekte za ishranu i piće	Ostali ugostiteljski objekti za ishranu i piće: gostionica, picerija, poslastičarnica, klub, čevabdžinica, pečenjara i dr.
10. Izvrši analizu vrsta i zastupljenosti ugostiteljskih objekata za smještaj i ugostiteljskih objekata za ishranu i piće, na zadatom primjeru	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje specifičnosti različitih vrsta ugostiteljsko poslovnih jedinica	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 9. Za kriterijum 10 , potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme - Podjela i osnovne specifičnosti ugostiteljsko poslovnih jedinica	

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da Procijeni prostorno-funkcionalne i organizacione aspekte hotelijerskog poslovanja	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Ilustruje organizacionu šemu hotela po službama/sektorima	Organizaciona šema hotela po službama/sektorima: prijemni sektor, hotelsko domaćinstvo, sektor hrane i pića, tehnički sektor i IT sektor, sektor prodaje i marketinga, kontroling, sektor nabavke, sektor zabave i rekreacije
2. Prikaže organizaciju i proces rada prijemnog sektora	Organizacija i proces rada prijemnog sektora: organizaciona šema, opis poslovanja prijemnog odjeljenja, precudere u radu, kadrovi i dr.
3. Prikaže organizaciju i proces rada hotelskog domaćinstva	Organizacija i proces rada hotelskog domaćinstva: organizaciona šema, opis poslovanja hotelskog domaćinstva, precudere u radu, kadrovi i dr.
4. Prikaže organizaciju i proces rada sektora hrane i pića	Organizacija i proces rada sektora hrane i pića: organizaciona šema, opis poslovanja sektora hrane i pića, precudere u radu, kadrovi i dr.
5. Prikaže organizaciju i proces rada tehničkog i IT sektora	Organizacija i proces rada tehničkog i IT sektora: organizaciona šema, opis poslovanja tehničkog i IT sektora, precudere u radu, kadrovi i dr.
6. Prikaže organizaciju i proces rada sektora prodaje i marketinga	Organizacija i proces rada sektora prodaje i marketinga: organizaciona šema, opis poslovanja sektora prodaje i marketinga, precudere u radu, kadrovi i dr.
7. Prikaže organizaciju i proces rada sektora nabavke	Organizacija i proces rada sektora nabavke: organizaciona šema, opis poslovanja sektora nabavke, precudere u radu, kadrovi i dr.
8. Prikaže organizaciju i proces rada sektora za kontrolu	Organizacija i proces rada kontroling sektora: organizaciona šema, opis poslovanja sektora za kontrolu, precudere u radu, kadrovi i dr.
9. Prikaže organizaciju procesa rada sektora zabave i rekreacije	Organizacija i proces rada sektora zabave i rekreacije: organizaciona šema, opis poslovanja sektora za zabavu i rekreaciju, precudere u radu, kadrovi i dr.
10. Predstavi organizaciju i proces rada hotelskih sektora, na zadatom primjeru	

Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 9. Za kriterijum 10, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

Organizaciona struktura hotela

Ishod 9 - Učenik će biti sposoban da Procijeni kategorizaciju ugostiteljskih objekata za smještaj na osnovu obaveznih i izbornih elemenata	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj kategorizacije ugostiteljskih objekata	
2. Objasni kategorizaciju ugostiteljskih objekata zavisno od obaveznih i izbornih (fakultativnih) elemenata	Obavezni elementi: opremljenost objekta u pogledu uređenja, opreme i kvaliteta usluga Izborni (fakultativni) elementi: položaj i izgled objekta, pogodnosti kojima on raspolaže za provođenje slobodnog vremena i dr.
3. Navede razlike u kategorizaciji i klasifikaciji objekata u evropskim zemljama i Sjedinjenim Američkim Državama	
4. Objasni kategorizaciju i klasifikaciju objekata u Crnoj Gori	
5. Uporedi razlike u kategorizaciji ugostiteljskih objekata za smještaj na osnovu obaveznih i izbornih elemenata, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5, potrebna je ispravno urađena vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Kategorizacija i klasifikacija objekata u ugostiteljstvu	

Ishod 10 - Učenik će biti sposoban da Poveže standarde u hotelijerstvu sa kvalitetom pružanja usluga i bezbjednosti gostiju	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj standardizacije usluga za obezbjeđivanje kvaliteta u hotelijerstvu	
2. Navede hotelske standarde i njihove vrste u smještajnom dijelu	Standardi: projektansko-građevinski standardi, servisno-uslužni standardi, bezbjedonosni standardi i dr. Vrste: interni i eksterni
3. Objasni ključne međunarodne standarde kao osnovu za uspostavljanje kvaliteta	Međunarodni standardi: ISO 9000, ISO 14001, HACCP, HALAL, OHSAS 18001, KOŠER, standardi zaštite i bezbjednosti informacija, standardi zaštite životne sredine i dr.
4. Predstavi primjenu hotelskih standarda u smještajnom dijelu, na zadatom primjeru	
5. Protumači način primjene međunarodnih standarda kao osnovu za uspostavljanje kvaliteta, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem	
Predložene teme	
- Standardi u hotelijerstvu	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Osnove turizma i hotelijerstva je koncipiran tako da omogućava sticanje znanja i vještina kroz teorijsku nastavu i vježbe iz ove oblasti, odnosno poslovanja hotelsko- turističkih privrednih društava i njene povezanosti s drugim djelatnostima i uslužnim sektorom. U realizaciji modula preporučuju se kombinovane aktivne metode savremene nastave i oblici rada koji omogućavaju da učenici u najvećoj mjeri budu aktivni (dijaloška, istraživačka, učenje putem rješavanja problema, metode kreativnog pisanja, projektno učenje, gost na času – stručnjak za predmetnu temu npr. predstavnik nekog uspješnog privrednog društva, timski oblik rada, grupni oblik rada, rad u paru i individualizirani oblik rada) što omogućava visok stepen samostalnosti i inicijativnosti učenika.
- Za obradu pojedinih nastavnih sadržaja, preporučljivo je učenicima dati da samostalno ili u timu rade seminarske ili druge radove. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu nekog sadržaja ili problema, učenici treba da pokažu sposobnost kako da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu. Učenici svoje seminarske radove treba da javno prezentuju ostalim učenicima u odjeljenju ili grupi i da pruže odgovore na postavljena pitanja. Nastavnici treba da daju uputstva učenicima o metodama pri izradi seminarskih radova. Da bi se sadržaj ovog modula približio učeniku, preporučljivo je organizovati posjetu određenim privrednim društvima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Županović I., Osnove turizma i ugostiteljstva, udžbenik za I razred srednjih stručnih škola, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2008.
- Lukačević Lj.; Lacmanović D., Osnove turizma udžbenik za prvi razred za srednje stručno obrazovanje, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2015.
- Milićević R., Ugostiteljsko poslovanje za I razred srednjih stručnih škola, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2000
- Marković J., Tematski turizam-monografija, Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo, Univerzitet u Novom Sadu, Novi Sad, 2019.
- Popesku J., Menadžment turističke destinacije, Fakultet za turizam hotelijerski menadžment, Univerzitet Singidunum, Beograd 2016.
- Marinovski N.; Đeri I.; Stamenković P.; Ilić D.; Osnovi turističke teorije i prakse, Visoka poslovna škola strukovnih studija, Leskovac, Leskovac, 2016.
- Verka J., Tematski turizam, Fakultet za turizam hotelijerski menadžment, Univerzitet Singidunum, Beograd 2013
- Bakić O.; Nikolić M.; Osnove turizma i ugostiteljstva, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2007.
- Propisi koji regulišu oblast turizma.
- Dr. Čačić K.; mr. Nikolić M., Hotelijerstvo za IV razred ugostiteljsko-turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2014.
- Kosar Lj., Hotelijerstvo-teorija i praksa, Viša hotelijerska škola, Beograd, 2002.
- Hayes D.; Ninemeier J., Upravljanje hotelskim poslovanjem, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, 2005.
- Cerović Z., Hotelski menadžment, Sveučilišna knjižnica, Rijeka, 2003.
- Propisi iz oblasti turizma.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Štampač	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Marketing u turizmu
- Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
- Preduzetništvo
- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Održivi razvoj turizma
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Osnove restoranskog poslovanja
- Kreiranje, promocija i realizacija, turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Prijem i odjava gosta na recepciji
- Osnove Wellnessa i SPA
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Turističke regije svijeta
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti turizma, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)

- Kompetencija višjejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti turizma i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti turizma , na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika različitih vrsta materijala, uređaja, alata i opreme za obradu podataka; korišćenje formula, grafikona i šema prilikom prećenja trendova na turističkom tržištu; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti turizma, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih materijala i alata u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih vježbi i zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti turizma i dr.)

3.2.3. BRIGA O GOSTU**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	36		36	72	4

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa značajem ispravnog pružanja usluga u turizmu i ugostiteljstvu usklađenim sa očekivanjima gosta i činocima koji utiču na kvalitet usluga. Osposobljavanje za pružanje kvaliteta u uslugama, profesionalno ophođenje sa gostima uz kontinuirano visok nivo usluga koje odgovaraju očekivanjima gostiju i utiču na njihove emocije. Razvijanje kreativnosti, preciznosti, kritičkog mišljenja i pozitivnog odnosa prema struci.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Identifikuje očekivanja gostiju sa različitih aspekata
2. Identifikuje činoce koje utiču na pružanje kvalitetene usluge u turizmu i hotelijerstvu
3. Poveže piramidu turističkih potreba sa kreiranjem turističke ponude
4. Identifikuje opšte kompetencije kadrova u turizmu i ugostiteljstvu
5. Iskaže brigu o gostu primjenjujući pozitivnu komunikaciju, stvaranje pozitivnog profesionalnog imidža i rješavanje pritužbi gostiju
6. Klasifikuje kriterijume koji utiču na izbor hotela, restorana i agencije od strane gosta
7. Procjeni značaj trenutka istine od prvog susreta sa gostom do završetka usluga za stvaranje mišljenja o kvalitetu organizacije i dalje poslovanje

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje očekivanja gostiju sa različitih aspekata	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše značaj brige o gostu u sektoru turizma i ugostiteljstva	
2. Objasni uticaj društvenog statusa i kulture kojoj gost pripada na njegova očekivanja	Društveni status i kultura: socijalizacijski, statusni, materijalni, interpersonalni stil, orijentacija ka grupi, individualisti, demografski pristup, motivacioni pristup, moralni pristup i dr.
3. Objasni značaj formiranja pozitivnih stavova prvog utiska o kulturi destinacije u kojoj gost boravi	
4. Predvidi moguća očekivanja različitih tipova gostiju , na zadanom primjeru	Tipovi gostiju: pretraživači jednostavnosti, etički turisti, kulturni turisti, lovci na nagrade, turisti visoke klase, tragači opasnosti, ljubitelji sunca, antropolozi, tragači akcije i dr.
5. Objasni uticaj trenutnog raspoloženja gosta koji je uslovljen unutrašnjim ili spoljnim događajima	Unutrašnji i spoljni događaji: zaposleni, kultura poslovanja, interni odnosi i komunikacija, imidž, kredibilitet, reputacija, organizacija menadžmenta, enterijer, okruženje, demografski, ekonomski, globalni, politički, sociokulturni, tehnološki, politička stabilnost, zakonodavstvo, konkurentnost i dr.
6. Prepozna primarne i sekundarne potrebe , navike gosta i njihov uticaj na ukupna očekivanja	Primarne i sekundarne potrebe: fiziološke, sigurnost, pripadnost, poštovanje, samoostvarenje, znanje, uvažavanje ljepote i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 5 i 6. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Gostoprimstvo - Tipovi gostiju	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje činoce koje utiču na pružanje kvalitetene usluge u turizmu i hotelijerstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj poznavanja kulture iz koje gost dolazi na ispunjavanje njihovih očekivanja	
2. Vrednuje potrebu razumijevnja i prihvatanja specifičnosti gosta	
3. Prepozna osnovna očekivanja gostiju na osnovu intervjua sa gostom, na zadatom primjeru	
4. Argumentuje potrebu dobrog poznavanja uslužnih djelatnosti hotela i turističke destinacije u kojoj gost boravi	
5. Objasni potrebu dobre komunikacije na maternjem i stranom jeziku za kvalitetan rad u turizmu	
6. Poveže na različitim primjerima značaj prepoznavanja problema i pronalaženja zadovoljavajućih rješenja vezanih za goste	
7. Predstavi značaj otvorenosti, dobrog raspoloženja i prihvatanja svih različitosti za kvalitetnu brigu o gostu u simuliranoj situaciji	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4, 5 i 6. Za kriterijume 3 i 7, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Očekivanja gosta - Osnov i značaj kvalitetne usluge	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Poveže piramidu turističkih potreba sa kreiranjem turističke ponude	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Ilustruje piramidu turističkih potreba gostiju	
2. Opiše razloge za potrebom promjene mjesta boravka	Razlozi: kulturološki, poslovni, zdravstveni i dr.
3. Prepozna očekivanja gostiju po osnovu smještaja	Očekivanja gostiju po osnovu smještaja: atributivnost, varijabilnost, funkcionalnost, pouzdanost, odgovornost, znanje, ljubaznost, besprekornost, trajnost, hedonizam, predusretljivost, eksterijer, enterijer, vizuelni elementi, miris i dr.
4. Ispuni očekivanja gostiju u vezi konzumacije hrane i pića poštujući kulturološke i druge uslove, na zadatom primjeru	
5. Uskladi izbor prirodnih turističkih resursa sa potrebama gostiju, na zadatom primjeru	
6. Predstavi doživljaj kao turističku potrebu, na zadatom primjeru	
7. Prezentuje ostvarenje snova kao turističku potrebu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4, 5, 6 i 7, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Piramida turističkih potreba - Segmentacija budućih gostiju	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje opšte kompetencije kadrova u turizmu i ugostiteljstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni strukturu kompetencije	Struktura: znanje, vještina i stav
2. Navede vrste kompetencija	Vrste kompetencija: ključne i stručne
3. Objasni razliku između opštih i stručnih kompetencija	
4. Opiše opšte kompetencije za rad u turizmu i ugostiteljstvu	Opšte kompetencije: osjećaj za pružanje usluga, fleksibilnost, sposobnost komunikacije, preduzetništvo, otvorenost prema drugim kulturama, interkulturalno znanje, spremnost za učenje, sposobnost za inovacije, kreativnost, iskustvo iz prakse – savremene tehnike rada, umrežavanje, posebnost zanimanja, upravljanje stresom i prag opterećenja, bonton, moć uvjeravanja, timski rad i upravljanje konfliktima i kritikama
5. Odredi opšte kompetencije prema radnim mjestima u turizmu i ugostiteljstvu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Znanja, vještine i kompetencije u turizmu i ugostiteljstvu - Radna mjesta u turizmu	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Iskaže brigu o gostu primjenjujući pozitivnu komunikaciju, stvaranje pozitivnog profesionalnog imidža i rješavanje pritužbi gostiju	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj komunikacije u vrednovanju kvaliteta usluge	
2. Opiše aspekte kvalitete usluge	Aspekti kvalitetne usluge: materijalni, lični i proceduralni
3. Opiše vrste komunikacije i moguće uticaje na kvalitet	Vrste komunikacije: verbalna (slušanje, govor i pisanje), nevrbalna komunikacija (vizualna, taktilna, komunikacija mirisom i ukusom, govor tijela i dr.) Uticaji na kvalitet: nerazumijevanje, predrasude, stereotipi, otpori, nepažnja, gestikulacija, pogrešna percepcija, buka, kulturološke različitosti, jezična barijera, loše sročene poruke, nepažljivo slušanje, raspoloženje, brzopletost, nespremnost za slušanje, različiti sistemi vrijednosti i dr.
4. Opiše elemente komunikacijskih vještina	Komunikacijske vještine: pisanje (pisanje poslovnih pisama, ponuda, datuma, potpisa i dr.), govor (kontakt pogledom, ne govoriti previse, gost ima prednost, govor zaposlenog treba odražavati raspoloženje gosta, prilagoditi se gostu i situaciji, voditi računa o umjerenosti gestikulacije i dr.) slušanje (aktivno slušanje, slušanje s empatijom, otvoreno slušanje, svjesno slušanje i potpuno slušanje)
5. Objasni vrste imidža i njegov značaj za pozicioniranje na turističkom tržištu	Vrste imidža: lični, profesionalni i digitalni
6. Objasni značaj brzog i kvalitetnog rješavanja pritužbi gostiju na njegovo zadovoljstvo i profesionalni imidž	
7. Demonstrira brigu o gostu primjenjujući pozitivnu komunikaciju sa ciljem stvaranja pozitivnog imidža, na zadatom primjeru	
8. Demonstrira pravilan pristup gostu u primanju pritužbi i njihovom rješavanju, na zadatom primjeru	
9. Demonstrira utvrđivanje stepena zadovoljstva gostiju pruženim informacijama i preporukama u neposrednoj komunikaciji, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume od 7 do 9, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Iskaže brigu o gostu primjenjujući pozitivnu komunikaciju, stvaranje pozitivnog profesionalnog imidža i rješavanje pritužbi gostiju	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Predložene teme	
- Vrste i elementi imidža - Komunikacijske vještine	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Klasifikuje kriterijume koji utiču na izbor hotela, restorana i agencije od strane gosta	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni uticaj raznih kriterijuma za izbor hotela	Kriterijumi za izbor hotela: kontinuirana kvalitetna usluga, brza prijava i odjava, mogućnost putovanja bez suvišnog prtljaga, vrhunske usluge conciergea, efikasno davanje poruka, kvalitetna hrana i dr.
2. Objasni uticaj raznih kriterijuma na izbor restorana	Kriterijumi za izbor restorana: privatnost, mogućnost razgovora, nenametljiv servis, brza usluga, osjećaj ugodnog mirisa pri ulasku u restoran, besprekorna čistoća i dr.
3. Objasni uticaj raznih kriterijuma za izbor turističke agencije	Kriterijumi za izbor turističke agencije: kontinuirana kvalitetna usluga, učinkovitost, razumijevanje potreba i želja i dinamičnost raznovrsne ponude, zaštita interesa klijenta prije interesa agencije, udobna i opuštajuća atmosfera i dr.
4. Uoči odstupanja od osnovnih kriterijuma za izbor hotela, restorana i agencije na osnovu ličnog iskustva ili simulirane situacije, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Kriterijumi za izbor hotela, restorana i turističke agencije - Raznovrsnost ponude	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Procjeni značaj trenutka istine od prvog susreta sa gostom do završetka usluga za stvaranje mišljenja o kvalitetu organizacije i dalje poslovanje	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni šta je trenutak istine u turizmu i ugostiteljstvu i njegov uticaj na konkurentnost	
2. Opiše trenutak istine u hotelskom domaćinstvu	Trenutak istine u hotelskom domaćinstvu: čisti komunikacioni kanali u hotelu, njegovano cvijeće i zelenilo i čista smještajna jedinica
3. Opiše trenutak istine na recepciji	Trenutak istine na recepciji: ulaz prihvrat prtljaga, check in izgled recepcije, razgovori, spoljni utisak, brzina, osmijeh, uslužnost, briga, check out, blagajna, pozdrav i dr.
4. Opiše trenutak istine u restoranu	Trenutak istine u restoranu: opšti ambijent, enterijer, topli i čisti tanjiri, čiste i neoštećene čaše, dobar doručak, hljeb, neoštećeno posuđe, čistoća uniforme kuvara i konobara, kvalitetna hrana i piće, profesionalni donos uslužnog osoblja, vinska karta, jelovnik, cvijeće na stolu, kvalitet pribora za jelo, trenutak kada konobar sklanja posude i dr.
5. Opiše trenutak istine u turističkoj agenciji	Trenutak istine u turističkoj agenciji: čistoća i opšti izgled ulaza, način na koji su složene brošure, izgled osoblja – uniforme, učinkovitost osoblja, izgled brošura, enterijer, interes klijenta na prvom mjestu i dr.
6. Izvrši provjeru stepena zadovoljstva gostiju na osnovu trenutaka istine, na zadatim primjerima	
7. Demonstrira utvrđivanje stepena zadovoljstva gosta sa ponuđenim i izvršenim uslugama i korigovanje u skladu sa iskazanim željama gostiju i mogućnostima, na zadatom primjeru	
8. Demonstrira prikupljanje informacija od gostiju putem ankete, ili na drugi način, po pitanju kvaliteta pruženih usluga u odnosu na različite tipove gostiju i njihove zahtjeve, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume od 6 do 8, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Procjeni značaj trenutka istine od prvog susreta sa gostom do završetka usluga za stvaranje mišljenja o kvalitetu organizacije i dalje poslovanje	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Predložene teme	
- Tehnike mjerenja zadovoljstva gostiju - Primjeri lojaliti programa hotelskih lanaca	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Briga o gostu je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina iz ove oblasti kroz časove teorijske i praktične nastave. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem. Učenike treba usmjeriti na aktivno učenje, samostalno pronalaženje, sistematizovanje i korišćenje informacija iz različitih izvora na zadatu temu i motivisati ih na timski rad. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Praktični dio nastave treba realizovati u školskom kabinetu koja je opremljena preporučenim materijalnim uslovima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati praktične vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi praktičnu vježbu i dobije traženi rezultat. Preporučuje se da se prilikom osmišljavanja problemskih zadataka obuhvati nastavni sadržaj stručnih modula, kako bi se kod učenika razvila sposobnost povezivanja teorijskog i praktičnog znanja sa strukom. Posebno obratiti pažnju da se zadaci rješavaju od najjednostavnijih ka onim koji zahtijevaju sintezu i analizu usvojenih znanja. Nastojati da se kod učenika razvije osećaj za prosuđivanje da li su zadate vježbe ispravno odrađene u skladu sa odgovarajućim propisima, koje treba staviti na raspolaganje učenicima. Za kriterijume u kojima učenik vrši provjeru kvaliteta pruženih usluga u cilju otklanjanja nedostataka u izvođenju preporučuje se prezentovanje učeniku pogrešno izvedenih aktivnosti i ukazati na rješenja i ispravno postupanje.
- Radi veće zainteresovanosti učenika i boljeg razumijevanja, prilikom izlaganja problematike treba koristiti pokazna sredstva za demonstriranje gdje je to moguće, internet prezentacije u cilju boljeg razumijevanja teorijske nastave, grafičke ilustracije, skice, fotografije, video prikaze iz prakse, kao i podsticati učenike na istraživački rad. Problemska nastava treba da zauzme značajno mjesto u realizaciji ovog modula kako bi se teorijska nastava što bolje povezala sa praktičnim primjerima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Tomašević A., Rasan Krizanac M., Komen N., Serdar D., Briga o gostu, Agencija za strukovno obrazovanje i British Council, Zagreb, 2009.
- Čekrlja S., Superhost, Nezavisni univerzitet Banja Luka, Banja Luka 2010.
- Avelini Holjevac I., Upravljanje kvalitetom u turizmu i hotelskoj industriji, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2002.
- Sekulović N., Kvalitet usluga i satisfakcija potrošača u turizmu, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2009. (MR)
- Jakovljević I., Bonton, Zograf, Niš 2005.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	15
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Štampač	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Marketing u turizmu
- Osnove Wellnessa i SPA
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Psihologija prodaje
- Animacija u turizmu
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti turizma i ugostiteljstva, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz ugostiteljstva i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti turizma i ugostiteljstva na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti ugostiteljstva, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja,

- kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih materijala u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
 - Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti i dr.)
 - Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti turizma i ugostiteljstva; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.2.4. KULTURNO ISTORIJSKA BAŠTINA CRNE GORE**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	72			72	4

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa kulturno-istorijskom baštinom Crne Gore istorijskim i kulturnim epohama i događajima u vremenu i prostoru, ostacima i spomeničkim naslijeđem koji su obilježili prostor Crne Gore. Afirmisanje nacionalnog, estetskog, međunacionalnog i ličnog identiteta o pripadnosti određenom kulturnom krugu u pravcu formiranja ličnosti oslobođene netrpeljivosti, ksenofobije i predrasuda prema drugim ljudima, narodima, religiji, običajima i tradiciji.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Predstavi kulturnu baštinu praistorije i antičkog perioda
2. Klasifikuje ostatke i spomenike kulture iz doba Duklje/Zete kao kulturnu baštinu
3. Okarakterise kulturnu baštinu Primorja iz srednjeg vijeka
4. Procijeni kulturnu baštinu iz doba Balšića i Crnojevića i njen uticaj na državni i kulturni razvoj
5. Predstavi kulturnu baštinu iz perioda Vladikata
6. Analizira kulturne, obrazovne i graditeljske domete iz perioda Knjaževine/ Kraljevine Crne Gore
7. Napravi komparativnu analizu društvenog i kulturnog razvoja Crne Gore iz perioda Kraljevine Jugoslavije i SFRJ
8. Predstavi savremene institucije kulture i kulturne prilike u Crnoj Gori
9. Ocijeni uticaj i značaj etnografskih vrijednosti Crne Gore

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Predstavi kulturnu baštinu praistorije i antičkog perioda Crne Gore	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni praistorijska nalazišta kamenog doba na tlu Crne Gore	Praistorijska nalazišta kamenog doba na tlu Crne Gore: Crvena stijena (Nikšić), Spila (Perast), Beran krš (Berane) i dr.
2. Razlikuje praistorijska nalazišta metalnog doba na tlu Crne Gore	Praistorijska nalazišta metalnog doba na tlu Crne Gore: Tuzi, Štedac (Podgorica), Čemenac (Nikšić), Budimlje, Petnjik kod Berana; gradine; tumuli; Lipci (Risan) i dr.
3. Objasni ilirski period na tlu Crne Gore	
4. Opiše rimске spomenike na tlu Crne Gore	Rimski spomenici na tlu Crne Gore: risanski mozaici, Doklea, Municipium S, Butua, palata na Maljeviku i dr.
5. Prezentuje antropogene ostatke iz doba praistorije i antičkog perioda (po mogućstvu lokalne ostatke i nalazišta)	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Kulturno-istorijska baština Crne Gore iz perioda praistorije - Kulturno-istorijska baština Crne Gore iz antičkog perioda	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Klasifikuje ostatke i spomenike kulture iz doba Duklje/Zete kao kulturnu baštinu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Predstavi dolazak Slovena na tlo Crne Gore	
2. Objasni nastanak prve crnogorske države Duklje	
3. Ispriča legendu o Vladimiru i Kosari	Legenda o Vladimiru i Kosari: priča o ljubavi; građenje kulta; značaj ritualnog iznošenja krsta na Rumiju i dr.
4. Opiše prve sakralne spomenika	Sakralni spomenici: Sv. Marija (Duklja), barski epitafi, Sv.Toma (Herceg-Nov), Sv.Jovan (Bijelo Polje), Sv.Tripun, Prečista Krajinska (Bar, Ostros) i dr.
5. Objasni značaj Sv.Tripuna i Prečiste Krajinske za razvoj Zete	
6. Opiše značaj i uticaj književnih i umjetničkih djela za duhovni razvoj Zete	Književna djela: „Ljetopis popa Dukljanina“, „Miroslavljevo jevanđelje“ i dr.
7. Navede lokalne ostatke i spomenike iz perioda Duklje/Zete ako postoje	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Kulturno-istorijska baštine iz perioda Duklje, odnosno Zete	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Okarakterise kulturnu baštinu Primorja iz srednjeg vijeka	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše opšte karakteristike i način života u gradovima na primorju u periodu srednjeg vijeka	Gradovi na primorju u periodu srednjeg vijeka: Budva, Bar, Ulcinj, Svač i dr.
2. Predstavi značaj Kotora u periodu srednjeg vijeka	
3. Objasni značaj manastira Sv. Mihaila na poluostrvu Prevlaka	
4. Objasni jedinstvenost sakralnih objekata kao promotera zajedništva i duhovnog razvoja Primorja	Sakralni objekti: Bogorodica Ratačka (Sutomore); crkve sa dva oltara: Sv. Tekla, Sv. Petka, Sv. Roko, Sv. Dimitrije (Sutomore), crkva u mletačkom bastionu Gavansole u Starom Baru, Sv. Nikola (Velji Mikulići, Bar) i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Kulturne prilike u gradovima na Primorju tokom srednjeg vijeka - Manastir Sv. Mihailo, Prevlaka - Dvooltarske crkve i bogomolje na Primorju	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Procijeni kulturnu baštinu iz doba Balšića i Crnojevića i njen uticaj na državni i kulturni razvoj	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Imenuje pripadnike dinastije Balšića	
2. Opiše kulturno stvaralaštvo za vrijeme Balšića	Kulturno stvaralaštvo za vrijeme Balšića: Prečista Krajinska u Ostrosu; crkve na Skadarskom jezeru (Bogorodična crkva na Starčevu, Sv. Đorđe i Sv. Bogorodica na Beški, Sv. Bogorodica na Moračniku) i dr.
3. Objasni nastajanje Cetinja i najstarija kulturna zdanja	
4. Imenuje pripadnike dinastije Crnojevića	
5. Predstavi značaj i uticaj Cetinskog manastira i Mitropolije na duhovni i državni razvoj Crne Gore	
6. Predstavi prvu štampariju i štampana djela za vrijeme Crnojevića	
7. Objasni spoljne kulturne uticaje na Zetu	
8. Opiše način života, kulturu i nastanak novih sakralnih spomenika u doba otomanske vladavine u Crnoj Gori	
9. Objasni nastanak novih gradova u vrijeme otomanske vladavine	Novi gradovi u doba otomanske vladavine: Onogošt, Spuž, Plav, Rožaje, Gusinje, Pljevlja i dr.
10. Objasni kulturno-istorijski i umjetnički značaj Husein-pašine džamije u Pljevljima	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 10.	
Predložene teme	
- Kulturno-istorijska baština iz perioda dinastije Balšića - Kulturno-istorijska baština iz perioda dinastije Crnojevića - Kulturne prilike pod otomanskim uticajem	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Predstavi kulturnu baštinu iz perioda Vladikata	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Imenuje pripadnike dinastije Petrović	
2. Objasni kulturne i duhovne napore i postignuća za vrijeme vladika Danila, Save i Vasilija	
3. Objasni uticaj i djela vladike Petra I Petrovića na kulturni i državni razvoj Crne Gore	Djela vladike Petra I Petrovića na kulturni i državni razvoj Crne Gore: „Zakonik opšti crnogorski i brdski“, „Poslanice“, „Poučenje u stihovima“ i „Kratka istorija Crne Gore“
4. Objasni uticaj i djela vladike Petra II Petrovića na kulturni i državni razvoj Crne Gore	Djela vladike Petra II Petrovića na kulturni i državni razvoj Crne Gore: lirska djela, „Luča mikrokosma“, „Gorski vijenac“, „Šćepan Mali“, Senat, Gvardija, škole i dr.
5. Objasni kulturne prilike tokom „zlatnog doba“ Boke	Kulturne prilike tokom „zlatnog doba“ Boke: od 16-18.vijek; pomorstvo; književna djela; Perast, Zmajević; B. Pima; braća Buća; Lj. Pasković; S. Zanović i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Kulturno-istorijska baština iz perioda Vladikata - Petar I Petrović - Petar II Petrović Njegoš - „Zlatno doba“ Boke	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Analizira kulturne, obrazovne i graditeljske domete iz perioda Knjaževine/ Kraljevine Crne Gore	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni kulturne i obrazovne napore Knjaževine od 1852. do 1860. godine	
2. Objasni kulturne, graditeljske i obrazovne domete Knjaževine od 1860. do 1918. godine	Kulturni, graditeljski i obrazovni dometi Knjaževine od 1860. do 1918. godine: razvoj školstva; razvoj institucija kulture; književnost i izdavaštvo; saobraćaj; graditeljstvo i dr.
3. Uticaj „ izvanjaca “ na kulturni i obrazovni razvoj Crne Gore	„Izvanjci“ : Simo Matavulj, Valtazar Bogošić, Sima Milutinović Sarajlija, Dimitrije Milaković, Milorad Medaković, Jovan Sundečić, Milan Kostić, Simo Popović, Jovan Pavlović, Božo Novaković, Jovo Ljepava, Stevo Čuturilo, Josip Slade, Milan Jovanović Batu i dr.
4. Opiše kulturne prilike u Boki i Polimlju pod stranom vlašću	Kulturne prilike u Boki i Polimlju pod stranom vlašću: austro-ugarska okupacija, otomanska okupacija i dr.
5. Objasni na lokalnim primjerima kulturne i obrazovne domete Knjaževine/Kraljevine Crne Gore	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Kulturno-istorijska baština iz perioda Knjaževine, odnosno Kraljevine - Uticaj „izvanjaca“ - Kulturne prilike u Boki i Polimlju tokom strane okupacije	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Napravi komparativnu analizu društvenog i kulturnog razvoja Crne Gore iz perioda Kraljevine Jugoslavije i SFRJ	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše društvene prilike u Crnoj Gori za vrijeme Kraljevine Jugoslavije	
2. Objasni društvene prilike u Crnoj Gori za vrijeme Kraljevine Jugoslavije	Društvene prilike u Crnoj Gori za vrijeme Kraljevine Jugoslavije književnost; izdavaštvo i novinarstvo; likovna umjetnost; filmska umjetnost (crnogorska emigracija) i dr.
3. Objasni društveni razvoj Crne Gore u periodu SFR Jugoslavije	Društveni razvoj Crne Gore u periodu SFR Jugoslaviji: obrazovanje, osnivanje škola i dr.
4. Objasni kulturni razvoj Crne Gore u periodu SFR Jugoslavije	Kulturni razvoj Crne Gore u periodu SFR Jugoslavije: uticaj komunističke ideologije na razvoj medija, književne i drugih vidova umjetnosti
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Kulturni i društveni razvoj Crne Gore u Kraljevini Jugoslaviji - Kulturni razvoj Crne Gore u SFR Jugoslaviji	

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da Predstavi savremene institucije kulture i kulturne prilike u Crnoj Gori	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni ulogu Univerziteta Crne Gore u društvenom i kulturnom razvoju Crne Gore	
2. Protumači ulogu i uticaj CANU na društveni i kulturni razvoj Crne Gore	
3. Ojasni funkciju Državnog arhiva Crne Gore	
4. Objasni značaj i funkciju Narodnog muzeja Crne Gore	
5. Obrazloži ulogu Centralne biblioteke u kulturnom miljeu Crne Gore	
6. Objasni uticaj Crnogorskog narodnog pozorišta na razvoj pozorišne svijesti	
7. Ilustruje značaj i funkcije Centra za konzervaciju i arheologiju i Upravu za zaštitu kulturnih dobara Crne Gore	
8. Opiše najznačajnije kulturne manifestacije u Crnoj Gori	Najznačajnije kulturne manifestacije: Barski ljetopis, Grad teatar Budva, Kotor Art, Purgatorije, muzički festivali, Praznik mimoze, Kotorski karneval, Bokeška noć, Peraška fašinada, filmski, pozorišni i televizijski festivali, književni susreti, turističko-promotivne manifestacije i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8.	
Predložene teme	
- Savremene institucije kulture Crne Gore - Kulturne manifestacije u Crnoj Gori	

Ishod 9 - Učenik će biti sposoban da Ocijeni uticaj i značaj etnografskih vrijednosti Crne Gore	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Predstavi običaje i tradiciju pojedinih krajeva Crne Gore	
2. Opiše nošnje i narodnu radinost Crne Gore	
3. Predstavi gastronomiju Crne Gore	
4. Predstavi lokalne etnografske vrijednosti	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Etnografske vrijednosti Crne Gore	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kulturno historijska baština Crne Gore je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja iz ove oblasti. Prilikom realizacije ovog modula učenike treba motivisati na aktivno učenje, samostalan i timski rad.
- Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu savremenih nastavnih metoda i sredstava. Sadržaj i način izlaganja treba prilagoditi nivou predznanja učenika iz ove oblasti i srodnih disciplina. Preporučuje se upotreba internet prezentacija i simulacija u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja.
- U cilju uspješnije realizacije nastavnog sadržaja preporučljivo je da se organizuju posjete kulturno historijskim lokalitetima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Kujović D., Tragovima orijentalno islamskog kulturnog naslijeđa u Crnoj Gori, Almanah, Podgorica, 2006.
- Pavićević B., Istorija Crne Gore IV, tom 1 i 2, Istorijski institut Crne Gore, Podgorica, 2004.
- Rastoder Š.; Andrijašević Ž., Istorija Crne Gore od najstarijih vremena do 2003., Centar za iseljenike Crne Gore, Podgorica, 2006.
- Živković D., Istorija crnogorskog naroda I-III, Matica crnogorska, Cetinje, 1991-1998.
- Mijović P., Umjetničko blago Crne Gore, Jugoslovenska revija, Beograd, 1980.
- Grupa autora, Crnom Gorom, GZH, Zagreb, 1969.
- Ščekić D., Putujući Crnom Gorom, Savjet za zaštitu i unaprijeđivanje čovjekove okoline SR CG, Titograd, 1980.
- Šekularac B., Tragovi prošlosti Crne Gore, Istorijski institut Crne Gore, Cetinje, 1994.
- Rotković R., Ilustrovana istorija Crne Gore-prerađeno izdanje, CANU, Podgorica, 2005.
- dr Marković Č.; dr Vujučić R., Crna Gora kroz kulturnu baštinu, Obod-Cetinje, Beograd, 2006.
- Kasalica V., Kulturna baština Crne Gore, Kulturni centar Bar, Bar, 2008.
- Grupa autora, Istorijski leksikon Crne Gore, Daily press, Podgorica, 2006.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Fizičko-geografska karta Crne Gore	1
4.	Turistička karta Crne Gore	1
5.	Stručna literatura; promotivni materijali	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Turistička geografija Crne Gore
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana
- Marketing u turizmu
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova i činjenica i iz oblasti kulturno istorijske baštine Crne Gore, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti kulturno istorijske baštine Crne Gore i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti ugostiteljstva na stranom jeziku i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti kulturno istorijske baštine Crne Gore, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih materijala u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti ugostiteljstva; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.2.5. POSLOVNA EKONOMIJA U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	58	14		72	4

2. Cilj modula:

- Sticanje osnovnih znanja o poslovnoj ekonomiji kao naučnoj disciplini sa ciljem determinisanja uloge privrednog društva u privrednom sistemu i načina funkcionisanja hotelsko - turističkih privrednih društava. Osposobljavanje za analizu ulaganja i rezultata poslovanja hotelsko-turističkih privrednih društava i mjerenje uspješnosti njihovog poslovanja. Razvijanje preciznosti, ažurnosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Identifikuje ekonomiku privrednog društva kao opštu disciplinu poslovne ekonomije
2. Izvrši analizu privrednog društva u privrednom sistemu
3. Odredi uticaj turizma kao privredne grane na nacionalnu ekonomiju
4. Identifikuje poslovna sredstva hotelsko-turističkih privrednih društava i njihove izvore finansiranja
5. Izvrši analizu troškova i njihov uticaj na poslovanje hotelsko- turističkih privrednih društava
6. Utvrdi rezultate poslovanja hotelsko-turističkih privrednih društava

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje ekonomiku privrednog društva kao opštu disciplinu poslovne ekonomije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni predmet i ciljeve izučavanja poslovne ekonomije	
2. Objasni podjelu ekonomike	Podjela: makroekonomika, mezoekonomika i mikroekonomika
3. Objasni discipline poslovne ekonomije	Discipline poslovne ekonomije: organizacija privrednog društva, računovodstvo, marketing, upravljanje finansijama, menadžment, upravljanje ljudskim resursima, turizam i dr.
4. Objasni metode istraživanja poslovne ekonomije	Metode istraživanja: opšte i posebne
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Ekonomika i organizacija privrednog društva	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Izvrši analizu privrednog društva u privrednom sistemu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše nastanak i razvoj privrednog društva	
2. Objasni privredno društvo i njegove osnovne karakteristike	Osnovne karakteristike: samostalnost, složenost, otvorenost i dinamičnost
3. Navede elemente privrednog društva i njihov uticaj na privredni rast	Elementi privrednog društva: radni kolektiv, sredstva za proizvodnju, organizacija i rezultati poslovanja
4. Opiše vrste privrednih društava sa osvrtom na hotelsko-turistička privredna društva	Vrste privrednih društava: prema djelatnosti, prema veličini i prema organizacionim oblicima
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Oblici obavljanja privrednih djelatnosti	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Odredi uticaj turizma kao privredne grane na nacionalnu ekonomiju	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj i doprinos uslužnog sektora privrednom razvoju	
2. Objasni elemente turističkog tržišta	Elementi turističkog tržišta: ponuda i tražnja
3. Opiše uticaj turizma na nacionalnu ekonomiju	Uticaj turizma na nacionalnu ekonomiju: na bruto domaći proizvod, platni bilans, zapošljavanje, investicije i razvoj nerazvijenih područja
4. Objasni uticaj neekonomskih funkcija turizma na razvoj društva	Neekonomske funkcije turizma: zdravstvena, kulturološka, rekreativna, socijalna i dr.
5. Prepozna najvažnije efekte turizma na bruto domaći proizvod, zaposlenost i platni bilans Crne Gore	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Ekonomske i neekonomske funkcije turizma	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje poslovna sredstva hotelsko-turističkih privrednih društava i njihove izvore finansiranja	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Odredi karakteristike različitih vrsta sredstava hotelsko-turističkih privrednih društava prema utvrđenim kriterijumima	Kriterijumi: faze procesa reprodukcije, oblici pojavljivanja i namjena
2. Objasni specifičnosti osnovnih sredstava u hotelsko-turističkim privrednim društvima	Specifičnosti osnovnih sredstava: vrijednost, amortizacija i kapacitet
3. Izračuna amortizaciju osnovnih sredstava različitim metodama obračuna , na zadatom primjeru	Metode obračuna: metod vremenske amortizacije i metod funkcionalne amortizacije
4. Objasni obrtna sredstva hotelsko-turističkih privrednih društava	
5. Izračuna koeficijent obrta obrtnih sredstava hotelsko-turističkih privrednih društava, na zadatom primjeru	
6. Navede izvore finansiranja sredstava po vlasništvu i ročnosti	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4 i 6. Za kriterijume 3 i 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Poslovna sredstva - Izvori finansiranja sredstava	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da izvrši analizu troškova i njihov uticaj na poslovanje hotelsko-turističkih privrednih društava	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni oblike angažovanih sredstava u uslužno-proizvodnom procesu	Oblici: novčani i naturalni
2. Objasni utrošak, trošak i rashod u hotelsko-turističkim privrednim društvima	
3. Klasifikuje troškove poslovanja prema određenim kriterijumima	Kriterijumi: prema elementima poslovnog procesa, prema mjestu nastanka, prema nosiocima i prema stepenu iskorišćenosti kapaciteta
4. Prikaže grafički i tabelarno fiksne, varijabilne i ukupne troškove poslovanja na zadatom primjeru	
5. Objasni kalkulaciju troškova i metode obračuna	Metode obračuna: prema vremenu izrade i prema načinu izrade
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1, 2, 3 i 5. Za kriterijum 4, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ulaganja (utrošci, troškovi i rashodi) - Metode obračuna troškova	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Utvrđi rezultate poslovanja hotelsko-turističkih privrednih društava	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike rezultata poslovanja u hotelsko-turističkim privrednim društvima	Rezultati poslovanja: fizički obim ostvarenih rezultata, ukupan prihod i dobit
2. Izračuna ukupan prihod hotelsko-turističkih privrednih društava u skladu sa strukturom na zadatom primjeru	Struktura: prihodi od pružanja usluga smještaja, prihodi od usluga hrane i pića na domaćem i stranom tržištu, zajednički prihodi po osnovu ugovora na domaćem i stranom tržištu, prihodi po osnovu raznih donacija i dr.
3. Izračuna rashode hotelsko-turističkih privrednih društava, na zadatom primjeru	
4. Izračuna dobit hotelsko-turističkih privrednih društava, na zadatom primjeru	
5. Objasni specifičnosti rezultata poslovanja hotelsko-turističkih privrednih društava sa sezonskim poslovanjem	
6. Obrazloži značaj ekonomskih principa za poslovanje hotelsko-turističkih privrednih društava	Principi: produktivnost, ekonomičnost i rentabilnost
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 5 i 6. Za kriterijume 2, 3 i 4, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Prihodi hotelsko-turističkih privrednih društava - Rashodi hotelsko-turističkih privrednih društava	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu je koncipiran tako da omogućava sticanje znanja i vještina kroz teorijsku nastavu i vježbe iz oblasti mikroekonomije, odnosno poslovanja hotelsko-turističkih privrednih društava i njene povezanosti s drugim djelatnostima i uslužnim sektorom. U realizaciji modula preporučuju se kombinovane aktivne metode savremene nastave i oblici rada koji omogućavaju da učenici u najvećoj mjeri budu aktivni (dijaloška, istraživačka, učenje putem rješavanja problema, metode kreativnog pisanja, projektno učenje, gost na času – stručnjak za predmetnu temu npr. predstavnik nekog uspješnog privrednog društva, timski oblik rada, grupni oblik rada, rad u paru i individualizirani oblik rada) što omogućava visok stepen samostalnosti i inicijativnosti učenika.
- Za obradu pojedinih nastavnih sadržaja, preporučljivo je učenicima dati da samostalno ili u timu rade seminarske ili druge radove. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu nekog sadržaja ili problema, učenici treba da pokažu sposobnost kako da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu. Učenici svoje seminarske radove treba da javno prezentuju ostalim učenicima u odjeljenju ili grupi i da pruže odgovore na postavljena pitanja. Nastavnici treba da daju uputstva učenicima o metodama pri izradi seminarskih radova. Da bi se sadržaj ovog modula približio učeniku, preporučljivo je organizovati posjetu određenim privrednim društvima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Dr Stanković-Četković J., Ekonomika preduzeća za srednje stručne škole, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2009.
- Dr Drašković V., Osnovi ekonomije za srednje stručne škole, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2009.
- Dr Bogetić G., Ekonomika preduzeća, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 1998.
- Dr Stavrić B.; dr Punović B.; dr Bojović P.S., Poslovna ekonomija za I razred ekonomske škole, Zavod za udžbenike, Beograd, 2006.
- Dr Kosar Lj., Ekonomika i organizacija preduzeća za II razred ugostiteljsko – turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd, 1996.
- Đuranović M.; Radunović M., Analiza efekata turizma na BDP, zaposlenost i platni bilans Crne Gore, Centralna banka Crne Gore, Podgorica, 2011.
- Spasić V.; Poslovanje turističkih agencija i organizatora putovanja, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011.
- Spasić V.; Čerović S.; Ekonomsko-finansijska analiza poslovanja preduzeća u hotelijerstvu i turizmu, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2013.
- Propisi koji regulišu oblast privrednih društava.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Štampač	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja:

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Osnove turizma i hotelijerstva
- Finansijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu
- Turističke regije svijeta
- Statistika i računovodstvo
- Preduzetništvo
- Marketing u turizmu
- Pravo u turizmu

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i činjenica iz oblasti ekonomije, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; podsticanje na pravilan govor, čitanje, pisanje i slušanje (na maternjem jeziku) kroz popunjavanje poslovnih obrazaca, simulacijom poslovnih razgovora i simulacijom kontakata sa klijentima; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višezjezičnosti (razumijevanje stručne terminologije prilikom istraživanja stručne literature iz oblasti ekonomije, prihoda, rashoda, obračuna troškova, poslovanja privrednih društava; različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti ekonomije, prihoda, rashoda, obračuna troškova, poslovanja privrednih društava i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, primjenom osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom poslovanja privrednog društva u turizmu i hotelijerstvu; korišćenje formula za izračunavanje ukupnih prihoda i rashoda, obračun amortizacije i kalkulaciju troškova privrednog društva u turizmu i hotelijerstvu i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti finansijskog poslovanja, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju i izradu domaćih zadataka; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja

- novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, kroz analizu uticaja neekonomskih funkcija turizma i dr.)
 - Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija materijala za izvođenje vježbi i dr.)
 - Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti ekonomije poslovanja; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn; podsticanje upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih i dr.)

3.2.6. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU II**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	40	68		108	6

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva. Osposobljavanje za upotrebu stranog jezika u okviru struke, na nivou A2.2, za čitanje, slušanje, pisanje vrlo jednostavnih stručnih tekstova iz oblasti turizma i ugostiteljstva kao i za komunikaciju u svakodnevnim i situacijama iz profesionalnog života. Razvijanje kreativnosti, sistematičnosti, vještine prezentovanja timskog duha i motivacije za usavršavanje u struci.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Koristi pojmove iz oblasti kupovine kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura.
2. Koristi pojmove o restoranskom poslovanju kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura.
3. Koristi pojmove iz oblasti putovanja kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura.
4. Koristi jednostavan način za predstavljanje turističkih lokaliteta Crne Gore i zemlje čiji jezik uči kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura .

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi pojmove iz oblasti kupovine kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste prodajnih objekata i artikala kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Prodajni objekti: pekara, poslastičarnica, mesara, supermarket, prodavnica suvenira i dr. Artikli: odjevni predmeti, osnovne prehrambene namirnice, higijenska sredstva, modni detalji, suveniri i dr.
2. Navede prodajne objekte, artikle i odgovarajuće profesije usmenu/pisanu produkciju	Odgovarajuće profesije: pekar, prodavac, piljar, cvjećar, mesar, kasir, poslastičar i dr.
3. Prepozna termine koje se koriste prilikom kupovine kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Termini: vrste proizvoda, količina, veličina, boja, način plaćanja, cijena i fraze za učtivo obraćanje, reklamacija, povraćaj novca, sniženja i popusti
4. Igra ulogu na temu jednostavnih dijaloga u prodajnim objektima	
5. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: kondicional sadašnji, brojevi, opsini pridjevi, zamjenice direktnog objekta, odnosno zamjenice, partitivni član, partitivna zamjenica i priloške zamjenice
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2, 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem	
Predložene teme	
- Kupovina - Gramatičke strukture: kondicional sadašnji, brojevi, opsini pridjevi, zamjenice direktnog objekta, odnosno zamjenice, partitivni član, partitivna zamjenica i priloške zamjenice	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Koristi pojmove o restoranskom poslovanju kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste restorana i obroka kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Vrste restorana : riblji restoran, nacionalni restoran, brza hrana, ekspres restoran i picerija Obroci : doručak, ručak i večera
2. Navede vrste restorana, obroka i sredstva ponude kroz usmenu/pisanu produkciju	Sredstva ponude : meni, jelovnik, vinska karta, karta pića i dr.
3. Prepozna u jelovniku djelove obroka , nazive jela i način pripreme kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Djelovi obroka : predjelo (toplo/hladno), glavno jelo, prilog, desert i piće Način pripreme : pečen, kuan, pržen, gratiniran i dr.
4. Navede pribor za jelo kroz usmenu/pisanu produkciju	Pribor za jelo : kašika, viljuška, nož, tanjiri, čaša i dr.
5. Opiše tipična crnogorska nacionalna jela i pića kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Crnogorska nacionalna jela : kačamak, cicvara, teletina ispod sača i dr.
6. Opiše nekoliko nacionalnih jela i pića zemlje čiji jezik uči kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Nacionalna jela : jednostavni recepti, sastojci i način termičke obrade
7. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija : naručivanje hrane, preporučivanje jela i pića, usluga i naplaćivanje
8. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture : glagolski prilog nesvršenog vida, hipotetičke realne rečenice, pridjevi, komparacija pridjeva i nepravilna komparacija i genitiv
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3 . Za kriterijume 2, 4, 5, 6, 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme - Vrste restorana i obroka - Crnogorska nacionalna jela i pića - Internacionalna jela i pića - Gramatičke strukture: glagolski oblik nesvršenog vida, hipotetičke realne rečenice, pridjevi, komparacija pridjeva, nepravilna komparacija i genitiv	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Koristi pojmove iz oblasti putovanja kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna informacije o načinima proslavljanja državnih i vjerskih praznika kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Državni i vjerski praznici: Nova godina, Božić, Vaskrs, Bajram, 1. maj, 13. jul i dr. Načini proslavljanja: običaji, tradicija, jela i dr.
2. Prepozna vrste odmora i putovanja kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Vrste odmora: aktivan odmor, pasivan odmor, turističko putovanje, poslovno putovanje i dr.
3. Opiše putovanje kroz usmenu produkciju	Putovanja: gdje, sa kim, prevozno sredstvo, kada i planovi za putovanje
4. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: rezervacija karte (avio karta, autobuska karta,vozna karta, vrsta karte i red vožnje), razgovor o putovanju i utiscima
5. Prepozna izraze koji se koriste za meteo kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Meteo: sučano, oblačno, promjenjivo, vjetrovito, kiša, snijeg, nevrijeme, magla i dr.
6. Opiše vremenske prilike i predstavi meteo prognozu kroz usmenu/pisanu produkciju	
7. Napiše neformalno pismo/e-mail	Pismo/e-mail: realizovano putovanje, odmor i utisci
8. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanjoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: glagolski oblik svršenog vida, futur, perfekat/imperfekat, hipotetičke rečenice I i II tip, bezlični izrazi, prepozicije i prilozi za vrijeme i vremenske rečenice
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, i 5. Za kriterijume 3, 4, 6, 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem	
Predložene teme	
- Praznici i tradicija - Vrste odmora i putovanja - Red vožnje i rezervacija karte - Meteo - Gramatičke strukture: glagolski oblik svršenog vida, futur, perfekat/imperfekat, hipotetičke rečenice I i II tip, bezlični izrazi, prepozicije i prilozi za vrijeme i vremenske rečenice	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Koristi jednostavan način za predstavljanje turističkih lokaliteta Crne Gore i zemlje čiji jezik uči kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna karakteristike turističkih lokaliteta kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Karakteristike turističkih lokaliteta: kratak geografski opis lokaliteta, klimatski uslovi i lokacija
2. Navede nazive i lokaciju turističkih lokaliteta Crne Gore kroz usmenu/pisanu produkciju	Turistički lokaliteti: nacionalni parkovi, ski-centri, gradovi i dr.
3. Navede instrukcije za snalaženje u prostoru kroz usmenu/pisanu produkciju	Instrukcije za snalaženje u prostoru : orijentacija u prostoru, prevozna sredstva i dr.
4. Navede nazive i lokaciju turističkih lokaliteta zemlje čiji jezik izučava kroz usmenu/pisanu produkciju	Turistički lokaliteti: kratak geografski opis lokaliteta, klimatski uslovi i lokacija
5. Opiše na jednostavan način turističke lokalitete zemlje čiji jezik uči kroz usmenu/pisanu produkciju	
6. Igra ulogu u dijalogu na temu jednostavnog razgovora promocije turističkih lokaliteta Crne Gore	
7. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: imperativ, zamjenice direktnog i indirektnog objekta, upitne riječi, pridjevi, pokazne zamenice i ruska prezimena-deklinacija
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3, 4, 5, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem	
Predložene teme	
- Geografski pojmovi - Nacionalni parkovi i turistički lokaliteti Crne Gore - Nacionalni parkovi i turistički lokaliteti zemlje čiji jezik se uči - Gramatičke strukture: imperativ, zamjenice direktnog i indirektnog objekta, upitne riječi, pridjevi, pokazne zamjenice i ruska prezimena-deklinacija	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Strani jezik u ugostiteljstvu i turizmu je tako koncipiran da upoznaje učenike sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva i omogućava primjenu stečenih znanja u praksi. Preporučuje se komunikativna metoda i metoda aktivne nastave, tj. one koja upućuje na realizaciju zadatka.
- Preporučene didaktičke aktivnosti su sljedeće: rad u grupama, rad u paru, igranje uloga, simulacija situacije, učenje putem otkrića, analiza teksta, pretraživanje baze podataka, gostujući predavač na času (stručnjak za predmetnu temu), izrada ppt prezentacije i panoa i sl.
- Preporučuje se formativno praćenje postignuća u učenju (bez ocjenjivanja) radi lakše evaluacije i samoevaluacije uz unaprijed postavljene ciljeve/ ishode.
- Osim prethodnog u pravcu postavljanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Korišćenje različitih izvora znanja: enciklopedija, stručne literature, Interneta, imperativ su nastave.
- U radu sa darovitim učenicima treba zadavati problemske zadatke koji podstiču na razmišljanje, zaključivanje i analizu problema. Nastavnik u okviru rada sa darovitim učenicima treba da obezbijedi i mentorski rad kako bi podstakao razvoj njihovih sposobnosti i njihovo interesovanje u cilju karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Didaktička literatura:

za francuski jezik:

- Latifi, M., L'hôtellerie en français, Didier-Hatier, Paris, 1993.
- Germain, C., Les stratégies d'apprentissage, Clé International, Paris, 1996.
- Lancien, T., Le multimedia, Clé International, Paris, 1998.
- Vigner, G., Enseigner le français comme langue seconde, Clé International, Paris, 2001.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Jovanović, I.; Mandić-Abdić, E., Bienvenue au Monténégro, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2006.
- Corbeau, S.; Dubois Ch.; Penfornis J-L., Tourisme.com, Clé International, Paris, 2013.
- Corbeau, S.; Dubois Ch., Penfornis J-L Semichon L., Hôtellerie-Restaurant.com, Clé International, Paris, 2013.
- Laygues, A.; Coll, A., Le français en contexte: Tourisme, Maison des langues, Paris, 2014.
- Dussac, E., Bon voyage, Clé International, Paris, 2017.

za italijanski jezik:

- Balboni, P., Educazione bilingue, Perugia, Guerra Edizioni, Soleil, 1999.
- Balboni, P., Le sfide di Babele. Insegnare le lingue nelle società complesse, Torino, 2003.
- Quadro comune europeo di riferimento per le lingue: apprendimento, insegnamento, valutazione, La Nuova Italia, Oxford, Firenze, 2002.
- Dragicevich, P.; Sheward, T., Montenegro, Lonely Planet, Torino, 2021.
- Vedovelli, M., L'italiano degli stranieri. Storia, attualità e prospettive, Carocci, Roma, 2002.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

za njemački jezik:

- Dahlhaus, B.; Fertigkeit H., Langenscheidt, München, 1994.
- Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen, Langenscheidt, München, 2001.
- Ehlers S., Literarische Texte lesen lernen, Klett Edition Deutsch als Fremdsprache, München, 1992.
- Šekularac, B., Provjera znanja učenika kao sastavni dio nastavnog procesa, Strani jezik u nastavi, Nikšić, 1992.
- Šotra, T., Interkulturalni pristup: izazov u nastavi stranih jezika; Savremene tendencije u nastavi stranog jezika, Nikšić, 2001.

za ruski jezik:

- Щерба Л. В., Преподавание иностранных языков в средней школе, Общие вопросы методики,

- Москва, Высшая школа, 1974.
- Костомаров В. Г.; Митрофанова О. Д., Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам, Москва, «Русский язык», 1977.
- Девид-Романова В., Руски језик, приручник за разговор, Завод за уџбенике, Београд, 1996.
- Кончаревић, К., Савремена настава руског језика (садржаји, организација, облици), Београд, 2004.
- Киршова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим -1, Подгорица, 2006.
- Киршова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим – 2, Подгорица, 2008.
- Наумовић, Г., Руски језик, стручни текстови, 1-4. Разред угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике, Београд, 2003.
- Хавроница, С.А.; Харламова, Л.А.; Казнышкина, И.В., Практический курс русского языка для работников сервиса, «Русский язык» курсы, Москва, 2018.
- Piper, P.; Stojnić, M., Ruski jezik (izgovor, gramatika, konverzacija, vežbe), Zavet, Beograd, 2002.
- Little, D.; Perclova, R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova, R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

Gramatike:

za francuski jezik:

- Papić, M., Gramatika francuskog jezika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1984.
- Vicher, A., Grammaire progressive pour les adolescents, Clé International, Paris, 2002.
- Maheo-Le Coadic, M.; Reine M.; Poisson-Quinton S., Grammaire Expliquée du Français, Clé International, Paris, 2002.
- Gregoire, M., Grammaire Progressive du français, Clé International, Paris, 2003.

za italijanski jezik:

- Moderc, S., Gramatika italijanskog jezika, Udruženje nastavnika italijanskog jezika Srbije, Beograd, 2004.
- Dardano, M.; Trifone, P., Grammatica della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 1995.

za ruski jezik:

- Милинковић Љ., Практикум из граматике руског језика, Завод за уџбенике, Београд, 2006.
- Маројевић Р., Граматика руског језика за средње школе, Завод за уџбенике, Београд, 2004.
- Ласкарева, Е.Р., Чистая грамматика, «Златоуст», Санкт Петербург, 2009.

za njemački jezik:

- Kars, J. und Häussermann, U. unter Mitarbeit von Koller, G. und Gruber, S., Grundgrammatik Deutsch, Verlag Moriz Dieserweg-Verlag Sauerländer, 1988.

Rječnici:

za francuski jezik:

- Dictionnaires le Robert, Le Petit Robert, dictionnaire de la langue française, Clé International, Paris, 2000.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni francusko-srpskohrvatski rečnik sa gramatikom, Prosveta, Beograd, 1991.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni srpskohrvatsko-francuski rečnik, Prosveta, Beograd, 1991.
- Putanec V., Francusko-hrvatski ili srpski rječnik, Školska knjiga, Zagreb, 1982.

za italijanski jezik:

- Deanović, J., Italijansko-hrvatski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Deanović, J., Hrvatsko-italijanski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Zingarelli, N., Vocabolario della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 2020.
- Klajn, I., Italijansko-srpski rečnik, Nolit, Beograd, 2011.

za ruski jezik:

- Пипер, П.; Петковић М.; Радић-Дугоњић, М.; Војводић, Д., Руско-српски речник и Српско-руски речник, Завод за уџбенике, Београд, 2001.

za njemački jezik:

- Grujić, B.; Srdjević, I., Standardwörterbuch Serbisch-Deutsch/Deutsch-Serbisch-Standardni rječnik njemačko-srpski/srpsko-njemački, Obod Predag & Nenad, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Zvučnici	1
4.	CD-player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Pisani zadatak – po jedan u polugodištu.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Osnove turizma hotelijerstva
- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku kroz poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme; razvoj kritičkog mišljenja i konstruktivnog dijaloga i dr.)
- Kompetencija višjezičnosti (poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike različitih jezika na različitim nivoima i razvijanje svijesti o značaju verbalne interakcije; iniciranje, održavanje i zaključivanje razgovora kao i čitanje, razumijevanje i sastavljanje tekstova stručne/opšte tematike; uvažavanje kulturološke različitosti, interesovanje za različite jezike i međukulturnu komunikaciju i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja; korišćenje računara prilikom izrade prezentacija, slanja mejlova; radoznalost u vezi sa naučnim i tehnološkim napretkom važnim za pojedinca, porodicu, zajednicu i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka, stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti turizma i ugostiteljstva; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)
- Građanska kompetencija (poznavanje savremenih i kritičko razumijevanje istorijskih događaja; angažovanje radi zajedničkog ili javnog interesa kroz različite društveno odgovorne aktivnosti kao i razvoj kritičkog argumentovanog mišljenja o temama od javnog interesa; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz razgovor/ debate, diskusije i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; odvažnost i istrajnost u ostvarivanju ciljeva i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura i načina izražavanja, uključujući predmetne jezike, baštinu, tradiciju i kulturne proizvode; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn; spremnost na učešće u kulturnim iskustvima i dr.)

3.2.7. OSNOVE RESTORANSKOG POSLOVANJA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	36		72	108	6

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa standardima rada i usluživanja u restoranima. Osposobljavanje za doček i smještaj gostiju, prijem porudžbine, posluživanje hrane, pića i napitaka, promociju i prodaju proizvoda, organizaciju keteringa i vanrednih događaja, u skladu sa standardima i pravilima savremenog ugostiteljstva. Razvijanje komunikativnosti, tačnosti, ažurnosti i odgovornosti u radu

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši kontrolu pripremnih i završnih poslova u restoranu i drugim uslužnim prostorima, u skladu sa standardima u ugostiteljstvu
2. Izvrši usluživanje hrane i pića u restoranu, sobama i drugim uslužnim prostorima, u skladu sa standardima u ugostiteljstvu
3. Izvrši prodaju proizvoda i usluga kroz animaciju gostiju za vrijeme boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, pripremanje i usluživanje hrane i pića
4. Izvrši planiranje i organizaciju vanrednih događaja u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, pripremanje i usluživanje hrane i pića
5. Izvrši planiranje i organizaciju keteringa, u skladu sa standardima u ugostiteljstvu
6. Utvrdi stepen zadovoljstva gostiju za pružene usluge u neposrednoj komunikaciji, na način prilagođen svakom gostu, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i procedurama

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da izvrši kontrolu pripremnih i završnih poslova u restoranu i drugim uslužnim prostorima, u skladu sa standardima u ugostiteljstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše radne prostore u restoranu	Radni prostori u restoranu: kuhinjski blok, točionica pića, pripremni prostor (office), prostor za usluživanje i dr.
2. Objasni podjelu radnog prostora u kuhinjskom bloku prema namjeni i vrsti	Radni prostor u kuhinjskom bloku: prostor za obradu mesa, prostor za obradu ribe, školjki i morskih plodova, prostor za grubu obradu namirnica, prostor za finu obradu namirnica, prostor za pranje posuđa, prostor za zaposlene, topla kuhinja, hladna kuhinja i dr.
3. Objasni primjenu higijenskih standarda u restoraterstvu	Higijenski standardi: ISO, HACCP, KOSHER, HALAL i dr.
4. Opiše pripremnne i završne poslove u ofisu i sali	Pripremnni poslovi u ofisu i sali: razvrstavanje, poliranje i formiranje potrebnog inventara, priprema kolica za usluživanje, postavljanje i ravnanje stolova, prekrivanje stolova, postavljanje inventara i dr. Završni poslovi u ofisu i sali: apserviranje upotrijebljenog inventara, vraćanje neupotrijebljenog inventara za usluživanje u ofis, zamjena restoranskog rublja i dr.
5. Izvrši pripremnne i završne poslove u ofisu i sali za usluživanje, na zadatom primjeru	
6. Demonstrira postupak vršenja kontrole pripremnih i završnih radova u restoranu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Pripremnni i zvršni poslovi u restoranu	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Izvrši usluživanje u restoranu, sobama i drugim uslužnim prostorima, u skladu sa standardima u ugostiteljstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni postupak pozdravljanja i smještanja gosta za odgovarajući sto	
2. Objasni postupak davanja i prezentovanja sredstava ponude i prodaje , u skladu sa pravilima lijepog ponašanja i protokola	Sredstva ponude i prodaje: jelovnik, karta doručka, vinska karta, barska karta, meni karta, karta pića i dr. Protokol: način obraćanja i smještanja gosta u zavisnosti od značaja, pola i drugih specifičnosti koje utiču na protokolarno ponašanje i organizaciju i dr.
3. Objasni "a la carte" i pansioni sistem rada	
4. Objasni način boniranja i preuzimanja porudžbine	
5. Objasni specifičnosti i načine posluživanja hrane, pića i napitaka	Načini posluživanja: bečki, francuski, engleski, usluživanje u hotelskim sobama i dr.
6. Objasni postupak pripremanja i dogotovljavanja jela pred gostom	Pripremanje i dogotovljavanje jela pred gostom: flambiranje, filiranje i tranširanje i dr.
7. Objasni postupak pripremanja i posluživanja pića i napitaka	Pića: alkoholna, bezalkoholna i mješavine Napici: kafa, čaj i dr.
8. Objasni postupak obračuna i naplate usluga	
9. Izvrši prijem i smještaj gosta, posluživanje hrane, pića i napitaka na različite načine, na zadatom primjeru	
10. Pripremi i dogotovi jelo koristeći razne tehnike i pribor, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8. Za kriterijume 9 i 10, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Usluživanje hrane, pića i napitaka	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Izvrši prodaju proizvoda i usluga kroz animaciju gostiju za vrijeme boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, pripremanje i usluživanje hrane i pića	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj prodaje proizvoda i usluga za vrijeme boravka gostiju	
2. Objasni animacije u ugostiteljstvu i njihovu ulogu	Animacije u ugostiteljstvu: promocija proizvoda i usluga, prezentacija proizvoda i usluga, omogućavanje promotivnih cijena pojedinih proizvoda i usluga, omogućavanje trajnih popusta na cijene proizvoda i usluga za stalne goste i dr.
3. Opiše vrste animacija i njihov značaj	
4. Objasni načine i tehnike prezentovanja proizvoda i usluga	
5. Demonstrira tehniku animacije i prodaje proizvoda i usluga, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Prodaja i prezentacija proizvoda i usluga kroz animaciju	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da izvrši planiranje i organizaciju vanrednih događaja u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, pripremanje i usluživanje hrane i pića	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše vanredne događaje u ugostiteljstvu	Vanredni događaji: svečani događaji, seminari, kongresi, poslovni ručkovi i dr.
2. Opiše aktivnosti u pripremi, organizaciji i realizaciji različitih događaja u ugostiteljstvu	Aktivnosti: ugovaranje događaja, pripremni poslovi, usluživanje na vanrednom događaju, završni radovi i dr.
3. Objasni elemente ponude za organizaciju događaja	Elementi ponude: priređivač, vrsta vanrednog događaja, naziv sale u kojoj se priređuje, datum i vrijeme održavanja, predviđeni meni i piće, tačan broj zvanica, oblik stola, način usluživanja i dr.
4. Napravi plan za realizaciju događaja, na zadatom primjeru	
5. Sastavi ponudu za realizaciju događaja, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Planiranje i organizacija vanrednih događaja u ugostiteljstvu	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Izvrši planiranje i organizaciju kateringa, u skladu sa standardima u ugostiteljstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni katering kao vrstu usluge u ugostiteljstvu	
2. Opiše faze i aktivnosti za organizaciju kateringa	Faze i aktivnosti: ugovaranje kateringa, pripremni poslovi, pripremanje i pakovanje hrane i pića, transport hrane i pića do planiranog prostora, usluživanje gostiju, završni radovi i dr.
3. Objasni način uređenja prostora i pripreme za katering	
4. Predvidi moguće neplanirane situacije na terenu prilikom organizacije kateringa i način njihovog rješavanja	Neplanirane situacije: vremenske neprilike ako se katering realizuje na otvorenom, tehnički nedostaci planiranog prostora, sabračajne poteškoće u transportu inventara, hrane i pića, i dr.
5. Objasni elemente ponude za organizaciju kateringa	Elementi ponude: naručilac katering usluge, prostor u kojem se realizuje katering usluga, datum i vrijeme održavanja, predviđena hrana i piće, način usluživanja na katering, očekivani broj gostiju i dr.
6. Napravi plan organizacije kateringa, na zadatom primjeru	
7. Sastavi ponudu za realizaciju kateringa, na zadatom primjeru	
8. Predloži rješenje za prevazilaženje problema u realizaciji kateringa, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7. Za kriterijum 8, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Planiranje i organizacija kateringa	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Utvrđi stepen zadovoljstva gostiju za pružene usluge u neposrednoj komunikaciji, na način prilagođen svakom gostu, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i procedurama	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju o kvalitetu pruženih usluga i uslova boravka	
2. Objasni načine utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju	Načini utvrđivanja: neposredan razgovor sa gostima; anketiranje, knjiga žalbi, knjiga utisaka i dr.
3. Demonstrira utvrđivanje stepena zadovoljstva gostiju pruženim informacijama i preporukama u neposrednoj komunikaciji	
4. Demonstrira utvrđivanje stepena zadovoljstva gosta sa ponuđenim i izvršenim uslugama i korigovanje u skladu sa iskazanim željama gostiju i mogućnostima, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira prikupljanje informacija od gostiju putem ankete, ili na drugi način, po pitanju kvaliteta pruženih usluga u odnosu na različite tipove gostiju i njihove zahtjeve, na zadatom primjeru	
6. Demonstrira prezentovanje knjige utisaka gostima i davanje uputstava za unošenje utisaka od strane gosta i proceduru procesuiranja unijetih utisaka	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 6, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Utvrđivanje stepena kvaliteta pruženih usluga	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Osnove restoranskog poslovanja je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina iz ove oblasti kroz časove teorijske i praktične nastave. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem. Učenike treba usmjeriti na aktivno učenje, samostalno pronalaženje, sistematizovanje i korišćenje informacija iz različitih izvora na zadatu temu i motivisati ih na timski rad. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Praktični dio nastave treba realizovati u školskom kabinetu i restoranu koji su opremljeni preporučenim materijalnim uslovima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati praktične vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi praktičnu vježbu i dobije traženi rezultat. Preporučuje se da se prilikom osmišljavanja problemskih zadataka obuhvati nastavni sadržaj stručnih modula, kako bi se kod učenika razvila sposobnost povezivanja teorijskog i praktičnog znanja sa strukom. Posebno obratiti pažnju da se zadaci rješavaju od najjednostavnijih ka onim koji zahtijevaju sintezu i analizu usvojenih znanja. Za razumijevanje problematike koja se izučava u ovom modulu, osim rada u školskom kabinetu neophodne su posjete restoranima. Neophodno je usmjeriti učenike na pravilno korišćenje odgovarajućih alata, uređaja i opreme i njihovo održavanje. Časove praktične nastave izvoditi uz korišćenje radne uniforme i sredstava zaštite na radu. Nastojati da se kod učenika razvije osećaj za prosuđivanje da li su zadate vježbe ispravno odrađene u skladu sa odgovarajućim tehničkim propisima, koje treba staviti na raspolaganje učenicima. Za kriterijume u kojima učenik vrši provjeru kvaliteta izvedenih aktivnosti u cilju otklanjanja nedostataka u izvođenju preporučuje se prezentovanje učeniku pogrešno izvedenih aktivnosti uz obrazloženje sa ciljem otklanjanja istih.
- Za kvalitetniju realizaciju modula, nastavnik treba pored preporučene stručne literature koristiti i tehničku dokumentaciju, kataloge proizvođača opreme, odgovarajuće tehničke propise i zakonsku regulativu. Radi veće zainteresovanosti učenika i boljeg razumijevanja, prilikom izlaganja problematike treba koristiti pokazna sredstva za demonstriranje gdje je to moguće, internet prezentacije u cilju boljeg razumijevanja teorijske nastave, grafičke ilustracije, skice, fotografije, video prikaze iz prakse, kao i podsticati učenike na istraživački rad. Problemska nastava treba da zauzme značajno mjesto u realizaciji ovog modula kako bi se teorijska nastava što bolje povezala sa praktičnim primjerima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Lončar M.; Lončar N., Restoraterstvo za prvi razred ugostiteljsko-turističkih škola, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, 2018.
- Lončar M.; Lončar N., Restoraterstvo za drugi razred ugostiteljsko-turističkih škola, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, 2018.
- Divanović S.; Nićetin S., Usluživanje sa praktičnom obukom, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd, 2004.
- Milićević R., Praktična nastava sa tehnologijom zanimanja, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2008.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
3.	Zvučnici	1
4.	Oprema i namještaj u kabinetu restoraterstva	1
5.	Inventar i uređaji u kabinetu restoraterstva	1
6.	Uređaji i oprema u točionici pića	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Briga o gostu
- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Socijalne mreže i globalizacija
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Menadžment događaja
- Psihologija prodaje
- Animacija u turizmu
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti osnova ugostiteljstva, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz ugostiteljstva i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti ugostiteljstva na stranom jeziku i dr.)

- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika različitih vrsta materijala, uređaja, alata i opreme; korišćenje formula, grafikona i šema prilikom prećenja proizvodnog tehnološkog procesa u ugostiteljstvu; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti; razvijanje sposobnosti rukovanja alatom, uređajima i priborom za ručnu, mašinsku i termičku obradu namirnica (sirovina) i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti ugostiteljstva, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih materijala u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti ugostiteljstva; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.2.8. POSLOVANJE HOTELSKOG DOMAĆINSTVA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	36		72	108	6

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa poslovima i standardima rada u hotelskom domaćinstvu. Osposobljavanje za vršenje procesa održavanja higijene i ukrasnog bilja, zamjene posteljine i peškira, dopune toaletnog pribora, info-turističkog materijala i mini-bara u ugostiteljskom objektu za pružanje usluge smještaja, hrane i pića, u skladu sa propisanim standardima i procedurama. Razvijanje kreativnosti, preciznosti, kritičkog mišljenja i pozitivnog odnosa prema struci

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši planiranje, pripremu i organizaciju rada koristeći radnu dokumentaciju za pripremu rada, u cilju efikasnijeg poslovanja sektora hotelskog domaćinstva
2. Primijeni standarde u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva
3. Sprovede postupak održavanja higijene u smještajnim jedinicama i komunikacionom prostoru smještajnog dijela korišćenjem odgovarajućih sredstava i pribora, u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu
4. Izvrši zamjenu posteljine i peškira i preuzimanje veša od gostiju za pranje i peglanje u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu
5. Izvrši zamjenu i dopunu toaletnog pribora i info-turističkog materijala u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu
6. Izvrši kontrolu potrošnje mini-bara i tehničke ispravnosti uređaja i inventara u smještajnim jedinicama i komunikacionom prostoru smještajnog dijela
7. Tretira ukrasno bilje u smještajnim jedinicama i komunikacionom prostoru smještajnog dijela, na odgovarajući način
8. Koristi odgovarajuću evidenciju i izvještaje o realizaciji poslova i radnih zadataka, u cilju efikasnijeg poslovanja sektora hotelskog domaćinstva

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da izvrši planiranje, pripremu i organizaciju rada koristeći radnu dokumentaciju za pripremu rada, u cilju efikasnijeg poslovanja sektora hotelskog domaćinstva	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše organizaciju rada, radne zadatke i nosioce poslova i radnih zadataka u sektoru hotelskog domaćinstva	Organizacija rada: odjeljenje za održavanje higijene smještajnog prostora, odjeljenje za održavanje higijene ostalih hotelskih prostora, odjeljenje za održavanje prostora za zabavu i rekreaciju gostiju, odjeljenje za dekorisanje enterijera hotela i održavanje hortikulturnih rasada, odjeljenje za pranje i peglanje rublja i hemijsko čišćenje i dr. Radni zadaci: održavanje higijene u smještajnim jedinicama i komunikacionom prostoru smještajnog dijela, zamjena posteljine i peškira, preuzimanje veša od gostiju za pranje i peglanje, zamjena i dopuna toaletnog pribora i info-turističkog materijala, kontrola potrošnje mini-bara, kontrola tehničke ispravnosti uređaja i inventara u smještajnim jedinicama i komunikacionim prostorima smještajnog dijela ugostiteljskog objekta, održavanje ukrasnog bilja u smještajnim jedinicama i komunikacionim prostorima smještajnog dijela ugostiteljskog objekta i dr. Nosioci poslova i radnih zadataka: glavna hotelska domaćica, nadzornice, sobarice, higijeničarke, perači rublja, peglari i dr.
2. Objasni značaj planiranja rada i radnih zadataka u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva	
3. Opiše pripremne aktivnosti za ličnu pripremu za rad, pripremu radnog mjesta, sredstava za rad i radnu dokumentaciju za pripremu rada u sektoru hotelskog domaćinstva, u skladu s kodeksom oblačenja i ponašanja na radnom mjestu	Lična priprema za rad: fizička priprema (lična higijena, profesionalni izgled, lijepo ponašanje i dr.), psihička priprema (spremnost za individualan rad, spremnost za timski rad i saradnju, prihvatanje pozitivne i negativne kritike, kontrolisati stres i raspoloženje, tolerantnost i dr.) i profesionalna priprema (obrazovanje, sticanje novih znanja i vještina i dr.) Priprema radnog mjesta: priprema ofisa za sobarice, priprema sredstava za rad, priprema kolica za sobarice i dr. Sredstva za rad: kolica, usisivač, sredstva za čišćenje, pribor za čišćenje, posteljina, peškiri, potrošni materijal, guest supplies, piće, grickalice, štampani materijal (don't disturb, prospekti, uputstva i dr.) i dr. Radna dokumentacija za pripremu rada: standardi, procedure, uputstva, propisi, dnevni i nedjeljni plan čišćenja, redovni plan rada, evidencija zaduženja po reonima, evidencija zaduženja master ključeva, evidencija kvarova u sobama, evidencija zaduženja sredstava za rad, trebovanje, izvještaj o dolascima/odlascima gostiju, izvještaj o zauzetim sobama, izvještaj o VIP gostima i dr.

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Izvrši planiranje, pripremu i organizaciju rada koristeći radnu dokumentaciju za pripremu rada, u cilju efikasnijeg poslovanja sektora hotelskog domaćinstva	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
4. Poveže internu dokumentaciju koja osigurava kvalitet rada s adekvatnom pripremom za rad i efikasnim poslovanjem sektora hotelskog domaćinstva	Interna dokumentacija: standardi, procedure (kada sobarica ulazi u sobu, kako moraju biti postavljena kolica dok je u sobi, šta sobarica radi s garderobom gosta koja se nalazi na krevetu u trenutku kada mora pospremiti taj krevet, pravila pripreme sobe za posebne grupe gostiju i dr.), uputstva (načini čišćenja, redosljed čišćenja korak po korak, popunjavanje mini-bara posljednji korak i dr.) i propisi (zakoni, pravilnici, uredbe i dr.)
5. Pripremi plan rada i radnih zadataka u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva, na zadatom primjeru	
6. Demonstrira ličnu pripremu za rad, pripremu radnog mjesta i sredstava za rad u poslovanju hotelskog domaćinstva, u skladu sa procedurama u poslovanju hotelskog domaćinstva i kodeksom oblačenja i ponašanja na radnom mjestu, na zadatom primjeru	
7. Demonstrira organizaciju rada u skladu sa planom rada i radnih zadataka koristeći radnu dokumentaciju za pripremu rada, u skladu sa procedurama u poslovanju hotelskog domaćinstva, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 7, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Organizacija rada u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva - Pripremne aktivnosti za rad u sektoru hotelskog domaćinstva - Interna dokumentacija koja osigurava kvalitet rada u sektoru hotelskog domaćinstva	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Primijeni standarde u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše standarde u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva	Standardi u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva: izvori opasnosti na radnom mjestu, zaštita na radu, protivpožarna zaštita, zaštita od mogućih povreda, zaštita pri radu s uređajima i priborom za čišćenje, znakovi sigurnosti, standardi zaštite radne i životne sredine
2. Opiše najčešće nezgode pri radu sobarice u sektoru hotelskog domaćinstva	
3. Demonstrira primjenu mjera lične zaštite na radu u sektoru hotelskog domaćinstva, u skladu sa standardima i procedurama, na zadatom primjeru	
4. Demonstrira primjenu mjera protivpožarne zaštite i evakuacije u slučaju opšte opasnosti, u skladu sa standardima i procedurama, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira pravilno sortiranje i odlaganje otpada u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva, u skladu sa standardima i procedurama, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Standardi i procedure u hotelijerstvu	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Sprovede postupak održavanja higijene u smještajnim jedinicama i komunikacionom prostoru smještajnog dijela korišćenjem odgovarajućih sredstava i pribora, u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše vrste održavanja higijene u smještajnim jedinicama	Vrste održavanja higijene: generalno čišćenje, spremanje zauzete sobe, večernji servis (turn down servis), konzerviranje, VIP tretman i dr.
2. Objasni postupak održavanja higijene u smještajnim jedinicama	Postupak održavanja higijene: provjetravanje, provjera ispravnosti rasvjete, ventilacije i grijanja, provjera stanja mini-bara, pregled sobe, pražnjenje kante, pospremanje kreveta, čišćenje kupatila i prašine, dopuna kozmetike, dezinfekcija, njega biljaka i dr.
3. Objasni postupak provjetravanja, čišćenja i dezinfekcije komunikacionog prostora smještajnog dijela	
4. Izvrši pravilan odabir sredstava za rad i njihovu primjenu za čišćenje i dezinfekciju različitih površina u zavisnosti od materijala izrade, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira različite postupke održavanja higijene smještajnih jedinica, koristeći odgovarajuća sredstva za rad na različitim površinama, u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
6. Demonstrira postupak provjetravanja, čišćenja i dezinfekcije komunikacionog prostora smještajnog dijela, koristeći odgovarajuća sredstva za rad na različitim površinama, u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Održavanje higijene u hotelskom domaćinstvu - Smještajne jedinice - Komunikacioni prostor smještajnog dijela	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Izvrši zamjenu posteljine i peškira i preuzimanje veša od gostiju za pranje i peglanje u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše strukturu hotelske posteljine i peškira	Hotelska posteljina: donji čaršav, jorganska navlaka, jastučnice, deke, pokrivači, navlake za dušek i dr. Peškiri: veliki, srednji i mali za tijelo, lice i ruke i podni za noge
2. Objasni postupak zamjene posteljine i peškira u smještajnim jedinicama, na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu	
3. Objasni postupak preuzimanja veša za pranje i peglanje od gostiju na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu	
4. Demonstrira postupak zamjene posteljine i peškira u smještajnim jedinicama, na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira postupak preuzimanja veša za pranje i peglanje od gostiju, na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Procedura zamjene posteljine i peškira - Procedura preuzimanja veša od gostiju za pranje i peglanje	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Izvrši zamjenu i dopunu toaletnog pribora i info-turističkog materijala u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni postupak zamjene i dopune toaletnog pribora u smještajnim jedinicama, na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu	Toaletni pribor: sapun, šampon, ubrusi, kozmetički setovi, losion i dr.
2. Objasni postupak zamjene i dopune info-turističkog materijala u smještajnim jedinicama, na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu	Info-turistički materijal: flajeri, brošure, informatori, cjenovnici, uputstva, spisak važnih brojeva, anketni listić, papir, blok, hemijska olovka i dr.
3. Demonstrira postupak zamjene i dopune toaletnog pribora u smještajnim jedinicama, na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
4. Demonstrira postupak zamjene i dopune info-turističkog materijala u smještajnim jedinicama, na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Procedura zamjene i dopune toaletnog pribora - Procedura zamjene i dopune info-turističkog materijala	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da izvrši kontrolu potrošnje mini-bara i tehničke ispravnosti uređaja i inventara u smještajnim jedinicama i komunikacionom prostoru smještajnog dijela	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni postupak osnovne kontrole tehničke ispravnosti uređaja i sobnog inventara u smještajnim jedinicama, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu	Sobni inventar: kreveti, stolice, fotelje, noćni stočići, toaletni sto, lampe, korpe za otpatke, daska za peglanje, pribor za poliranje cipela, aparat za kafu i čaj, umjetnički predmeti, polica za prtljag i dr.
2. Objasni postupak osnovne kontrole tehničke ispravnosti uređaja i inventara u komunikacionom prostoru smještajnog dijela, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu	Inventar u komunikacionom prostoru: garniture za sjedenje, stolice, stolovi, dekoracije, zastirke i dr.
3. Objasni postupak kontrole potrošnje mini-bara u smještajnim jedinicama, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu	
4. Objasni postupak evidentiranja i prijavljivanja nestalog i oštećenog sobnog inventara, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu	
5. Demonstrira postupak kontrole potrošnje mini-bara u smještajnim jedinicama, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
6. Demonstrira postupak osnovne kontrole tehničke ispravnosti uređaja i sobnog inventara u smještajnim jedinicama, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
7. Demonstrira postupak evidentiranja i prijavljivanja nestalog i oštećenog sobnog inventara, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 7, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Kontrola potrošnje mini-bara - Kontrola tehničke ispravnosti uređaja i inventara	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Tretira ukrasno bilje u smještajnim jedinicama i komunikacionom prostoru smještajnog dijela, na odgovarajući način	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše osnovne uslove za pravilan rast i razvoj ukrasnog sobnog bilja	Uslovi za pravilan rast i razvoj ukrasnog sobnog bilja: zemljište, voda, svjetlost, temperatura vazduha, prihrana i dr.
2. Objasni postupak zalivanja ukrasnog sobnog bilja	
3. Objasni postupak prihrane ukrasnog sobnog bilja	
4. Objasni postupak održavanja lisne i cvijetne mase ukrasnog sobnog bilja	
5. Demonstrira postupak održavanja ukrasnog bilja u smještajnim jedinicama i komunikacionim prostorima smještajnog dijela, na odgovarajući način, u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Održavanje ukrasnog bilja	

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuću evidenciju i izvještaje o realizaciji poslova i radnih zadataka, u cilju efikasnijeg poslovanja sektora hotelskog domaćinstva	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše sadržaj pisane i elektronske poslovne evidencije o realizaciji i izvještaja o realizaciji poslova i radnih zadataka u sektoru hotelskog domaćinstva	Poslovna evidencija: radnih naloga, kontrole smještajnih jedinica i ostalih prostorija, kvarova u sobama, preuzimanju gostinjskog veša za pranje ili peglanje, potrošnje mini-bara, izgubljenih i nađenih stvari, utroška sredstava za čišćenje, trebovanje, status soba i dr. Izvještaji o realizaciji poslova i radnih zadataka: izvještaj sobarice, izvještaj hotelskog domaćinstva, izvještaj kontrole smještajnih jedinica i dr.
2. Poveže odgovarajuću pisanu i elektronsku poslovnu evidenciju i izvještaje o realizaciji poslova i radnih zadataka sa radnim aktivnostima u poslovanju hotelskog domaćinstva, na zadatom primjeru	
3. Izvrši unos potrebnih podataka u odgovarajuću pisanu i elektronsku poslovnu evidenciju i izvještaje o realizaciji poslova i radnih zadataka u poslovanju hotelskog domaćinstva, na zadatom primjeru	
4. Izvrši kontrolu kvaliteta sopstvenog rada u poslovanju hotelskog domaćinstva, u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Poslovna evidencija o realizaciji poslova i radnih zadataka - Izvještaji o realizaciji poslova i radnih zadataka - Kontrola kvaliteta sopstvenog rada	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Poslovanje hotelskog domaćinstva je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina iz ove oblasti kroz časove teorijske i praktične nastave. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem. Učenike treba usmjeriti na aktivno učenje, samostalno pronalaženje, sistematizovanje i korišćenje informacija iz različitih izvora na zadatu temu i motivisati ih na timski rad. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Praktični dio nastave treba realizovati u školskom kabinetu koja je opremljen preporučenim materijalnim uslovima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati praktične vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi praktičnu vježbu i dobije traženi rezultat. Preporučuje se da se prilikom osmišljavanja problemskih zadataka obuhvati nastavni sadržaj stručnih modula, kako bi se kod učenika razvila sposobnost povezivanja teorijskog i praktičnog znanja sa strukom. Posebno obratiti pažnju da se zadaci rješavaju od najjednostavnijih ka onim koji zahtijevaju sintezu i analizu usvojenih znanja. Za razumijevanje problematike koja se izučava u ovom modulu, osim rada u školskom kabinetu neophodne su posjete hotelima. Časove praktične nastave izvoditi uz korišćenje radne uniforme i sredstava zaštite na radu. Nastojati da se kod učenika razvije osećaj za prosuđivanje da li su zadate vježbe ispravno odrađene u skladu sa odgovarajućim propisima, koje treba staviti na raspolaganje učenicima. Za kriterijume u kojima učenik vrši provjeru kvaliteta izvedenih aktivnosti u cilju otklanjanja nedostataka u izvođenju preporučuje se prezentovanje učeniku pogrešno izvedenih aktivnosti uz obrazloženje sa ciljem otklanjanja istih.
- Za kvalitetniju realizaciju modula, nastavnik treba pored preporučene stručne literature koristiti odgovarajući softver koji se koristi u radu hotelskog domaćinstva, kataloge proizvođača opreme, odgovarajuće tehničke propise i zakonsku regulativu. Radi veće zainteresovanosti učenika i boljeg razumijevanja, prilikom izlaganja problematike treba koristiti pokazna sredstva za demonstriranje gdje je to moguće, internet prezentacije u cilju boljeg razumijevanja teorijske nastave, grafičke ilustracije, skice, fotografije, video prikaze iz prakse, kao i podsticati učenike na istraživački rad. Problemska nastava treba da zauzme značajno mjesto u realizaciji ovog modula kako bi se teorijska nastava što bolje povezala sa praktičnim primjerima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.
- U realizaciji modula preporučuje se korišćenje Standardnih operativnih procedura hotelskog preduzeća i sljedeća internet stranica:
https://issuu.com/sec.ba/docs/prirucnik_za_sobarice_-_final_2.11.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Hayes, K., D.; Ninemeier, D., J., Upravljanje hotelskim poslovanjem, M plus, Zagreb, 2005.
- Galičić, V., Poslovanje hotelskoga odjela smještaja, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2017.
- Lončar, M., Osnovi hotelijerstva praktikum za vežbe, Viša hotelijerska škola, Beograd, 2003.
- Šušnjar, M., Operativni priručnik za sobarice, Gastro print d.o.o., Beograd, 2012.
- Popesku, J.; Nikolić, M.; Zečević B., Agencijsko i hotelijersko poslovanje za II ugostiteljsko-turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2004.
- Bakić, M.; Nikolić, M.; Kapor, B., Stojanović, Lj., Praktikum za agencijsko i hotelijersko poslovanje za I i II razred ugostiteljsko-turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.
- Grupa autora, Hotelska in receptorska dela učbenik za modul hotelska in receptorska dela ter prakticni pouk turizma, Trauner Verlag, Linc, Austrija, 2008.
- Propisi iz oblasti turizma.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar sa instaliranim softverom za hotelsko poslovanje	8-16
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Kabinet opremljen po standardima hotelskih smještajnih jedinica	1
4.	Štampač	1
5.	Sredstva za rad u sektoru hotelskog domaćinstva	po potrebi
6.	Dokumentacija u vezi s poslovanjem hotelskog domaćinstva	po potrebi
7.	Ostali štampani materijal (promotivni materijali i uputstva)	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Briga o gostu
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Održivi razvoj turizma
- Savremeno odrastanje
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti turizma i hotelijerstva, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)

- Kompetencija višjejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti turizma i hotelijerstva i istraživanja različitih stručnih tekstova na internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti turizma i hotelijerstva na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika različitih vrsta sredstava za rad, materijala, uređaja i opreme; korišćenje grafikona i šema prilikom pripreme, realizacije i prećenja procesa rada; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti; razvijanje sposobnosti rukovanja uređajima, sredstvima za rad, materijalima i opremom prilikom obavljanja radnih zadataka u sektoru hotelskog domaćinstva i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti turizma i hotelijerstva, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija, kratkih filmova, seminarskih radova i štampanog materijala na zadatu temu; upotreba hotelskog-informacionog sistema u poslovanju hotelskog domaćinstva; korišćenje internet stranica, foruma i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja interneta; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove nastave i interakcije i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrjednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih materijala u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti hotelijerstva i hotelskog domaćinstva; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.).

3.2.9. FINANSIJSKO POSLOVANJE U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	54	18		72	4

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa finansijama kao naučnom disciplinom, obavljanjem finansijskih poslova i poslova platnog prometa u turizmu i ugostiteljstvu. Osposobljavanje za obavljanje poslova platnog prometa i finansijske analize. Razvijanje timskog rada, preciznosti, tačnosti i odgovornosti u radu

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Utvrdi uticaj finansija i novca na poslovanje hotelsko-turističkih privrednih društava
2. Predstavi osnovne principe finansijskih poslova u hotelsko-turističkim privrednim društvima
3. Izvrši poslove u nacionalnom i međunarodnom platnom prometu
4. Ocijeni značaj finansijske i devizne kontrole
5. Predstavi karakteristike finansijske analize poslovanja hotelsko-turističkih privrednih društava

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Utvrđi uticaj finansija i novca na poslovanje hotelsko-turističkih privrednih društava	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni nastanak finansija	
2. Objasni podjelu finansija	Podjela: monetarne, međunarodne, javne, poslovne finansije i dr.
3. Opiše funkcije novca	Funkcije novca: mjera vrijednosti, prometno i platežno sredstvo, sredstvo za zgrtanje blaga i svjetski novac
4. Opiše promjenu vrijednosti novca	Promjena vrijednosti novca: inflacija i deflacija
5. Objasni vrste novca	Vrste: metalni, papirni, kreditni i elektronski
6. Objasni finansijski sistem i njegove elemente	Finansijski sistem: finansijska tržišta, finansijske institucije i finansijski instrumenti
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Nastanak i vrste finansija - Novac – vrste i funkcije	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Predstavi osnovne principe finansijskih poslova u hotelsko-turističkim privrednim društvima	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni organizaciju finansijske službe u strukturi hotelsko-turističkih privrednih društava	
2. Prepozna funkcije finansijske službe u okviru hotelsko-turističkih privrednih društava	Funkcije finansijske službe: pribavljanje i korišćenje sredstava, plasiranje sredstava i upravljanje finansijskim sredstvima
3. Objasni značaj finansijskog menadžmenta hotelsko-turističkih privrednih društava	
4. Obrazloži zadatke finansijske funkcije	Zadaci finansijske funkcije: planiranje, analiza, kontrola, evidencija i odlučivanje
5. Odredi izvore finansiranja poslovnog subjekta	Izvori finansiranja: interni i eksterni
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Organizacija finansijske službe - Finansijski menadžment - Interni i eksterni izvori finansiranja	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Izvrši poslove u nacionalnom i međunarodnom platnom prometu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vrste platnog prometa	Platni promet: nacionalni i međunarodni
2. Demonstrira upotrebu platnih instrumenata u nacionalnom platnom prometu , na zadatom primjeru	Platni instrumenti u nacionalnom platnom prometu: instrumenti za gotovinska plaćanja i instrumenti za bezgotovinska plaćanja
3. Navede vrste platnih kartica i njihove karakteristike	Vrste platnih kartica: kreditne i debitne
4. Demonstrira upotrebu platnih instrumenata međunarodnog platnog prometa , na zadatom primjeru	Platni instrumenti međunarodnog platnog prometa: doznaka, akreditiv, mjenica, međunarodni ček, garancija i kreditno pismo
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2 i 4, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Nacionalni platni promet - Platni instrumenti - Međunarodni platni promet	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Ocijeni značaj finansijske i devizne kontrole	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj finansijske kontrole	
2. Nabroji vrste finansijske kontrole	Vrste: interna kontrola i eksterna kontrola
3. Opiše cilj i predmet interne kontrole	
4. Demonstrira postupak interne kontrole hotelsko-turističkih privrednih društava na zadatom primjeru	
5. Objasni vrste eksterne finansijske kontrole	
6. Opiše deviznu kontrolu i njene instrumente	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 5 i 6. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Finansijska kontrola - Devizna kontrola	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Predstavi karakteristike finansijske analize poslovanja hotelsko-turističkih privrednih društava	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni finansijsku analizu	
2. Navede finansijske pokazatelje hotelsko-turističkih privrednih društava	Finansijski pokazatelji: likvidnosti, profitabilnosti, dugoročne solventnosti, tržišni pokazatelji i pokazatelji operativnosti
3. Izračuna osnovne pokazatelje likvidnosti , na zadanom primjeru	Pokazatelji likvidnosti: koeficijent tekuće likvidnosti, koeficijent obrta potraživanja, koeficijent obrta zaliha i dr.
4. Izračuna osnovne pokazatelje profitabilnosti , na zadanom primjeru	Pokazatelji profitabilnosti: profitna marža, rentabilnost ukupne imovine i dr.
5. Izračuna osnovne pokazatelje operativnosti na zadanom primjeru	Pokazatelji operativnosti: pokazatelji operativnosti orijentisani na hranu i piće i pokazatelji operativnosti orijentisani na smještajne aktivnosti
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3, 4 i 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem	
Predložene teme	
- Finansijska analiza - Pokazatelji uspješnosti poslovanja	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Finansijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu je koncipiran tako da omogućava sticanje znanja i vještina kroz teorijsku nastavu i vježbe iz ove oblasti. U realizaciji modula preporučuju se kombinovane aktivne metode savremene nastave i oblici rada koji omogućavaju da učenici u najvećoj mjeri budu aktivni (dijaloška, istraživačka, učenje putem rješavanja problema, metode kreativnog pisanja, projektno učenje, gost na času – stručnjak za predmetnu temu, timski oblik rada, grupni oblik rada, rad u paru i individualizirani oblik rada) što omogućava visok stepen samostalnosti i inicijativnosti učenika.
- Prilikom realizacije određenih sadržaja iz ovog modula, učenicima se može dati da sami obrade odgovarajuće teme u vidu seminarskog ili projektnog zadatka. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu nekog konkretnog problema, učenici treba da pokažu sposobnost kako da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu. Učenici svoje seminarske radove treba da javno prezentuju ostalim učenicima u odjeljenju i da pruže odgovore na postavljena pitanja. Nastavnici treba da daju uputstva učenicima o metodama pri izradi seminarskih i projektnih radova. Kako bi se sadržaj ovog modula približio učeniku potrebno je organizovati posjete finansijskoj službi hotelsko-turističkih privrednih društava i/ili finansijskim institucijama.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Vojinović M.; Blečić M., Finansijsko poslovanje, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2018.
- Radojević T., Finansijsko poslovanje u turizmu i hotelijerstvu, Univerzitet singidunum, Beograd, 2012.
- Nikolić D., Poslovne finansije u hotelijerstvu, Visoka hotelijerska škola strukovnih studija, Beograd, 2009.
- Jovanović-Gavrilović P.; i drugi, Osnovi finansija, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2007.
- Lakić S.; Vojinović M.; Stanković-Četković J., Bankarsko poslovanje (prvi i drugi dio), Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2016.
- Bogdanović D., Finansijsko poslovanje, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2005.
- Ivanišević M.; i drugi, Poslovne finansije, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2007.
- Radojević T.; Finansijsko poslovanje u turizmu i hotelijerstvu, Univerzitet Singidunum, Beograd 2012.
- Propisi koji regulišu oblast finansija.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
- Turističke regije svijeta
- Marketing u turizmu
- Statistika i računovodstvo
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gosta na recepciji
- Preduzetništvo

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i činjenica iz oblasti finansijskog poslovanja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; podsticanje na pravilan govor, čitanje, pisanje i slušanje (na maternjem jeziku) kroz popunjavanje poslovnih obrazaca, simulacijom poslovnih razgovora i simulacijom kontakata sa klijentima; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije prilikom istraživanja stručne literature iz oblasti finansijskog poslovanja, platnog prometa, finansijske kontrole i analize; različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti finansijskog poslovanja, platnog prometa, finansijske kontrole i analize i dr.)
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, primjenom osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom finansijske analize poslovanja privrednog društva u turizmu i hotelijerstvu; korišćenje formula za predstavljanje pokazatelja uspješnosti privrednog društva u turizmu i hotelijerstvu i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti finansijskog poslovanja, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju i izradu domaćih zadataka; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa historijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, primjenom pokazatelja uspješnosti poslovanja privrednih društava u turizmu i hotelijerstvu i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom

- rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija materijala za izvođenje vježbi i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti finansijskog poslovanja; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn; podsticanje upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih i dr.)

3.2.10. TURISTIČKA GEOGRAFIJA CRNE GORE**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	72			72	4

2. Cilj modula:

- Upoznavanje turističko-geografskog položaja, prirodnih i antropogenih vrijednosti Crne Gore te materijalne osnove koja determiniše turistički promet i potencijalne mogućnosti budućeg razvoja turizma. Razvijanje pozitivnih osjećanja prema svojoj domovini, njegovanje bogatstva „različitosti“, odgovornost prema prirodi i društvenim dobrima i aktivnostima. Razvijanje kreativnosti, preciznosti, kritičkog mišljenja i pozitivnog odnosa prema struci

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Procijeni turističko-geografski položaj Crne Gore u odnosu na glavne turističke i saobraćajne pravce
2. Procijeni turistički potencijal geomorfoloških vrijednosti Crne Gore
3. Procijeni turistički potencijal hidrografskih vrijednosti Crne Gore
4. Vrednuje značaj klime za razvoj turizma Crne Gore
5. Prezentuje biogeografske vrijednosti Crne Gore
6. Procijeni turistički potencijal antropogenih vrijednosti Crne Gore
7. Procijeni turističke potencijale regija Crne Gore

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da	
Procijeni turističko-geografski položaj Crne Gore u odnosu na glavne turističke i saobraćajne pravce	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja	Kontekst
U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	(Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše turističko-geografski položaj Crne Gore	Turističko-geografski položaj: prostorna i funkcionalna svojstva
2. Opiše veličinu teritorije, granice i granične prelaze Crne Gore	
3. Odredi komparativne prednosti Crne Gore u odnosu na glavne turističke pravce	
4. Objasni turističko-geografski položaj Crne Gore u odnosu na glavne saobraćajne pravce i vrste saobraćaja	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Turističko-geografski položaj Crne Gore	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Procijeni turistički potencijal geomorfoloških vrijednosti Crne Gore	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede kriterijume za procjenu turističkog potencijala geomorfoloških vrijednosti	Kriterijumi: rekreativna, kuriozitetna i estetska svojstva
2. Opiše geomorfološke vrijednosti obale Crnogorskog primorja	Geomorfološke vrijednosti obale: ostrva, poluostrva, rtovi, zalivi, uvale, zatoni, plaže i dr.
3. Prepozna mogućnosti turističke valorizacije planina kao samostalnih turističkih vrijednosti	Planine kao samostalne turističke vrijednosti: Durmitor, Bjelasica, Prokletije i Lovćen
4. Prepozna mogućnosti turističke valorizacije planina kao komplementarnih turističkih vrijednosti	Planine kao komplementarne turističke vrijednosti: Rumija, Orjen, Komovi, Sinjajevina, Ljubišnja, Volujak, Visitor i dr.
5. Navede najznačajnije speleološke objekte Crne Gore	Speleološki objekti: Đalovića pećina, Lipska pećina, Ledena pećina, Jama na vjetrenim brdima i dr.
6. Prepozna turistički potencijal kanjona i klisura	Kanjoni: Nevidio, kanjon Tare, Platije, kanjon Cijevne i dr. Klisure: Đalovića, Tifranska i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Geomorfološke vrijednosti Crne Gore	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Procijeni turistički potencijal hidrografskih vrijednosti Crne Gore	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede kriterijume za procjenu turističkog potencijala hidrografskih vrijednosti	Kriterijumi: položaj, razuđenost obale, fizička i hemijska svojstva vode, bogatstvo živog svijeta, estetska i kuriozitetna svojstva
2. Objasni mogućnosti turističke valorizacije termomineralnih i drugih izvora	
3. Prepozna crnogorske rijeke samostalne turističke vrijednosti	Rijeke samostalne turističke vrijednosti: Tara, Piva, Morača i Lim
4. Prepozna crnogorske rijeke komplementarne turističke vrijednosti	Rijeke komplementarne turističke vrijednosti: Ibar, Čehotina, Komarnica, Zeta, Cijevna, Bojana i dr.
5. Obrazloži koja su jezera samostalne turističke vrijednosti	Jezera samostalne turističke vrijednosti: Skadarsko, Crno, Biogradsko i Plavsko
6. Obrazloži koja su jezera komplementarne turističke vrijednosti	Jezera komplementarne turističke vrijednosti: jezera Durmitora, Bjelasice, Prokletija, Sinjajevine, Volujka, Lukavice, vještačka jezera i dr.
7. Izvrši analizu mogućnosti turističke valorizacije Jadranskog mora	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Hidrografske vrijednosti Crne Gore	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Vrednuje značaj klime za razvoj turizma Crne Gore	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede klimatske elemente i faktore na osnovu kojih se vrednuje značaj klime za razvoj turizma	Elementi: temperatura, padavine, osunčanost, vjetrovi, vazdušni pritisak, vlažnost vazduha i dr. Faktori: udaljenost od mora, nadmorska visina, geomorfologija terena, udaljenost od velikih kopnenih masa i dr.
2. Objasni značaj jadransko-mediteranske klime za razvoj turizma	
3. Prezentuje specifičnosti umjereno kontinentalne i kontinentalne klime	
4. Objasni značaj planinske klime za razvoj turizma	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Klima Crne Gore	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Prezentuje biogeografske vrijednosti Crne Gore	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede kriterijume za procjenu turističkog potencijala hidrografskih vrijednosti	Kriterijumi: raznovrsnost i bogatstvo živog svijeta, estetska i kuriozitetna svojstva
2. Opiše biogeografske vrijednosti Crne Gore	Biogeografske vrijednosti: Biljni i životinjski svijet
3. Opiše nacionalne parkove i zaštićene objekte prirode	Nacionalni parkovi: Biogradska gora, Durmitor, Lovćen, Skadarsko jezero i Prokletije, Zaštićeni objekti prirode: rezervati prirodnog predjela, spomenici prirode, hortikulturni objekti i ornitološki rezervati
4. Obrazloži značaj zaštite životne sredine za profilisanje Crne Gore kao ekološke države	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Biogeografske vrijednosti i zaštita životne sredine	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Procijeni turistički potencijal antropogenih vrijednosti Crne Gore	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni mogućnosti turističke valorizacije arheoloških vrijednosti Crne Gore	Arheološke vrijednosti Crne Gore: Crvena stijena, Beran krš, Duklja, Lipci, Svač, Obod, Medun i dr.
2. Istakne značaj monumentalno-fortifikacionih struktura za razvoj turizma u Crnoj Gori	Monumentalno-fortifikacione strukture: Stari Bar, Kotorska tvrđava, Ulcinjski stari grad, tvrđave u Herceg Novom, Stari grad Budva, Stara varoš u Podgorici, tvrđava Onogošt, tvrđave na Skadarskom jezeru i dr.
3. Objasni značaj vjerskih objekata za razvoj religioznog turizma u Crnoj Gori	Vjerski objekti: Katedrala Svetog Tripuna, Gospa od Škrpjela, Cetinjski manastir, Ostrog, Pivski manastir, Manastir Morača, Husein Pašina džamija i dr.
4. Opiše značaj savremenih arhitektonskih vrijednosti i spomenika kao komplementarnih turističkih vrijednosti	Savremene arhitektonske vrijednosti i spomenici: Most na Đurđevića Tari, tunel Sozina, hidroelektrana Piva, termoelektrana Pljevlja, spomenici (Vučji do, Grahovac, Tuđemili, Mojkovac, spomenici NOR-a) i dr.
5. Objasni značaj umjetničkih vrijednosti i muzeja i galerija za razvoj turizma u Crnoj Gori	Umjetničke vrijednosti: likovne (slikarstvo, vajarstvo i primjenjena umjetnost), arhitektonske i teatarske Muzeji: Biljarda, Etnografski, Umjetnički, Istorijski i kralja Nikole na Cetinju, Pomorski muzej u Kotoru, Polimski muzej u Beranama i dr. Galerije: Centar savremene umjetnosti u Podgorici, „Miodrag Dado Đurić” na Cetinju, „Josip Bepo Benković” u Herceg Novom, „Pizana” u Podgorici i Tivtu, „Velimir Leković” u Baru i dr.
6. Predstavi mogućnosti turističke valorizacije etnosocijalnih vrijednosti	Etnosocijalne vrijednosti: folklor, nošnja, govor, gastronomija i običaji
7. Objasni značaj manifestacija za razvoj turizma	Manifestacije: Kotorski karneval, Dani mimoze u Herceg Novom, Grad teatar u Budvi, Barski Ljetopis, Maslinijada u Baru, Dani borovnice u Plavu i dr.
8. Predstavi gradove Crne Gore kao samostalne turističke vrijednosti	Gradovi: turistički centri, saobraćajni cetri, kulturni centri i dr.
9. Navede dobra Crne Gore koje se nalaze na UNESCO listi svjetske baštine ili UNESCO Tentativnoj listi	UNESCO lista svjetske baštine: Prirodno i kulturno-istorijsko područje Kotora, Nacionalni park Durmitor, Stećci-srednjovjekovna groblja i Venecijanska utvrđenja od XVI do XVII vijeka (posljednja dva u okviru multinacionalne nominacije) UNESCO Tentativna lista: Arheološki lokaliteti Duklja i Stari Bar, Nacionalni park Biogradska gora, istorijsko jezgro Cetinja, Stari grad Ulcinj i Bukove šume (u okviru multinacionalne nominacije)

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Procijeni turistički potencijal antropogenih vrijednosti Crne Gore	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 9.	
Predložene teme - Antropogene vrijednosti Crne Gore	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Procijeni turističke potencijale regija Crne Gore	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna turističke potencijale turističke regije Crnogorsko primorje	Crnogorsko primorje: Boka Kotorska, Budvansko, Barsko i Ulcinjsko područje i turistički centri i mjesta unutar njih
2. Izvrši analizu turističkih potencijala turističke potencijale turističke regije Primorske planine	Primorske planine: Orjen, Lovćen, Sutorman i Rumija
3. Predstavi turističke potencijale turističke regije Središnja Crna Gora	Središnja Crna Gora: Podgorica, Danilovgrad Cetinje, Nikšić i ostala turistička mjesta
4. Predstavi turističke potencijale turističke regije Sjeverna Crna Gora	Sjeverna Crna Gora: Piva, Durmitor sa Tarom, Bjelasica, Komovi, Prokletije, Ljubišnja i najznačajniji turistički centri i mjesta (Žabljak, Kolašin, Plav, Berane, Rožaje i dr.)
5. Izvrši analizu komparativnih prednosti i komplementarnosti pojedinih regija	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Turističke regije Crne Gore	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Turistička geografija Crne Gore je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja iz ove oblasti. Prilikom realizacije ovog modula učenike treba motivisati na aktivno učenje, samostalan i timski rad.
- Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu savremenih nastavnih metoda i sredstava. Sadržaj i način izlaganja treba prilagoditi nivou predznanja učenika iz ove oblasti i srodnih disciplina. Preporučuje se upotreba internet prezentacija i simulacija u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja.
- U cilju uspješnije realizacije nastavnog sadržaja preporučljivo je da se organizuju posjete turističkim lokalitetima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.
- Preporučujemo da statističke podatke preuzimate sa sajta Nacionalne turističke organizacije i Državnog zavoda za statistiku – MONSTAT.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Kasalica S., Ivanović Z., Doderović M., Bošković D., Turistička geografija Crne Gore-udžbenik za IV razred turističke škole, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2010.
- Burić M., Geografsko-istorijski atlas Crne Gore, Institut za geografiju, Nikšić, 2002.
- Lukačević Lj., Lacmanović D., Osnove turizma - udžbenik za prvi razred za srednje stručno obrazovanje, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2015.
- Radović M., Turistička geografija Crne Gore, Fakultet za turizam, hotelijerstvo i trgovinu, Bar, 2010.
- Nikolić S., Priroda i turizam Crne Gore, Republički zavod za zaštitu prirode Crne Gore, Podgorica, 2000.
- Bakić R., Popović S., Radojičić B., Burić M., Kasalica S., Ivanović Z., Vukotić M., Geografija Crne Gore, Univerzitetska riječ, Nikšić, 1991.
- Radojičić B., Geografija Crne Gore, DANU, Podgorica, 2002.
- Lučić Č., Crna Gora - geografsko-istorijske osnove razvoja turizma, Beograd, 1993.
- Kartal P., Radović M., Geografski prostor Crne Gore - Geografija plus, Unireks, Podgorica, 2002.
- Burić M., Atlas voda Crne Gore, 1 i 2, CANU, Podgorica, 2010.
- Važeći propisi iz oblasti turizma.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Promotivni materijal u skladu sa sadržajem (časopisi, stručna literatura i dr.)	Po potrebi
4.	Fizičko-geografske karte (Svijeta, Evrope i Crne Gore)	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.

- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Osnove turizma i hotelijerstva
- Marketing u turizmu
- Kulturno-istorijska baština Crne Gore
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Održivi razvoj turizma
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika različitih vrsta materijala, uređaja, alata i opreme; korišćenje formula, grafikona i šema; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.2.11. PREDUZETNIŠTVO**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	36	36		72	4

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa značajem preduzetništva, preduzetničkih vještina, tehnikama za pronalaženje biznis ideje, strukturom i načinom izrade biznis plana, oblicima obavljanja privredne djelatnosti i promocijom proizvoda i usluga. Osposobljavanje za kreiranje i pokretanje biznisa. Razvijanje inicijativnosti, kreativnosti, odgovornosti, komunikativnosti i timskog rada.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Identifikuje značaj preduzetništva, preduzetničkih vještina i pokretanja sopstvenog biznisa
2. Osmisli biznis ideju koristeći razne tehnike i rezultate istraživanja tržišta
3. Sastavi biznis plan na osnovu sprovedenih istraživanja i analiza
4. Identifikuje oblike obavljanja privredne djelatnosti i postupak registracije privrednih društava
5. Identifikuje faze u postupku zasnivanja radnog odnosa i karakteristike individualnih i kolektivnih prava zaposlenih
6. Pripremi poslovne sastanke i korespondentne akte u vezi sa njegovom organizacijom
7. Promoviše privredno društvo, proizvod ili uslugu

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje značaj preduzetništva, preduzetničkih vještina i pokretanja sopstvenog biznisa	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam preduzetništva	
2. Opiše nastanak i razvoj preduzetništva	
3. Objasni pojam preduzetnika, različite pristupe o teoriji preduzetnika i zablude o njima	Pristupi o teoriji preduzetnika: ekonomski, psihološki, sociološki i dr.
4. Popuni upitnik za procjenu preduzetničkih osobina	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Preduzetništvo - Istorija preduzetništva - Preduzetnik	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Osmisli biznis ideju koristeći razne tehnike i rezultate istraživanja tržišta	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam ideje	
2. Objasni pojam biznis ideje	
3. Primijeni odgovarajuću tehniku za pronalaženje biznis ideje	Tehnike za pronalaženje biznis ideje: kopiranje postojećih poslova, mapiranje, pretvaranje hobija u potencijalni posao, korišćenje radnog iskustva za pokretanje posla, brainstorming tehnika, inovacije novih proizvoda/usluga i dr.
4. Objasni pojam poslovne šanse i pristupe za njeno prepoznavanje	Pristupi: posmatranje promjena i trendova, rješavanje problema, pronalaženje praznina na tržištu, takmičenje/konkurencija i dr.
5. Sprovede provjeru odabrane biznis ideje na tržištu koristeći odgovarajuće upitnike	
6. Objasni SWOT analizu i njen značaj	
7. Procijeni biznis ideju na osnovu SWOT analize	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4 i 6. Za kriterijume 3, 5 i 7, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ideja - Biznis ideja - Tehnike za pronalaženje biznis ideje - Poslovna šansa - SWOT analiza	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Sastavi biznis plan na osnovu sprovedenih istraživanja i analiza	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni viziju, misiju, poslovne ciljeve i vrste poslovnih strategija	Vrste poslovnih strategija: ofanzivna, defanzivna, strategija imitacije, tradicionalistička i dr.
2. Formuliše misiju i viziju za konkretan primjer privrednog društva	
3. Opiše značaj, strukturu i elemente biznis plana	Struktura i elementi biznis plana: naslovna strana, sadržaj biznis plana, rezime, osnovni podaci o preduzetniku, opis biznis ideje odnosno proizvoda/usluge, analiza tržišta prodaje i konkurencije, analiza tržišta nabavke, marketing plan (cijena, lokacija, distribucija, promocija), tehničko tehnološka analiza, finansijski plan sa vremenskim okvirom realizacije i dr.
4. Izradi pojedinačne elemente biznis plana za odabranu biznis ideju	
5. Sastavi biznis plan na osnovu izrađenih pojedinačnih elemenata	
6. Prezentuje biznis plan koristeći pravila za uspješno prezentovanje	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2, 4, 5 i 6, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Misija i vizija privrednog društva - Ciljevi privrednog društva - Poslovna politika privrednog društva - Poslovna strategija privrednog društva - Biznis plan - Prezentacija	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje oblike obavljanja privredne djelatnosti i postupak registracije privrednih društava	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede oblike obavljanja privredne djelatnosti i njihove karakteristike	Oblici obavljanja privredne djelatnosti: preduzetnik, ortačko društvo, komanditno društvo, društvo sa ograničenom odgovornošću i djelovi stranog društva
2. Objasni naziv i vizuelni identitet privrednog društva	Naziv i vizuelni identitet privrednog društva: ime privrednog društva, logotip, zaštitna boja, tipografija, maskota, grb, slogan i dr.
3. Osmisli ime za privredno društvo za konkretan primjer	
4. Kreira logotip i slogan za konkretan primjer privrednog društva ili proizvoda/usluge	
5. Opiše postupak i potrebnu dokumentaciju za registraciju privrednih društava	
6. Popuni formular za registraciju preduzetnika za konkretan primjer	
7. Objasni poslovni kodeks privrednog društva	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 5 i 7. Za kriterijume 3, 4, 6, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Vrste privrednih društava - Naziv i vizuelni identitet privrednog društva - Registracija privrednog društva - Poslovni kodeks	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje faze u postupku zasnivanja radnog odnosa i karakteristike individualnih i kolektivnih prava zaposlenih	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam zasnivanja radnog odnosa	
2. Opiše opšte i posebne uslove za zasnivanje radnog odnosa	Opšti uslovi: godine života, zdravstvena sposobnost Posebni uslovi: nivo kvalifikacije, radno iskustvo, stručni ispit i dr.
3. Objasni način zasnivanja radnog odnosa i vrijeme na koje se zasniva radni odnos	Vrijeme na koje se zasniva radni odnos: određeno i neodređeno
4. Sastavi konkurs za prijem u radni odnos za određeno radno mjesto	
5. Sastavi radnu biografiju (CV) za prijem u radni odnos na zadatom primjeru	
6. Navede vrste prava zaposlenih	Vrste prava zaposlenih: individualna i kolektivna
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 6. Za kriterijume 4 i 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Zasnivanje radnog odnosa - Prava zaposlenih	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Pripremi poslovni sastanak i korespondentne akte u vezi sa njegovom organizacijom	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam, cilj i vrste poslovnih sastanaka	Vrste poslovnih sastanaka: formalni, neformalni, radni, informativni, diskusioni, poslovna druženja, seminari, konferencije i dr.
2. Objasni pripremu materijala, opreme i mjesta za održavanje poslovnog sastanka	
3. Objasni pojam, proces, pravila i vrste komunikacije	Vrste komunikacije: usmena, pisana, interna, eksterna, privatna, poslovna, domaća, strana i dr.
4. Objasni pojam, stilove i fraze poslovne i službene korespondencije, sadržaj i elemente poslovnog pisma i službenog dopisa	
5. Sastavi poziv za učesnike sastanka sa dnevnim redom, terminom i mjestom održavanja u odgovarajućoj formi	
6. Sastavi zapisnik o održanom sastanku u odgovarajućoj formi	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Poslovni sastanak - Pojam i vrste komunikacije - Poslovna i službena korespondencija - Korespondentni akti u vezi poslovnih sastanaka	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Promoviše privredno društvo, proizvod ili uslugu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam promocije	
2. Navede oblike promocijnih aktivnosti	Oblici promocijnih aktivnosti: privredna propaganda, lična prodaja, prodajna promocija, odnosi sa javnošću i dr.
3. Kreira reklamnu poruku na zadatom primjeru	
4. Osmisli flajer za konkretan primjer	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Promocija	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Preduzetništvo je tako koncipiran da omogućava učenicima da stiču teorijska i praktična znanja i vještine iz ove oblasti. Prilikom realizacije ovog modula učenike treba motivisati na aktivno učenje, samostalan i timski rad. Preporučljivo je da se nastava iz ovog modula, realizuje u blok časovima sa po dva časa nedjeljno. Učenike bi trebalo poslije realizacije uvodnih sadržaja i pojedinačnih aktivnosti koje su u vezi sa njima, podijeliti na timove (sastavljene od tri do sedam učenika) u kojima će tako raditi do kraja školske godine. Iako će učenici raditi u timu, svako od njih treba da ima pojedinačna zaduženja, na osnovu čega će biti ocjenjivani. Preporučljivo je da svaki tim učenika ima svoj folder u kom će čuvati sve radne listove koje će popunjavati tokom školske godine prilikom izrade određenih praktičnih vježbi. Radni listovi za svaku aktivnost su predviđeni u Priručniku za nastavnike, koji je urađen za ovu namjenu. Prilikom obrade određenih nastavnih sadržaja preporučljivo je podsticati učenike na sprovođenje različitih istraživanja kako bi na taj način došli do relevantnih informacija. Poželjno je da učenici učestvuju na školskim i nacionalnim takmičenjima za najbolji Biznis plan.
- Preporučljivo je da učenici nakon urađenih vježbi, svoje rezultate usmeno prezentuju drugim učenicima, uz obrazloženje vlastitog stava i da o istom diskutuju sa drugim učenicima i nastavnikom. Tokom prezentacije učenici treba da se jasno izražavaju i pravilno koriste stručnu terminologiju. Prilikom obrade određenih nastavnih sadržaja mogu se na času pozvati lokalni preduzetnici, predstavnici određenih institucija i privrednih društava ili organizovati posjeta istim, kako bi učenici dobili konkretne informacije o određenim oblastima koje se odnose na realizaciju biznis ideja.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Grupa autora, Mladi preduzetnici - Priručnik iz preduzetništva za učenike srednjih stručnih škola, Centar za stručno obrazovanje, 2014.
- Grupa autora, Mladi preduzetnici – Priručnik iz preduzetništva za nastavnike srednjih stručnih škola, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2014.
- Lajović D.; i grupa autora, Preduzetništvo u novi milenijum, CID, Podgorica, 2001.
- Lajović D.; i grupa autora, Marketing plan kao preduzetničko sredstvo, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Podgorica, 2009.
- Propisi koji regulišu oblast radnih odnosa.
- Propisi koji regulišu oblast privrednih društava.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/ multimedijalna tabla	1
4.	Štampač	1
5.	Skener	1
6.	Kancelarijski materijal i pribor	Po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Marketingu turizmu
- Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
- Finasijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica, pravila i koncepata iz oblasti preduzetništva, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka osmišljavanjem biznis ideje, sastavljanjem biznis plana i promovisanjem privrednog društva, proizvoda ili usluge, realizacijom vježbi kroz određene modele i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba namjenskog softvera za obradu i uređivanje teksta i tabela, čuvanje dokumenata u elektronskom obliku; korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti preduzetništva, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti preduzetništva; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.2.12. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU III**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	40	68		108	6

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa pojmovima iz turizma i ugostiteljstva. Osposobljavanje za upotrebu stranog jezika, na nivou B1.1, slušanje, čitanje i pisanje stručnih tekstova iz oblasti turizma i ugostiteljstva, kao i za komunikaciju u svakodnevnim i situacijama iz profesionalnog života. Razvijanje kreativnosti, sistematičnosti, vještine prezentovanja, timskog duha i motivacije za usavršavanje u struci.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Koristi odgovarajuće pojmove za predstavljanje zdravih stilova života kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
2. Koristi odgovarajuće pojmove za turističku ponudu grada/regije kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
3. Koristi odgovarajuće pojmove u cilju predstavljanja turističkih aranžmana kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
4. Koristi odgovarajuće pojmove u cilju prodaje smještajnih kapaciteta hotela kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove za predstavljanje zdravih stilova života kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna navike u ishrani kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Navike u ishrani: redovna i uravnotežena ishrana, preskakanje obroka, brza hrana i dr.
2. Prepozna zdrave stilove života kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Zdravi stilovi života: fizička aktivnost i savjeti za zdrav život
3. Navede vrste zdravstvenih problema kroz usmenu/pisanu produkciju	Zdravstveni problemi: umor, stres, depresija, gojaznost i dr.
4. Prepozna emocije i osjećanja kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Emocije i osjećanja: smirenost, bijes, radost, tuga, iznenađenje i dr.
5. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: razgovor o zdravim stilovima života i psihičkom zdravlju
6. Prepozna sportske manifestacije kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Sportske manifestacije: Olimpijada, Svjetski kup i dr.
7. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: razgovor o sportskom događaju, rezultati takmičenja, medalje i dr.
8. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: imperativ, kondicional prezenta, konjuktiv prezenta, glagolski pridjevi, glagolski pridjev radni, redni i zbirni brojevi, brojevi deklinacija i indirektan govor u prezentu
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4 i 6. Za kriterijume 5, 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Porodica i prijatelji - Slobodno vrijeme: film, muzika, TV, sport - Zdravlje: ishrana, zdravi stilovi života, zdravstveni problemi - Gramatičke strukture: imperativ, kondicional prezenta, konjuktiv prezenta, glagolski pridjevi, glagolski pridjev radni, redni i zbirni brojevi, brojevi deklinacija i indirektan govor u prezentu	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove za turističku ponudu grada/regije kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna informacije iz turističke ponude grada kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Turistička ponuda: smještajni kapaciteti, restorani, noćni klubovi, tržni centri, kulturno-istorijski spomenici, manifestacije i dr.
2. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: razgovor o vrstama smještaja, mjestima za izlazak, manifestacijama i dr.
3. Uradi Power Point prezentaciju o kulturno-istorijskim spomenicima grada	Kulturno-istorijski spomenik: naziv, lokacija, autor, materijali i stil izgradnje, turistička valorizacija i dr.
4. Uradi Power Point prezentaciju prirodnih lokaliteta grada	Prirodni lokaliteti: vrtovi, bašte, parkovi, nacionalni parkovi, kanjoni i dr.
5. Opiše regije Crne Gore kroz usmenu/pismenu produkciju	Regije Crne Gore: naziv, lokalitet, klima, geografske karakteristike, prevoz, kulturno-istorijski spomenici i dr.
6. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: glagolski pridjev trpni, konjuktiv prošli, jednostavne pasivne konstrukcije, upotreba tvrdog i mekog znaka, vremenske rečenice i prepozicije
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2, 3, 4, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Turistička ponuda grada - Kulturno-istorijski spomenici - Prirodni lokaliteti grada kao turistički kurioziteti - Regije Crne Gore - Klima - Gramatičke strukture: glagolski pridjev trpni, konjuktiv prošli, jednostavne pasivne konstrukcije, upotreba tvrdog i mekog znaka, vremenske rečenice i prepozicije	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove u cilju predstavljanja turističkih aranžmana kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna selektivne vidove turizma kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Selektivni vidovi turizma: eko-turizam, seoski turizam, vjerski, zdravstveni, MICE-turizam i dr.
2. Opiše selektivne vidove turizma kroz usmenu/pismenu produkciju	
3. Prepozna strukturu turističkog aranžmana kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	
4. Interpretira turistički aranžman kroz usmenu/pisanu produkciju	Turistički aranžman: destinacija, smještaj, vrijeme polaska i povratka, prevozno sredstvo, transfer (eventualno), turistički vodič, dodatne usluge i troškovi i dr.
5. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: pružanje informacija o turističkom aranžmanu i uslovima otkazivanja
6. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: futur i futur složeni, gerund, vremenske rečenice, bezlične rečenice, glagoli kretanja sa prefiksima i negacija sa nikad, više, ništa
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2, 4, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Turizam - Turistički aranžmani - Gramatičke strukture: futur i futur složeni, gerund, vremenske rečenice, bezlične rečenice, glagoli kretanja sa prefiksima i negacija sa nikad, više, ništa	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove u cilju prodaje smještajnih kapaciteta hotela kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna karakteristike soba kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Karakteristike: vrste soba, terasa, pogled, cijena, sprat, pristup internetu i dr.
2. Opiše sobu kroz usmenu/pismenu produkciju	
3. Uporedi cijene soba kroz usmenu/pismenu produkciju	
4. Navede ostale hotelske usluge kroz usmenu/pismenu produkciju	Hotelske usluge: animacije u hotelu, bazen, wellness i SPA i dr.
5. Igra ulogu u dijalogu na temu prodaje smještaja	
6. Opiše karakteristike događaja u gradu/regiji kroz usmenu/pismenu produkciju	Karakteristike: način proslavljanja, vrijeme i mjesto održavanja i dr. Događaji: Dan mimoze, Dan ukljeva, Paštrovačka noć, Bokeška noć i dr.
7. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: kombinovane zamjenice, zamjenice za direktan i indirektan objekat, relativne zamjenice, uzročne i posljedične rečenice
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 4. Za kriterijume 2, 3, 5, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Hotel - Hotelske usluge - Tradicije - Gramatičke strukture: kombinovane zamjenice, zamjenice za direktan i indirektan objekat, relativne zamjenice, uzročne i posljedične rečenice	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Strani jezik u ugostiteljstvu i turizmu je tako koncipiran da upoznaje učenike sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva i omogućava primjenu stečenih znanja u praksi. Preporučuje se komunikativna metoda i metoda aktivne nastave, tj. one koja upućuje na realizaciju zadatka.
- Preporučene didaktičke aktivnosti su sljedeće: rad u grupama, rad u paru, igranje uloga, simulacija situacije, učenje putem otkrića, analiza teksta, pretraživanje baze podataka, gostujući predavač na času (stručnjak za predmetnu temu), izrada ppt prezentacije i panoa i sl.
- Preporučuje se formativno praćenje postignuća u učenju (bez ocjenjivanja) radi lakše evaluacije i samoevaluacije uz unaprijed postavljene ciljeve/ishode.
- Osim prethodnog u pravcu postavljanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Korišćenje različitih izvora znanja: enciklopedija, stručne literature, interneta, imperativ su nastave.
- U radu sa darovitim učenicima treba zadavati zadatke koji podstiču na razmišljanje, zaključivanje i analizu problema. Nastavnik u okviru rada sa darovitim učenicima treba da obezbijedi i mentorski rad kako bi podstakao razvoj njihovih sposobnosti i njihovo interesovanje u cilju karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Didaktička literatura

za francuski jezik:

- Latifi, M., L'hôtellerie en français, Didier-Hatier, Paris, 1993.
- Germain, C., Les stratégies d'apprentissage, Clé International, Paris, 1996.
- Lancien, T., Le multimedia, Clé International, Paris, 1998.
- Vigner, G., Enseigner le français comme langue seconde, Clé International, Paris, 2001
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Jovanović, I.; Mandić-Abdić, E., Bienvenue au Monténégro, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2006.
- Corbeau, S.; Dubois Ch.; Penfornis J-L., Tourisme.com, Clé International, Paris, 2013.
- Corbeau, S.; Dubois Ch.; Penfornis J-L ; Semichon L., Hôtellerie-Restaurant.com, Clé International, Paris, 2013.
- Laygues, A.; Coll, A., Le français en contexte: Tourisme, Maison des langues, Paris, 2014.
- Dussac, E., Bon voyage, Clé International, Paris, 2017.

za italijanski jezik:

- Balboni, P., Educazione bilingue, Perugia, Guerra Edizioni, Soleil, 1999.
- Balboni, P., Le sfide di Babele. Insegnare le lingue nelle società complesse, Torino, 2003.
- Quadro comune europeo di riferimento per le lingue: apprendimento, insegnamento, valutazione, La Nuova Italia, Oxford, Firenze, 2002.
- Dragicevich, P.; Sheward, T., Montenegro, Lonely Planet, Torino, 2021.
- Vedovelli, M., L'italiano degli stranieri, Storia, attualità e prospettive, Carocci, Roma, 2002.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

za njemački jezik:

- Dahlhaus, B.; Fertigkeit H., Langenscheidt, München, 1994.
- Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen, Langenscheidt, München, 2001.
- Ehlers S., Literarische Texte lesen lernen, Klett Edition Deutsch als Fremdsprache, München, 1992.
- Šekularac, B., Provjera znanja učenika kao sastavni dio nastavnog procesa, Strani jezik u nastavi, Nikšić, 1992.
- Šotra, T., Interkulturalni pristup: izazov u nastavi stranih jezika; Savremene tendencije u nastavi stranog jezika, Nikšić, 2001.

za ruski jezik:

- Щерба Л. В., Преподавание иностранных языков в средней школе, Общие вопросы методики, Москва, Высшая школа, 1974.
- Костомаров В. Г.; Митрофанова О. Д., Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам, Москва, «Русский язык», 1977.
- Девић-Романова В., Руски jezik, приручник за разговор, Београд, Завод за уџбенике, 1996.
- Кончаревић, К., Савремена настава руског језика (садржаји, организација, облици), Београд, 2004.
- Киршова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим -1, Подгорица, 2006.
- Киршова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим – 2, Подгорица, 2008.
- Наумовић, Г., Руски jezik, стручни текстови, 1-4. Разред угоститељско-туристичке школе, Београд, Завод за уџбенике
- Little, D.; Perclova, R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova, R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Хавроница, С.А.; Харламова, Л.А.; Казнышкина, И.В., Практический курс русского языка для работников сервиса, «Русский язык» курсы, Москва, 2018.
- Piper, P.; Stojnić, M., Ruski jezik (izgovor, gramatika, konverzacija, vežbe), Zavet, Beograd, 2002.

Gramatike:

za francuski jezik:

- Papić, M., Gramatika francuskog jezika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1984.
- Vicher, A., Grammaire progressive pour les adolescents, Clé International, Paris, 2002.
- Maheo-Le Coadic, M.; Reine M.; Poisson-Quinton S., Grammaire Expliquée du Français, Clé International, Paris, 2002.
- Gregoire, M., Grammaire Progressive du français, Clé International, Paris, 2003.

za italijanski jezik:

- Moderc, S., Gramatika italijanskog jezika, Udruženje nastavnika italijanskog jezika Srbije, Beograd, 2004.
- Dardano, M.; Trifone, P., Grammatica della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 1995.

za ruski jezik:

- Милинковић Љ., Практикум из граматике руског језика, Завод за уџбенике, Београд,, 2006.
- Маројевић Р., Граматика руског језика за средње школе, Завод за уџбенике, Београд, год
- Ласкарева, Е.Р., Чистая грамматика, «Златоуст», Санкт Петербург, 2009.

za njemački jezik:

- Kars, J. und Häussermann, U. unter Mitarbeit von Koller, G. und Gruber, S., Grundgrammatik Deutsch, Verlag Moriz Dieserweg-Verlag Sauerländer, 1988.

Riječnici:

Za francuski jezik:

- Dictionnaires le Robert, Le Petit Robert, dictionnaire de la langue française, Clé International, Paris, 2000.
- Jovanović, S.A. i saradnici, Savremeni francusko-srpskohrvatski rečnik sa gramatikom, Prosveta, Beograd, 1991.
- Jovanović, S.A. i saradnici, Savremeni srpskohrvatsko-francuski rečnik, Prosveta, Beograd, 1991.
- Putanec V., Francusko-hrvatski ili srpski rečnik, Školska knjiga, Zagreb, 1982.

za italijanski jezik:

- Deanović, J., Italijansko-hrvatski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Deanović, J., Hrvatsko-italijanski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Zingarelli, N., Vocabolario della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 2020.
- Klajn, I., Italijansko-srpski rečnik, Nolit, Beograd, 2011.

za ruski jezik:

- Пипер, П.; Петковић М.; Радић-Дугоњић, М.; Војводић, Д., Руско-српски речник и Српско-руски речник, Завод за уџбенике, Београд, 2001.

za njemački jezik:

- Grujić, B.; Srdjević, I., Standardwörterbuch Serbisch-Deutsch/Deutsch-Serbisch - Standardni rječnik njemačko-srpski/srpsko-njemački, Obod Predag & Nenad, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Zvučnici	1
4.	CD-player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Pisani zadatak – po jedan u polugodištu.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku kroz poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme; razvoj kritičkog mišljenja i konstruktivnog dijaloga i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike različitih jezika na različitim nivoima i razvijanje svijesti o značaju verbalne interakcije; iniciranje, održavanje i zaključivanje razgovora kao i čitanje, razumijevanje i sastavljanje tekstova stručne/opšte tematike; uvažavanje kulturološke različitosti, interesovanje za različite jezike i međukulturnu komunikaciju i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja; korišćenje računara prilikom izrade prezentacija, slanja mejlova; radoznalost u vezi sa naučnim i tehnološkim napretkom važnim za pojedinca, porodicu, zajednicu i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka, stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanja pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarских radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju i dr.)
- Građanska kompetencija (poznavanje savremenih i kritičko razumijevanje istorijskih događaja; angažovanje radi zajedničkog ili javnog interesa kroz različite društveno odgovorne aktivnosti kao i razvoj kritičkog argumentovanog mišljenja o temama od javnog interesa; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz razgovor, debate, diskusije i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; odvažnost i istrajnost u ostvarivanju ciljeva i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura i načina izražavanja, uključujući predmetne jezike, baštinu, tradiciju i kulturne proizvode; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn; spremnost na učešće u kulturnim iskustvima i dr.)

3.2.13. TURISTIČKE REGIJE SVIJETA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	108			108	6

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim pojmovima regionalne turističke geografije, prezentovanje najrazvijenijih turističkih regija Svijeta i njihovog značaja za turizam, razvoj i transformaciju. Razvijanje kreativnosti, preciznosti, kritičkog mišljenja i pozitivnog odnosa prema različitostima.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Sistematizuje osnovne pojmove vezane za regionalnu turističku geografiju
2. Vrednuje primorske turističke regije Evrope
3. Vrednuje planinske turističke regije Evrope
4. Vrednuje najznačajnije banje, rijeke i jezera Evrope kao samostalne, komplementarne ili kompleksne turističke vrijednosti
5. Predstavi najznačajnije evropske metropole
6. Prezentuje turističke regije Azije
7. Prezentuje turističke regije Afrike
8. Prezentuje turističke regije Amerike
9. Prezentuje turističke regije Australije, Okeanije i polarnih oblasti
10. Predstavi najznačajnije svjetske metropole

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Sistematizuje osnovne pojmove vezane za regionalnu turističku geografiju	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše osnovne pojmove regionalne turističke geografije	Pojmovi: turistički lokalitet, turističko mjesto i turistički centar
2. Definiše pojam turističko- geografske regije i njene osnovne elemente	Elementi: atraktivnost vrijednosti, materijalna baza, turistički promet i organizacija turizma
3. Navodi vrste turističkih regija prema vrsti vrijednosti	Turističke regije prema vrsti vrijednosti: prirodne (primorske, planinske, jezerske i banjske), antropogene i kompleksne
4. Razlikuje turističke regije prema stepenu razvoja	Turističke regije prema stepenu razvoja: potencijalne, afirmisane i razvijene
5. Definiše predmet i zadatke proučavanja regionalne turističke geografije	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Predmet izučavanja Turističke geografije	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Vrednuje primorske turističke regije Evrope	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše turističke regije španskog Sredozemlja	Špansko Sredozemlje: Kosta Brava, Kosta Dorada, Kosta Blanka, Kosta del Azahar, Kosta del Sol, Kosta de la Luz i Balearska ostrva
2. Identifikuje turističke regije francuskog Sredozemlja	Francusko Sredozemlje: Azurna obala i obala Langdok
3. Opiše turističke regije italijanskog Sredozemlja	Italijansko Sredozemlje: Ligurijsko, Tirensko i Jadransko primorje, primorje Sicilije, Sardinije i Kalabrije
4. Uporedi turističke regije istočnog Jadrana	Istočni Jadran: Slovenačko, Hrvatsko, Bosansko-hercegovačko, Crnogorsko i Albansko primorje
5. Opiše turističke regije Grčkog primorja	Grčko primorje: Jonsko i Egejsko primorje
6. Razlikuje ostrvske regije centralnog i istočnog Sredozemlja	Ostrvske regije centralnog i istočnog Sredozemlja: Malta, Krit i Kipar
7. Uporedi razvoj turizma Crnomorskih obala Evrope	Crnomorske obale Evrope: Primorje Bugarske, Rumunije, Ukrajine, Rusije i Gruzije
8. Uporedi turističke vrijednosti regija Atlanskog primorja Evrope	Atlansko primorje Evrope: Primorje Španije, Portugalije, Francuske, Belgije, Holandije i Velike Britanije
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8.	
Predložene teme	
- Sredozemno primorje Evrope - Crnomorsko primorje Evrope - Atlantsko primorje Evrope	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Vrednuje planinske turističke regije Evrope	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše turističke subregije Spoljašnjih Alpa	Turističke subregije Spoljašnjih Alpa: Sjeverni francuski Prealpi, Bernski Oberland, Sjeverni krečnjački Alpi, Jezerska regija Južnih Alpa i Dolomiti
2. Predstavi komparativne prednosti turističkih subregija Zapadnih Alpa	Turističke subregije Zapadnih Alpa: Regija Mon Blan, Francusko – italijanski visoki Alpi i Peninski Alpi
3. Razlikuje turističke subregije Centralnih i Istočnih Alpa	Turističke subregije Centralnih i Istočnih Alpa: Grison i Tirol
4. Opiše značaj planinske turističke regije Pirineja	Turistička regija Pirineja: Zapadni, Središnji i Istočni Pirineji
5. Predstavi planinske regije Zapadne Evrope	Planinske regije Zapadne Evrope: Centralni masiv, Normandijska visoravan, Peninske planine, Kambrijske planine i dr.
6. Opiše planinske regije Srednje Evrope	Planinske regije Srednje Evrope: Karpati, Sudeti, Tatre, Šumava, Jura, Švarcvald i dr.
7. Identifikuje planinske regije Istočne i Sjeverne Evrope	Planinske regije Istočne i Sjeverne Evrope: Ural, Kavkaz i Skandinavske planine
8. Opiše planinske regije Južne Evrope	Planinske regije Južne Evrope: Apenini, Etna, Vezuv, Dinaridi, Balkan, Rodopi, Olimp i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8.	
Predložene teme	
- Turističke regije Alpa - Turističke regije Pirineja - Ostale planinske regije Evrope	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Vrednuje najznačajnije banje, rijeke i jezera Evrope kao samostalne, komplementarne i kompleksne turističke vrijednosti	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše značaj termomineralnih izvora i banja Evrope za razvoj turizma	Termomineralni izvori i banje Evrope: Karlove Vari, Marianske Lazne, Viši, Baden Baden, Montecatini, Spa i dr.
2. Opiše turističke vrijednosti rijeka Južne Evrope	Turističke vrijednosti rijeka Južne Evrope: Težo, Duero, Ebro, Rona, Po, Sava i dr.
3. Utvrdi turističke vrijednosti rijeka Zapadne Evrope	Turističke vrijednosti rijeka Zapadne Evrope: Sena, Loara, Garona, Temza i dr.
4. Utvrdi turističke vrijednosti rijeka Srednje Evrope	Turističke vrijednosti rijeka Srednje Evrope: Dunav, Rajna, Majna, Elba i dr.
5. Uporedi turističke vrijednosti rijeka Istočne Evrope	Turističke vrijednosti rijeka Istočne Evrope: Visla, Volga, Dnjepar, Dnjestar, Don i dr.
6. Razlikuje atraktivne tipove rječnih dolina i ušća	Atraktivni tipovi rječnih dolina i ušća: Kanjoni i klisure, vodopadi, meandri, fjordovi, estuari i delte
7. Prezentuje pejzažna svojstva ledničkih jezera	Pejzažna svojstva ledničkih jezera: Alpska jezera (Ženevsko, Bodensko, Ciriško, Mađore, Lugano, Komo i Garda), jezera Skandinavije i dr.
8. Utvrdi značaj jezera Balkanskog poluostrva kao osnovnih i komplementarnih turističkih vrijednosti	Jezera Balkanskog poluostrva: Skadarsko, Ohridsko, Prespansko, Plitvička jezera i dr.
9. Navodi kuriozitetna svojstva jezera Evrope	Kuriozitetna svojstva jezera Evrope: Balaton, Mazurska jezera, Ladoga, Onjega, Bajkalsko jezero, Loh Nes, Loh Nej i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 9.	
Predložene teme	
- Termomineralni izvori i banje u Evropi - Rijeke Evrope i njihov turistički značaj - Jezera Evrope i njihov turistički značaj	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Predstavi najznačajnije evropske metropole	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše turističke metropole Pirinejskog poluostrva	Turističke metropole Pirinejskog poluostrva: Madrid, Barselona, Lisabon, Porto i dr.
2. Opiše turističke metropole Apeninskog poluostrva	Turističke metropole Apeninskog poluostrva: Rim, Venecija, Firenca, Milano i dr.
3. Opiše turističke metropole Balkanskog poluostrva	Turističke metropole Balkanskog poluostrva: Atina, Solun, Beograd, Zagreb, Sofija, Bukurešt i dr.
4. Opiše turističke metropole Zapadne Evrope	Turističke metropole Zapadne Evrope: London, Pariz, Brisel, Amsterdam, Dablin i dr.
5. Prezentuje turističke metropole Srednje Evrope	Turističke metropole Srednje Evrope: Prag, Varšava, Berlin, Beč, Bratislava, Budimpešta i dr.
6. Opiše turističke metropole Istočne Evrope	Turističke metropole Istočne Evrope: Moskva, Sankt Petersburg, Kijev, Minsk i dr.
7. Opiše turističke metropole Sjeverne Evrope	Turističke metropole Sjeverne Evrope: Stokholm, Kopenhagen, Oslo, Helsinki i Rejkjavik
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Turističke metropole Južne Evrope - Turističke metropole Zapadne i Srednje Evrope - Turističke metropole Istočne i Sjeverne Evrope	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Prezentuje turističke regije Azije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše prirodne i antropogene vrijednosti regija Jugozapadne i Centralne Azije	Prirodne vrijednosti regija Jugozapadne i Centralne Azije: Sredozemna i Crnomorska obala Turske, obala Levanta, Kaspijsko i Aralsko jezero, Mrtvo more, rijeke Tigris i Eufrat, Arabijska pustinja i dr. Antropogene vrijednosti regija Jugozapadne i Centralne Azije: drevni gradovi (Gobekli Tepe, Troja, Samarkand, Tir, Biblos, Persepolis, Patra), centri religioznog turizma Meka, Medina, Jerusalem, Vitlejem i Nazaret) i dr.
2. Opiše turistički najrazvijenije zemlje Jugozapadne i Centralne Azije	Turistički najrazvijenije zemlje Jugozapadne i Centralne Azije: Turska, Saudijska Arabija i Ujedinjeni Arapski Emirati
3. Opiše najvažnije prirodne i antropogene vrijednosti regija Južne i Jugoistočne Azije	Prirodne vrijednosti regija Južne i Jugoistočne Azije: Himalaji, Pustinja Tar, Maldivska ostrva, Šri Lanka, ostrva Indonezije (Bali, Sumatra, Borneo, Java), prašume, „sveta“ rijeka Gang, rijeka Mekong i dr. Antropogene vrijednosti regija Južne i Jugoistočne Azije: Tadž Mahal, Agra, bogata kulturna baština i specifičan način života i dr.
4. Opiše turistički najrazvijenije zemlje Južne i Jugoistočne Azije	Turistički najrazvijenije zemlje Južne i Jugoistočne Azije: Tajland, Malezija, Indija i Indonezija
5. Opiše najvažnije prirodne i antropogene vrijednosti regija Istočne Azije	Prirodne vrijednosti regija Istočne Azije: rijeke Jangcekiang i Hoangho, Fudži, Tibet, pustinja Gobi i dr. Antropogene vrijednosti regija Istočne Azije: Brdo Li – grobnica prvog kineskog cara, Kineski zid, „zabranjeni grad“ u Pekingu, Hirošima, hramovi, svetišta i dr.
6. Opiše turistički najrazvijenije zemlje Istočne Azije	Turistički najrazvijenije zemlje Istočne Azije: Kina, Japan i Južna Koreja
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Turističke regije Jugozapadne i Centralne Azije - Turističke regije Južne i Jugoistočne Azije - Turističke regije Istočne Azije	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Prezentuje turističke regije Afrike	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše prirodne i antropogene vrijednosti regija Sjeverne Afrike	Prirodne vrijednosti regija Sjeverne Afrike: hidroklimatski kompleks afričkog Sredozemlja, dolina i delta Nila, planina Atlas, pješčane dine i oaze i dr. Antropogene vrijednosti regija Sjeverne Afrike: piramide i Sfinga u dolini Nila, drevni gradovi (Teba, Memfis, Kartagina, Marakeš, Fes), autohtoni narodi (Berberi i Kopti), Suecki kanal, Asuanska brana i dr.
2. Opiše turistički najrazvijenije zemlje Sjeverne Afrike	Turistički najrazvijenije zemlje Sjeverne Afrike: Egipat, Tunis i Maroko
3. Opiše prirodne i antropogene vrijednosti regija Podsaharske Afrike	Prirodne vrijednosti regija Podsaharske Afrike: planine Kenija i Kilimandžaro, jezera (Tanganjika, Njasa i Ukereve), nacionalni parkovi, rijeka Zambezi sa Viktorijinim vodopadima, pustinje Namib i Kalahari, basen Konga i dr. Antropogene vrijednosti regija Podsaharske Afrike: autohtona plemena i njihov način života (Masai, Bušmani, Hotentoti, Pigmeji), tradicionalna i savremena naselja
4. Uporedi turizam Južnoafričke republike sa turizmom u zemljama Sjeverne Afrike	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Turističke vrijednosti Sjeverne Afrike - Turistički potencijal Podsaharske Afrike	

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da Prezentuje turističke regije Amerike	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše najvažnije prirodne i antropogene vrijednosti i regija Sjeverne Amerike	Prirodne vrijednosti regija Sjeverne Amerike: Velika jezera, Nijagarini vodopadi, nacionalni parkovi (Vud Bafalo, Jelouston, Josemiti i Everglejds), Kanjon Kolorado, Dolina smrti, plaže Kalifornije i Floride i dr. Antropogene vrijednosti regija Sjeverne Amerike: naselja i kulturna baština Inuita i Indijanaca, farme, Kip slobode, Golden Gejt, Holivud i dr.
2. Uporedi turističke potencijale SAD i Kanade	
3. Opiše najvažnije prirodne i antropogene vrijednosti i regija Srednje Amerike	Prirodne vrijednost regija Srednje Amerike: vulkani (Orizaba, Popokatepetl), plaže i hidroklimatski kompleks obala Meksika i karipskih ostrva i dr. Antropogene vrijednosti regija Srednje Amerike: spomenici kulture Maja i Asteka u Meksiku i na poluostrvu Jukatan (Teotivakan, Čičen Ica, Kopan) i dr.
4. Opiše turistički najznačajnije zemlje Srednje Amerike	Turistički najznačajnije zemlje Srednje Amerike: Meksiko, Dominikanska Republika, Kuba, Portoriko, Bahami
5. Opiše najvažnije prirodne i antropogene vrijednosti i regija vrijednosti Južne Amerike	Prirodne vrijednost regija Južne Amerike: Andi, pustinja Atakama, rijeka Amazon sa okolnom prašumom, jezero Titikaka, laguna Marakaibo, vodopadi Anhel i Iguasu, Kopakabana, ostrva Galapagos i dr. Antropogene vrijednosti regija Južne Amerike: kulturna baština Inka u Južnoj Americi (Maču Pikču), katedrale, karnevali i dr.
6. Opiše turistički najznačajnije zemlje Južne Amerike	Turistički najznačajnije zemlje Južne Amerike: Brazil, Argentina i Čile
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Turističke regije Sjeverne Amerike - Turističke regije Srednje Amerike - Turističke regije Južne Amerike	

Ishod 9 - Učenik će biti sposoban da Prezentuje turističke regije Australije, Okeanije i polarnih oblasti	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše najvažnije prirodne i antropogene vrijednosti i regija Australije	Prirodne vrijednosti regija Australije: Ajers Rok, Australijski Alpi, Veliki koralni greben, Erovo jezero, rijeke Marej i Darling, endemski živi svijet, Nacionalni park Kakadu i dr. Antropogene vrijednosti regija Australije: naselja i način života Aboridžina, Sidnejska opera, Kanbera i dr.
2. Opiše najvažnije prirodne i antropogene vrijednosti Okeanije	Prirodne vrijednosti Okeanije: Vaikiki, Mauna Loa i Mauna Kea, Bora Bora i dr. Antropogene vrijednosti Okeanije: naselja i način života Maora na Novom Zelandu i drugih autohtonih plemena Okeanije, statue na Uskršnjem ostrvu i dr.
3. Opiše turistički najznačajnije zemlje i destinacije Australije i Okeanije	Zemlje: Australija i Novi Zeland Destinacije: Havaji, Tahiti, Bora Bora i dr.
4. Opiše prirodne i antropogene vrijednosti i regija polarnih oblasti	Prirodne vrijednosti regija polarnih oblasti: Aljaska, Kanadski Sjever, Grenland, Laponija, Sibir, Aurora Borealis, Transantarktičke planine, Vulkan Erebus, glečeri i ledeni bregovi, živi svijet polarnih oblasti i dr. Antropogene vrijednosti regija polarnih oblasti: stanovnici i način života autohtonih naroda (Inuiti, Laponci, Sami, Čukči, Tunguzi), istraživačke stanice, hotel na ostrvu kralja Džordža i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Turističke regije Australije - Turističke regije Okeanije - Turističke regije polarnih oblasti	

Ishod 10 - Učenik će biti sposoban da Predstavi najznačajnije svjetske metropole	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše turističke metropole Jugozapadne Azije	Turističke metropole Jugozapadne Azije: Istanbul, Antalija, Dubaji, Rijad i dr.
2. Istakne značaj turističkih metropola Južne i Jugoistočne Azije	Turističke metropole Južne i Jugoistočne Azije: Bangkok, Puke, Pataja, Singapur, Kuala Lumpur, Delhi, Mumbaj i dr.
3. Opiše turističke metropole Istočne Azije	Turističke metropole Istočne Azije: Hong Kong, Makau, Šenžen, Guangžo, Šangaj, Tokio, Seul, Tajpej i dr.
4. Prepozna turističke metropole Afrike	Turističke metropole Afrike: Kairo, Johanesburg i dr.
5. Opiše turističke metropole Sjeverne Amerike	Turističke metropole Sjeverne Amerike: Njujork, Majami, Los Angeles, Las Vegas, Orlando, Vašington, Toronto, Vankuver i dr.
6. Opiše turističke metropole Srednje i Južne Amerike	Turističke metropole Srednje i Južne Amerike: Meksiko Siti, Kankun, Havana, Rio de Žaneiro, Sao Paolo, Buenos Ajres i dr.
7. Opiše turističke metropole Australije i Okeanije	Turističke metropole Australije i Okeanije: Melburn, Sidnej, Pert, Adelejd, Kanbera i Veligton
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Turističke metropole Azije - Turističke metropole Afrike - Turističke metropole Amerike - Turističke metropole Australije i Okeanije	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Turističke regije svijeta je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja iz ove oblasti. Prilikom realizacije ovog modula učenike treba motivisati na aktivno učenje, samostalan i timski rad.
- Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu savremenih nastavnih metoda i sredstava. Sadržaj i način izlaganja treba prilagoditi nivou predznanja učenika iz ove oblasti i srodnih disciplina. Preporučuje se upotreba internet prezentacija i simulacija u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja.
- U cilju uspješnije realizacije nastavnog sadržaja preporučljivo je da se organizuju posjete turističkim lokalitetima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.
- Preporučujemo da statističke podatke preuzimate sa sajta Svjetske turističke organizacije (World Tourism Organization – UNWTO).

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Ivanović Z., Turistička geografija za III razred srednjih stručnih škola, ZUNS, Podgorica, 2010.
- Stanišić B., Bujošević M., Turistička geografija za III razred ugostiteljsko-turističke škole, ZUNS, Beograd, 2009.
- Jovičić Ž., Turistička geografija, Naučna knjiga, Beograd, 1989.
- Jovičić Ž., Turistička kretanja, Turistička štampa, Beograd, 1966.
- Vasović M., Jovičić Ž., Važnije turističko-geografske regije Evrope, Rad, Beograd, 1982.
- Blažević I., Pepeonik Z., Turistička geografija, Školska knjiga, Zagreb, 1991.
- Čomić Đ., Pjevač N., Turistička geografija, Savezni centar za unapređenje hotelijerstva – ugostiteljstva, Beograd, 1997.
- Kadušić A., Smajić S., Mešanović Dž., Turistička geografija, fizičkogeografske i društvenogeografske osnove turizma, OFF-SET, Geografsko društvo Tuzlanskog kantona, Tuzla, 2018.
- Komplet atlas svijeta, Monde neuf, Mediasat Group, Podgorica, 2005.
- Novaković – Kostić R., Turističke regije Sveta, Visoka poslovno - tehnička škola strukovnih studija, Užice, 2016.
- Stanković S., Jezera svijeta, Srpsko geografsko društvo, Beograd, 1974.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Zvučnici	1
4.	Promotivni materijal u skladu sa sadržajem (časopisi, brošure, flajeri, stručna literatura i dr.)	po potrebi
5.	Fizičko-geografska karte Svijeta, Evrope i kontinenata	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.

- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Turistička geografija Crne Gore
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Marketing u turizmu
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Održivi razvoj turizma
- Socijalne mreže i globalizacija
- Vodički poslovi
- Menadžment događaja

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, korišćenje formula, grafikona i šema; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini i dr.)

- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.2.14. STATISTIKA I RAČUNOVODSTVO**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	68	40		108	6

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim pojmovima iz statistike, računovodstvenim kategorijama, pravilima i principima. Osposobljavanje za primjenu statističkih metoda u praksi, prikupljanje, obradu, prikazivanje i analizu statističkih podataka, evidentiranje novčanih sredstava u blagajni i na transakcionom računu, obaveza prema dobavljačima i izradu kalkulacija u propisanim evidencijama. Razvijanje timskog rada, preciznosti, tačnosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Koristi različite načine i sredstva prikupljanja podataka
2. Prikaže sređene podatke tabelarno i pomoću grafikona
3. Izračuna srednje vrijednosti korišćenjem odgovarajućih formula
4. Identifikuje osnovne ciljeve knjigovodstva i načine praćenja imovine privrednih društava
5. Proknjiži ekonomske promjene na knjigovodstvenom računu-kontu na osnovu knjigovodstvenih dokumenata
6. Evidentira novčana sredstva u blagajni i na transakcionom računu u propisanim evidencijama
7. Evidentira materijal i obaveze prema dobavljačima u različitim oblicima evidencije na osnovu dokumentacije
8. Izradi kalkulaciju cijena usluga

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi različite načine i sredstva prikupljanja podataka	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni predmet i cilj statistike	
2. Objasni cilj, predmet istraživanja i vrste obilježja jedinica posmatranja	Predmet istraživanja: statističke jedinice, skup i uzorak Vrste obilježja jedinica posmatranja: stvarna, vremenska i prostorna
3. Objasni prednosti i nedostatke primarnih i sekundarnih izvora podataka	
4. Izradi jednostavni statistički upitnik, na zadatom primjeru	
5. Prikupi podatke koristeći odgovarajuće metode , na zadatom primjeru	Metode: anketa, metod uzorka i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Pojam i predmet statistike - Izvori i načini prikupljanja podataka - Statistički upitnik	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Prikaže sredene podatke tabelarno i pomoću grafikona	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše sređivanje i grupisanje statističkih podataka	
2. Objasni vrste statističkih serija	Vrste statističkih serija: atributivne, numeričke i vremenske
3. Objasni načine prikazivanja serija	Načini prikazivanja: tabelarno i grafički
4. Izradi različite vrste grafičkog prikazivanja podataka, na zadatom primjeru	Vrste grafičkog prikazivanja: poligon i histogram frekvencija; linijski, polarni dijagram; jednostavni i dvostruki stubići; razdijeljeni stubić; krug; kartogram i dr.
5. Izvede zaključke o pojavama na osnovu tabelarnih i grafičkih prikaza, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Statističke serije po atributivnom obilježju - Statističke serije po numeričkom obilježju - Tabelarno i grafičko prikazivanje statističkih podataka	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Izračuna srednje vrijednosti korišćenjem odgovarajućih formula	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Utvrdi razliku između izračunatih i pozicionih srednjih vrijednosti	Izračunate srednje vrijednosti: aritmetička sredina za negrupisane i grupisane podatke Pozicione srednje vrijednosti: medijana i modus
2. Objasni osobine aritmetičke sredine i njen značaj u istraživanju tržišta hotelsko-turističkih privrednih društava	
3. Izračuna aritmetičku sredinu, medijanu i modus na zadatom primjeru	
4. Navede značaj srednjih vrijednosti za planiranje i kontrolu u turizmu	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 4. Za kriterijum 3 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Izračunate srednje vrijednosti - Pozicione srednje vrijednosti	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje osnovne ciljeve knjigovodstva i načine praćenja imovine privrednih društava	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni ciljeve, zadatke i principe računovodstva i knjigovodstva	Principi: ažurnost, hronološki redosljed, mogućnost provjere, istinitost, ekonomičnost i dr.
2. Objasni ulogu knjigovodstvenih instrumenata u ostvarivanju zadataka knjigovodstva	Knjigovodstveni instrumenti: knjigovodstvena dokumentacija, poslovne knjige dvojnog knjigovodstva (glavna knjiga, dnevnik, pomoćne knjige), zaključni list i finansijski iskazi
3. Objasni imovinu, obaveze i sopstveni kapital privrednog društva	
4. Izvrši podjelu imovine privrednih društava prema različitim kriterijumima	Kriterijumi: oblik (stvari, prava, novac) i brzina transformacije u novčani oblik (stalna imovina, obrtna imovina)
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Pojam i zadatak računovodstva i knjigovodstva - Knjigovodstveni instrumenti - Imovina privrednog društva - Principi urednog knjigovodstva	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Proknjiži ekonomske promjene na knjigovodstvenom računu-kontu na osnovu knjigovodstvenih dokumenata	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni knjigovodstveni dokument kao osnovu za evidentiranje poslovnih promjena i njegove bitne elemente	
2. Klasifikuje knjigovodstvena dokumenta prema različitim kriterijumima	Kriterijumi: mjesto nastanka, sadržina i namjena
3. Objasni knjigovodstveni račun i oblike knjigovodstvenog računa/konta	Oblici: jednostrani račun/konto po pagini, dvostrani račun/konto po foliju i T-račun/konto
4. Objasni otvaranje računa, popunjavanje kolona računa/konta, kao i termine duguje, potražuje, saldo	
5. Objasni osnovna pravila za knjiženje na računima stanja	
6. Demonstrira otvaranje računa aktive i računa pasive, knjiženje poslovnih promjena i zaključak računa poslije proknjiženih poslovnih promjena, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Poslovne promjene - Knjigovodstvena dokumentacija - Knjigovodstveni račun/konto	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Evidentira novčana sredstva u blagajni i na transakcionom računu u propisanim evidencijama	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni blagajničko poslovanje i vrste blagajni	Vrste: glavna blagajna i pomoćne blagajne
2. Popuni blagajnička dokumenta , na zadatom primjeru	Blagajnička dokumenta: priznanica, gotovinski račun, nalog za službeno putovanje, nalog platioca za uplatu, nalog blagajni da naplati i nalog blagajni da isplati
3. Objasni tabelu – dnevnik blagajne (blagajnički izvještaj)	
4. Izvrši evidenciju naplata i isplata u dnevniku blagajne, na zadatom primjeru	
5. Objasni postupak i potrebnu dokumentaciju za otvaranje transakcionog računa	
6. Objasni osnovna pravila za knjiženje na kontu transakcioni račun	
7. Izvrši knjiženja stanja i promjena stanja na kontu transakcioni račun na osnovu dnevnih izvoda, na zadatom primjeru	
8. Izvrši uporedna knjiženja na kontu transakcioni račun i u dnevniku blagajne, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3, 5 i 6. Za kriterijume 2, 4, 7 i 8, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Blagajna - Transakcioni račun	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Evidentira materijal i obaveze prema dobavljačima u različitim oblicima evidencije na osnovu dokumentacije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vrste i cijene materijala	Vrste: osnovni i pomoćni Cijene: fakturna i nabavna
2. Popuni dokumenta u vezi sa nabavkom materijala, na zadatom primjeru	Dokumenta: otpremnica, prijemnica, komisijski zapisnik o prijemu materijala, računi dobavljača od koga je materijal kupljen, računi za zavisne troškove nabavke i jedinstvena carinska isprava
3. Objasni dokumenta u vezi sa trošenjem materijala	Dokumenta: radni nalog i trebovanje
4. Izvrši evidenciju materijala u materijalnom i finansijskom knjigovodstvu, na zadatom primjeru	
5. Objasni okolnosti pod kojima dobavljači postaju povjerioci privrednog društva	
6. Nabroji popuste koje dobavljači odobravaju privrednom društvu kupcu	
7. Objasni formu i sadržinu knjigovodstvene dokumentacije koja nastaje u odnosima privrednog društva sa dobavljačima	
8. Sprovede odgovarajuća knjiženja obaveza prema dobavljačima u različitim oblicima evidencije na osnovu date dokumentacije	Oblici evidencije: glavna knjiga i pomoćna knjiga
9. Izvrši uporednu evidenciju na kontima dobavljača, materijala i transakcionog računa, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3, 5, 6 i 7. Za kriterijume 2, 4, 8 i 9, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Obaveze prema dobavljačima - Dokumentacija koja nastaje u odnosima sa dobavljačima - Oblici evidencije obaveza prema dobavljačima i njihova međusobna povezanost	

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da Izradi kalkulaciju cijena usluga	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vrste kalkulacija prilikom formiranja cijene turističkog aranžmana	Vrste: prethodna (okvirna) kalkulacija, stvarna kalkulacija i dr.
2. Objasni strukturu prodajne cijene turističkog aranžmana	Struktura: troškovi prevoza, troškovi smještaja, troškovi ostalih usluga na destinaciji i dr.
3. Objasni uticaj troškova i korišćenja kapaciteta kao faktor formiranja cijena paket aranžmana	
4. Izračuna cijenu turističkog aranžmana, na zadatom primjeru	
5. Objasni metode formiranja cijene smještaja hotelskih privrednih društava	Metode: metod marže, „1 USD za 1000USD“, „odozdo na gore“ (The Boton- Up Method) i Hubarttova formula
6. Izračuna cijenu smještaja hotelskih privrednih društava, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 5. Za kriterijume 4 i 6, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Kalkulacija cijena usluga	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Statistika i računovodstvo je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina kroz teorijsku nastavu i vježbe iz ovih oblasti. Prilikom realizacije ovog modula, učenike treba motivisati na aktivno učenje, samostalan i timski rad. Preporučljivo je da tokom vježbi učenici samostalno ili u timu, rješavaju zadatke i da ih nakon toga usmeno prezentuju drugim učenicima uz obrazloženje vlastitog stava i da o tome diskutuju sa drugim učenicima. Tokom prezentacije učenici treba da se jasno izražavaju i pravilno koriste stručnu terminologiju.
- U toku realizacije određenih sadržaja iz ovog modula, učenicima treba dati određene radne listove koje treba da popune i da samostalno ili u grupi sprovedu istraživanja na zadatu temu.
- Prilikom realizacije određenih sadržaja iz ovog modula, učenici će biti u mogućnosti da izrađuju projektne zadatke koji podrazumijevaju evidentiranje novčanih sredstava u blagajni i na transakcionom računu, evidentiranje nabavke materijala i obaveza prema dobavljačima u skladu sa propisima, kao i sastavljanje kalkulacije cijena usluga ugostiteljskog objekta za pružanje usluge smještaja, hrane i pića. Učenici svoje projektne zadatke treba javno da prezentuju ostalim učenicima u odjeljenju ili grupi i da pruže odgovore na postavljena pitanja. Nastavnici treba da daju uputstva učenicima o metodama pri izradi projektnih zadataka.
- Dio sadržaja iz ovog modula (statistika) se može usvajati posjetom poslovnim organizacijama i drugim institucijama.
- U cilju boljeg razumijevanja načina funkcionisanja tokova knjigovodstvenih aktivnosti preporučljive su i posjete računovodstvenim agencijama, kao i predavanja ovlaštenih i sertifikovanih računovođa u vezi odgovarajuće teme.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Dragutinović-Mitrović R., Statistika za IV razred srednje ekonomske škole, Data Status, Beograd, 2014.
- Žižić M.; Vidić M.; Vukosavljević M., Statistika za III i IV razred srednje ekonomske, pravno - birotehničke i ugostiteljsko - turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2008.
- Žižić M.; Vidić M.; Vukosavljević M., Zbirka zadataka iz statistike za III i IV, razred ekonomske, pravno - birotehničke i ugostiteljsko - turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2008.
- Radulović J., Statistika, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, 2003.
- Lalević-Filipović A.; Lukić B.; Đurović A.; Klikovac M., Računovodstvo, udžbenik za prvi razred srednje ekonomske škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2018.
- Poznanić Leko V.; Markišić O., Računovodstvo, udžbenik za drugi razred, obrazovni program Ekonomski/a tehničar/ka, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2010.
- Jović D., Računovodstvo, udžbenik za prvi razred ekonomske škole, Data Status, Beograd, 2013.
- Poznanić Leko V., Računovodstvo, udžbenik za prvi razred ekonomske škole, Zavod za udžbenike, Beograd, 2015.
- Malinić S.; Lalević-Filipović A., Osnovi računovodstva, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2009.
- Mugoša J.; Stanisavljević-Dulijan K., Zbirka zadataka iz računovodstva, Zavod za udžbenike, Beograd, 2013.
- Spasić V.; Čerović S., Ekonomsko-finansijska analiza poslovanja preduzeća u hotelijerstvu i turizmu, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2013.
- Bakić O.; Popesku J.; Nikolić M.; Zečević B., Agencijsko i hotelijersko poslovanje za I, II, III i IV razred ugostiteljsko-turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2002.
- Bakić O.; Nikolić M.; Stefanović B., Praktikum za agencijsko i hotelijersko poslovanje za III i IV razred ugostiteljsko-turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.
- Čačić K., Poslovanje hotelskih preduzeća, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2013.
- Spasić V.; Poslovanje turističkih agencija i organizatora putovanja, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011.
- Spasić V.; Čerović S.; Ekonomsko-finansijska analiza poslovanja preduzeća u hotelijerstvu i turizmu, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2013.
- Propisi koji regulišu oblast računovodstva.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Štampač	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
- Turističke regije svijeta
- Finansijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu
- Preduzetništvo
- Marketing u turizmu
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku, pravilnim formulisanjem pojmova i činjenica iz oblasti statistike i računovodstva, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višjejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije prilikom istraživanja stručne literature iz oblasti statistike i računovodstva, osnovnih statističkih pojmova, računovodstvenih kategorija; različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti statističkog istraživanja i računovodstvenog poslovanja i dr.)

- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog i matematičkog načina razmišljanja, izražavanje formulama, modelima, grafikonima i dijagramima primjenom osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom statističke analize poslovanja privrednog društva u turizmu i hotelijerstvu; korišćenje formula za predstavljanje pokazatelja uspješnosti privrednog društva u turizmu i hotelijerstvu, izračunavanje osnovnih knjigovodstvenih kategorija i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti statističkih pokazatelja i računovodstvenih kategorija, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju i izradu domaćih zadataka; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija materijala za izvođenje vježbi i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti statističkih istraživanja i računovodstvenih kategorija; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn; podsticanje upoređivanja svog mišljenja sa mišljenjem drugih i dr.

3.2.15. KREIRANJE, PROMOCIJA I REALIZACIJA TURISTIČKIH ARANŽMANA, IZLETA I SPECIJALNIH PONUDA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	36		108	144	8

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa principima rada u turističkim agencijama i načinom kreiranja, promocije i realizacije turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda. Osposobljavanje za kreiranje, promociju i realizaciju turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda. Razvijanje komunikativnosti, tačnosti, ažurnosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Kreira turističke aranžmane, izlete i specijalne ponude
2. Izvrši promociju turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
3. Izvrši provjeru statusa postojećih rezervacija
4. Realizuje turističke aranžmane, izlete i specijalne ponude u skladu sa programom

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Kreira turističke aranžmane, izlete i specijalne ponude	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni turistički aranžman, izlet i specijalnu ponudu	
2. Opiše postupak kreiranja turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda u zemlji i inostranstvu po sopstvenoj inicijativi i na zahtjev klijenta	Specijalne ponude: poslovna putovanja i događaji, zdravstveni turizam, sportski turizam, kongresni turizam i dr.
3. Izvrši analiziraju postupka istraživanja i segmentaciju turističkog tržišta samostalno ili sa saradnicima koristeći adekvatne metode , na zadatom primjeru	Metoda: anketa, upitnik, intervju i dr.
4. Protumači prikupljene informacije iz rezervacionih kanala, od hotela, davaoca turističkih usluga i drugih agencija o specijalnim ponudama u zemlji i inostranstvu, na zadatom primjeru	
5. Izvrši pripremu kreiranja turističkog aranžmana, izleta i specijalne ponude u zemlji (incoming) i inostranstvu (outgoing) na zahtjev klijenta, na zadatom primjeru	Specijalne ponude: poslovna putovanja i događaji, zdravstveni turizam, sportski turizam, kongresni turizam i dr.
6. Izvrši upoređivanja cijene usluga sa sličnim ponudama na tržištu, na zadatom primjeru	
7. Demonstrira kreiranje turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Turistički aranžmani, izleti i specijalne ponude	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Promoviše turističke aranžmane, izlete i specijalne ponude	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni promociju kao instrument marketinga u agencijskom poslovanju	
2. Opiše promotivne kanale turističke agencije u zemlji i inostranstvu	Promotivni kanali: elektronski mediji, štampani mediji, društvene mreže i dr.
3. Opiše promotivni materijal u štampanoj i elektronskoj verziji koji koriste turističke agencije	Promotivni materijali: poster, flajeri, brošure, vizit karte, bilbord, prezentacije i dr.
4. Uporedi razlike u formi i namjeni različitih promotivnih materijala	Namjena različitih promotivnih materijala: privlačenje novih poslovnih partnera, privlačenje potencijalnih turista, promocija novog turističkog proizvoda, informisanje o karakteristikama poslovanja turističke agencije i dr.
5. Opiše saradnju sa turoperatorima na promociji turističkih proizvoda i usluga turističke agencije	
6. Predloži promotivna sredstva za promociju aranžmana, izleta i specijalnih ponuda, na zadatom primjeru	
7. Predstavi aktuelne sajmove turizma u zemlji i inostranstvu od značaja za promociju turističkih usluga i proizvoda agencije, na zadatom primjeru	
8. Demonstrira postupak popunjavanja aplikacije za učešće na sajmovima turizma i online turističkim berzama, na zadatom primjeru	
9. Demonstrira postupak oglašavanja ponude na portalima za promociju, portalu agencije i drugim promotivnim kanalima, u skladu sa odgovarajućom procedurom, na zadatom primjeru	
10. Izvrši promociju turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda u direktnoj komunikaciji ili putem medija, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume od 6 do 10, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Promocija turističkih proizvoda i usluga turističke agencije	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da izvrši provjeru statusa postojećih rezervacija	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše aktivnosti za prijem rezervacije	Aktivnosti: pregled pristiglih upita iz različitih izvora, komunikacija sa klijentima, unos podataka, izdavanje potvrde i dr.
2. Evidentira podatke za unos rezervacija u bazu podataka ili drugu vrstu evidencije, na zadatom primjeru	Podaci za unos rezervacije: nosilac rezervacije, datum početka i završetka aranžmana, naziv aranžmana, program putovanja, potvrda aranžmana, cijena, logistika za realizaciju i dr.
3. Opiše postupak prosljeđivanja relevantnih informacija drugim organizacionim jedinicama o izvršenim rezervacijama i prodatim dodatnim uslugama, u skladu sa Generalnom regulativom o zaštiti podataka (GDPR) i/ili nacionalnim regulativama o zaštiti podataka	
4. Opiše postupak provjere statusa odlaznih i dolaznih vožnji za sve vidove sobračaja u skladu sa transfer listama	Provjera statusa odlaznih i dolaznih vožnji: potvrđen, pomjeren i otkazan
5. Predstavi način informisanja korisnika usluga o uslovima rezervisanja i otkazivanja rezervacije, na zadatom primjeru	Načini informisanja: u direktnom kontaktu, elektronsko komuniciranje, telefonska komunikacija i dr.
6. Demonstrira provjeru statusa postojećih rezervacija i preuzimanja adekvatnih aktivnosti u zavisnosti od stanja, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3 i 4. Za kriterijume 2, 5 i 6, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Rezervacioni kanali	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Realizuje turističke aranžmane, izlete i specijalne ponude u skladu sa programom	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše plan realizacije turističkih aranžmana i izleta, u skladu sa pravnim turističkim propisima u Crnoj Gori i procedurama	
2. Objasni namjenu različitih vrsta ugovora sa saradnicima i partnerima na realizaciji aktivnosti definisanih aranžmanom, na zadatom primjeru	Vrste ugovora: ugovor o radu, ugovor o djelu, ugovor o zakupu i dr.
3. Objasni način popunjavanja booking liste, rooming i flight liste	
4. Popunjava booking, rooming i flight liste, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira proces rezervacije turističkih aranžmana, smještaja i drugih usluga, na zadatom primjeru	
6. Izvrši analizu postupka praćenja i koordiniranja rada izvršilaca u toku realizacije aranžmana na terenu, telefonskim putem, faksom ili e-mailom, na zadatom primjeru	
7. Demonstrira diskusiju i rješavanje novonastalih situacija na terenu u toku realizacije aranžmana i izleta, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 7, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina iz ove oblasti kroz časove teorijske i praktične nastave. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem. Učenike treba usmjeriti na aktivno učenje, samostalno pronalaženje, sistematizovanje i korišćenje informacija iz različitih izvora na zadatu temu i motivisati ih na timski rad. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Praktični dio nastave treba realizovati u školskom kabinetu koja je opremljena preporučenim materijalnim uslovima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati praktične vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi praktičnu vježbu i dobije traženi rezultat. Preporučuje se da se prilikom osmišljavanja problemskih zadataka obuhvati nastavni sadržaj stručnih modula, kako bi se kod učenika razvila sposobnost povezivanja teorijskog i praktičnog znanja sa strukom. Posebno obratiti pažnju da se zadaci rješavaju od najjednostavnijih ka onim koji zahtijevaju sintezu i analizu usvojenih znanja. Za razumijevanje problematike koja se izučava u ovom modulu, osim rada u školskom kabinetu neophodne su posjete turističkim agencijama. Časove praktične nastave izvoditi uz korišćenje radne uniforme i sredstava zaštite na radu. Nastojati da se kod učenika razvije osećaj za prosuđivanje da li su zadate vježbe ispravno odrađene u skladu sa odgovarajućim propisima, koje treba staviti na raspolaganje učenicima. Za kriterijume u kojima učenik vrši provjeru kvaliteta izvedenih aktivnosti u cilju otklanjanja nedostataka u izvođenju preporučuje se prezentovanje učeniku pogrešno izvedenih aktivnosti uz obrazloženje sa ciljem otklanjanja istih.
- Za kvalitetniju realizaciju modula, nastavnik treba pored preporučene stručne literature koristiti odgovarajući softver za rad u turističkoj agenciji, odgovarajuće tehničke propise i zakonsku regulativu. Radi veće zainteresovanosti učenika i boljeg razumijevanja, prilikom izlaganja problematike treba koristiti pokazna sredstva za demonstriranje gdje je to moguće, internet prezentacije u cilju boljeg razumijevanja teorijske nastave, grafičke ilustracije, skice, fotografije, video prikaze iz prakse, kao i podsticati učenike na istraživački rad. Problemska nastava treba da zauzme značajno mjesto u realizaciji ovog modula kako bi se teorijska nastava što bolje povezala sa praktičnim primjerima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Spasić V., Poslovanje turističkih agencija i organizatora putovanja", Univerzitet Singidunum, Beograd, 2014.
- Bakić O., Popesku J., Nikolić M., Zečević B.: „Agencijsko i hotelijersko poslovanje“ za I,II,III,i IV razred ugostiteljsko-turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2002.
- Meštrović D., Bunja Đ., Kralj B.: „Organizacija poslovanja putničkih agencija“, Školska knjiga, Zagreb, 2007.
- Nikolić M., Bakić M., Kapor B., Stojanović Lj.: „Praktikum za agencijsko i hotelijersko poslovanje“ za I i II razred ugostiteljsko – turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.
- Bakić M., Nikolić M., Stefanović B.: „Praktikum za agencijsko i hotelijersko poslovanje za III i IV razred ugostiteljsko turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar sa instaliranim programom za agencijsko poslovanje (Amadeus)	17
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
3.	Kabinet za agencijsko poslovanje opremljen u skladu sa standardima za rad turističke agencije	1
4.	Štampač u boji	2
5.	Audio oprema	2
6.	Foto aparat	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Finansijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu
- Pravo u turizmu
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Preduzetništvo
- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Briga o gostu
- Marketing u turizmu
- Animacija u turizmu
- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Poslovna kultura
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Vodički poslovi
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Turistička geografija Crne Gore
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Psihologija prodaje

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti osnova ugostiteljstva, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na

uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)

- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz ugostiteljstva i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti ugostiteljstva na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika različitih vrsta ponuda materijala, uređaja, alata i opreme potrebnih za kreiranje, promociju i realizaciju turističkog aranžmana, izleta i specijalne ponude turističke agencije.
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti turizma, hotelijerstva i ugostiteljstva, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih materijala u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti ugostiteljstva; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.2.16. PRODAJA I REZERVACIJA SMJEŠTAJA I DODATNIH USLUGA U UGOSTITELJSKIM OBJEKTIMA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	36		108	144	8

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa stručnom terminologijom i tehnološkim procesom rada na recepciji. Osposobljavanje za sastavljanje ponude usluga, odabir pravog kanala prodaje i promotivnog sredstva, prodaju i rezervaciju smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu, na racionalan, efikasan i održiv način. Razvijanje kreativnosti, preciznosti, kritičkog mišljenja i pozitivnog odnosa prema struci.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Sastavi ponudu usluga ugostiteljskih objekata za smještaj uključujući i ponudu za lica sa različitim vrstama invaliditeta, zdravstvenim smetnjama i vjerskim potrebama
2. Odredi oblik prodaje i promotivnih sredstava u odnosu na ponudu usluga ugostiteljskih objekata za smještaj
3. Izvrši prodaju smještaja i dodatnih usluga u direktnoj komunikaciji i na recepciji ugostiteljskog objekta za smještaj
4. Izvrši prodaju smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj putem interneta
5. Izvrši prijem i unos rezervacija u hotelsko-informacioni sistem ili drugu vrstu evidencije i prosljeđivanje relevantnih informacija drugim organizacionim jedinicama
6. Izda potvrdu o izvršenoj ili otkazanoj rezervaciji smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Sastavi ponudu usluga ugostiteljskih objekata za smještaj uključujući i ponudu za lica sa različitim vrstama invaliditeta, zdravstvenim smetnjama i vjerskim potrebama	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše turističku ponudu, ponudu usluga ugostiteljskih objekata za smještaj i njihove faktore i elemente	Faktori: atraktivni, komunikativni i receptivni Elementi: osnovna usluga smještaja, hrane i pića (noćenje/EP/European Plan, noćenje sa doručkom/CP/Continental Plan/Bed and Breakfast/BB, polupansion/MAP/Modified American Plan/Half Board/HB, pun pansion/AP/American Plan/Full Board/FB), dodatne usluge, opremljenost, stručnost osoblja, nivo kvaliteta usluga, imidž ugostiteljskog objekta, okruženje, lokacija, pristupačnost, cijena, ciljna grupa gostiju, sposobnost diferenciranja ponude usluga za različite tipove gostiju, trend i dr.
2. Definiše tipove gostiju na osnovu različitih aspekata u cilju osmišljavanja ponude usluga ugostiteljskog objekta koja će zadovoljiti njihove potrebe	Različiti aspekti: porijeklo/nacionalnost, zdravstveni aspekt (alergije na hranu, alergije na materijale i dr.), starost, vjerski aspekt, važnost (veoma važan gost i komercijalno važan gost), broj prethodnih posjeta (stalni gost i dr.) i dr.
3. Definiše tipove zahtjeva gostiju u skladu sa potrebama	Tipovi zahtjeva gostiju: zahtjevi gostiju u odnosu na porijeklo/nacionalnost, zahtjevi gostiju sa hendikepom, zdravstveni zahtjevi, zahtjevi putnika seniora, vjerski zahtjevi, zahtjevi veoma važnih gostiju, zahtjevi predstavnika podzastupljenih grupa i dr.
4. Objasni neophodnost određivanja različitih cijena za različite ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj	Različite cijene: individualna, grupna, alotmanska, sezonska i posebna/specijalna
5. Objasni značaj istraživanja turističke tražnje i konkurencije za kreiranje ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj	
6. Objasni način određivanja ponude usluga i njene cijene na osnovu karakteristika ugostiteljskog objekta za smještaj, potreba različitih tipova gostiju, istraživanja konkurencije i ostalih uslova	Ostali uslovi: sezonski period, vansezonski period, ekonomska kriza, last minute, first minute, posebni uslovi i dr.
7. Kreira ponudu usluga ugostiteljskih objekata za smještaj na osnovu urađene SWOT analize, na zadatom primjeru	

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Sastavi ponudu usluga ugostiteljskih objekata za smještaj uključujući i ponudu za lica sa različitim vrstama invaliditeta, zdravstvenim smetnjama i vjerskim potrebama	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Proizvodi i usluge u ugostiteljskim objektima za smještaj, ishranu i piće	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Odredi oblik prodaje i promotivnih sredstava u odnosu na ponudu usluga ugostiteljskih objekata za smještaj	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše prodaju ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj i njene oblike	Oblici: direktni (bez posrednika, na sajmovima, u sektoru prodaje i marketinga i dr.), na recepciji (uživo i putem telefona) i indirektni (putem predstavništava hotelskih preduzeća, turističkih agencija, turoperatora, turističkih organizacija, turističkih informativni centara, avio-kompanija, rent-a-car kompanija, globalnih distributivnih sistema, samostalnih elektronskih rezervacionih sistema, ostalih oblika internet prodaje i dr.)
2. Objasni uticaj različitih faktora na izbor oblika prodaje ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj	Faktori: karakteristike preduzeća, karakteristike ponude, okruženje, zahtjevi i potrebe gostiju, posrednici i karakteristike konkurencije
3. Uporedi različite vrste ugovora između ugostiteljskog objekta za smještaj i turističke agencije kao posrednika u prodaji ponude usluga	Vrste ugovora: ugovor o zatraženoj i potvrđenoj rezervaciji, ugovor o alotmanu i ugovor o fiksnom zakupu
4. Opiše različite oblike promocije ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj	Oblici promocije: turistička propaganda (reklama ili oglašavanje), prodajna promocija (unapređenje prodaje), lična prodaja, odnosi s javnošću, direktni marketing, sponzorstvo i internet marketing
5. Objasni razliku između promocija i propagande	
6. Navede tipove ljudi po načinu primanja informacija	Tipovi ljudi: vizuelni, auditivni, kinestetički (kroz pokret, aktivnost) i kombinovani
7. Sastavi sredstvo turističke propagande u cilju uspješne prodaje ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj, na zadatom primjeru	
8. Poveže oblik prodaje ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj s odgovarajućim sredstvom turističke propagande, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume 7 i 8, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Oblici prodaje i promotivnih sredstava u ugostiteljstvu	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da	
Izvrši prodaju smještaja i dodatnih usluga u direktnoj komunikaciji i na recepciji ugostiteljskog objekta za smještaj	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja	Kontekst
U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	(Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše faktore koji utiču na kvalitet i efikasnost prodaje smještaja i dodatnih usluga u direktnoj komunikaciji i na recepciji	Faktori koji utiču na kvalitet i efikasnost prodaje: komunikacijske vještine (vještine govora, slušanja, pisanja, telefoniranja), socijalne vještine, vještina prezentovanja i dr.
2. Objasni značaj i ulogu osobe koja vrši prodaju smještaja i dodatnih usluga u direktnoj komunikaciji i na recepciji	
3. Opiše poželjne osobine osobe koja vrši prodaju smještaja i dodatnih usluga u direktnoj komunikaciji i na recepciji	
4. Navede obim i strukturu informacija od značaja za uspješnu prodaju smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu u direktnoj komunikaciji i na recepciji i razloge zbog kojih ih osoba koja vrši prodaju mora posjedovati	Informacije od značaja za uspješnu prodaju: informacije o ponudi hotela, o turističkoj destinaciji, o segmentu turističke tražnje i dr.
5. Demonstrira prodaju smještaja i dodatnih usluga u direktnoj komunikaciji koristeći komunikacijske vještine i informacije od značaja za uspješnu prodaju, na zadatom primjeru	
6. Demonstrira prodaju smještaja i dodatnih usluga na recepciji koristeći komunikacijske vještine i informacije od značaja za uspješnu prodaju, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Prodaja smještaja i dodatnih usluga na recepciji	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Izvrši prodaju smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj putem interneta	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše kanale prodaje putem interneta	Kanali prodaje putem interneta: vebsajt, specijalizovani sajtovi, društvene mreže, rezervacioni sistemi (Booking.com i dr.), mejling liste i dr.
2. Opiše faktore koji utiču na kvalitet i efikasnost prodaje putem interneta	Faktori koji utiču na kvalitet i efikasnost prodaje putem interneta: digitalne vještine, komunikativne vještine, primjena IKT alata, web dizajn i dr.
3. Objasni obim i strukturu informacija od značaja za uspješnu prodaju smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj putem interneta	
4. Osmisli sadržinu mejla upućenu određenim grupama gostiju koji su ranije dolazili u kontakt s ugostiteljskim objektom i preduzećima od značaja za bolju prodaju , u cilju unapređenja prodaje smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu, na zadanom primjeru	Određene grupe gostiju koji su ranije dolazili u kontakt s ugostiteljskim objektom i preduzeća od značaja za bolju prodaju: gosti koji su boravili u hotelu prethodnih godina, gosti koji su slali samo upite prethodnih godina, gosti koji su otkazivali rezervacije prethodnih godina, gosti čija se imena dobijaju od stalnih gostiju, prevoznici, tursitičke agencije, organizatori kongresa i seminara, sportska društva i dr.
5. Rasporedi elemente naslovnice web-stranice ugostiteljskog objekta za smještaj u cilju unapređenja prodaje smještaja i dodatnih usluga, na zadanom primjeru	Elementi naslovnice web-stranice: logotip, navigacija, tražilica, prostor za brzu rezervaciju, naslovi, podnaslovi, tekst, slike, video, linkovi i dr.
6. Demonstrira prodaju smještaja i dodatnih usluga putem interneta, na zadanom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Kanali internet prodaje	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Izvrši prijem i unos rezervacija u hotelsko-informacioni sistem ili drugu vrstu evidencije i prosljeđivanje relevantnih informacija drugim organizacionim jedinicama	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše status i vrste rezervacija prema određenim kriterijumima	Status rezervacija: privremena rezervacija, rezervacija na čekanju i potvrđena rezervacija (garantovana i negarantovana) Vrste rezervacija: prema predmetu poslovanja (rezervacije usluga smještaja, rezervacije usluga ishrane i pića, rezervacije dopunskih usluga kao što su sport, rekreacija, kongresne usluge i dr.), prema vremenu kada se rezervacija vrši (dugoročne, srednjoročne i kratkoročne), prema broju korisnika usluga (individualne i grupne), prema kanalima prodaje (direktne i indirektne), prema načinu rezervisanja (lično, telefonski, pisanim putem, telefaksom i putem interneta) i dr.
2. Objasni važnost rezervacije za goste i ugostiteljski objekat za smještaj	
3. Poređa hronološki faze u procesu rezervisanja smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj	Faze u procesu rezervisanja: upit, provjera raspoloživosti soba, ponuda, opcija (prelazak iz nepotvrđene u potvrđenu rezervaciju), potvrda rezervacije, popunjavanje obrasca za rezervaciju, kreiranje i unos rezervacije u HIS, sastavljanje rooming liste za grupne rezervacije, određivanje sobe i cijene, izdavanje potvrde o izvršenoj rezervaciji, kreiranje rezervacijskih izvještaja, praćenje rezervacija i promjene u vezi rezervacije (otkazana rezervacija, promjene nekog elementa rezervacije i dr.)
4. Opiše načine unosa rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj	Načini unosa rezervacija: pisano i elektronski (unos rezervacija u HIS)
5. Opiše informacije od značaja za unos rezervacija u pisanu i elektronsku evidenciju i propise o zaštiti ličnih podataka i načinu njihove upotrebe	Informacije od značaja za unos rezervacije: lični podaci (ime i prezime gosta ili naziv grupe i dr.), datum dolaska i odlaska gosta, vrsta usluge, vrsta smještajne jedinice, broj osoba, uzrast osoba, posebni zahtjevi gostiju, cijena i dr.
6. Popuni obrazac za rezervaciju, na zadatom primjeru	
7. Sastavi rooming listu za grupne rezervacije na osnovu određenih kriterijuma , podataka o starosti i nacionalnosti turista, na zadatom primjeru	Kriterijumi: starost gostiju, porijeklo gostiju i dr.

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da izvrši prijem i unos rezervacija u hotelsko-informacioni sistem ili drugu vrstu evidencije i prosljeđivanje relevantnih informacija drugim organizacionim jedinicama	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
8. Demonstrira ispravan prijem i unos individualne i grupne rezervacije u pisanu i elektronsku evidenciju i prosljeđivanje informacija o rezervacijama relevantnim službama, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume od 6 do 8, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Rezervacija - Hotelsko-informacioni sistem - Propisi o zaštiti ličnih podataka	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Izda potvrdu o izvršenoj ili otkazanoj rezervaciji smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni rezervacionu politiku ugostiteljskog objekta za smještaj	
2. Objasni otkaznu politiku ugostiteljskog objekta za smještaj	
3. Opiše osnovne elemente potvrde o rezervaciji smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj	Elementi potvrde o rezervaciji: lični podaci (ime i prezime gosta ili naziv grupe i dr.), datum dolaska i odlaska gosta, vrsta usluge, vrsta smještajne jedinice, broj osoba, uzrast osoba, posebni zahtjevi gostiju, cijena, datum rezervisanja i dr.
4. Napiše potvrdu o izvršenoj, izmijenjenoj ili otkazanoj rezervaciji, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira informisanje gosta o uslovima rezervisanja i otkazivanja rezervacija, na zadatom primjeru	
6. Demonstrira izdavanje potvrde o izvršenoj, izmijenjenoj ili otkazanoj rezervaciji, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Rezervaciona politika ugostiteljskog objekta za smještaj - Otkazna politika ugostiteljskog objekta za smještaj - Potvrda o rezervaciji	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina iz ove oblasti kroz časove teorijske i praktične nastave. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem. Učenike treba usmjeriti na aktivno učenje, samostalno pronalaženje, sistematizovanje i korišćenje informacija iz različitih izvora na zadatu temu i motivisati ih na timski rad. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Praktični dio nastave treba realizovati u školskom kabinetu koja je opremljena preporučenim materijalnim uslovima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati praktične vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi praktičnu vježbu i dobije traženi rezultat. Preporučuje se da se prilikom osmišljavanja problemskih zadataka obuhvati nastavni sadržaj stručnih modula, kako bi se kod učenika razvila sposobnost povezivanja teorijskog i praktičnog znanja sa strukom. Posebno obratiti pažnju da se zadaci rješavaju od najjednostavnijih ka onim koji zahtijevaju sintezu i analizu usvojenih znanja. Za razumijevanje problematike koja se izučava u ovom modulu, osim rada u školskom kabinetu neophodne su posjete hotelima. Časove praktične nastave izvoditi uz korišćenje radne uniforme i sredstava zaštite na radu. Nastojati da se kod učenika razvije osećaj za prosuđivanje da li su zadate vježbe ispravno odrađene u skladu sa odgovarajućim propisima, koje treba staviti na raspolaganje učenicima. Za kriterijume u kojima učenik vrši provjeru kvaliteta izvedenih aktivnosti u cilju otklanjanja nedostataka u izvođenju preporučuje se prezentovanje učeniku pogrešno izvedenih aktivnosti uz obrazloženje sa ciljem otklanjanja istih.
- Za kvalitetniju realizaciju modula, nastavnik treba pored preporučene stručne literature koristiti odgovarajuće softvere za hotelsko poslovanje, odgovarajuće propise i zakonsku regulativu. Radi veće zainteresovanosti učenika i boljeg razumijevanja, prilikom izlaganja problematike treba koristiti pokazna sredstva za demonstriranje gdje je to moguće, internet prezentacije u cilju boljeg razumijevanja teorijske nastave, grafičke ilustracije, skice, fotografije, video prikaze iz prakse, kao i podsticati učenike na istraživački rad. Problemska nastava treba da zauzme značajno mjesto u realizaciji ovog modula kako bi se teorijska nastava što bolje povezala sa praktičnim primjerima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Galičić, V., Poslovanje hotelskoga odjela smještaja, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2017.
- Galičić, V., Hotelska prodaja i recepcijsko poslovanje, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2012.
- Grupa autora, Hotelska in receptorska dela učbenik za modul hotelska in receptorska dela ter prakticni pouk turizma, Trauner Verlag, Linc, Austrija, 2008.
- Propisi iz oblasti turizma.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar sa instaliranim softverom za hotelsko poslovanje	najmanje 8
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Kabinet za recepcijsko poslovanje opremljen u skladu sa standardima za rad recepcije	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
4.	Štampač	1
5.	Recepcijski pult	1
6.	Dokumentacija u vezi s prodajom i rezervacijom smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima za pružanje usluga smještaja	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Briga o gostu
- Kulturno-istorijska baština Crne Gore
- Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
- Finansijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Statistika i računovodstvo
- Marketing u turizmu
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Pravo u turizmu
- Preduzetništvo
- Osnove Wellnessa i SPA
- Savremeno odrastanje
- Socijalne mreže i globalizacija
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Menadžment događaja
- Psihologija prodaje
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti turizma i ugostiteljstva, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti turizma i ugostiteljstva i istraživanja različitih stručnih tekstova na internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti turizma i ugostiteljstva na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize situacije; korišćenje formula, grafikona i šema prilikom pripreme, realizacije i prećenja poslovanja; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti; razvijanje sposobnosti rukovanja opremom i uređajima i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti turizma i ugostiteljstva, prepoznavanje relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija, kratkih filmova, seminarskih radova i štampanog materijala na zadatu temu; upotreba hotelskog-informacionog sistema u poslovanju hotelskog preduzeća; korišćenje internet stranica, foruma i društvenih mreža u cilju razmjene informacija poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja interneta; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove nastave i interakcije i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrjednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih materijala u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti turizma i ugostiteljstva; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.).

3.2.17. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU IV**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	35	64		99	6

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa pojmovima iz turizma i ugostiteljstva. Osposobljavanje za upotrebu stranog jezika, na nivou B 1.2, slušanje, čitanje i pisanje stručnih tekstova iz oblasti turizma i ugostiteljstva, kao i za komunikaciju u svakodnevnim i situacijama iz profesionalnog života. Razvijanje kreativnosti, sistematičnosti, vještine prezentovanja, timskog duha i motivacije za usavršavanje u struci.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Koristi odgovarajuće pojmove za prijavu za posao kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
2. Koristi odgovarajuće pojmove za prijem, informisanje i ispraćaj gosta kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
3. Koristi odgovarajuće pojmove o animaciji kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
4. Koristi odgovarajuće pojmove o vodičkim poslovima kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove za prijavu za posao kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna nivoe obrazovnog sistema kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Nivoi obrazovnog sistema: kod nas i u zemlji čiji jezik izučava
2. Prepozna kompetencije zanimanja u turizmu	Kompetencije: stručne i ključne
3. Prepozna informacije u malim oglasima kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Mali oglasi: oglasi za posao, za stan i dr.
4. Napiše motivaciono pismo poštujući strukturu	Motivaciono pismo od minimalno 120 riječi: lični podaci, karakterne osobine, nivo obrazovanja, kompetencije, radno iskustvo i dr. Struktura: način formalnog obraćanja, pasusi, pozdravne i završne formulacije
5. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: razgovor za posao, preporučavanje razgovora bliskoj osobi i dr.
6. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: glagoli kretanja sa prefiksima, rekapitulacija prošlih vremena i indirektni govor u perfektu
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Obrazovanje - Profesionalne kompetencije - Mali oglasi - Poslovna korespondencija - Gramatičke strukture: glagoli kretanja sa prefiksima, rekapitulacija prošlih vremena i indirektni govor u perfektu	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove za prijem, informisanje i ispraćaj gosta kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna odgovarajuće fraze i vokabular za doček gostiju na recepciji kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Fraze i vokabular: pozdravi, dobrodošlica, lična dokumenta, prtljag, broj i sprat sobe, ključ/kartica, lokacija lifta, stepenice i dr.
2. Prepozna odgovarajuće termine u cilju informisanja i preporučivanja dodatnih usluga hotela kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Dodatne usluge hotela: centar za wellness i SPA, kozmetički salon, igralište za djecu, bazen, rezervacija taksi službe i dr.
3. Prepozna odgovarajući vokabular za izražavanje žalbi i prigovora kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Žalbe i prigovori: kvarovi u sobi, nedovoljna higijena, nestanak stvari, novca i dr.
4. Prepozna odgovarajuće fraze i vokabular kod formulisanja ukupnih troškova boravka i stepena zadovoljstva uslugama kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Troškovi boravka: smještaj i ishrana, mini-bar, rum-servis, uluge pranja i peglanja i dr.
5. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: žalbe i prigovori, troškovi boravka, dodatne usluge u hotelu i dr.
6. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: imenice singularia tantum, hipotetičke realne rečenice I/II tip, finalne rečenice, konstrukcije sa ob , padeži sa i bez prijedloga, genitiv i prepozicije
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Recepcijski poslovi - Gramatičke strukture: imenice singularia tantum, hipotetičke realne rečenice I/II tip, finalne rečenice, konstrukcije sa ob, padeži sa i bez prijedloga, genitiv i prepozicije	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove o animaciji kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vokabular programa animacije u hotelu i van njega kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Program animacije: karaoke, folklorno veče, maskenbal, tombola, zabave za djecu, polu-dnevne i dnevne ekskurzije i dr.
2. Interpretira program animacije u hotelu kroz usmenu/pismenu produkciju	Program animacije: nazivi animacija, mjesto i vrijeme održavanja, ime animatora i dr.
3. Interpretira program animacije van hotela kroz usmenu/pismenu produkciju	Animacije van hotela: krstarenje, šetnja po prirodi, rafting, obilazak etno-sela i dr.
4. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: razgovor o programu animacije, predložiti animaciju i dr.
5. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: imenice pluralia tantum, složene skraćenice, kondicional prezenta, kondicional perfekta, imperativ, konjuktiv prezenta, modalni glagoli i složene prepozicije
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Animacije - Gramatičke strukture: imenice pluralia tantum, složene skraćenice, kondicional prezenta, kondicional perfekta, imperativ, konjuktiv prezenta, modalni glagoli i složene prepozicije	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove o vodičkim poslovima kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna informacije o maršruti/itinereru kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Informacije: pozdrav, predstavljanje, predstavljanje itinerera, vrijeme trajanja obilaska, vrijeme polaska i povratka, najava pauze, lista kurioziteta koji će se posjetiti, prevozno sredstvo i dr.
2. Interpretira maršrutu/itinerer kroz usmenu/pisanu produkciju	
3. Opiše kulturno-istorijski spomenik , lokalitet i drugo kroz usmenu/pisanu produkciju	Kulturno-istorijski spomenik: naziv, godina izgradnje, materijali i stil, autor, namjena, legenda ili istorijski događaj vezan za dati spomenik i dr.
4. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: razgovor o programu obilaska, preporuke i instrukcije vodiča, preporuke i instrukcije vodiča u slučaju nepredviđenih događaja, pitanja i nedoumice klijenata i dr.
5. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: prisvojne i pokazne zamjenice, prilozi za mjesto i složene prepozicije
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Vodički poslovi - Gramatičke strukture: prisvojne i pokazne zamjenice, prilozi za mjesto i složene prepozicije	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Strani jezik u ugostiteljstvu i turizmu je tako koncipiran da upoznaje učenike sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva i omogućava primjenu stečenih znanja u praksi. Preporučuje se komunikativna metoda i metoda aktivne nastave, tj. one koja upućuje na realizaciju zadatka.
- Preporučene didaktičke aktivnosti su sljedeće: rad u grupama, rad u paru, igranje uloga, simulacija situacije, učenje putem otkrića, analiza teksta, pretraživanje baze podataka, gostujući predavač na času (stručnjak za predmetnu temu), izrada ppt prezentacije i panoa i sl.
- Preporučuje se formativno praćenje postignuća u učenju (bez ocjenjivanja) radi lakše evaluacije i samoevaluacije uz unaprijed postavljene ciljeve/ishode.
- Osim prethodnog u pravcu postavljanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostavariti i korelaciju među različitim modulima. Korišćenje različitih izvora znanja: enciklopedija, stručne literature, interneta, imperativ su nastave.
- U radu sa darovitim učenicima treba zadavati zadatke koji podstiču na razmišljanje, zaključivanje i analizu problema. Nastavnik u okviru rada sa darovitim učenicima treba da obezbijedi i mentorski rad kako bi podstakao razvoj njihovih sposobnosti i njihovo interesovanje u cilju karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Didaktička literatura

za francuski jezik:

- Latifi, M., L'hôtellerie en français, Didier-Hatier, Paris, 1993.
- Germain, C., Les stratégies d'apprentissage, Clé International, Paris, 1996.
- Lancien, T., Le multimedia, Clé International, Paris, 1998.
- Vigner, G., Enseigner le français comme langue seconde, Clé International, Paris, 2001
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Jovanović, I.; Mandić-Abdić, E., Bienvenue au Monténégro, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2006.
- Corbeau, S.; Dubois, Ch.; Penfornis J-L., Tourisme.com, Clé International, Paris, 2013.
- Corbeau, S.; Dubois, Ch.; Penfornis J-L Semichon L., Hôtellerie-Restaurant.com, Clé International, Paris, 2013.
- Laygues, A.; Coll, A., Le français en contexte: Tourisme, Maison des langues, Paris, 2014.
- Dussac, E., Bon voyage, Clé International, Paris, 2017.

za italijanski jezik:

- Balboni, P., Educazione bilingue, Perugia, Guerra Edizioni, Soleil, 1999.
- Balboni, P., Le sfide di Babele. Insegnare le lingue nelle società complesse, Torino, 2003.
- Quadro comune europeo di riferimento per le lingue: apprendimento, insegnamento, valutazione, La Nuova Italia, Oxford, Firenze, 2002.
- Dragicevich, P.; Sheward, T., Montenegro, Lonely Planet, Torino, 2021.
- Vedovelli, M., L'italiano degli stranieri. Storia, attualità e prospettive, Carocci, Roma, 2002.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

za njemački jezik:

- Dahlhaus, B.; Fertigheit H., Langenscheidt, München, 1994.
- Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen, Langenscheidt, München, 2001.
- Ehlers S., Literarische Texte lesen lernen, Klett Edition Deutsch als Fremdsprache, München, 1992.
- Šekularac, B., Provjera znanja učenika kao sastavni dio nastavnog procesa, Strani jezik u nastavi, Nikšić, 1992.
- Šotra, T., Interkulturalni pristup: izazov u nastavi stranih jezika; Savremene tendencije u nastavi stranog jezika, Nikšić, 2001.

za ruski jezik:

- Щерба Л. В., Преподавание иностранных языков в средней школе, Общие вопросы методики, Москва, Высшая школа, 1974.
- Костомаров В. Г.; Митрофанова О. Д., Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам, Москва, «Русский язык», 1977.
- Девид-Романова В., Руски jezik, приручник за разговор, Београд, Завод за уџбенике, 1996.
- Кончаревић, К., Савремена настава руског језика (садржаји, организација, облици), Београд, 2004. (за све етапе).
- Кишова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим -1, Подгорица, 2006.
- Кишова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим – 2, Подгорица, 2008.
- Наумовић, Г., Руски jezik, стручни текстови, 1-4. Разред угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике, Београд, 2003.
- Little, D.; Perclova, R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova, R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Хавроница, С.А.; Харламова, Л.А.; Казнышкина, И.В., Практический курс русского языка для работников сервиса, «Русский язык» курсы, Москва, 2018.
- Piper, P.; Stojnić, M., Ruski jezik (izgovor, gramatika, konverzacija, vežbe), Zavet, Beograd, 2002.

Gramatike:

za francuski jezik:

- Papić, M., Gramatika francuskog jezika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1984.
- Vicher, A., Grammaire progressive pour les adolescents, Clé International, Paris, 2002.
- Maheo-Le Coadic, M.; Reine M.; Poisson-Quinton S., Grammaire Expliquée du Français, Clé International, Paris, 2002.
- Gregoire, M., Grammaire Progressive du français, Clé International, Paris, 2003.

za italijanski jezik:

- Moderc, S., Gramatika italijanskog jezika, Udruženje nastavnika italijanskog jezika Srbije, Beograd, 2004.
- Dardano, M.; Trifone, P., Grammatica della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 1995.

za ruski jezik:

- Милинковић Љ., Практикум из граматике руског језика, Завод за уџбенике, Београд, 2006.
- Маројевић Р., Граматика руског језика за средње школе, Завод за уџбенике, Београд, 2004.
- Ласкарева, Е.Р., Чистая грамматика, «Златоуст», Санкт Петербург, 2009.

za njemački jezik:

- Kars, J. und Häussermann, U. unter Mitarbeit von Koller, G. und Gruber, S., Grundgrammatik Deutsch, Verlag Moriz Dieserweg-Verlag Sauerländer, 1988.

Riječnici:

za francuski jezik:

- Dictionnaires le Robert, Le Petit Robert, dictionnaire de la langue française, Clé International, Paris, 2000.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni francusko-srpskohrvatski rečnik sa gramatikom, Prosveta, Beograd, 1991.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni srpskohrvatsko-francuski rečnik, Prosveta, Beograd, 1991.
- Putanec V., Francusko-hrvatski ili srpski rečnik, Školska knjiga, Zagreb, 1982.

za italijanski jezik:

- Deanović, J., Italijansko-hrvatski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Deanović, J., Hrvatsko-italijanski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Zingarelli, N., Vocabolario della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 2020.
- Klajn, I., Italijansko-srpski rečnik, Nolit, Beograd, 2011.

za ruski jezik:

- Пипер, П.; Петковић М.; Радић-Дугоњић, М.; Војводић Д., Руско-српски речник и Српско-руски речник, Завод за уџбенике, Београд, 2001.

za njemački jezik:

- Grujić, B.; Srdjević, I., Standardwörterbuch Serbisch-Deutsch/Deutsch-Serbisch - Standardni rječnik njemačko-srpski/srpsko-njemački, Obod Predag & Nenad, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Projektor/ Platno za projektor	1
2.	Kompjuter ili laptop	1
3.	CD player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Pisani zadatak - po jedan u polugodištu
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda.
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku kroz poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme; razvoj kritičkog mišljenja i konstruktivnog dijaloga i dr.)
- Kompetencija višezječnosti (poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike različitih jezika na različitim nivoima i razvijanje svijesti o značaju verbalne interakcije; iniciranje, održavanje i zaključivanje razgovora kao i čitanje, razumijevanje i sastavljanje tekstova stručne/opšte tematike; uvažavanje kulturološke različitosti, interesovanje za različite jezike i međukulturnu komunikaciju i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja; korišćenje računara prilikom izrade prezentacija, slanja mejlova; radoznalost u vezi sa naučnim i tehnološkim napretkom važnim za pojedinca, porodicu, zajednicu idr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka, stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanje pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju i dr.)
- Građanska kompetencija (poznavanje savremenih i kritičko razumijevanje istorijskih događaja; angažovanje radi zajedničkog ili javnog interesa kroz različite društveno odgovorne aktivnosti kao i razvoj kritičkog argumentovanog mišljenja o temama od javnog interesa; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz razgovor, debate, diskusije i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; odvažnost i istrajnost u ostvarivanju ciljeva i dr.)

3.2.18. MARKETING U TURIZMU**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	99	33		132	7

Vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa marketingom kao poslovnom filozofijom, ulogom i značajem marketinga u turizmu. Osposobljavanje za primjenu marketinga kao savremene poslovne koncepcije i sticanje saznanja o ponašanju turističkih preduzeća u različitim tržišnim uslovima, s naglaskom na misaoni proces kod donošenja ispravnih upravljačkih odluka. Razvijanje spremnosti za saradnju, tolerantnost i postizanje kompromisa.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši analizu marketinga kao poslovne filozofije, marketing okruženje i strategiju privrednog društva kojima se pravim kupcima nudi pravi proizvod
2. Procijeni elemente turističkog tržišta, motive za turistička putovanja i faktore koji utiču na specifično ponašanje potrošača u turizmu
3. Istraži turističko tržište u cilju dobijanja pravih informacija za donošenje ispravnih upravljačkih odluka
4. Izvrši procjenu optimalne kombinacije instrumenata marketing miksa u turizmu u cilju donošenja ispravnih upravljačkih odluka
5. Izvrši analizu faza procesa marketing planiranja i različite modele organizacije
6. Izvrši analizu područja primjene marketinga na makro i mikro nivou
7. Vrednuje marketing Crne Gore kao turističke destinacije
8. Analizira marketing aktivnosti za različita turistička subtržišta
9. Izvrši analizu očekivanih trendova u budućem razvoju turizma i uticaj na marketing

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Izvrši analizu marketinga kao poslovne filozofije, marketing okruženje i strategiju privrednog društva kojima se pravim kupcima nudi pravi proizvod	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni marketing kao poslovnu filozofiju	
2. Uporedi poslovne orijentacije privrednog društva	Poslovne orijentacije privrednog društva: proizvodna, prodajna i marketinška
3. Opiše marketing uslužnih djelatnosti kroz specifičnosti usluga	Specifičnosti usluga: neopipljivost, prolaznost, nedjeljivost, heterogenost i varijabilnost
4. Opiše elemente mikro i makro okruženja	Elementi mikro okruženja: kupci, dobavljači, posrednici i konkurencija Elementi makro okruženja: ekonomske snage, društveno okruženje, politika, tehnologija i prirodno okruženje
5. Opiše strategije marketinga u turizmu	Strategije marketinga u turizmu: segmentacija tržišta, ciljni marketing i pozicioniranje turističkog proizvoda
6. Grupiše segmente potrošača na osnovu kriterijuma segmentacije turističkog tržišta , na zadatom primjeru	Kriterijumi segmentacije turističkog tržišta: socio-ekonomski, geografski, lični, potrošački i dr.
7. Izvrši odabir ciljnog tržišta na osnovu strategija ciljnog marketinga , na zadatom primjeru	Strategije ciljnog marketinga: nediferencirani marketing, diferencirani marketing, fokusirani i kastomizirani
8. Utvrdi faktore koji utiču na pozicioniranje turističkog proizvoda , na zadatom primjeru	Faktori pozicioniranja turističkog proizvoda: kupci, konkurencija i preduzeće
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8.

Predložene teme

- Poslovna filozofija
- Marketing u turizmu kao dio marketing usluga
- Marketing okruženje
- Strategije marketinga

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Procijeni elemente turističkog tržišta, motive za turistička putovanja i faktore koji utiču na specifično ponašanje potrošača u turizmu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni elemente turističkog tržišta	
2. Uporedi specifičnosti turističke ponude i turističke tražnje	Specifičnosti turističke ponude: heterogenost, prostorna udaljenost od tražnje, neelastičnost, statičnost i sezonalnost Specifičnosti turističke tražnje: heterogenost, elastičnost, mobilnost i sezonski karakter
3. Objasni trendove turističke ponude i turističke tražnje	
4. Opiše turističke potrebe i motivaciju potrošača u turizmu	
5. Opiše specifične aspekte ponašanja potrošača u turizmu	Specifični aspekti ponašanja potrošača: ko kupuje, kako kupuje i koji su kriterijumi za kupovinu
6. Poveže nove motive putovanja s trendovima turističke ponude i turističke tražnje, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Elementi turističkog tržišta - Trendovi turističke ponude i turističke tražnje - Ponašanje potrošača u turizmu - Turističke potrebe i motivacija potrošača u turizmu	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Istraži turističko tržište u cilju dobijanja pravih informacija za donošenje ispravnih upravljačkih odluka	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše izvore podataka kod istraživanja tržišta	Izvori podataka: sekundarni i primarni
2. Opiše predmet i metode istraživanja turističkog tržišta	Predmet istraživanja turističkog tržišta: istraživanje tražnje, konkurencije i sopstvenih resursa Metode istraživanja turističkog tržišta: posmatranje, ispitivanje i eksperiment
3. Izvrši kreiranje anketnog listića, na zadatom primjeru	
4. Izvrši prikupljanje i obradu podataka anketiranjem turističke tražnje, u cilju dobijanja pravih informacija za donošenje ispravnih upravljačkih odluka, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Istraživanje turističkog tržišta	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da izvrši procjenu optimalne kombinacije instrumenata marketing miksa u turizmu u cilju donošenja ispravnih upravljačkih odluka	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše instrumente marketing miksa u turizmu	Instrumenti marketing miksa u turizmu: ponuda, cijena, kanali distribucije, promocija ljudi, fizička sredina i proces
2. Opiše planiranje i izvođenje koraka za pozicioniranje turističke ponude kao instrumenata marketing miksa u turizmu	Koraci za pozicioniranje turističke ponude: analiza situacije (SWOT analiza i portfolio koncept), strategije za pozicioniranje ponude (standardizacija, specijalizacija, modreni turistički kompleksi, inscenacije), asortiman ponude (pojedinih nosilaca i destinacije), kvalitet ponude (osnovni kvalitet, kvalitet očekivanja, kvalitet iznenađenja, gost koji se vraća) i inovacije (potpuno novi proizvod, modificovani i imitativni)
3. Objasni cijenu kao instrument marketing miksa u turizmu, njen značaj i uticaj spoljašnjih i unutrašnjih faktora na njeno formiranje	Spoljašnji faktori: tražnja i konkurencija Unutrašnji faktori: državni i međudržavni uticaji i troškovi
4. Opiše oblike cjenovnog prilagođavanja i kriterijume diferenciranja cijena	Oblici cjenovnog prilagođavanja: diferenciranje cijena, upravljanje zaradom (Yield management) i cijena paket aranžmana Kriterijumi diferenciranja cijena: vrijeme, količina usluga, uslovi plaćanja, kanali distribucije, tržište, proizvod kao kriterijum i trajanje putovanja
5. Definiše ulogu, značaj i oblike kanala distribucije kao instrumenata marketing miksa u turizmu	Oblici kanala distribucije: direktni i indirektni
6. Obrazloži prednosti i nedostatke distribucije informacija kroz različite sisteme rezervacija u turizmu, načine organizacije prodaje i elektronsko poslovanje	Sistemi rezervacija u turizmu: centralni rezervacioni sistem, direktno rezervisanje u hotelu i rezervacija preko turističkih agencija Načini organizacije prodaje: prodaja na sajmovima, prodaja preko kataloga i dr. Elektronsko poslovanje: e-trgovina, e-plaćanje, e-komunikacija, e-proizvodnja, e-distribucija, internet, intranet i ekstranet
7. Opiše promociju kao instrument marketing miksa u turizmu i njene podinstrumente	Podinstrumenti: turistička propaganda (reklama ili oglašavanje), prodajna promocija (unapređenje prodaje), lična prodaja, odnosi s javnošću, direktni marketing, sponzorstvo i internet marketing
8. Pojasni ulogu ostalih instrumenata marketing miksa u turizmu	Ostali instrumenti marketing miksa u turizmu: ljudi, fizička sredina i proces

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da	
Izvrši procjenu optimalne kombinacije instrumenata marketing miksa u turizmu u cilju donošenja ispravnih upravljačkih odluka	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja	Kontekst
U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	(Pojašnjenje označenih pojmova)
9. Izvrši analizu faza životnog ciklusa proizvoda , na zadatom primjeru	Faze životnog ciklusa proizvoda: uvođenje, rast, zrelost, opadanje i preporod
10. Izvrši kombinovanje instrumenata marketing miksa u turizmu u cilju donošenja ispravnih upravljačkih odluka, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8. Za kriterijume 9 i 10, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Instrumenti marketing miksa	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Izvrši analizu faza procesa marketing planiranja i različite modele organizacije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše proces upravljanja marketing funkcijama i njegove faze	Faze: planiranje marketing aktivnosti, organizacija marketing aktivnosti i marketing kontrola
2. Opiše model marketing planiranja	Model marketing planiranja: poslovna misija, marketing revizija, SWOT analiza, marketing ciljevi i dr.
3. Opiše modele organizacije marketinškog sektora	Modele organizacije marketinškog sektora: funkcionalni model, teritorijalni model, model organizacije po proizvodima i model organizacije po kupcima
4. Utvrdi rezultate poslovanja na osnovu kontrole u cilju preduzimanja korektivnih aktivnosti radi ostvarenja boljih poslovnih rezultata, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Planiranje marketing aktivnosti i organizacija	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da izvrši analizu područja primjene marketinga na makro i mikro nivou	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Razlikuje područja primjene marketinga na makro i mikro nivou	Područja primjene marketinga na makro i mikro nivou: turistička destinacija i turistička preduzeća
2. Opiše uticaj marketinga destinacije na turističku tražnju u različitim uslovima razvoja turizma	
3. Opiše marketing aktivnosti različitih turističkih preduzeća	Različita turistička preduzeća: hoteli, turističke agencije, restorani i saobraćajna preduzeća
4. Primijeni instrumente marketing miksa za stvaranje pozitivne predstave o destinaciji kod potrošača i posrednika, na zadatom primjeru	Instrumenti marketing miksa: ponuda, cijena, kanali distribucije, promocija, ljudi, fizička sredina i proces
5. Uporedi marketing aktivnosti različitih turističkih preduzeća, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Primjena marketinga	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Vrjednuje marketing Crne Gore kao turističke destinacije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Definiše turističku politiku Crne Gore	
2. Opiše turističku ponudu Crne Gore i njene karakteristike	Turistička ponuda Crne Gore: prirodne vrijednosti, kulturno-istorijske vrijednosti i dr. Karakteristike turističke ponude Crne Gore: atraktivni faktori, receptivni faktori, komunikativni faktori i dr.
3. Objasni ulogu turističkih organizacija Crne Gore	Turističke organizacije Crne Gore: nacionalna, regionalna i lokalna
4. Primijeni koncept održivog razvoja turizma i razvijanje ekološke svijesti, na zadatom primjeru	
5. Uporedi marketing aktivnosti pojedinih turističkih preduzeća Crne Gore, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Marketing Crne Gore kao turističke destinacije	

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da izvrši analizu marketing aktivnosti za različita turistička subtržišta	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše subtržišta	Subtržišta: eko-turizam, zdravstveni turizam, poslovni turizam, gradski turizam, izletnički turizam, kulturni turizam, vjerski turizam, sportski turizam i dr.
2. Opiše glavne nosioce turističke ponude pojedinih subtržišta	
3. Uporedi marketing aktivnosti različitim turističkih subtržišta	Različita turistička subtržišta: eko-turizam, zdravstveni turizam, kulturni turizam i dr.
4. Opiše različita subtržišta u Crnoj Gori, na zadatom primjeru	
5. Primijeni koncept održivog razvoja turizma i razvijanje ekološke svijesti u Crnoj Gori, na primjeru eko-turizma	Eko-turizam: seoski turizam, agro-turizam i turizam u nacionalnim parkovima
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Subtržišta	

Ishod 9 - Učenik će biti sposoban da Izvrši analizu očekivanih trendova u budućem razvoju turizma i uticaj na marketing	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni proces globalizacije u turističkoj industriji	
2. Pojasni uticaj globalizacije na turizam	
3. Označi ključne pokretače globalizacije u turizmu	
4. Opiše razloge i ciljeve uključivanja evropskih zemalja u turističke integracije	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Globalizacija u turizmu	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Marketing u turizmu je koncipiran tako da omogućava sticanje znanja i vještina kroz teorijsku nastavu i vježbe iz ove oblasti, odnosno poslovanja hotelsko – turističkih privrednih društava i njene povezanosti s drugim djelatnostima i uslužnim sektorom. U realizaciji modula preporučuju se kombinovane aktivne metode savremene nastave i oblici rada koji omogućavaju da učenici u najvećoj mjeri budu aktivni (dijaloška, istraživačka, učenje putem rješavanja problema, metode kreativnog pisanja, projektno učenje, gost na času - stručnjak za predmetnu temu npr. predstavnik nekog uspješnog privrednog društva, timski oblik rada, grupni oblik rada, rad u paru i individualizirani oblik rada) što omogućava visok stepen samostalnosti i inicijativnosti učenika.
- Za obradu pojedinih nastavnih sadržaja, preporučljivo je učenicima dati da samostalno ili u timu rade seminarske ili druge radove. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu nekog sadržaja ili problema, učenici treba da pokažu sposobnost kako da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu. Učenici svoje seminarske radove treba da javno prezentuju ostalim učenicima u odjeljenju ili grupi i da pruže odgovore na postavljena pitanja. Nastavnici treba da daju uputstva učenicima o metodama pri izradi seminarskih radova. Da bi se sadržaj ovog modula približio učeniku, preporučljivo je organizovati posjetu određenim privrednim društvima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Lukačević, Lj.; Šebek, T.; Medigović, V.; Božović, M., Marketing u turizmu udžbenik za III i IV razred srednjih stručnih škola, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2011.
- Bakić, O., Marketing u turizmu udžbenik za IV razred ugostiteljsko-turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2008.
- Weber, S.; Boranić, S., Marketing u turizmu, Vadea, Zagreb, 2000.
- Propisi u turizmu

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	8 -16
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Štampač	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrijednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Briga o gostu
- Kulturno-istorijska baština Crne Gore
- Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Osnove restoranskog poslovanja
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta u specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Pravo u turizmu
- Preduzetništvo
- Osnove Wellnessa i SPA
- Održivi razvoj turizma
- Socijalne mreže i globalizacija
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Menadžment događaja
- Psihologija prodaje
- Vodički poslovi
- Animacija u turizmu
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti marketinga i turizma, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višjejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti marketinga i istraživanja različitih stručnih tekstova na internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti marketinga na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka; korišćenje formula, grafikona i šema prilikom analize situacije; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti ugostiteljstva, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova;

razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)

- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti marketinga; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.).

3.2.19. POSREDNIČKI POSLOVI U TURISTIČKOJ AGENCIJI**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	33		99	132	7

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa stručnom terminologijom i tehnologijom vršenja posredničkih poslova u turističkoj agenciji. Osposobljavanje za obavljanje posredničkih poslova. Razvijanje komunikativnosti, tačnosti, ažurnosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši prodaju aranžmana i izleta drugih agencija
2. Izvrši prodaju usluga prevoza različitih vidova saobraćaja
3. Izvrši rezervaciju i prodaju smještaja
4. Izvrši usluge rentiranja različitih prevoznih sredstava
5. Izvrši osiguranje putnika, prtljaga i automobila u skladu sa propisima
6. Izvrši usluge posredovanja prilikom dobijanja turističkih viza
7. Pribavi različite vrste dozvola u skladu sa procedurama

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Izvrši prodaju aranžmana i izleta drugih agencija	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja	Kontekst
U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	(Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni povezivanje i saradnju turističkih agencija sa drugim turističkim agencijama i organizatorima putovanja	
2. Opiše principe na kojima se zasniva saradnja sa drugim turističkim agencijama i organizatorima putovanja	
3. Opiše način prodaje aranžmana i izleta drugih turističkih agencija i orgnizatora putovanja	
4. Navede propise koji definišu saradnju turističke agencije sa ostalim partnerima sa konkretnim aktivnostima, na zadatom primjeru	Propisi: zakoni, pravilnici, uredbe i dr.
5. Demonstrira komunikaciju sa drugim turističkim organizacijama na prodaji aranžmana i izleta, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Prodaja aranžmana i izleta drugih agencija	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Izvrši prodaju usluga prevoza različitih vidova saobraćaja	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede različite vidove saobraćaja	Vidovi saobraćaja: kopneni, vazdušni i vodeni
2. Opiše saradnju turističke agencije za organizatorima prevoza putnika	
3. Navede ugovore koji definišu prevoz putnika u turizmu sa odgovarajućim prevoznikom	Ugovori: ugovor o prevozu putnika i ugovor o prodaji karata
4. Opiše rezervacione sisteme za prodaju prevoza različitih vidova saobraćaja	Rezervacioni sistemi: Globalni distribicioni sistem (GDS) Amadeus i dr.
5. Navede osnovne informacije koje sadrži potvrda o putovanju	
6. Objasni strukturu potvrde o putovanju , na zadatom primjeru	Potvrde o putovanju: avio, brodske, željezničke karte i karte drugih vidova prevoza
7. Provjeri status avio-karata, koristeći odgovarajući softver za prodaju avio-karata, na zadatom primjeru	
8. Izvrši obračun i naplatu pruženih usluga prema utvrđenom cjenovniku ili ugovorenoj ponudi i dogovorenim načinom plaćanja , na zadatom primjeru	Način plaćanja: gotovina, kartica, virtumanski i dr.
9. Demonstrira način kreiranja i naplate rezervacija karata, koristeći odgovarajući softver za prodaju avio-karata i drugih vidova prevoza, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume od 7 do 9, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Prodaja usluga prevoza	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da izvrši rezervaciju i prodaju smještaja	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni razlike prema vrsti ugostiteljskih objekata za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	Vrste ugostiteljskih objekata: hotel, motel i dr.
2. Opiše saradnju turističkih agencija sa ugostiteljskim objektima za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	
3. Navede vrste ugovora između turističkih agencija i ugostiteljskih objekata za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	Vrste ugovora: ugovor o zatraženoj i potvrđenoj rezervaciji, alotmanski ugovor, ugovor o fiksnom zakupu i dr.
4. Opiše rezervacione sisteme za rezervaciju i prodaju smještaja	Rezervacioni sistemi: Fidelio, Diventa, GDS Amadeus, Booking i dr
5. Objasni elemente hotelskog vaučera kao poslovnog instrumenta	Elementi hotelskog vaučera: ime gosta, vrsta usluge, vrsta sobe, dodatne usluge i dr.
6. Popuni standardnu formu ugovora između turističke agencije i ugostiteljskih objekata za pružanje usluga smještaja, hrane i pića, na zadatom primjeru	
7. Izvrši provjeru statusa rezervacije smještaja, koristeći odgovarajući softver za rezervaciju i prodaju smještaja, na zadatom primjeru	
8. Demonstrira rezervaciju smještaja, koristeći odgovarajući softver za rezervaciju i prodaju smještaja, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume od 6 do 8, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Prodaja i rezervacija smještaja	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da izvrši usluge rentiranja različitih prevoznih sredstava	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše poslovne odnose između turističke agencije i korisnika najma prevoznog sredstva	Prevozna sredstva: avio taxi, automobili, motori, bicikla, jahte i dr.
2. Objasni ugovor o agenturi sa rent-a car kompanijama	
3. Nabroji različite vrste najma prevoznih sredstava	Vrste najma: dnevni, nedjeljni, vikend, mjesečni i dugoročni
4. Demonstrira najam prevoznog sredstva, koristeći odgovarajući softver, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Rentiranje prevoznih sredstava	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da izvrši osiguranje putnika, prtljaga i automobila u skladu sa propisima	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vrste osiguranja u agencijskom poslovanju	Vrste osiguranja u agencijskom poslovanju: osiguranje od otkaza putovanja, osiguranje putnog prtljaga, osiguranje u slučaju oboljenja ili povrede, osiguranje u slučaju lične odgovornosti i dr.
2. Objasni ugovorne odnose između turističkih agencija i osiguravajućih društava	
3. Demonstrira popunjavanje obrasca polise osiguranja, na zadatom primjeru	
4. Demonstrira kreiranje standardnog paketa više vrsta osiguranja, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira postupak osiguravanja putnika i stvari, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Osiguranje putnika, prtljaga i automobila	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Izvrši usluge posredovanja prilikom dobijanja turističkih viza	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni turističku vizu i uticaj na turistička kretanja	
2. Navede osnovne podatke i dokumentaciju potrebnu za dobijanje turističkih viza	Osnovni podaci i dokumentacija: svrha putovanja, dužina boravka, okvirni datum i plan putovanja, adresa boravka, podaci o kontakt osobi, fotografija, putna isprava i dr.
3. Opiše postupak prikupljanja podataka potrebnih za dobijanje turističkih viza	
4. Popuni obrazac za dobijanje turističkih viza, u pisanoj i elektronskoj formi, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Posredovanje prilikom dobijanja turističkih viza	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Pribavi različite vrste dozvola u skladu sa procedurama	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vrste dozvola koje se pribavljaju u turističke svrhe	Vrste dozvola: lov, ribolov i dr.
2. Opiše važeće propise i procedure koji uređuju ovu oblast i institucije i subjekte nadležne za izdavanje dozvola u zavisnosti od vrste dozvole	
3. Navede odgovarajuće podatke i dokumentaciju za pribavljanje različitih vrsta dozvola sa potrebnom formom i uslovima	Podaci i dokumentacija za pribavljanje različitih vrsta dozvola: naziv lovišta, podaci o korisniku lovišta, podaci o lovcu, datum izdavanja, lovna karta i dr.
4. Sastavi zahtjev za pribavljanje dozvola u skladu sa procedurama i propisima, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Propisi iz oblasti turizma i drugih djelatnosti kao turističke ponude (lovne dozvole i dr.)	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Posrednički poslovi u turističkoj agenciji je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina iz ove oblasti kroz časove teorijske i praktične nastave. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem. Učenike treba usmjeriti na aktivno učenje, samostalno pronalaženje, sistematizovanje i korišćenje informacija iz različitih izvora na zadatu temu i motivisati ih na timski rad. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Praktični dio nastave treba realizovati u školskom kabinetu koji je opremljen preporučenim materijalnim uslovima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati praktične vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi praktičnu vježbu i dobije traženi rezultat. Preporučuje se da se prilikom osmišljavanja problemskih zadataka obuhvati nastavni sadržaj stručnih modula, kako bi se kod učenika razvila sposobnost povezivanja teorijskog i praktičnog znanja sa strukom. Posebno obratiti pažnju da se zadaci rješavaju od najjednostavnijih ka onim koji zahtijevaju sintezu i analizu usvojenih znanja. Za razumijevanje problematike koja se izučava u ovom modulu, osim rada u školskom kabinetu neophodne su posjete turističkim agencijama. Časove praktične nastave izvoditi uz korišćenje radne uniforme i sredstava zaštite na radu. Nastojati da se kod učenika razvije osećaj za prosuđivanje da li su zadate vježbe ispravno odrađene u skladu sa odgovarajućim propisima, koje treba staviti na raspolaganje učenicima. Za kriterijume u kojima učenik vrši provjeru kvaliteta izvedenih aktivnosti u cilju otklanjanja nedostataka u izvođenju preporučuje se prezentovanje učeniku pogrešno izvedenih aktivnosti uz obrazloženje sa ciljem otklanjanja istih.
- Za kvalitetniju realizaciju modula, nastavnik treba pored preporučene stručne literature koristiti odgovarajući softver za agencijsko poslovanje, odgovarajuće propise i zakonsku regulativu. Radi veće zainteresovanosti učenika i boljeg razumijevanja, prilikom izlaganja problematike treba koristiti pokazna sredstva za demonstriranje gdje je to moguće, internet prezentacije u cilju boljeg razumijevanja teorijske nastave, grafičke ilustracije, skice, fotografije, video prikaze iz prakse, kao i podsticati učenike na istraživački rad. Problemska nastava treba da zauzme značajno mjesto u realizaciji ovog modula kako bi se teorijska nastava što bolje povezala sa praktičnim primjerima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Spasić V.: „Poslovanje turističkih agencija i organizatora putovanja“, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2014.
- Bakić O., Popesku .J, Nikolić .M, Zečević .B: „Agencijsko i hotelijersko poslovanje“ za I,II,III,i IV razred ugostiteljsko-turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2002.
- Meštrov D. , Bunja Đ., Kralj B.: „Organizacija poslovanja putničkih agencija“, Školska knjiga, Zagreb, 2007.
- Nikolić M., Bakić M., Kapor B., Stojanović Lj.: „Praktikum za agencijsko i hotelijersko poslovanje“ za I i II razred ugostiteljsko – turističke škole , Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd , 2003.
- Bakić M., Nikolić M., Stefanović B.: „Praktikum za agencijsko i hotelijersko poslovanje za III i IV razred ugostiteljsko turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd , 2003.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar sa instaliranim softverom za hotelsko poslovanje	17
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
3.	Kabinet za agencijsko poslovanje opremljen u skladu sa standardima za rad turističke agencije	1
4.	Štampač u boji	2
5.	Audio oprema	2
6.	Foto aparat	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima. Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Pravo u turizmu
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Psihologija prodaje
- Preduzetništvo
- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Briga o gostu
- Marketing u turizmu
- Animacija u turizmu
- Poslovna kultura
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Socijalne mreže i globalizacija
- Menadžment događaja
- Turističke regije svijeta
- Turistička geografija Crne Gore

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti posredničkih poslova u turističkoj agenciji, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom,

- prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višjejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz agencijskog poslovanja i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti posredničkih poslova u agenciji, na stranom jeziku i dr.)
 - Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika različitih ponuda materijala, uređaja, alata i opreme potrebnih za obavljanje posredničkih poslova u turističkoj agenciji.
 - Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti turizma, hotelijerstva i ugostiteljstva, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
 - Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
 - Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
 - Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
 - Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti posredničkih poslova u turističkoj agenciji; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.2.20. PRIJEM I ODJAVA GOSTIJU NA RECEPCIJI**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	33		99	132	7

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa terminologijom i tehnologijom rada na recepciji. Osposobljavanje za prijem i odjavu gosta u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića. Razvijanje komunikativnosti, tačnosti, ažurnosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Izvrši organizaciju dočeka gostiju, u skladu sa procedurama i zahtjevima gostiju
2. Izvrši prijem i prijavu gostiju na recepciji, u skladu sa procedurama, protokolom i uputstvima poslodavca
3. Izvrši informisanje i davanje preporuka gostima za vrijeme boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića
4. Pruži dodatne usluge gostima za vrijeme boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića
5. Izvrši obračun i naplatu usluga, u skladu sa procedurama
6. Izvrši odjavu i ispraćaj gosta, u skladu sa procedurama
7. Utvrdi stepen zadovoljstva gostiju tokom boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Organizacije aktivnosti za doček gostiju, u skladu sa procedurama i zahtjevima gostiju	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše aktivnosti dočeka gostiju	Aktivnosti dočeka gostiju: priprema liste transfera, provjera usluga koje treba pružiti, provjera ispravnosti smještajnih jedinica i dr.
2. Objasni postupak angažovanja odgovarajućih lica ili saradnika za doček gostiju	Odgovarajuća lica ili saradnici za doček gostiju: turističke agencije, turistički vodič, turistički pratilac, taksi udruženje, rent a car i dr.
3. Pripremi potrebnu dokumentaciju za doček gostiju	Dokumentacija: lista dolazaka, iskaznica soba, ključ/kartica, izvještaj domaćice, rooming lista i dr.
4. Demonstrira doček gostiju, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Organizacija dočeka gosta	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da	
Izvrši prijem i prijavu gostiju na recepciji, u skladu sa procedurama, protokolom i uputstvima poslodavca	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja	Kontekst
U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	(Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše aktivnosti i procedure prilikom prijema i prijave gostiju na recepciji	Aktivnosti: dobrodošlica, prihvata gasta, registracija gasta, dodjela sobe, ispraćaj i smještaj gasta u smještajnu jedinicu i dr.
2. Objasni postupak evidentiranja gostiju prilikom prijema i prijave putem HIS-a ili na drugi način	
3. Objasni postupak samostalne prijave gasta	
4. Objasni postupak ispraćaja ili upućivanja gasta do smještajne jedinice	
5. Demonstrira prijavu gasta i unos podataka u HIS ili na drugi odgovarajući način, na zadatom primjeru	
6. Demonstrira prijavu gostiju (checkin) u skladu sa bontonom i odgovarajućim procedurama i tipovima zahtjeva, na zadatom primjeru	
7. Demonstrira pružanje pomoći gostima prilikom samostalne prijave gostiju putem asistivnih tehnologija, na zadatom primjeru	
8. Demonstrira postupak informisanja gasta o uslovima korišćenja usluga za vrijeme boravka, na zadatom primjeru	
9. Demonstrira postupak upućivanja ili ispraćaja gasta do smještajne jedinice u skladu sa odgovarajućim procedurama, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 9, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Prijem i prijava gasta na recepciji	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da izvrši informisanje i davanje preporuka gostima za vrijeme boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše dodatne usluge u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, pripremanje i usluživanje hrane i pića	Dodatne usluge: Wellness i SPA, sport i rekreacija, animacije, casino, restorani, mjenjačnica, transferi, izleti, kopiranje, štampanje, slanje pošte, telefonske usluge, rezervacija ulaznica, prevoza i drugih aktivnosti van ugostiteljskog objekta za pružanje usluga smještaja, hrane i pića i dr.
2. Opiše dopunske djelatnosti u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	Dopunske djelatnosti: zanatski poslovi, trgovine, rent-a car, kozmetički saloni i dr.
3. Objasni ulogu dodatnih usluga i djelatnosti u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	
4. Objasni postupak informisanja gosta i davanja preporuka o dostupnosti, uključujući informacije o režimu saobraćaja, izletima, transferima i dr.	
5. Objasni postupak informisanja gosta i davanja preporuka o lokalnoj turističkoj ponudi, uključujući informacije o lokalnim kulturno-zabavnim i sportskim aktivnostima, prirodnim resursima, organskoj i tradicionalnoj hrani i dr.	
6. Objasni način prezentovanja i davanja gostima promotivnog materijala o dodatnim hotelskim uslugama i dešavanjima u destinaciji	Promotivni materijal: flajeri, brošure, mape i dr.
7. Demonstrira informisanje gosta i davanje preporuka o režimu saobraćaja u gradu, izletima, transferima i dr., na zadatom primjeru	
8. Demonstrira informisanje gosta i davanje preporuka o lokalnim kulturno-zabavnim i sportskim aktivnostima, prirodnim resursima, organskoj i tradicionalnoj hrani i dr., na zadatom primjeru	
9. Demonstrira prezentovanje i davanje gostima promotivnog materijala o dodatnim hotelskim uslugama i dešavanjima u destinaciji, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume od 7 do 9, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da izvrši informisanje i davanje preporuka gostima za vrijeme boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Predložene teme	
- Informisanje i davanje preporuka gostima	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Pruži dodatne usluge gostima za vrijeme boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše dodatne usluge u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića koje su uređene odgovarajućim propisima	Dodatne usluge: Wellness&SPA, sport i rekreacija, animacije, casino, restorani, mjenjačnica, transferi, izleti, kopiranje, štampanje, slanje pošte, telefonske usluge, rezervacija ulaznica, prevoza i drugih aktivnosti van ugostiteljskog objekta za pružanje usluga smještaja, hrane i pića i dr.
2. Opiše dopunske djelatnosti koje su na raspolaganju gostima za vrijeme boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	Dopunske djelatnosti: zanatski poslovi, trgovine, rent-a car i dr.
3. Objasni značaj i ulogu informisanja i davanja preporuka gostima za vrijeme boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	
4. Opiše način prezentovanja i davanja gostima informacija i promotivnog materijala o dodatnim hotelskim uslugama, dešavanjima i destinaciji	Promotivni materijali: flajeri, brošure, mape i dr.
5. Objasni postupak pružanja dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	
6. Objasni postupak evidentiranja ostvarenih dodatnih usluga i unosa u zbirni račun	
7. Demonstrira informisanje gosta i davanje preporuke o dodatnim hotelskim uslugama, na zadatom primjeru	
8. Demonstrira prezentovanje i davanje gostima promotivnog materijala o dodatnim hotelskim uslugama, dešavanjima i destinaciji na zadatom primjeru	
9. Demonstrira način evidentiranja ostvarenih dodatnih usluga i unos u zbirni račun, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7. Za kriterijume 8 i 9, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Pruži dodatne usluge gostima za vrijeme boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Predložene teme	
- Dodatne usluge u hotelu - Dopunske djelatnosti u ugostiteljstvu	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Izvrši obračun i naplatu usluga, u skladu sa procedurama	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni postupak obračuna, korekcije i naplate usluga	Korekcije: avans, popusti, provizije, korekcije cijena i dr.
2. Objasni načine plaćanja usluga	Načini plaćanja: gotovina, kreditna kartica, virtumanski i dr.
3. Objasni način evidentiranja ostvarenih dodatnih usluga i unosa u zbirni račun	
4. Demonstrira način evidentiranja ostvarenih dodatnih usluga i unosa u zbirni račun, na zadatom primjeru	
5. Izvrši ažuriranje računa za pružene usluge, na zadatom primjeru	
6. Izvrši korekcije računa za pružene usluge, na zadatom primjeru	
7. Demonstrira obračun i naplatu pruženih usluga prema utvrđenom cjenovniku ili ugovorenoj ponudi i dogovorenim načinom plaćanja, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 7, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Obračun i naplata usluga	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Izvrši odjavu i ispraćaj gosta, u skladu sa procedurama	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše aktivnosti i procedure prilikom odjave i ispraćaja gosta na recepciji	Aktivnosti: preuzimanje ključa/kartice i propusnica, predračun, izvještaj sobarice, anketa, obračun, odjava i ispraćaj gosta
2. Objasni postupak evidentiranja gosta prilikom odjave putem HIS-a ili na drugi način	
3. Objasni postupak i procedure ispraćaja gosta iz ugostiteljskog objekta	
4. Objasni postupak samostalne odjave gosta	
5. Demonstrira postupak preuzimanja ključeva (kartica) i ostalih propusnica od gostiju prilikom odjave (check out)	
6. Demonstrira postupak pomaganja gostima prilikom samostalne odjave (self-check out) pri korišćenju informaciono-komunikacionih i asistivnih tehnologija	
7. Demonstrira ispraćaj i pozdravljanje gosta, na zadatom primjeru	
8. Demonstrira odjavu gostiju u hotelsko-informacionom sistemu (HIS) ili na drugi način, na zadatom primjeru.	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 8, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Odjava i ispraćaj gosta	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Utvrđi stepen zadovoljstva gostiju tokom boravka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni načine utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju	Načini utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju: usmeno, pisano, u direktnoj komunikaciji, knjiga žalbi, knjiga utisaka i dr.
2. Predstavi način prikupljanja povratnih informacija o zadovoljstvu gostiju od strane pomoćnog osoblja na recepciji	.
3. Objasni značaj utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju o kvalitetu pruženih usluga i uslova boravka	
4. Demonstrira način utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju pruženim uslugama, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira način utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju pruženim informacijama i preporukama u neposrednoj komunikaciji, na zadatom primjeru	
6. Demonstrira način utvrđivanja stepena zadovoljstva gosta sa ponuđenim i izvršenim uslugama i korigovanje, u skladu sa iskazanim željama gostiju i mogućnostima, na zadatom primjeru	
7. Demonstrira prikupljanje informacije od gostiju putem ankete ili na drugi način po pitanju kvaliteta pruženih usluga u odnosu na različite tipove gostiju i njihove zahtjeve, na zadatom primjeru	
8. Demonstrira prezentovanje knjige utisaka gostima i davanje uputstava za unošenje utisaka od strane gosta i proceduru procesuiranja unijetih utisaka	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 8, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Utvrđivanje stepena zadovoljstva gostiju pruženim uslugama	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Prijem i odjava gostiju na recepciji je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina iz ove oblasti kroz časove teorijske i praktične nastave. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem. Učenike treba usmjeriti na aktivno učenje, samostalno pronalaženje, sistematizovanje i korišćenje informacija iz različitih izvora na zadatu temu i motivisati ih na timski rad. Nastava treba da bude aktivna, sa uključivanjem svih učenika.
- Praktični dio nastave treba realizovati u školskom kabinetu koja je opremljena preporučenim materijalnim uslovima. Učenike treba podijeliti u grupe i realizovati praktične vježbe individualno, u parovima ili manjim grupama, ali tako da svaki učenik samostalno uradi praktičnu vježbu i dobije traženi rezultat. Preporučuje se da se prilikom osmišljavanja problemskih zadataka obuhvati nastavni sadržaj stručnih modula, kako bi se kod učenika razvila sposobnost povezivanja teorijskog i praktičnog znanja sa strukom. Posebno obratiti pažnju da se zadaci rješavaju od najjednostavnijih ka onim koji zahtijevaju sintezu i analizu usvojenih znanja. Za razumijevanje problematike koja se izučava u ovom modulu, osim rada u školskom kabinetu neophodne su posjete hotelima. Časove praktične nastave izvoditi uz korišćenje radne uniforme i sredstava zaštite na radu. Nastojati da se kod učenika razvije osećaj za prosuđivanje da li su zadate vježbe ispravno odrađene u skladu sa odgovarajućim propisima, koje treba staviti na raspolaganje učenicima. Za kriterijume u kojima učenik vrši provjeru kvaliteta izvedenih aktivnosti u cilju otklanjanja nedostataka u izvođenju preporučuje se prezentovanje učeniku pogrešno izvedenih aktivnosti uz obrazloženje sa ciljem otklanjanja istih.
- Za kvalitetniju realizaciju modula, nastavnik treba pored preporučene stručne literature koristiti odgovarajući softver za hotelsko poslovanje, odgovarajuće propise i zakonsku regulativu. Radi veće zainteresovanosti učenika i boljeg razumijevanja, prilikom izlaganja problematike treba koristiti pokazna sredstva za demonstriranje gdje je to moguće, internet prezentacije u cilju boljeg razumijevanja teorijske nastave, grafičke ilustracije, skice, fotografije, video prikaze iz prakse, kao i podsticati učenike na istraživački rad. Problemska nastava treba da zauzme značajno mjesto u realizaciji ovog modula kako bi se teorijska nastava što bolje povezala sa praktičnim primjerima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Grupa autora: „Hotelski i recepcijski poslovi“, Trauner-Linc, Austrija, 2008.
- Bakić O., Popesku J., Nikolić M., Zečević B.: „Agencijsko i hotelijersko poslovanje“ za I, II, III i IV razred ugostiteljsko-turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2002.
- Nikolić M., Bakić M., Kapor B., Stojanović Lj.: „Praktikum za agencijsko i hotelijersko poslovanje“ za I i II razred ugostiteljsko-turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.
- Hays David K., Ninemeir Jack D.: „Upravljanje hotelskim poslovanjem“, Zagreb 2005.
- Kralj B., Štefanec P., Gavrančić D., Štefanec J., Štefanec M.: „Organizacija poslovanja prijemnog odjela“, Školska knjiga, Zagreb, 2008.
- Bunja Đ.: „Organizacija poslovanja u hotelijerstvu u turizmu“, Školska knjiga, Zagreb, 2008.
- Bakić M., Nikolić M., Stefanović B.: „Praktikum za agencijsko i hotelijersko poslovanje za III i IV razred ugostiteljsko turističke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar sa instaliranim softverom za hotelsko poslovanje	17

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	2
3.	Kabinet za recepcijsko poslovanje opremljen u skladu sa standardima za rad recepcije	1
4.	Štampač	2
5.	Audio oprema	2

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Briga o gostu
- Preduzetništvo
- Poslovna komunikacija i korenspondecija
- Finansijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu i ugostiteljstvu
- Statistika i računovodstvo
- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Marketing u turizmu
- Animacija u turizmu
- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Osnove Wellness i SPA
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključnekompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti recepcijskog poslovanja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)

- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz upotrebe recepcijskog poslovanja i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti recepcijskog, na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika različitih ponuda materijala, uređaja, alata i opreme potrebnih za prijem i odjavu gostiju na recepciji .
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti turizma, hotelijerstva i ugostiteljstva, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti recepcijskog poslovanja; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.2.21. PRAVO U TURIZMU**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	50		16	66	3

Praktična nastava: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim pravnim institutima u oblasti turizma i ugostiteljstva. Osposobljavanje za izradu nacrtu određenih vrsta ugovora iz oblasti turizma i ugostiteljstva, uz poštovanje načela ugovornog prava. Razvijanje preciznosti, odgovornosti u radu, pozitivnog odnosa prema struci i sposobnosti povezivanja znanja.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Identifikuje elemente države, načela državne organizacije i nadležnosti državnih organa
2. Identifikuje vrste društvenih normi, elemente i vrste pravnih normi, pravnih akata i izvora prava
3. Identifikuje subjekte prava, njihovu pravnu odgovornost i obilježja
4. Identifikuje vrste pravnih poslova, načela i vrste izvora obligacija, uslove za nastanak i vrste ugovora
5. Sastavi ugovor o organizovanju putovanja i posrednički ugovor o putovanju u odgovarajućoj pisanoj formi
6. Sastavi ugovor o angažovanju ugostiteljskih kapaciteta u odgovarajućoj pisanoj formi
7. Sastavi ugovor o prevozu lica u odgovarajućoj pisanoj formi
8. Ocijeni značaj mjera zaštite i zdravlja na radu radi sprečavanja ili smanjenja povreda na radu i profesionalnih bolesti

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje elemente države, načela državne organizacije i nadležnosti državnih organa	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni elemente države	Elementi države: teritorija, stanovništvo i državna vlast
2. Objasni državnu organizaciju i načela državne organizacije	Načela državne organizacije: hijerarhije, centropiferinog povezivanja i koordinacije
3. Navede elemente i vrste državnih organa prema različitim kriterijumima	Elementi državnog organa: lični, ciljni i stvarni Kriterijumi: oblici djelatnosti, fizička sila, teritorijalna nadležnost, broj službenih lica
4. Navede vrste nadležnosti državnih organa	Vrste nadležnosti: stvarna, mjesna i funkcionalna
5. Objasni ulogu države u stvaranju i primjeni prava	
6. Opiše značaj Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima	
7. Navede vrste ljudskih prava i sloboda	Vrste ljudskih prava i sloboda: građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna
8. Navede vrste zagarantovanih ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori	Vrste zagarantovanih ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori: lična, politička, ekonomska, socijalna, kulturna i posebna manjinska prava i slobode
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8.	
Predložene teme	
- Elementi države - Državna organizacija i državni organ - Ljudska prava	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje vrste društvenih normi, elemente i vrste pravnih normi, pravnih akata i izvora prava	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam prava i njegovu društvenu funkciju	
2. Navede vrste društvene norme	Vrste društvenih normi: običajne, moralne i pravne
3. Objasni pravne norme, elemente i vrste pravnih normi	Elementi: pretpostavka dispozicije, dispozicija, pretpostavka sankcije i sankcija Vrste pravnih normi: opšte, pojedinačne, naređujuće, zabranjujuće, ovlašćujuće i dr.
4. Navede elemente i vrste pravnih akata	Elementi: forma i sadržina Vrste pravnih akata: opšti i pojedinačni
5. Objasni vrste izvora prava i izvore prava prema hijerarhiji pravnih akata	Vrste izvora prava: domaći, međunarodni, opšti pravni akti, sudski precedenti, ugovor, običaj, sudska praksa i pravna nauka Izvori prava prema hijerarhiji pravnih akata: ustav, zakon i podzakonski pravni akti
6. Objasni izvore prava u turizmu	
7. Navede elemente pravnog sistema	Elementi pravnog sistema: pravne ustanove, grane prava i pravna oblast
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Društvene i pravne norme - Pravni akti - Izvori prava - Pravni sistem	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje subjekte prava, njihovu pravnu odgovornost i obilježja	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni subjekte prava i subjekte prava u turizmu	Subjekti prava: fizička i pravna lica
2. Objasni obilježja pravnih subjekata	Obilježja pravnih subjekata: pravna i poslovna sposobnost fizičkog lica, pravna i poslovna sposobnost pravnog lica
3. Objasni lična stanja (status) građana	Lična stanja (status): prebivalište, boravište, državljanstvo i dr.
4. Opiše pravnu odgovornosti i vrste pravne odgovornosti	Vrste pravne odgovornosti: krivična, građanska i disciplinska
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Subjekti prava - Pravna odgovornost	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje vrste pravnih poslova, načela i vrste izvora obligacija, uslove za nastanak i vrste ugovora	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojasňjenje označenih pojmova)
1. Objasni pravni posao	
2. Opiše volju kao bitnu pravnu činjenicu za nastanak pravnog posla i nedostatke volje kod pravnih poslova	Nedostaci volje: zabluda, prevara i prinuda
3. Navede vrste pravnih poslova	Vrste pravnih poslova: jednostrani, dvostrani, teretni, dobročini, realni, konsesualni, kauzalni, apstraktni, među živima i za slučaj smrti
4. Objasni predmet i vrste obligacija kao pravnog odnosa	Vrste obligacija: pozitivne, negativne, trenutne, trajne, lične, nelične, djeljive, nedjeljive, novčane, nenovčane, proste, složene, individualno određene i generične
5. Opiše načela u obligacionim odnosima	Načela u obligacionim odnosima: sloboda uređivanja, savjesnost i poštenje, dužnost saradnje, zabrana zloupotrebe prava, zabrana stvaranja i iskorišćavanja monopolskog položaja, načelo jednake vrijednosti davanja, zabrana prouzrokovanja štete, dužnost ispunjenja obaveza, dužna pažnja, rješavanje sporova na miran način i dr.
6. Navede vrste izvora obligacija	Vrste izvora obligacija: ugovor, prouzrokovanje štete, sticanje bez osnova, poslovodstvo bez naloga i jednostrana izjava volje
7. Objasni ugovor kao izvor obligacija i uslove za nastanak ugovora	Uslovi za nastanak ugovora: saglasnost volja, predmet, osnov, sposobnost i forma
8. Navede vrste ugovora prema različitim kriterijumima podjele	Kriterijumi podjele: odnos prava i obaveza, zakonsko regulisanje, nužni uslovi za nastanak, dužina trajanja obaveze, karakter prestacije, tehnika i način zaključivanja, ličnost ugovornika, kauza, prema zavisnosti jednih od drugih i prema obavezi da se zaključi drugi ugovor
9. Opiše nevažnost, dejstvo ugovora i načine prestanka ugovora	Načini prestanka ugovora: raskid i poništenje
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 9.	
Predložene teme	
- Pravni posao - Obligacije - Ugovor	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Sastavi ugovor o organizovanju putovanja i posrednički ugovor o putovanju u odgovarajućoj pisanoj formi	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni ugovor o organizovanju putovanja	
2. Objasni predmet obaveze organizatora putovanja kod ugovora o organizovanju putovanja	Obaveze organizatora putovanja : izdavanje potvrde o putovanju, zaštita prava i interesa putnika, obaveza obavještanja, obaveza čuvanja tajne, odgovornost za organizovanje putovanja, obaveza osiguranja i obezbjeđivanje garancije
3. Objasni predmet obaveze putnika kod ugovora o organizovanju putovanja	Obaveze putnika : plaćanje cijene, davanje podataka, obavještanje i nedostacima ispunjenja, ispunjavanje uslova predviđenih propisima i odgovornost putnika za pričinjenu štetu.
4. Opiše posebna prava i obaveze ugovornih strana kod ugovora o organizovanju putovanja	Posebna prava i obaveze ugovornih strana : zamjena putnika drugim licem, povećanje ugovorene cijene, pravo putnika da odustane od ugovora, prava organizatora putovanja da odustane od ugovora i izmjena programa putovanja
5. Sastavi nacrt ugovora o organizovanju putovanja, na zadatom primjeru	
6. Objasni posrednički ugovor o putovanju	
7. Sastavi nacrt posredničkog ugovora o putovanju, na zadatom primjeru	
8. Objasni ostale vrste ugovora u oblasti turizma i ugostiteljstva	Ostale vrste ugovora u oblasti turizma i ugostiteljstva : ugovor o turističkom paket – aranžmanu-izletu, ugovor o organizaciji školske ekskurzije, ugovor o zastupanju turističkih zastupnika, ugovor o zakupu i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4, 6 i 8. Za kriterijume 5 i 7 potrebne su ispravno urađene praktične vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ugovor o organizovanju putovanja - Posrednički ugovor - Ostali ugovori u oblasti turizma i ugostiteljstva	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Sastavi ugovor o angažovanju ugostiteljskih kapaciteta u odgovarajućoj pisanoj formi	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni ugovor o angažovanju ugostiteljskih kapaciteta (alotmanu)	
2. Objasni predmet obaveze turističke agencije kod ugovora o angažovanju ugostiteljskih kapaciteta (alotmanu)	Obaveze turističke agencije: obaveza obavještanja, pridržavanja ugovorenih cijena, plaćanja ugostiteljskih usluga, izdavanja posebne pisane isprave
3. Objasni predmet obaveze ugostitelja kod ugovora o angažovanju ugostiteljskih kapaciteta (alotmanu)	Obaveza ugostitelja: stavljanje na korištenje ugovornih smještajnih kapaciteta, jednako postupanje, nemijenjanje cijene usluga, plaćanje provizije
4. Opiše pravo turističke agencije da odustane od ugovora	
5. Sastavi nacrt ugovora o angažovanju ugostiteljskih kapaciteta (alotmanu) na konkretnom primjeru	
6. Objasni ugostiteljsku ostavu	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4 i 6. Za kriterijum 5, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ugovor o angažovanju ugostiteljskih kapaciteta (alotmanu) - Ugostiteljska ostava	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Sastavi ugovor o prevozu lica u odgovarajućoj pisanoj formi	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni ugovor o prevozu	
2. Navede prava i obaveze prevozioca i pošiljaoca i odnos ugovornih strana kod ugovora o prevozu stvari	Obaveze prevozioca: prevoz i predaja stvari i obavještanje o isporuci Obaveze pošiljaoca: isplata naknade i obavještanje prevozioca Odnos ugovornih strana kod ugovora o prevozu stvari: odnos pošiljaoca i prevozioca; odnos prevozioca i primaoca; odgovornost prevozioca za gubitak, oštećenje i zadocnjenje pošiljke
3. Objasni ugovor o prevozu lica	
4. Sastavi nacrt ugovora o prevozu lica, na zadatom primjeru	
5. Objasni ugovor o osiguranju	
6. Objasni obaveze osiguranika, odnosno ugovornika osiguranja	Obaveze osiguranika, odnosno ugovornika osiguranja: prijava okolnosti značajnih za ocjenu rizika, plaćanje premije i obavještanje o promjenama rizika
7. Objasni obaveze osiguravača kod ugovora o osiguranju	Obaveze osiguravača: isplata naknade ili osigurane svote, isključenje odgovornosti osiguravača u slučaju namjere ili prevare, prigovori osiguravača
8. Navede vrste osiguranja	Vrste osiguranja: osiguranje imovine i osiguranje lica
9. Objasni putničko zdravstveno osiguranje	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, i 9. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena praktična vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ugovor o prevozu - Ugovor o osiguranju	

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da Ocijeni značaj mjera zaštite i zdravlja na radu radi sprečavanja ili smanjenja povreda na radu i profesionalnih bolesti	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni uslove i mjere zaštite i zdravlja na radu	
2. Navede prava, obaveze i odgovornosti poslodavca u ostvarivanju zaštite i zdravlja na radu	Prava, obaveze i odgovornosti poslodavca: obezbjeđivanje mjera zaštite, sprovođenje mjera zaštite, procjena rizika, zdravstveni pregledi zaposlenih, organizovanje rada i radnog procesa, osposobljavanje i provjera osposobljenosti zaposlenih, radna mjesta sa posebnim uslovima rada, informisanje zaposlenih i njihovo učešće u pitanjima koja se odnose na zaštitu i zdravlje na radu, kolektivno osiguranje i dr.
3. Navede prava i obaveze zaposlenih u ostvarivanju zaštite i zdravlja na radu	Prava i obaveze zaposlenih: pravo na odbijanje rada, pravo na napuštanje radnog mjesta, obaveza primjene propisane mjere zaštite i obaveza saradnje
4. Opiše način organizovanja poslova zaštite i zdravlja na radu kod poslodavca	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Zaštita i zdravlje na radu	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Pravo u turizmu je koncipiran tako da omogućava sticanje teorijskih i praktičnih znanja iz ove oblasti. Prilikom njegove realizacije učenike treba upućivati na primjenljivost teorijskih znanja u konkretnim situacijama i podsticati ih da samostalno ili u timu zaključuju na primjerima iz prakse i povezuju naučene sadržaje. Prilikom realizacije nastavnih sadržaja obuhvaćenih ovim modulom, treba motivisati učenike na aktivno učenje, samostalni i timski rad. Preporučljivo je da tokom praktičnih vježbi u okviru praktične nastave učenici samostalno ili u timu, rješavaju praktične zadatke i da ih nakon toga usmeno prezentuju drugim učenicima, uz pravno obrazloženje vlastitog stava i da o istom diskutuju sa drugim učenicima i nastavnikom. Tokom prezentacije učenici treba da se jasno izražavaju i pravilno koriste pravnu terminologiju.
- Preporučljivo je učenicima davati seminarske radove na kraju nastavnih oblasti kojima će objединiti naučene sadržaje. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu nekog pravnog sadržaja ili problema, učenici treba da pokažu sposobnost kako da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu. Učenici svoje seminarske radove treba da javno prezentuju ostalim učenicima u odjeljenju ili grupi i da pruže odgovore na postavljena pitanja. Nastavnici treba da daju uputstva učenicima o metodama pri izradi seminarskih radova.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Vukčević M.; Đokić M.; Bošković Ž., Ustavno uređenje Crne Gore za I razred srednjih škola, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2011.
- Košutić B. ; Državno uređenje, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2007.
- Vukčević M.; Đokić M.; Bosković Ž., Osnovi prava, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2011.
- Rajović R., Osnovi prava za I razred pravne i birotehničke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.
- Lilić S.; Drakić M., Osnovi prava, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2006.
- Dr Subotić-Konstantinović N.; Mijatović B., Pravo za III razred ekonomske škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2006.
- B. Antić O., Poslovi pravnog prometa za treći razred pravne i birotehničke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2004.
- B. Antić O., Poslovi pravnog prometa za treći razred pravne i birotehničke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2001.
- Korać R.; Rašović Z., Ugovori u 100 Obrazaca, Kulturno-prosvjetna zajednica, Podgorica, 1988.
- Radonjić D., Pravo privrednih subjekata, Pobjeda a.d., Podgorica 2008.
- Propisi koji regulišu oblast turizma, ugostiteljstva i obligacionih odnosa.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Osnove turizma i hotelijerstva
- Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova i činjenica iz oblasti prava u turizmu i ugostiteljstvu, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu, korišćenjem raznih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija, poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višjejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti prava u turizmu i ugostiteljstvu prilikom korišćenja stručne literature; istraživanja različitih stručnih tekstova na internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti prava u turizmu na stranom jeziku i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti prava u turizmu i ugostiteljstvu, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih materijala, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom

- rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti prava u turizmu; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.2.22. OSNOVE WELLNESSA I SPA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	56	10		66	4

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa konceptom wellnessa, značajem holističkog pristupa, kao i standardizacijom programa medicinskog wellnessa. Osposobljavanje za samostalno kreiranje wellness programa relaksacije i ličnog razvoja. Razvijanje urednosti, marljivosti, organizacionih i komunikacionih sposobnosti, timskog rada i pravilnog odnosa prema zdravlju.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Identifikuje osnove wellnessa
2. Uoči značaj holističkog pristupa klijentu u wellness i spa programima
3. Analizira wellness i spa procedure
4. Identifikuje programe medicinskog wellnessa

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje osnove wellnessa	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj wellnessa	
2. Objasni aspekte wellnessa	Aspekti wellnessa: socijalni, profesionalni, duhovni, fizički, intelektualni i emotivni
3. Objasni razliku između wellness i spa centara	
4. Obrazloži podjelu zona u wellness i spa centrima u zavisnosti od namjene	Zona: suva (tretmani i masaže) i vlažna (bazen, đakuzi, saune i dr.)
5. Opiše karakteristike sadržaja u wellness i spa centrima	Sadržaji: bazen, saune (finska, turska, infrared, biosauna), đakuzi, tuševi doživljaja, hamam, parno kupatilo, slana soba, tepidarijum, soba za relaksaciju, sobe za masažu i tretmane, soba za fitnes, Kneipp staza, frizerski salon i dr.
6. Objasni postupke prilagođavanja radnih uslova komforu klijenta prilikom korišćenja wellness i spa programa	Postupci prilagođavanja radnih uslova: provjetravanje prostorija, podešavanje adekvatnog osvetljenja, temperature, muzike i dr.
7. Razlikuje tipove klijenata koji koriste sadržaje wellness i spa centra	Tipovi klijenata: gosti hotela i lokalno stanovništvo
8. Objasni motive različitih grupa klijenata wellness i spa usluga	Motivi: estetski, zdravstveni, fizički, hedonistički, opuštajući i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8.	
Predložene teme	
- Osnove wellnessa	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Uoči značaj holističkog pristupa klijentu u wellness i spa programima	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše estetski izgled i osobine wellness i spa terapeuta	Izgled: uredna i vezana kosa, uredni i kratki nokti, skladna šminka, diskretan miris, čista i ispeglana uniforma i dr. Osobine: ljubaznost, komunikativnost, pozitivnost, odgovornost, tačnost i dr.
2. Objasni metode individualnog pristupa klijentu i njihov značaj u wellness i spa programima	
3. Opiše moguće rituale koji se primjenjuju prije i nakon wellness i spa programa	Rituali: ponuda čaja, detox voda, odabir eteričnog ulja, tuširanje i dr.
4. Procijeni potrebe klijenta u cilju kreiranja individualnog wellness programa, na zadatom primjeru	
5. Pokaže postupke prilikom dočeka i ispraćaja klijenta u simuliranoj situaciji	Postupci: rukovanje, predstavljanje, odvođenje klijenta do sobe, ispraćaj do recepcije, savjetovanje i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Značaj holističkog pristupa klijentu	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Analizira wellness i spa procedure	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše različite vrste wellness i spa procedura	Vrste: masaže (aromaterapijska, sportska, shiatsu, tajlandska, refleksologija stopala, švedska masaža, masaža sa toplim kamenjem, ajurvedska, lomi-lomi i dr.), tretmani lica i tijela, spa manikir i spa pedikir i dr.
2. Navede redosljed korišćenja wellness i spa procedura	
3. Objasni svrhu korišćenja wellness i spa procedura	
4. Objasni indikacije i kontraindikacije za izvođenje procedura u wellness i spa centrima	Indikacije: depresija, anksioznost, prevencija bolesti i dr. Kontraindikacije: hipertenzija, otvorene povrede kože, srčani bolesnici, pejsmejker i dr.
5. Opiše postupak lične i psihofizičke pripreme, u cilju spremnosti za izvođenje wellness i spa procedura	
6. Kreira wellness program, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Wellness i spa procedure	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje programe medicinskog wellnessa	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj zdravstvenog turizma	
2. Opiše karakteristike medicinskih wellness programa	
3. Objasni ulogu medicinskog wellnessa u zdravstvenom turizmu	
4. Opiše razliku tretmana u svrhu medicinskog i hotelskog wellnessa	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Medicinski wellness	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Osnove wellnessa i spa je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja (sa vježbama) i vještina iz ove oblasti. Prilikom realizacije ovog modula učenike treba motivisati na aktivno učenje, samostalan i timski rad. Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu savremenih nastavnih metoda i sredstava. Sadržaj i način izlaganja trebe prilagoditi nivou predznanja učenika iz ove oblasti i srodnih disciplina.
- Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu nastavnih metoda rada (razgovora, prezentacije, kritičkog mišljenja, seminarskih radova i demonstracije) i oblika rada (frontalni, individualni, grupni i rad u paru). U cilju dostizanja ishoda učenja iz oblasti osnove wellnessa, medicine i turizma, potrebno je koristiti što više očiglednih sredstava, posmatrati slike, fotografije i video prikaze. U savremenoj nastavi, nastavnik je u ulozi voditelja, planera, organizatora, istraživača i saradnika. Nastava treba da bude aktivna kroz angažovanje svih učenika. U toku nastave, potrebno je održati koncentraciju, podsticati njihove misaone procese, inovativnost i kreativnost.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Isailović G., Matić B., Wellness u Srbiji, Beograd, autorsko izdanje, 2010.
- Isailović G., Matić B., Vodič kroz wellness, Beograd, autorsko izdanje, 2006.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/ multimedijalna tabla	1
3.	Katalozi, časopisi	po potrebi
4.	Promotivni wellness materijal (paketi usluga, programski sadržaji i dr.)	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III, IV
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Animacija u turizmu
- Briga o gostu
- Prijem i odjava gostiju na recepciji

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti wellnessa, medicine i turizma, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti wellnessa, medicine i turizma i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti wellnessa, medicine i turizma, na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom analize stanja različitih dijelova tijela; korišćenje grafikona i šema prilikom donošenja analize rezultata istraživanja zasnovanih na dokazima i dr.); razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti wellnessa, medicine i turizma, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti wellnessa i SPA; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.3. IZBORNI MODULI

3.3.1. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU II/ I

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	28	44		72	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva. Osposobljavanje za upotrebu stranog jezika u okviru struke, na nivou A1.1, za čitanje, slušanje, pisanje vrlo jednostavnih stručnih tekstova iz oblasti turizma i ugostiteljstva, kao i za komunikaciju u svakodnevnim i situacijama iz profesionalnog života. Razvijanje kreativnosti, sistematičnosti, vještine prezentovanja timskog duha i motivacije za usavršavanje u struci.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Koristi osnovne pojmove o hotelima i hotelskim profesijama kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
2. Koristi osnovne pojmove o gradskim institucijama, kulturno istorijskim spomenicima kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
3. Koristi osnovne pojmove o slobodnom vremenu kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
4. Koristi osnovne pojmove o inventaru hotelske sobe i obavezama sobarice kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi osnovne pojmove o hotelima i hotelskim profesijama kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna lične podatke kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Lični podaci: ime, profesija/ profesije u hotelu, nacionalnost, godine, adresa, broj telefona, jezik koji govori i bračno stanje
2. Navede lične podatke o sebi i drugima kroz usmenu/pisanu produkciju	
3. Imenuje sebi bliske osobe kroz usmenu/pisanu produkciju	Bliske osobe: članovi porodice, prijatelji, kolege i dr.
4. Igra ulogu u kratkom monologu/dijalogu na zadate situacije	Zadate situacije: predstavljanje sebe i drugih
5. Prepozna osnovne informacije o smještajnim objektima i sektorima hotela kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Smještajni objekti: hoteli, moteli, kampovi i hosteli Sektori hotela: recepcija, hrana i pića, kuhinja i dr.
6. Navede vrste smještajnih objekata i sektore u hotelu kroz usmenu/pisanu produkciju	
7. Intepretira osnovne informacije hotela na osnovu autentičnog dokumenta kroz usmenu/pisanu produkciju	Osnovne informacije: naziv, adresa, kategorija, broj telefona, mail i dr. Autentičan dokument: flajer, vizit karta hotela i dr.
8. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: lične zamjenice, prezent odgovarajućih pravilnih i nepravilnih glagola, negacija, rod i broj imenica, određeni i neodređeni član, brojevi do 20, prisvojni i pokazni pridjevi
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	

U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 5 i 6. Za kriterijume 4, 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.

Predložene teme

- Predstavljanje
- Hotel i druge vrste smještajnih kapaciteta
- Sektori u hotelu
- Gramatičke strukture: lične zamjenice, prezent odgovarajućih pravilnih i nepravilnih glagola, negacija, rod i broj imenica, određeni i neodređeni član, brojevi do 20, prisvojni i pokazni pridjevi

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Koristi osnovne pojmove o gradskim institucijama, kulturno istorijskim spomenicima kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna lokalitete u gradu kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Lokaliteti: institucije grada, kulturno-istorijski spomenici, sakralni spomenici i dr.
2. Navede lokalitete u gradu kroz usmenu/pismenu produkciju	
3. Navede radno vrijeme institucija i poziciju u gradu kroz usmenu/pisanu produkciju	Radno vrijeme: informacije i pitanja o satu Pozicija: centar grada, blizu, daleko i dr.
4. Navede prevozna sredstva u gradu kroz usmenu/pisanu produkciju	
5. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: razgovor o radnom vremenu institucija, redu vožnje i dr.
6. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanom i usmenom komunikaciji	Gramatičke strukture: prezent odgovarajućih pravilnih i nepravilnih glagola, modalni glagoli, prepozicije, prilozi za vrijeme i mjesto, pridjevi (rod i broj), brojevi do 60 i prilozi za mjesto
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 4. Za kriterijume 3, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Gradske institucije i kulturno istorijski spomenici - Prevozna sredstva - Vrijeme (sati) - Gramatičke strukture: prezent odgovarajućih pravilnih i nepravilnih glagola, modalni glagoli, prepozicije, prilozi za vrijeme i mjesto, pridjevi (rod i broj), brojevi do 60 i prilozi za mjesto	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Koristi osnovne pojmove o slobodnom vremenu kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste slobodnih aktivnosti kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Slobodne aktivnosti: izlasci, sportovi, televizija, književnost, muzika, gluma i dr.
2. Simulira komunikaciju na zadatom primjeru	
3. Navede rečenice i fraze vezane za izlazak kroz usmenu/pisanu produkciju	Rečenice i fraze vezane za izlazak: prijedlog za izlazak, prihvatanje i odbijanje prijedloga za izlazak dani u sedmici, godišnja doba i mjeseci
4. Igra ulogu u dijalogu na zadate situacije	Zadate situacije: prijedlog za izlazak, prihvatanje i odbijanje prijedloga za izlazak, vrijeme, dan i mjesto
5. Navede aktivnosti iz svakodnevnog života kroz usmenu/pisana produkciju	Svakodnevni život: svakodnevne aktivnosti u privatnom i poslovnom životu
6. Prepozna vrste i djelove stambenog prostora kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Vrste i djelovi stambenog prostora: stan, kuća i prostorije u kuci i stanu
7. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture : prilozi za vrijeme,odgovarajući pravilni i nepravilni glagoli u prezentu, povratni glagoli, modalni glagoli u prezentu, prilozi za mjesto, objekatske zamjenice, upitne riječi i upitni oblici, padež-akuzativ i imperativ
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 6. Za kriterijume 2, 3, 4, 5 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Slobodno vrijeme i izlasci - Svakodnevne aktivnosti - Mjesto stanovanja - Gramatičke strukture: prilozi za vrijeme,odgovarajući pravilni i nepravilni glagoli u prezentu,povratni glagoli, modalni glagoli u prezentu, prilozi za mjesto, objekatske zamjenice, upitne riječi i upitni oblici, padež-akuzativ i imperativ	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Koristi osnovne pojmove o inventaru hotelske sobe i obavezama sobarice kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste hotelskih soba kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Vrste hotelskih soba: jednokrevetna, dvokrevetna, bračna, predsjednički apartaman i dr.
2. Navede vrste hotelskih soba kroz usmenu/pismenu produkciju	
3. Prepozna inventar u sobi kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Inventar u sobi: ormar, krevet, mini-bar, sto, stolica i dr.
4. Navede inventar sobe kroz usmenu/pismenu produkciju	
5. Navede posteljinu i drugo hotelsko rublje kroz usmenu/pismenu produkciju	
6. Navede inventar kupatila i higijenska sredstva kroz usmenu/pismenu produkciju	Inventar kupatila: česma, vodokotlić, bojler, lavabo i dr.
7. Navede kućne poslove u hotelu kroz usmenu/pismenu produkciju	Kućni poslovi u hotelu: čišćenje prašina, zamijena posteljine/peškira, usisavanje, čišćenje kupatila i dr.
8. Primjeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanju i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: imenica rod i broj, odgovarajući pravilni i nepravilni glagoli u prezentu, glagol biti sa rječicom ci, bezlični glagolski oblici, opisni pridjevi i pokazni pridjevi i zamjenice indirektnog objekta
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7. Za kriterijum 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Vrste hotelskih soba - Inventar hotelske sobe - Profesionalne kompetencije sobara - Gramatičke strukture: imenica rod i broj, odgovarajući pravilni i nepravilni glagoli u prezentu, glagol biti sa rječicom ci, bezlični glagolski oblici, opisni pridjevi i pokazni pridjevi i zamjenice indirektnog objekta	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Strani jezik u ugostiteljstvu i turizmu je tako koncipiran da upoznaje učenike sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva i omogućava primjenu stečenih znanja u praksi. Preporučuje se komunikativna metoda i metoda aktivne nastave, tj. one koja upućuje na realizaciju zadatka.
- Preporučene didaktičke aktivnosti su sljedeće: rad u grupama, rad u paru, igranje uloga, simulacija situacije, učenje putem otkrića, analiza teksta, pretraživanje baze podataka, gostujući predavač na času (stručnjak za predmetnu temu), izrada ppt prezentacije i panoa i sl.
- Preporučuje se formativno praćenje postignuća u učenju (bez ocjenjivanja) radi lakše evaluacije i samoevaluacije uz unaprijed postavljene ciljeve/ ishode.
- Osim prethodnog u pravcu postavljanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Korišćenje različitih izvora znanja: enciklopedija, stručne literature, internet, imperativ su nastave.
- U radu sa darovitim učenicima treba zadavati zadatke koji podstiču na razmišljanje, zaključivanje i analizu problema. Nastavnik u okviru rada sa darovitim učenicima treba da obezbijedi i mentorski rad kako bi podstakao razvoj njihovih sposobnosti i njihovo interesovanje u cilju karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Didaktička literatura

za francuski jezik:

- Latifi, M., L'hôtellerie en français, Didier-Hatier, Paris, 1993.
- Germain, C., Les stratégies d'apprentissage, Clé International, Paris, 1996.
- Lancien, T., Le multimedia, Clé International, Paris, 1998.
- Vigner, G., Enseigner le français comme langue seconde, Clé International, Paris, 2001.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Jovanović, I.; Mandić-Abdić, E., Bienvenue au Monténégro, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2006.
- Corbeau, S.; Dubois, Ch.; Penfornis J-L., Tourisme.com, Clé International, Paris, 2013.
- Corbeau, S.; Dubois, Ch.; Penfornis J-L Semichon L., Hôtellerie-Restauration.com, Clé International, Paris, 2013.
- Laygues, A.; Coll A., Le français en contexte : Tourisme, Maison des langues, Paris, 2014.
- Dussac, E., Bon voyage, Clé International, Paris, 2017.

za italijanski jezik:

- Balboni, P., Educazione bilingue, Perugia, Guerra Edizioni, Soleil, 1999.
- Balboni, P., Le sfide di Babele. Insegnare le lingue nelle società complesse, Torino, 2003.
- Quadro comune europeo di riferimento per le lingue: apprendimento, insegnamento, valutazione, La Nuova Italia, Oxford, Firenze, 2002.
- Dragicevich, P.; Sheward, T., Montenegro, Lonely Planet, Torino, 2021.
- Vedovelli, M., L'italiano degli stranieri. Storia, attualità e prospettive, Carocci, Roma, 2002.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

za njemački jezik:

- Dahlhaus, B.; Fertigkeit H., Langenscheidt, München, 1994.
- Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen, Langenscheidt, München, 2001.
- Ehlers S., Literarische Texte lesen lernen, Klett Edition Deutsch als Fremdsprache, München, 1992.
- Šekularac, B., Provjera znanja učenika kao sastavni dio nastavnog procesa, Strani jezik u nastavi, Nikšić, 1992.
- Šotra, T., Interkulturalni pristup: izazov u nastavi stranih jezika; Savremene tendencije u nastavi stranog jezika, Nikšić, 2001.

za ruski jezik:

- Щерба Л. В., Преподавание иностранных языков в средней школе, Общие вопросы методики, Москва, Высшая школа, 1974.
- Костомаров В. Г.; Митрофанова О. Д., Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам, Москва, «Русский язык», 1977.
- Девид-Романова В., Руски jezik, приручник за разговор, Београд, Завод за уџбенике, 1996.
- Кончаревић, К., Савремена настава руског језика (садржаји, организација, облици), Београд, 2004.
- Киршова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим -1, Подгорица, 2006.
- Киршова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим -2, Подгорица, 2008.
- Наумовић, Г., Руски jezik, стручни текстови, 1-4. Разред угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике, Београд, 2003.
- Хавроница, С.А.; Харламова, Л.А.; Казнышкина, И.В., Практический курс русского языка для работников сервиса, «Русский язык» курсы, Москва, 2018.
- Piper, P.; Stojnić, M., Ruski jezik (izgovor, gramatika, konverzacija, vežbe), Zavet, Beograd, 2002.
- Little, D.; Perclova, R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova, R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

Gramatike:

za francuski jezik:

- Papić, M., Gramatika francuskog jezika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1984.
- Vicher, A., Grammaire progressive pour les adolescents, Clé International, Paris, 2002.
- Maheo-Le Coadic, M.; Reine M.; Poisson-Quinton S., Grammaire Expliquée du Français, Clé International, Paris, 2002.
- Gregoire, M., Grammaire Progressive du français, Clé International, Paris, 2003.

za italijanski jezik:

- Moderc, S., Gramatika italijanskog jezika, Udruženje nastavnika italijanskog jezika Srbije, Beograd, 2004.
- Dardano, M.; Trifone, P., Grammatica della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 1995.

za ruski jezik:

- Милинковић Љ., Практикум из граматике руског језика, Завод за уџбенике, Београд, 2006.
- Маројевић Р., Граматика руског језика за средње школе, Завод за уџбенике, Београд, 2004.
- Ласкарева, Е.Р., Чистая грамматика, «Златоуст», Санкт Петербург, 2009.

za njemački jezik:

- J. Kars, J. und U. Häussermann unter Mitarbeit von Koller, G. und Gruber, S., Grundgrammatik Deutsch, Verlag Moriz Dieserweg – Verlag Sauerländer, 1988.

Riječnici:

za francuski jezik:

- Dictionnaires le Robert, Le Petit Robert, dictionnaire de la langue française, Clé International, Paris, 2000.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni francusko-srpskohrvatski rečnik sa gramatikom, Prosveta, Beograd, 1991.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni srpskohrvatsko-francuski rečnik, Prosveta, Beograd, 1991.
- Putanec V., Francusko-hrvatski ili srpski rečnik, Školska knjiga, Zagreb, 1982.

za italijanski jezik:

- Deanović, J., Italijansko-hrvatski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Deanović, J., Hrvatsko-italijanski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Zingarelli, N., Vocabolario della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 2020.
- Klajn, I., Italijansko-srpski rečnik, Nolit, Beograd, 2011.

za ruski jezik:

- Пипер, П.; Петковић М.; Радић-Дугоњић, М.; Војводић, Д., Руско-српски речник и Српско-руски речник, Завод за уџбенике, Београд, 2001.

za njemački jezik:

- Grujić, B.; Srđević, I., Standardwörterbuch Serbisch-Deutsch/Deutsch-Serbisch - Standardni rječnik njemačko-srpski/srpsko-njemački, Obod Predag & Nenad, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
2.	Računar/laptop, zvučnici	1
3.	CD-player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Pisani zadatak - po jedan u polugodištu.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijlanih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku kroz poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme; razvoj kritičkog mišljenja i konstruktivnog dijaloga i dr.)
 - Kompetencija višejezičnosti (poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike različitih jezika na različitim nivoima i razvijanje svijesti o značaju verbalne interakcije; iniciranje, održavanje i zaključivanje razgovora kao i čitanje, razumijevanje i sastavljanje tekstova stručne/opšte tematike; uvažavanje kulturološke različitosti, interesovanje za različite jezike i međukulturnu komunikaciju i dr.)
 - Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja; korišćenje računara prilikom izrade prezentacija, slanja mejlova; radoznalost u vezi sa naučnim i tehnološkim napretkom važnim za pojedinca, porodicu, zajednicu idr.)
 - Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka, stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
 - Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju i dr.)
 - Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti turizma i ugostiteljstva; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)
 - Građanska kompetencija (poznavanje savremenih i kritičko razumijevanje istorijskih događaja; angažovanje radi zajedničkog ili javnog interesa kroz različite društveno odgovorne aktivnosti kao i razvoj kritičkog argumentovanog mišljenja o temama od javnog interesa; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz razgovor/ debate, diskusije i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; odvažnost i istrajnost u ostvarivanju ciljeva i dr.)

3.3.2. ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I	72			72	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa principima i zakonitostima valorizacije prirodnih resursa u funkciji turizma kroz održivi razvoj. Razvijanje kreativnosti, sistematičnosti, vještine prezentovanja, timskog duha i motivacije za usavršavanje u struci.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Predstavi koncept održivog razvoja i njegovu primjenu
2. Ocijeni uticaj turizma na životnu sredinu
3. Procijeni uticaj klimatskih promjena i obnovljivih izvora na održivi turizam
4. Izvrši analizu stepena turističke valorizacije u zaštićenim područjima po vrstama i zonama
5. Vrednuje usaglašenost turističkih aktivnosti u Crnoj Gori sa principima i zakonitostima održivog razvoja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Predstavi koncept održivog razvoja i njegovu primjenu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše značaj održivog razvoja	
2. Predstavi pozitivne i negativne ljudske uticaje na prirodu i okolinu	Pozitivni ljudski uticaji na prirodu: pozitivan uticaj na klimu, prečišćavanje vazduha, očuvanje vodnog režima, plodnosti zemljišta i životinjskog i biljnog svijeta, očuvanje izgleda područja, doprinos poljoprivredi i očuvanju infrastrukture i dr. Negativni ljudski uticaji na prirodu: sječa šuma, zagađivanje voda, globalno zagrijavanje i dr.
3. Objasni važnost uspostavljanja prirodne ravnoteže za obavljanje privrednih aktivnosti i održivog razvoja	Uspostavljanje prirodne ravnoteže: pet komponenti za razvoj održivog turizma, zasnovan na prirodi, ekološki održiv, doživljaj za turiste, ekološki i kulturno edukativan, lokalno koristan i dr.
4. Objasni ključne principe na kojima se bazira održivi razvoj	Ključni principi: princip ekološke održivosti, princip kulturne i socijalne raznovrsnosti i ekonomske održivosti
5. Objasni povezanost potrošnje resursa i pravilnu raspodjelu za postizanje opšte dobiti	Resursi: vazduh, voda, šume, mineralni resursi, obnovljivi izvori energije Opšta dobit: materijalna i nematerijalna
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Koncept održivog razvoja	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Ocijeni uticaj turizma na životnu sredinu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Poveže prirodne potencijale za život i rad čovjeka i potrebu njene zaštite	Prirodni potencijali za život: zemljište, flora i fauna, voda i klima
2. Objasni uticaj razvoja turizma na vodne resurse	Uticaj: flora i fauna Vodni resursi: more, jezero i rijeka
3. Objasni uticaj turizma na planinske predjele	Uticaj: uklanjanje stabala zbog izgradnje skijaških staza, mehaničko oštećenje biljnog svijeta, uznemiravanja životinja i dr.
4. Objasni uticaj razvoja turizma na gradske turističke centre	Uticaj: na infrastrukturu, vizuelni uticaj (razvoj turističkih kvartova i porast broja stanovnika), restauracija (pokreće aktivnosti na očuvanju kulturno historijskog nasljeđa) i dr.
5. Objasni uticaj razvoja turizma na medije životne sredine	Mediji životne sredine: voda, vazduh i zemljište
6. Opiše standarde u oblasti životne sredine	Standardi životne sredine: EMAS (sistem upravljanja životnom sredinom), ISO14000, green globe, blue flag i dr.
7. Predstavi pozitivna dejstva razvoja turizma na životnu sredinu	Pozitivna dejstva: jačanje svijesti o značaju zaštite životne sredine, zaštita prirodnih resursa u funkciji turizma, unaprijeđenje estetskih kvaliteta prostora u funkciji turizma, obezbjeđenje dostupnosti pojedinih lokaliteta radi turističke valorizacije, restauracija kulturno-istorijskih spomenika, starih građevina i starih djelova naseljenih mjesta radi njihove turističke afirmacije i dr.
8. Ilustruje turističku destinaciju kao dio ekosistema	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8.	
Predložene teme	
- Standardi u oblasti životne sredine - Ekološki otisak	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Procijeni uticaj klimatskih promjena i obnovljivih izvora na održivi turizam	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Argumentuje uticaj klimatskih promjena na razvoj turizma	Uticaj klimatskih promjena na razvoj turizma: na dužinu i kvalitet turističke sezone, na rad turističke djelatnosti i klima kao proces odlučivanja kod turista
2. Poveže činjenice posljedica globalnog zagrijavanja i turizma	Posljedice globalnog zagrijavanja: učestale vremenske nepogode, širenja pustinja, šumski požari, otapanje glečera na Antarktiku i dr.
3. Klasifikuje obnovljive i neobnovljive izvore energije	Obnovljivi izвори energije: energija sunca, energija vjetra, energija morskih talasa, geotermalna energija, energija biomase i dr. Neobnovljivi izвори energije: ugalj, nafta, zemni gas i dr.
4. Objasni značaj primjene alternativnih izvora energije u razvoju turizmu Crne Gore	Primjena alternativnih izvora energije: solarna energija, hidroenergija, energija biomase, geotermalna i energija vjetra
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4.	
Predložene teme	
- Klima u Crnoj Gori - Uticaji klimatskih promjena na razvoj turizma - Obnovljivi izvori energije i njihov značaj za turizam	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Izvrši analizu stepena turističke valorizacije u zaštićenim područjima po vrstama i zonama	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše kategorije zaštićenih područja	Kategorije zaštićenih područja: strogi rezervat prirode, područje divljine, nacionalni park, spomenik ili obilježje prirode, područje upravljanja staništem ili vrstom, zaštićeni kopneni ili pomorski predio i zaštićeno područje sa održivim korišćenjem prirodnih resursa
2. Predstavi zaštićena područja u Crnoj Gori i njihove potencijale za održivi razvoj turizma	Zaštićena područja u Crnoj Gori: Tivatska solila, Rezervat Pančeva oka, Nacionalni park Durmitor, Arboretum u Grahovu, Park prirode "Ulcinjaska solana", Savinska Dubrava i dr.
3. Objasni ulogu zaštićenih područja u razvoju turizma	
4. Navede prepreke u upravljanju zaštićenim područjem	Prepreke u upravljanju: loša saradnja sa lokalnom zajednicom, nedostatak zakona, budžet i dr.
5. Predstavi mjere za integrisanje vrijednosti zaštićenih područja Crne Gore u cilju održivog razvoja turizma	Mjere za integrisanje vrijednosti zaštićenih područja Crne Gore: obezbjeđivanje bolje podrške svih institucija državne i lokalne vlasti upravljačima zaštićenih područja, obezbijediti finansijsku podršku za razvoj infrastrukture koja je potrebna za pretvaranje vrijednosti zaštićenog područja u dobit, dodatno razvijanje strukture i procesa za učešće lokalnih zainteresovanih strana i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Kategorije zaštićenih područja - Zaštićena područja u Crnoj Gori	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Vrednuje usaglašenost turističkog razvoja u Crnoj Gori sa principima i zakonitostima održivog razvoja	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Procijeni stepen devastacije potencijala za održivi turizam u Crnoj Gori	
2. Poveže selektivne vidove turizma i njihov uticaj održivi turizam	Selektivni vidovi turizma: ekoturizam (ekoturisti), niskokarbonski turizam, ruralni turizam, avanturistički turizam, vinski turizam i dr.
3. Obrazloži viziju održivog razvoja prema Nacionalnoj strategiji održivog razvoja Crne Gore - NSOR CG	Vizije održivog razvoja: ekonomska, socijalna, ekološka i kulturna
4. Predloži odgovarajuće mjere i aktivnosti od značaja za dugoročni razvoja održivog turizma u Crnoj Gori	Odgovarajuće mjere i aktivnosti: integralni pristup njegovom planiranju i upravljanju, neophodnost kombinovanja potreba tradicionalnog urbanog upravljanja (saobraćaj, planiranje eksploatacije zemljišta, marketinga, ekonomskog razvoja, zaštite od požara) sa potrebom planiranja turističkih djelatosti, stimulisanje inovacija, priprema prostornoplane dokumentacije, osiguranje efikasne kontrole, smanjenje zagađenja i dr.
5. Izvrši komparativnu analizu primjene indikatora održivog turizma u EU i Crnoj Gori , na zadatom primjeru	Indikatori održivog turizma u EU i Crnoj Gori: ekonomski indikatori, zadovoljstvo turista, socijalni indikatori, kulturni indikatori i indikatori stanja životne sredine
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Ciljevi Nacionalne strategije održivog razvoja Crne Gore - NSOR CG - Komparativni indikatori održivog turizma Evropske unije	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Održivi razvoj u turizmu je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje teorijskih znanja iz ove oblasti. Prilikom realizacije ovog modula učenike treba motivisati na aktivno učenje, samostalan i timski rad.
- Teorijski dio nastave treba realizovati sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu savremenih nastavnih metoda i sredstava. Sadržaj i način izlaganja treba prilagoditi nivou predznanja učenika iz ove oblasti i srodnih disciplina. Preporučuje se upotreba internet prezentacija i simulacija u cilju boljeg razumijevanja teorijskih znanja.
- U cilju uspješnije realizacije nastavnog sadržaja preporučljivo je da se organizuju posjete institucijama nadležnim za upravljanje životnom sredinom.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Stojanović V., Turizam i održivi razvoj, Prirodno-matematički fakultet Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo Novi Sad, Srbija, 2011.
- Dražić G., Održivi turizam, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2020.
- Marković J., Tematski turizam, Prirodno-matematički fakultet, Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo Novi Sad, Srbija, 2019.
- Propisi iz oblasti turizma.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	15
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Štampač	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Osnove turizma i hotelijerstva

- Marketing u turizmu
- Animacija u turizmu
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti turizma i održivog razvoja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti turizma i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti turizma i održivog razvoja, na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika različitih vrsta materijala, uređaja,; korišćenje formula, grafikona i šema prilikom praćenja stepena devastacije životne sredine; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz turizma i održivog razvoja, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih prirodnih, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti održivog razvoja u turizmu; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.3.3. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU II/ II**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	31	41		72	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva. Osposobljavanje za upotrebu stranog jezika u okviru struke, na nivou A1.2, za čitanje, slušanje, pisanje vrlo jednostavnih stručnih tekstova iz oblasti turizma i ugostiteljstva kao i za komunikaciju u svakodnevnim i situacijama iz profesionalnog života. Razvijanje kreativnosti, sistematičnosti, vještine prezentovanja timskog duha i motivacije za usavršavanje u struci.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Koristi osnovne pojmove iz oblasti kupovine kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
2. Koristi osnovne pojmove o restoranskom poslovanju kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
3. Koristi osnovne pojmove iz oblasti putovanja kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
4. Koristi osnovne pojmove za predstavljanje turističkih lokaliteta Crne Gore i zemlje čiji jezik uči kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi osnovne pojmove iz oblasti kupovine kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste prodajnih objekata i artikala kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Prodajni objekti: pekara, poslastičarnica, mesara, supermarket, prodavnica suvenira i dr. Artikli: odjevni predmeti, osnovne prehrambene namirnice, higijenska sredstva, modni detalji, suveniri i dr.
2. Navede prodajne objekte i artikale kroz usmenu/pisanu produkciju	
3. Prepozna termine koje se koriste prilikom kupovine kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Termini: vrste proizvoda, količina, veličina,boja, način plaćanja, cijena i fraze za učtivo obraćanje
4. Igra ulogu u dijalogu na zadatim primjerima	
5. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: prošlo vrijeme, brojevi, opsini pridjevi, zamjenice direktnog objekta, partitvni član, partitivna zamjenica, neodređeni pridjevi i neodređena zamjenica es
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Kupovina - Gramatičke strukture: prošlo vrijeme, brojevi, opsini pridjevi, zamjenice direktnog objekta, partitvni član i partitivna zamjenica, neodređeni pridjevi i neodređena zamjenica es	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Koristi osnovne pojmove o restoranskom poslovanju kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vrste restorana i obroka kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Vrste restorana: riblji restoran, restoran sa nacionalnom kuhinjom, brza hrana, ekspres restoran i picerija Obrok: doručak, ručak i večera
2. Navede vrste restorana i obroka kroz usmenu/pisanu produkciju	
3. Navede djelove obroka i način usluživanja kroz usmenu/pisanu produkciju	Djelovi obroka: predjelo (toplo/hladno), glavno jelo, prilog, desert i piće
4. Navede pribor za jelo kroz usmenu/pisanu produkciju	Pribor za jelo: kašika, viljuška, nož, tanjiri, čaša i dr.
5. Prepozna nekoliko crnogorskih nacionalnih jela i pića kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Crnogorska nacionalna jela: cicvara, kačamak, raštan, paštica i dr.
6. Prepozna nekoliko nacionalnih jela i pića zemlje čiji jezik uči kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Nacionalna jela: italijanska, francuska, njemačka i ruska
7. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: naručivanje hrane, usluga i naplaćivanje
8. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: odgovarajući pravilni i nepravilni glagoli u prezentu i perfektu, modalni glagoli u prezentu, partitivni član, partitivna zamjenica, pridjevi, komparacija pridjeva i genitiv
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Vrste restorana i obroka - Crnogorska nacionalna jela i pića - Internacionalna jela i pića - Gramatičke strukture: odgovarajući pravilni i nepravilni glagoli u prezentu i perfektu, modalni glagoli u prezentu, partitivni član, partitivna zamjenica, pridjevi i komparacija pridjeva i genitiv	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Koristi osnovne pojmove iz oblasti putovanja kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna glavne državne i vjerske praznike kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Glavni državni i vjerski praznici: Nova godina, Božić, Vaskrs, Bajram, 1. maj, 13. jul i dr.
2. Navede vrste odmora i putovanja kroz usmenu/pisanu produkciju	Vrste odmora: aktivan odmor, pasivan odmor, turističko putovanje, poslovno putovanje i dr.
3. Opiše plan putovanja kroz usmenu/pisanu produkciju	Plan putovanja: gdje, sa kim, kako, kada i planovi za putovanje
4. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: rezervacija karte (avio karta, autobuska karta, vozna karta, vrsta karte i red vožnje)
5. Prepozna izraze koji se koriste za meteo kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Meteo: lijepo je vrijeme, ružno je vrijeme, toplo i hladno
6. Navede izraze koji se koriste za meteo kroz usmenu/pisanu produkciju	
7. Napiše neformalno pismo/mail o realizovanom putovanju i utiscima	
8. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji.	Gramatičke strukture: futur, perfekat, realne hipotetičke rečenice, bezlični izrazi, upitne riječi, prepozicije i prilozi za vrijeme
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 5 i 6. Za kriterijume 3, 4, 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Praznici i tradicija - Vrste odmora i putovanja - Red vožnje i rezervacija karte - Meteo - Gramatičke strukture: futur, perfekat, realne hipotetičke rečenice, bezlični izrazi, upitne riječi, prepozicije i prilozi za vrijeme	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Koristi osnovne pojmove za predstavljanje turističkih lokaliteta Crne Gore i zemlje čiji jezik uči kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna geografske pojmove kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Geografski pojmovi: planina, rijeka, more, ravnica, grad, selo i dr.
2. Navede geografske pojmove kroz usmenu/pisanu produkciju	
3. Navede nazive i lokaciju turističkih lokaliteta Crne Gore kroz usmenu/pisanu produkciju	Turistički lokaliteti: nacionalni parkovi, ski-centri, gradovi i dr.
4. Koristi instrukcije za snalaženje u prostoru kroz usmenu/pisanu produkciju	Instrukcije za snalaženje u prostoru: orijentacija u prostoru, prevozna sredstva i dr.
5. Opiše na jednostavan način turističke lokalitete Crne Gore kroz usmenu/pisanu produkciju	
6. Navede nazive i lokaciju turističkih lokaliteta zemlje čiji jezik izučava kroz usmenu/pisanu produkciju	Turistički lokaliteti: kratak geografski opis lokaliteta, klimatski uslovi i lokacija
7. Opiše na jednostavan način turističke lokalitete zemlje čiji jezik uči kroz usmenu/pisanu produkciju	
8. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanom i usmenom komunikaciji	Gramatičke strukture: imperativ, zamjenice direktnog i indirektnog objekta, upitne riječi i pridjevi
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 6. Za kriterijum 4, 5, 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Geografski pojmovi - Nacionalni parkovi i turistički lokaliteti Crne Gore - Nacionalni parkovi i turistički lokaliteti zemlje čiji jezik se uči - Gramatičke strukture: imperativ, zamjenice direktnog i indirektnog objekta, upitne riječi i pridjevi	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Strani jezik u ugostiteljstvu i turizmu je tako koncipiran da upoznaje učenike sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva i omogućava primjenu stečenih znanja u praksi. Preporučuje se komunikativna metoda i metoda aktivne nastave, tj. one koja upućuje na realizaciju zadatka.
- Preporučene didaktičke aktivnosti su sljedeće: rad u grupama, rad u paru, igranje uloga, simulacija situacije, učenje putem otkrića, analiza teksta, pretraživanje baze podataka, gostujući predavač na času (stručnjak za predmetnu temu), izrada ppt prezentacije i panoa i sl.
- Preporučuje se formativno praćenje postignuća u učenju (bez ocjenjivanja) radi lakše evaluacije i samoevaluacije uz unaprijed postavljane ciljeve/ishode.
- Osim prethodnog u pravcu postavljanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Korišćenje različitih izvora znanja: enciklopedija, stručne literature, interneta, imperativ su nastave.
- U radu sa darovitim učenicima treba zadavati zadatke koji podstiču na razmišljanje, zaključivanje i analizu problema. Nastavnik u okviru rada sa darovitim učenicima treba da obezbijedi i mentorski rad kako bi podstakao razvoj njihovih sposobnosti i njihovo interesovanje u cilju karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Didaktička literatura

za francuski jezik:

- Latifi, M., L'hôtellerie en français, Didier-Hatier, Paris, 1993.
- Germain, C., Les stratégies d'apprentissage, Clé International, Paris, 1996.
- Lancien, T., Le multimedia, Clé International, Paris, 1998.
- Vigner, G., Enseigner le français comme langue seconde, Clé International, Paris, 2001.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Jovanović, I.; Mandić-Abdić, E., Bienvenue au Monténégro, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2006.
- Corbeau, S.; Dubois, Ch.; Penfornis J-L., Tourisme.com, Clé International, Paris, 2013.
- Corbeau, S.; Dubois, Ch.; Penfornis J-L Semichon L., Hôtellerie-Restaurant.com, Clé International, Paris, 2013.
- Laygues, A.; Coll, A., Le français en contexte: Tourisme, Maison des langues, Paris, 2014.
- Dussac, E., Bon voyage, Clé International, Paris, 2017.

za italijanski jezik:

- Balboni, P., Educazione bilingue, Perugia, Guerra Edizioni, Soleil, 1999.
- Balboni, P., Le sfide di Babele. Insegnare le lingue nelle società complesse, Torino, 2003.
- Quadro comune europeo di riferimento per le lingue: apprendimento, insegnamento, valutazione, La Nuova Italia, Oxford, Firenze, 2002.
- Dragicevich, P.; Sheward, T., Montenegro, Lonely Planet, Torino, 2021.
- Vedovelli, M., L'italiano degli stranieri, Storia, attualità e prospettive, Carocci, Roma, 2002.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

za njemački jezik:

- ahlhaus, B.; Fertigkeit H., Langenscheidt, München, 1994.
- Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen, Langenscheidt, München, 2001.
- Ehlers S., Literarische Texte lesen lernen, Klett Edition Deutsch als Fremdsprache, München, 1992.
- Šekularac, B., Provjera znanja učenika kao sastavni dio nastavnog procesa, Strani jezik u nastavi, Nikšić, 1992.
- Šotra, T., Interkulturalni pristup: izazov u nastavi stranih jezika; Savremene tendencije u nastavi stranog jezika, Nikšić, 2001.

za ruski jezik:

- Щерба Л. В., Преподавание иностранных языков в средней школе, Общие вопросы методики, Москва, Высшая школа, 1974.
- Костомаров В. Г.; Митрофанова О. Д., Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам, Москва, «Русский язык», 1977.
- Девић-Романова В., Руски jezik, приручник за разговор, Београд, Завод за уџбенике, 1996.
- Кончаревић, К., Савремена настава руског језика (садржаји, организација, облици), Београд, 2004.
- Киршова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим -1, Подгорица, 2006.
- Киршова, М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим – 2, Подгорица, 2008.
- Наумовић, Г., Руски jezik, стручни текстови, 1-4. Разред угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике, Београд, 2003.
- Хавроница, С.А.; Харламова, Л.А.; Казнышкина, И.В., Практический курс русского языка для работников сервиса, «Русский язык» курсы, Москва, 2018.
- Piper, P.; Stojnić, M., Ruski jezik (izgovor, gramatika, konverzacija, vežbe), Zavet, Beograd, 2002.
- Little, D.; Perclova, R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova, R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

Gramatike:

za francuski jezik:

- Papić, M., Gramatika francuskog jezika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1984.
- Vicher, A., Grammaire progressive pour les adolescents, Clé International, Paris, 2002.
- Maheo-Le Coadic, M.; Reine M.; Poisson-Quinton S., Grammaire Expliquée du Français, Clé International, Paris, 2002 .
- Gregoire, M., Grammaire Progressive du français, Clé International, Paris, 2003.

za italijanski jezik:

- Moderc, S., Gramatika italijanskog jezika, Udruženje nastavnika italijanskog jezika Srbije, Beograd, 2004.
- Dardano, M.; Trifone, P., Grammatica della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 1995.

za ruski jezik:

- Милинковић Љ., Практикум из граматике руског језика, Завод за уџбенике, Београд,, 2006.
- Маројевић Р., Граматика руског језика за средње школе, Завод за уџбенике, Београд, 2004.

za njemački jezik:

- Kars, J. und U. Häussermann unter Mitarbeit von Koller, G. und Gruber, S., Grundgrammatik Deutsch, Verlag Moriz Dieserweg-Verlag Sauerländer, 1988.

Riječnici:

za francuski jezik:

- Dictionnaires le Robert, Le Petit Robert, dictionnaire de la langue française, Clé International, Paris, 2000.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni francusko-srpskohrvatski rečnik sa gramatikom, Prosveta, Beograd, 1991.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni srpskohrvatsko-francuski rečnik, Prosveta, Beograd, 1991.
- Putanec V., Francusko-hrvatski ili srpski rječnik, Školska knjiga, Zagreb, 1982.

za italijanski jezik:

- Deanović, J., Italijansko-hrvatski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002 .
- Deanović, J., Hrvatsko-italijanski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Zingarelli, N., Vocabolario della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 2020.
- Klajn, I., Italijansko-srpski rečnik, Nolit, Beograd , 2011.

za ruski jezik:

- Пипер, П.; Петковић М.; Радић-Дугоњић ,М.; Војводић, Д., Руско-српски речник и Српско-руски речник, Завод за уџбенике, Београд, 2001.

- Ласкарева, Е.Р., Чистая грамматика, «Златоуст», Санкт Петербург, 2009.

za njemački jezik:

- Grujić, B.; Srđević, I., Standardwörterbuch Serbisch-Deutsch/Deutsch-Serbisch - Standardni rječnik njemačko-srpski/srpsko-njemački, Obod Predag & Nenad, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
2.	Računar/laptop, zvučnici	1
3.	CD-player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Pisani zadatak - po jedan u polugodištu.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku kroz poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme; razvoj kritičkog mišljenja i konstruktivnog dijaloga i dr.)
- Kompetencija višjezičnosti (poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike različitih jezika na različitim nivoima i razvijanje svijesti o značaju verbalne interakcije; iniciranje, održavanje i zaključivanje razgovora kao i čitanje, razumijevanje i sastavljanje tekstova stručne/opšte tematike; uvažavanje kulturološke različitosti, interesovanje za različite jezike i međukulturnu komunikaciju i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja; korišćenje računara prilikom izrade prezentacija, slanja mejlova; radoznalost u vezi sa naučnim i tehnološkim napretkom važnim za pojedinca, porodicu, zajednicu idr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka, stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti turizma i ugostiteljstva; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)
- Građanska kompetencija (poznavanje savremenih i kritičko razumijevanje istorijskih događaja; angažovanje radi zajedničkog ili javnog interesa kroz različite društveno odgovorne aktivnosti kao i razvoj kritičkog argumentovanog mišljenja o temama od javnog interesa; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz razgovor/ debate, diskusije i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; odvažnost i istrajnost u ostvarivanju ciljeva i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura i načina izražavanja, uključujući predmetne jezike, baštinu, tradiciju i kulturne proizvode; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn; spremnost na učešće u kulturnim iskustvima i dr.)

3.3.4. SAVREMENO ODRASTANJE**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II	54	18		72	3

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje mladih za razumijevanje procesa odrastanja, kao izazova savremenog društva koje nudi različite faktore u formiranju identiteta. Razvijanje kritičkog odnosa prema sadržajima potrošačke-popularne kulture, rizičnim oblicima ponašanja mladih, kao i afirmativnog stava prema identifikaciji sa pozitivnim vrijednostima subkulture mladih i zdravim stilovima života.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Identifikuje izazove procesa odrastanja i adolescencije
2. Uoči značaj porodice kao faktora socijalizacije
3. Prepozna ulogu i sadržaj subkulture mladih
4. Uoči uticaj masovnih medija na mlade, kao konzumente
5. Identifikuje uticaj potrošačke-popularne kulture na oblikovanje stila života
6. Uoči značaj primjene zdravih životnih stilova
7. Prepozna rizično ponašanje mladih i mehanizme prevencije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje izazove procesa odrastanja i adolescencije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni karakteristike razvojnih faza adolescencije	
2. Opiše društvene faktore koji utiču na razvoj ličnosti	Faktori: porodica, škola, vršnjaci, kultura, društvo i dr.
3. Objasni uticaj porodičnog i društvenog konteksta na formiranje identiteta	
4. Objasni oblike socijalne izolacije u adolescenciji	
5. Opiše razvojne probleme u procesu odrastanja	
6. Objasni idealističke vrijednosti i ciljeve karakteristične za period adolescencije	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Adolescencija	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Uoči značaj porodice kao faktora socijalizacije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede značaj primarne socijalizacije za pojedinca i društvo	
2. Opiše ulogu i najvažnije pravce promjena savremene porodice	
3. Objasni rodnu podjelu uloga unutar porodice i refleksiju na rodnu diskriminaciju	
4. Prezentuje konflikt posla i porodice kao problema modernog društva, na zadatom primjeru	
5. Navede društvene mehanizme zaštite porodice	
6. Prezentuje različite aspekte u procesu prelaska iz roditeljske porodice u sopstvenu	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 5. Za kriterijume 4 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Primarna socijalizacija - Značaj porodice u razvoju mladih	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Prepozna ulogu i sadržaj subkulture mladih	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede značenje pojma subkultura mladih	
2. Objasni ulogu subkulture mladih u rješavanju protivrječnosti dominantne i roditeljske kulture	
3. Objasni različite oblike subkulture i kontrakulture mladih	Oblici subkulture i kontrakulture mladih: navijačke grupe, pankeri, rave pokreti, mirovni, ekološki, veganski i skvoterski pokreti
4. Prezentuje uticaj subkulturnih grupa na razvoj zdravih životnih stilova, na zadatom primjeru	
5. Prezentuje igru kao slobodnu djelatnost duha i tijela mladih, na zadatom primjeru	
6. Objasni sociološko određenje i karakteristike kulture takmičenja	
7. Objasni karakteristike i značaj sporta kao socijalne i kulturne kategorije	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 6 i 7. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Subkultura mladih - Igra kao društveni fenomen	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Uoči uticaj masovnih medija na mlade, kao konzumente	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vaspitnu uloga medija	
2. Procijeni kvalitet medijskog sadržaja kome su mladi izloženi, na zadatom primjeru	
3. Objasni principe učenja i zabave, kao načina za postizanje društvene promjene	
4. Objasni gejming kulturu i njen uticaj na mlade	
5. Objasni povezanost medijskih sadržaja i životnog stila mladih	
6. Istraži uticaj medija na oblikovanje sadržaja vlastite subkulture, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3, 4 i 5. Za kriterijume 2 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Vaspitna uloga medija - Zloupotreba djece u medijima - Gejming kultura	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje uticaj potrošačke-popularne kulture na oblikovanje stila života	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značenje pojmova potrošačka kultura i potrošačko društvo	
2. Navede osnovne karakteristike potrošačke kulture	
3. Navede primjere masovne kulture	
4. Objasni uticaj masovne kulture na oblikovanje stila života	
5. Objasni uticaj masovne kulture na formiranje potrošačkih navika	
6. Predloži načine za primjenu društveno-odgovorne potrošnje, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Potrošačka-popularna kultura	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Uoči značaj primjene zdravih životnih stilova	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam zdravog životnog stila	
2. Objasni uticaj društvenih faktora na razvoj zdravih stilova života	
3. Objasni koncept zdrave ishrane	
4. Objasni značaj fizičke aktivnosti sa individualnog i socijalnog aspekta	
5. Objasni značaj razvoja životnih vještina	
6. Opiše značaj edukacije za zdravo ponašanje, stavove i navike	Navike: lična higijena, pravilna ishrana, higijena odjeće i obuće i dr.
7. Istraži posljedice negativnih životnih navika, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Zdravi životni stilovi	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Prepozna rizično ponašanje mladih i mehanizme prevencije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni uzroke maloljetničke delikvencije	
2. Navede karakteristike rizičnih društvenih grupa	
3. Obrazloži devijantnosti u sportu	Devijantnosti: politizacija, komercijalizacija, doping, nasilje, medijska eksploatacija i dr.
4. Objasni moguće posljedice zloupotrebe psihoaktivnih supstanci i alkohola	Psihoaktivne supstance: psihodelične droge, opijati, kanabis, cigarete i dr.
5. Objasni moguće uzroke i posljedice rizičnih oblika seksualnog ponašanja	Oblici seksualnog ponašanja: prerano stupanje u polne odnose, neupotreba zaštitnih sredstava, prostitucija i dr.
6. Obrazloži moguće uzroke i posljedice različitih oblika nasilja	Oblici nasilja: nasilje nad odraslima (roditeljima, nastavnicima ili drugim osobama), vršnjačko nasilje, nasilje nad marginalizovanim grupama i dr.
7. Obrazloži karakteristike i negativnosti hazardnih igara i igara zanosu	Negativnosti: koristoljublje, lažiranje, pasivnost, rizik, negacija rada, pretvaranje igre u profesiju, irealnost, nesvjesnost i dr.
8. Objasni ostale oblike rizičnog ponašanja	Oblici rizičnog ponašanja: nezainteresovanost za školu, neosmišljene životne aktivnosti, sklonost ka rizičnoj vožnji motornih vozila, dugotrajni noćni izlasci, trajno ili dugotrajno napuštanje škole i dr.
9. Istraži društvene kanale za sprečavanje i prevenciju rizičnog ponašanja, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8. Za kriterijum 9 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Oblici rizičnog ponašanja - Mehanizmi za prevenciju i sprečavanje društveno-rizičnog ponašanja	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Savremeno odrastanje je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja iz ove oblasti kroz teorijsku nastavu i vježbe. Teorijski dio nastave i vježbe treba izvoditi sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu aktivnih oblika nastave – interaktivnih predavanja, rada u parovima i malim grupama, samostalnog rada i istraživanja učenika na času.
- Prilikom realizacije vježbi, u zavisnosti od tipa situacije i zadataka, može se organizovati demonstracija/ simulacija u radu sa učenicima. Nakon urađenih vježbi, učenici treba da prezentuju svoje rezultate, uz obrazloženje vlastitog stava i da o istom diskutuju sa drugim učenicima i nastavnikom.
- Preporučuje se ostvarivanje saradnje sa NVO sektorom i poslodavcima. Prilikom realizacije sadržaja mogu se koristiti filmovi, stripovi, propagandni materijali kojim se promovišu zdravi životni stilovi i dr. Potrebno je podsticati učenike na primjenu stečenih znanja. U nastavnom procesu mogu se koristiti i društvene mreže kao što je www.edmundo.com ili druge za koje nastavnik procijeni da su prilagođene učenicima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstiče učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Laušević D.; Mugoša B.; Žižić Lj.; Ljaljević A.; Vujošević N.; Vratnica Z., Zdravstvene poruke, Zavod za zdravstvenu zaštitu i UNICEF, Podgorica, 2000.
- Krkeljić Lj.; Slobig J.; Dibe F., Srednjoškolci, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2002.
- Kreativno rješavanje konflikta u učionici, UNICEF i Ministarstvo prosvjete i nauke Crne Gore, Podgorica, 2001.
- Vukićević S., Ideal i stvarnost eko menadžmenta, Služba zaštite životne sredine Opštine Nikšić, 1956.
- Zečević S.; Krivokapić, N., (pripr) Rod, identitet i kultura, Institut za sociologiju, Filozofski fakultet, Nikšić.
- Rot.N., Osnovi socijalne psihologije, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1989.
- Ilić M., Sociologija kulture, Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Beograd 2010.
- Đorđević D., Sociologija forever, Niš, 1996.
- Kajoja R., Igre i ljudi, Nolit, Beograd, 1965.
- Skempler G., Sport i društvo-istorija, mocikultura, CLIO, Beograd, 2007.
- Vuletic V., Sociologija, Klet, Beograd, 2014.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/ multimedijalna tabla	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Preduzetništvo
- Socijalne mreže i globalizacija
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, pravila, značenja i društvenih normi iz oblasti savremenog odrastanja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti savremenog odrastanja prilikom istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti savremenog odrastanja na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize problema savremenog odrastanja, procjene kvaliteta medijskog sadržaja kome su mladi izloženi, analize uticaja medija na oblikovanje sadržaja vlastite subkulture i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti savremenog odrastanja, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života primjenom zdravih životnih stilova i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti savremenog odrastanja; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.3.5. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU II/ III**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	26	46		72	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa pojmovima iz turizma i ugostiteljstva. Osposobljavanje za upotrebu stranog jezika, na nivou A2.1, za slušanje, čitanje i pisanje jednostavnih stručnih tekstova iz oblasti turizma i ugostiteljstva, kao i komunikaciju u svakodnevnim i situacijama iz profesionalnog života. Razvijanje kreativnosti, sistematičnosti, vještine prezentovanja, timskog duha i motivacije za usavršavanje u struci.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Koristi odgovarajuće pojmove za predstavljanje osoba kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
2. Koristi odgovarajuće pojmove za turističku ponudu grada/zemlje kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
3. Koristi odgovarajuće pojmove u cilju jednostavnog predstavljanja turističkih aranžmana kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
4. Koristi odgovarajuće pojmove u cilju prodaje smještajnih kapaciteta hotela kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove za predstavljanje osoba kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna karakterne osobine ljudi kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Karakterne osobine: odgovoran, zahtjevan, stručan i dr.
2. Prepozna navike u ishrani i zdrave stilove života kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Zdravi stilovi života: uravnotežena ishrana, fizička aktivnost i savjeti za zdrav život
3. Navede djelove tijela i vrste zdravstvenih problema kroz usmenu/pisanu produkciju	Zdravstveni problem: glavobolja, zubobolja, prehlada, grip i dr.
4. Igra ulogu u dijalogu na temu zdravstvenih problema	
5. Navede vrste razonode kroz usmenu/pismenu produkciju	Razonoda: filmski i muzički žanrovi; televizijski programi, sport i dr.
6. Interpretira sadržaj filma, TV emisije i drugo kroz usmenu/pismenu produkciju	
7. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: imperfekat/perfekata, imperativ, kondicional prezenta, konjunktiv prezenta, prisvojni pridjevi, opisni pridjevi, komparacija pridjeva (nepravilna), relativne zamjenice, objekatske zamjenice, izrazi sa glagolima imati i biti i dass rečenice
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 5. Za kriterijume 4, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Porodica i prijatelji - Slobodno vrijeme: film, muzika, TV, sport - Zdravlje: ishrana, zdravi stilovi života, zdravstveni problemi - Gramatičke strukture: imperfekat/perfekata, imperativ, kondicional prezenta, konjunktiv prezenta, prisvojni pridjevi, opisni pridjevi, komparacija pridjeva (nepravilna), relativne zamjenice, objekatske zamjenice, izrazi sa glagolima imati i biti i dass rečenice	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove za turističku ponudu grada/zemlje kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna informacije iz turističke ponude grada kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Turistička ponuda: smještajni kapaciteti, restorani, noćni klubovi, tržni centri, kulturno-istorijski spomenici i dr.
2. Igra ulgu u dijalogu na temu turističke ponude grada	
3. Interpretira na jednostavan način prezentaciju kulturno-istorijskih spomenika kroz usmenu/pisanu produkciju	Kulturno-istorijski spomenici: skulpture, građevine, muzeji, dvorci, sakralni spomenici i dr.
4. Interpretira jednostavnu prezentaciju prirodnih lokaliteta grada kroz usmenu/pisanu produkciju	Prirodni lokaliteti: vrtovi, bašte, parkovi, nacionalni parkovi, kanjoni i dr.
5. Opiše na jednostavan način regije Crne Gore kroz usmenu/pismenu produkciju	Regije Crne Gore: naziv, lokalitet, klima, geografske karakteristike, prevoz, kulturno-istorijski spomenici i dr.
6. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: imperfekat, imperativ, modalni glagoli, konjuktiv prezenta (obaveza, savjet) jednostavne pasivne konstrukcije, relativne zamjenice, opisni pridjevi, komparacija imenica i glagola, uzročne rečenice, finalne rečenice (prepozicija+infinitif) i prepozicije
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume 2, 3, 4, 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Turistička ponuda grada - Kulturno-istorijski spomenici - Prirodni lokaliteti grada kao turistički kurioziteti - Regije Crne Gore - Klima - Gramatičke strukture: imperfekat, imperativ, modalni glagoli, konjuktiv prezenta (obaveza, savjet) jednostavne pasivne konstrukcije, relativne zamjenice, opisni pridjevi, komparacija imenica i glagola, uzročne rečenice, finalne rečenice (prepozicija+infinitif) i prepozicije	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove u cilju jednostavnog predstavljanja turističkih aranžmana kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna selektivne vidove turizma kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Selektivni vidovi turizma: eko-turizam, vjerski, zdravstveni, MICE-turizam i dr.
2. Navede selektivne vidove turizma kroz usmenu/pismenu produkciju	
3. Prepozna strukturu turističkog aranžmana kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta iz promotivnog materijala	
4. Interpretira na jednostavan način turistički aranžman kroz usmenu/pisanu produkciju	Turistički aranžman: destinacija, smještaj, vrijeme polaska i povratka, prevozno sredstvo, transfer (eventualno), turistički vodič i dr.
5. Igra ulogu u dijalogu na temu pružanja informacija o turističkom aranžmanu	
6. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: futur, kondicional prezenta, modalni glagoli, hipotetička rečenica I i II tip, opisni pridjevi, nepravilna komparacija pridjeva i relativne zamjenice
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Turizam - Turistički aranžmani - Gramatičke strukture: futur, kondicional prezenta, modalni glagoli, hipotetička rečenica I i II tip, opisni pridjevi, nepravilna komparacija pridjeva i relativne zamjenice	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove u cilju prodaje smještajnih kapaciteta hotela kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna karakteristike soba kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Karakteristike: vrste soba, terasa, pogled, cijena, sprat i dr.
2. Navede karakteristike soba kroz usmenu/pismenu produkciju	
3. Uporedi cijene soba kroz usmenu/pismenu produkciju	
4. Navede ostale hotelske usluge kroz usmenu/pismenu produkciju	Hotelske usluge: animacije u hotelu, bazen, wellness i spa i dr.
5. Igra ulogu u dijalogu na temu prodaje smještaja	
6. Navede najvažnije dogadaje u gradu i regiji kroz usmenu/pismenu produkciju	Događaji: Dan mimoze, Dan ukljeva, Paštrovačka noć, Bokeška noć i dr.
7. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanju i usmenom komunikaciji	Gramatičke strukture: futur, kondicional prezenta, imperativ, modalni glagoli, poređenje pridjeva i priloga, hipotetičke realne rečenice, zamjenice za direktan i indirektan objekat i relativne zamjenice
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 4. Za kriterijume 3, 5 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Hotel - Hotelske usluge - Tradicije - Gramatičke strukture: futur, kondicional prezenta, imperativ, modalni glagoli, poređenje pridjeva i priloga, hipotetičke realne rečenice, zamjenice za direktan i indirektan objekat i relativne zamjenice	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Strani jezik u ugostiteljstvu i turizmu je tako koncipiran da upoznaje učenike sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva i omogućava primjenu stečenih znanja u praksi. Preporučuje se komunikativna metoda i metoda aktivne nastave, tj. one koja upućuje na realizaciju zadatka.
- Preporučene didaktičke aktivnosti su sljedeće: rad u grupama, rad u paru, igranje uloga, simulacija situacije, učenje putem otkrića, analiza teksta, pretraživanje baze podataka, gostujući predavač na času (stručnjak za predmetnu temu), izrada ppt prezentacije i panoa i sl.
- Preporučuje se formativno praćenje postignuća u učenju (bez ocjenjivanja) radi lakše evaluacije i samoevaluacije uz unaprijed postavljene ciljeve/ ishode.
- Osim prethodnog u pravcu postavljanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Korišćenje različitih izvora znanja: enciklopedija, stručne literature, interneta, imperativ su nastave.
- U radu sa darovitim učenicima treba zadavati zadatke koji podstiču na razmišljanje, zaključivanje i analizu problema. Nastavnik u okviru rada sa darovitim učenicima treba da obezbijedi i mentorski rad kako bi podstakao razvoj njihovih sposobnosti i njihovo interesovanje u cilju karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Didaktička literatura

za francuski jezik:

- Latifi, M., L'hôtellerie en français, Didier-Hatier, Paris, 1993.
- Germain, C., Les stratégies d'apprentissage, Clé International, Paris, 1996.
- Lancien, T., Le multimedia, Clé International, Paris, 1998.
- Vigner, G., Enseigner le français comme langue seconde, Clé International, Paris, 2001.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Jovanović, I.; Mandić-Abdić, E., Bienvenue au Monténégro, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2006.
- Corbeau, S.; Dubois, Ch. ; Penfornis J-L., Tourisme.com, Clé International, Paris, 2013.
- Corbeau, S.; Dubois, Ch. Penfornis J-L Semichon L., Hôtellerie-Restaurant.com, Clé International, Paris, 2013.
- Laygues, A.; Coll A., Le français en contexte: Tourisme, Maison des langues, Paris, 2014.
- Dussac, E., Bon voyage, Clé International, Paris, 2017.

za italijanski jezik:

- Balboni, P., Educazione bilingue, Perugia, Guerra Edizioni, Soleil, 1999.
- Balboni, P., Le sfide di Babele. Insegnare le lingue nelle società complesse, Torino, 2003.
- Quadro comune europeo di riferimento per le lingue: apprendimento, insegnamento, valutazione, La Nuova Italia, Oxford, Firenze, 2002.
- Dragicevich, P.; Sheward, T., Montenegro, Lonely Planet, Torino, 2021.
- Vedovelli, M., L'italiano degli stranieri. Storia, attualità e prospettive, Carocci, Roma, 2002.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

za njemački jezik:

- Dahlhaus, B.; Fertigkeit H., Langenscheidt, München, 1994.
- Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen, Langenscheidt, München, 2001.
- Ehlers S., Literarische Texte lesen lernen, Klett Edition Deutsch als Fremdsprache, München, 1992.
- Šekularac, B., Provjera znanja učenika kao sastavni dio nastavnog procesa, Strani jezik u nastavi, Nikšić, 1992.
- Šotra, T., Interkulturalni pristup: izazov u nastavi stranih jezika; Savremene tendencije u nastavi stranog jezika, Nikšić, 2001.

za ruski jezik:

- Щерба Л. В., Преподавание иностранных языков в средней школе, Общие вопросы методики, Москва, Высшая школа, 1974.
- Костомаров В. Г.; Митрофанова О. Д., Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам, Москва, «Русский язык», 1977.
- Девић-Романова В., Руски jezik, приручник за разговор, Београд, Завод за уџбенике, 1996.
- Кончаревић К., Савремена настава руског језика (садржаји, организација, облици), Београд, 2004.
- Киршова ,М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим -1, Подгорица, 2006.
- Киршова ,М.; Керкез, Д., Говорим по-руски и переводим -2, Подгорица, 2008.
- Наумовић, Г., Руски jezik, стручни текстови, 1-4. Разред угоститељско-туристичке школе, Београд, Завод за уџбенике, 2003.
- Little, D.; Perclova, R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova, R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Хавроница, С.А.; Харламова, Л.А.; Казнышкина, И.В., Практический курс русского языка для работников сервиса, «Русский язык» курсы, Москва, 2018.
- Piper, P.; Stojnić, M., Ruski jezik (izgovor, gramatika, konverzacija, vežbe), Zavet, Beograd, 2002.

Gramatike:

za francuski jezik:

- Papić, M., Gramatika francuskog jezika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1984.
- Vicher, A., Grammaire progressive pour les adolescents, Clé International, Paris, 2002.
- Maheo-Le Coadic, M.; Reine M.; Poisson-Quinton S., Grammaire Expliquée du Français, Clé International, Paris, 2002.
- Gregoire, M., Grammaire Progressive du français, Clé International, Paris, 2003.

za italijanski jezik:

- Moderc, S., Gramatika italijanskog jezika, Udruženje nastavnika italijanskog jezika Srbije, Beograd, 2004.
- Dardano, M.; Trifone, P., Grammatica della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 1995.

za ruski jezik:

- Милинковић Љ., Практикум из граматике руског језика, Завод за уџбенике, Београд,, 2006.
- Маројевић Р., Граматика руског језика за средње школе, Завод за уџбенике, Београд, 2004.
- Ласкарева, Е.Р., Чистая грамматика, «Златоуст», Санкт Петербург, 2009.

za njemački jezik:

- Kars, J. und U. Häussermann unter Mitarbeit von Koller, G. und Gruber, S., Grundgrammatik Deutsch, Verlag Moriz Dieserweg – Verlag Sauerländer, 1988.

Riječnici:

za francuski jezik:

- Dictionnaires le Robert, Le Petit Robert, dictionnaire de la langue française, Clé International, Paris, 2000.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni francusko-srpskohrvatski rečnik sa gramatikom, Prosveta, Beograd, 1991.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni srpskohrvatsko-francuski rečnik, Prosveta, Beograd, 1991.
- Putanec V., Francusko-hrvatski ili srpski rječnik, Školska knjiga, Zagreb, 1982.

za italijanski jezik:

- Deanović, J., Italijansko-hrvatski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Deanović, J., Hrvatsko-italijanski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Zingarelli, N, Vocabolario della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 2020.
- Klajn I., Italijansko-srpski rečnik, Nolit, Beograd, 2011.

za ruski jezik:

- Пипер, П. ; Петковић М. ; Радић-Дугоњић ,М. ; Војводић ,Д., Руско-српски речник и Српско-руски речник, Завод за уџбенике, Београд 2001.

za njemački jezik:

- Grujić, B.; Srđević, I., Standardwörterbuch Serbisch-Deutsch/Deutsch-Serbisch - Standardni rječnik njemačko-srpski/srpsko-njemački, Obod Predag & Nenad, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Projektor /platno za projektor	1
2.	Kompjuter/laptop/zvučnici	1
3.	CD player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Pisani zadatak - po jedan u polugodištu.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku kroz poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme; razvoj kritičkog mišljenja i konstruktivnog dijaloga i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike različitih jezika na različitim nivoima i razvijanje svijesti o značaju verbalne interakcije; iniciranje, održavanje i zaključivanje razgovora kao i čitanje, razumijevanje i sastavljanje tekstova stručne/opšte tematike; uvažavanje kulturološke različitosti, interesovanje za različite jezike i međukulturnu komunikaciju i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja; korišćenje računara prilikom izrade prezentacija, slanja mejlova; radoznalost u vezi sa naučnim i tehnološkim napretkom važnim za pojedinca, porodicu, zajednicu idr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka, stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarских radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju i dr.)
- Građanska kompetencija (poznavanje savremenih i kritičko razumijevanje istorijskih događaja; angažovanje radi zajedničkog ili javnog interesa kroz različite društveno odgovorne aktivnosti kao i razvoj kritičkog argumentovanog mišljenja o temama od javnog interesa; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz razgovor/ debate, diskusije i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; odvažnost i istrajnost u ostvarivanju ciljeva i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura i načina izražavanja, uključujući predmetne jezike, baštinu, tradiciju i kulturne proizvode; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn; spremnost na učešće u kulturnim iskustvima i dr.)

3.3.6. SOCIJALNE MREŽE I GLOBALIZACIJA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	50	22		72	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa procesom globalizacije, izazovima savremenog tržišta rada, cjeloživotnim učenjem i volonterizmom, ljudskim pravima i slobodama, kao i značenjem političke angažovanosti i medijske pismenosti. Razvijanje stvaralačkog, kritičkog i kreativnog odnosa prema izazovima savremenog društva.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Prepozna položaj mladih u procesu globalizacije društva
2. Identifikuje obilježja osnovnih ljudskih prava i sloboda
3. Prepozna društveni kontekst rodni uloga u kulturološki različitim društvima
4. Procijeni značaj razvoja političke svijesti i ostvarivanja ciljeva održivog razvoja
5. Prepozna mogućnosti i zahtjeve globalnog tržišta rada
6. Primijeni medijsku pismenost u svakodnevnom životu
7. Identifikuje karakteristike sajber kulture, kao društvenog fenomena

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Prepozna položaj mladih u procesu globalizacije društva	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni proces i uzroke globalizacije savremenog društva	Uzroci globalizacije: demografski, saobraćajni, komunikacijski, politički i dr.
2. Objasni faktore globalizacije savremenog društva	Faktori globalizacije: industrijski, finansijski, politički, informacijski i dr.
3. Objasni imperativ globalnog društva	
4. Objasni pojam mladosti kroz istorijske epohe	
5. Navede prosvjetiteljske ideje obrazovanja	
6. Obrazloži položaj mladih u globalnom društvu	
7. Prezentuje položaj mladih u savremenom i tradicionalnom društvu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Mladi i globalno društvo	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje obilježja osnovnih ljudskih prava i sloboda	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam i vrste ljudskih prava i sloboda	Vrste ljudskih prava i sloboda: pravo na život, pravo na poštovanje privatnog života, pravo slobode mišljenja, savjesti i vjeroispovjesti i dr.
2. Objasni istorijat i filozofiju ljudskih prava i sloboda	
3. Objasni kulturološke različitosti i univerzalnost ljudskih prava i sloboda	
4. Objasni uticaj socijalizacije na lične slobode	
5. Navede oblike kršenja ljudskih prava prema Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima	
6. Istraži primjere kršenja ljudskih prava i sloboda u svijetu	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ljudska prava i slobode	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Prepozna društveni kontekst rodni uloga u kulturološki različitim društvima	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni rodne uloge u tradicionalnom i savremenom društvu	
2. Objasni rodni identitet i vrijednosne orijentacije	
3. Opiše rodne nejednakosti u različitim razvojnim fazama i društvenim kontekstima	
4. Objasni pojmove kulturni identitet i etnocentrizam	
5. Navede primjere multikulturalnosti u društvu	
6. Objasni pojam i značaj etničke i rasne pripadnosti u društvu	
7. Objasni nastanak predrasuda i uticaj na razvoj društvene svijesti o prihvatanju različitosti	
8. Izradi kulturološku mapu na primjeru zadatog regiona	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7. Za kriterijum 8 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Rodne uloge - Kulturni identitet - Globalno društvo - Multikulturalnost	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Procijeni značaj razvoja političke svijesti i ostvarivanja ciljeva održivog razvoja	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni specifičnosti odnosa mladih i politike	
2. Objasni značaj političkog integrisanja i aktivizma mladih	
3. Objasni značaj volonterizma i civilnosti mladih, kao oblika socijalnog kapitala	
4. Predloži oblike aktivizma i volonterizma mladih, na primjeru lokalne zajednice	
5. Argumentuje značaj globalnih ciljeva održivog razvoja i njihovu usmjerenost na izgradnju mira	Globalni ciljevi održivog razvoja: svijet bez siromaštva, svijet bez gladi, dostojanstven rad i ekonomski rast, mir, pravda i snažne institucije, smanjanje nejednakosti, odgovorna potrošnja i proizvodnja i dr.
6. Istraži politiku i ciljeve održivog razvoja, na primjeru lokalne zajednice	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 5. Za kriterijume 4 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Mladi i politika - Održivi razvoj	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Prepozna mogućnosti i zahtjeve globalnog tržišta rada	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni posljedice globalizacijskih procesa na sferu rada	
2. Objasni nesigurnost tržišta rada u savremenom društvu	
3. Objasni potrebu za stalnim stručnim usavršavanjem i cjeloživotnim učenjem u cilju prilagođavanja potrebama tržišta rada	
4. Objasni koncept izgradnje stila života kroz slobodno vrijeme	
5. Navede mjere za prevazilaženje ograničenja u sferi rada koje nameće savremeno društvo	
6. Objasni funkcije slobodnog vremena i otuđenje od rada	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Uticaj globalizacije na rad i tržište rada - Otuđenje u procesu rada - Cjeloživotno učenje	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Primijeni medijsku pismenost u svakodnevnom životu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede različite aspekte medijske pismenosti	Aspekti medijske pismenosti: tehnička, kulturološka, društvena i misaona
2. Objasni pojam i metode spinovanja	
3. Opiše uticaj medija na formiranje javnog mnijenja	
4. Objasni pojam cenzure i medijske manipulacije	
5. Objasni uticaj demografskih karakteristika i kulturnog kapitala na formiranje različitih stavova o medijima	
6. Prepozna medijske stereotipe , na zadatom primjeru	Medijski stereotipi: kult tijela, diskriminacija, jezik mržnje i dr.
7. Objasni različite oblike uticaja medijskih sadržaja na publiku	
8. Procijeni objektivnost medija primjenom pravila (5W+1H) , na zadatom primjeru	Pravila (5W+1H): Ko je nešto uradio ili rekao? Šta se desilo? Gdje se desilo? Kada se desilo? Zašto se desilo? Kako se desilo?
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4, 5 i 7. Za kriterijume 6 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Medijska pismenost	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje karakteristike sajber kulture, kao društvenog fenomena	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede specifičnosti umreženog društva	
2. Navede sadržaj i faktore razvoja sajber kulture	Sajber kultura: računarska tehnologija i digitalna revolucija, kiborg, virtualna stvarnost, kibernetički prostor, virtualne zajednice, <i>online</i> identiteti i informacijsko društvo
3. Istraži uticaj virtuelne stvarnosti na kretanja u društvu	
4. Objasni pitanje identiteta i zajednice u virtuelnim svjetovima	
5. Objasni društvene mreže, kao oblik sajber kulture	
6. Objasni pojam kiborgoetike	
7. Objasni značenje i tipove sajber kriminala	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 4, 5, 6 i 7. Za kriterijum 3 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Umreženo društvo - Sajber kultura - Virtuelne zajednice i identitet - Kiborgoetika - Sajber kriminal	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Socijalne mreže i globalizacija je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja iz ove oblasti kroz teorijsku nastavu i vježbe. Teorijski dio nastave i vježbe treba izvoditi sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu aktivnih oblika nastave – interaktivnih predavanja, rada u parovima i malim grupama, samostalnog rada i istraživanja učenika na času.
- Prilikom realizacije vježbi, u zavisnosti od tipa situacije i zadataka, može se organizovati demonstracija/simulacija u radu sa učenicima. Nakon urađenih vježbi, učenici treba da prezentuju svoje rezultate, uz obrazloženje vlastitog stava i da o istom diskutuju sa drugim učenicima i nastavnikom.
- Prilikom obrade nastavnog sadržaja preporučljivo je podsticati učenike na sprovođenje različitih istraživanja kako bi na taj način došli do informacija. Za realizaciju Ishoda 7 nastavnik može koristiti filmove „Terminator“, „Terminator II – Judgment day“, „Metropolis“, „1984.“ 5, „A Clockwork Orange“, „Star Trek – First Contact“, „Truman show“ i dr. U nastavnom procesu mogu se koristiti i društvene mreže kao što je www.edmundo.com ili druge za koje nastavnik procijeni da su prilagođene učenicima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstiče učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Đorđević D., Sociologija forever, Niš, 1996.
- Vuletić V., Sociologija, Klett, Beograd, 2014.
- Entoni G., Sociologija, CID, Podgorica, 1998.
- Eko U., Kultura, Informacija, Komunikacija, Nolit, Beograd, 1993.
- Dragičević A., Doba kiberkomunizma: visoke tehnologije i društvene promjene, Zagreb, Golden marketing, 2003.
- Fukuyama F., Izgradnja države: vlade i svjetski poredak u 21. stoljeću, Zagreb, Izvori, 2005.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/ multimedijalna tabla	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Preduzetništvo
- Savremeno odrastanje
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i koncepata iz oblasti socijalnih mreža i globalizacije, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višezjezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti socijalnih mreža i globalizacije prilikom istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti socijalnih mreža i globalizacije, gledanje filmova, slušanje muzike na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize problema iz oblasti socijalnih mreža i globalizacije, analize položaja mladih u savremenom i tradicionalnom društvu, izrade kulturološke mape određenog regiona, istraživanja i analize politike i ciljeva održivog razvoja na primjeru lokalne zajednice, procjene objektivnosti medija i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti socijalnih mreža i globalizacije, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života pravilnim korišćenjem socijalnih mreža i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, poštovanja ljudskih prava i sloboda, poštovanja kulturoloških različitosti društva, globalnih ciljeva održivog razvoja i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti socijalnih mreža i globalizacije; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.3.7. POSLOVNA KOMUNIKACIJA I KORESPONDENCIJA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	46	26		72	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa pravilima poslovne komunikacije, vrstama korespondencije i formom raznih vrsta podnesaka. Osposobljavanje za vođenje usmene i pisane komunikacije, u skladu sa pravilima. Razvijanje tolerantnosti, preciznosti, ažurnosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Komunicira sa strankama, kolegama i nadređenima primjenjujući pravila poslovne komunikacije
2. Sastavi poslovno pismo u odgovarajućoj formi primjenjujući stilove i fraze poslovne korespondencije
3. Sastavi poslovna pisma u robnom prometu, u odgovarajućoj formi
4. Sastavi korespondentne akte u vezi sa službenim putovanjem
5. Sastavi podneske i jednostavne isprave, u odgovarajućoj formi

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Komunicira sa strankama, kolegama i nadređenima primjenjujući pravila poslovne komunikacije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni proces, pravila i vrste komunikacije	Vrste komunikacije: usmena, pisana, interna, eksterna, domaća, strana, lična, opšta, formalna, neformalna, privatna, poslovna, službena, elektronska i dr.
2. Opiše pravila korišćenja tehničkih sredstava za komunikaciju	Tehnička sredstva za komunikaciju: telefonski uređaj, računar, telefaks i dr.
3. Objasni poslovni bonton i kulturu	
4. Opiše pravila komunikacije sa rukovodiocima i kolegama	
5. Objasni stranku, organizaciju, načine pozivanja i prijema stranke	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Komunikacija i sredstva za komunikaciju - Interna i eksterna komunikacija - Poslovni bonton i poslovna kultura	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Sastavi poslovno pismo u odgovarajućoj formi primjenjujući stilove i fraze poslovne korespondencije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni lica u pisanoj komunikaciji	
2. Objasni načela i vrste pisane komunikacije	Načela pisane komunikacije: ekspeditivnost, tačnost i zakonitost, pisanje službenim i poslovnim stilom, čuvanje poslovne tajne, tehnička obrada i dr. Vrste pisane komunikacije: eksterna, interna, korespondencija i inokorespondencija
3. Objasni stilove i fraze poslovne korespondencije	
4. Objasni elemente i forme poslovnog pisma	Elementi: obavezni i neobavezni Forme: američka i francuska
5. Napiše poslovno pismo u odgovarajućoj formi	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Poslovna korespondencija	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Sastavi poslovna pisma u robnom prometu, u odgovarajućoj formi	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni korespondenciju u robnom prometu	
2. Objasni vrste poslovnih pisama i obrazaca u robnom prometu	Vrste: upit, ponuda, porudžbina, profaktura, faktura, reklamacija, komisijski zapisnik o kvalitetu i kvantitetu prijema robe i dr.
3. Sastavi upit u robnom prometu, u odgovarajućoj formi	
4. Napiše poslovno pismo u robnom prometu, u odgovarajućoj formi	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Korespondencija u robnom prometu	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da	
Sastavi korespondentne akte u vezi sa službenim putovanjem	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja	Kontekst
U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	(Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vrste i pripremu službenih putovanja	
2. Navede korespondentne akte u vezi sa službenim putovanjem	Korespondentni akti u vezi sa službenim putovanjem: izvještaj o obavljenom službenom putovanju, putni nalog i račun
3. Sastavi izvještaj o službenom putovanju, u odgovarajućoj formi	
4. Popuni nalog za službeni put, u skladu sa zadatim elementima	
5. Objasni razliku između dnevnice i akontacije	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 5. Za kriterijume 3 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Organizacija službenih putovanja - Korespondencija u vezi sa službenim putovanjima	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Sastavi podneske i jednostavne isprave, u odgovarajućoj formi	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vrste i formu podnesaka	Podnesci: molba, prijava, zahtjev i dr.
2. Napiše podnesak u odgovarajućoj formi, na zadatom primjeru	
3. Objasni vrste jednostavnih isprava	Jednostavne isprave: potvrda, priznanica, revers, punomoćje i dr.
4. Napiše jednostavnu ispravu u odgovarajućoj formi, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2 i 4 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Podnesci - Jednostavne isprave	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Poslovna komunikacija i korespondencija je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja iz ove oblasti kroz teorijsku nastavu i vježbe. Prilikom realizacije ovog modula, učenike treba motivisati na aktivno učenje, samostalan i timski rad. Preporučljivo je da tokom vježbi učenici samostalno ili u timu, rješavaju zadatke i da ih nakon toga usmeno prezentuju, uz obrazloženje vlastitog stava i da o istom diskutuju sa drugim učenicima i nastavnikom. Tokom prezentacije učenici treba da se jasno izražavaju i pravilno koriste stručnu terminologiju.
- Prilikom izvođenja pojedinih vježbi treba koristiti simulaciju kako bi se učenicima približila određena nastavna materija. Učenici mogu sami da obrade odgovarajuće teme u vidu seminarskog ili projektnog zadatka. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu određenog sadržaja ili problema, učenici treba da pokažu sposobnost da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstiče učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Bulatović V., Poslovna komunikacija i birotehnika za I razred srednjih stručnih škola, područje rada Ekonomija i pravo, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2011.
- Romanović D., Sekretarsko poslovanje, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2005.
- Manojlović J.; Ignjatović S., Poslovna i službena korespondencija, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2005.
- Spasić D.; Rakinić J., Korespondencija sa sekretarskim poslovanjem za III i IV razred pravne i birotehničke škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2002.
- Šarković E.; Stegenšek M.; Grujić M., Poslovna korespondencija za I razred ekonomske škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1997.
- Maslovarić B.; Martinović B.; Blečić M., Poslovna komunikacija, udžbenik za I razred srednjih stručnih škola, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica 2014.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/ multimedijalna tabla	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Briga o gostu
- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijanih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Marketing u turizmu
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Menadžment događaja
- Psihologija prodaje
- Preduzetništvo
- Socijalne mreže i globalizacija
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku korišćenjem pravila poslovne komunikacije i korespondencije, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja i dr.), izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višjezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti poslovne komunikacije i korespondencije; korišćenje literature na stranim jezicima i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja i donošenja zaključaka prilikom analize problema iz oblasti poslovne komunikacije i korespondencije i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba namjenskog softvera za obradu i uređivanje teksta i tabela, čuvanje dokumenata u elektronskom obliku; korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti poslovne komunikacije i korespondencije prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih namirnica (sirovina) i alata u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom

- rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti poslastičarstva i konditorske proizvodnje; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.3.8. MENADŽMENT DOGAĐAJA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	36	36		72	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa pojmom, značajem i specifičnostima događaja u turizmu i načinom njihove organizacije. Osposobljavanje za kreiranje, organizaciju, upravljanje, promociju i sprovođenja kontrole kvaliteta događaja u turizmu i hotelijerstvu, kao i brendiranje destinacije zasnovanom na principima menadžmenta događaja. Razvijanje kreativnosti, preciznosti, kritičkog mišljenja i pozitivnog odnosa prema struci.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Predstavi značaj i specifičnosti događaja u turizmu i hotelijerstvu
2. Specifikuje događaje prema vrsti i tipu
3. Odredi vezu između organizatora događaja i savremenog gosta
4. Procijeni uticaj događaja u turizmu i hotelijerstvu na okruženje
5. Dizajnira događaj prateći faze kreiranja i promotivnih aktivnosti događaja u turizmu i hotelijerstvu
6. Izvede projektni zadatak iz turizma i hotelijerstva
7. Predstavi uticaj menadžmenta događaja za brendiranje turističke destinacije

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Predstavi značaj i specifičnosti događaja u turizmu i hotelijerstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše nastanak menadžmenta događaja u turizmu i hotelijerstvu	
2. Objasni značaj menadžmenta događaja u turizmu i hotelijerstvu	
3. Objasni menadžment događaja u turizmu i hotelijerstvu	
4. Klasifikuje specifičnosti menadžmenta događaja u turizmu i hotelijerstvu	Specifičnosti menadžmenta događaja u turizmu i hotelijerstvu: svrha događaja, tema događaja, mjesto (lokacija) održavanja događaja, vrijeme održavanja događaja (doba godine, mjesec, sedmica, dan, datum) i tok događaja
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3 . Za kriterijum 4 potrebna je pravilno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Značaj menadžmenta događaja u turizmu i hotelijerstvu	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Specifikuje događaje prema vrsti i tipu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše vrste i tipove događaja prema veličini i obimu	Prema veličini i obimu: mega, hallmark, glavni i dr.
2. Klasifikuje vrste i tipove događaja prema ponavljanju i specifičnosti postavljanja i izvršenja	Prema ponavljanju i specifičnosti postavljanja i izvršenja: specijalni i uobičajeni
3. Opiše vrste i tipove događaja prema namjeri i karakteristikama događaja	Prema namjeri i karakteristikama događaja: kulturni, umjetničko-zabavni, poslovni/trgovinski, sportski, obrazovni/naučni, rekreativni, politički/državni i privatni
4. Razlikuje događaje prema načinu organizovanja	
5. Klasifikuje događaje prema turističkoj vrijednosti	Događaji prema turističkoj vrijednosti: festivali i događaji zajednice, događaji regionalnog i pokrajinskog turističkog značaja i događaji od nacionalnog i međunarodnog turističkog značaja
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 3 i 4. Za kriterijume 2 i 5 potrebne su pravilno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Vrste i tipovi događaja prema njihovoj turističkoj vrijednosti	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Odredi vezu između organizatora događaja i savremenog gosta	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Obrazloži značaj kvaliteta usluge događaja za turizam i hotelijerstvo	
2. Objasni potencijal tržišta događaja u turizmu i hotelijerstvu	
3. Definiše kvalitativnu i kvantitativnu analizu tržišta događaja	
4. Objasni analizu konkurencije na tržištu događaja u turizmu i hotelijerstvu	Analiza konkurencije na tržištu događaja u turizmu i hotelijerstvu: koncept konkurencije prema vrsti/tipu događaja i tržišni koncept konkurencije
5. Predstavi faktore tražnje za događajima koristeći se metodama za mjerenje tražnje za događajima	Faktori tražnje za događajima: cijene/ulaznice za događaj, prihodi posjetilaca događaja i program/proizvod događaja Metode za mjerenje tražnje za događajima: ukupni potencijal tržišta određene vrste/tipa događaja, potencijal regionalnog tržišta, ukupna posjećenost i tržišno učešće u određenoj vrsti/tipu događaja
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Odnosi turističkog tržišta i tržišta događaja	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Procijeni uticaj događaja u turizmu i hotelijerstvu na okruženje	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni ekonomski aspekt uticaja događaja u turizmu i hotelijerstvu na okruženje	
2. Predstavi uticaj događaja u turizmu i hotelijerstvu na životnu sredinu	
3. Opiše društveni aspekt uticaja događaja u turizmu i hotelijerstvu na okruženje	
4. Objasni tehnološki aspekt uticaja događaja u turizmu i hotelijerstvu na okruženje	
5. Opiše međunarodni aspekt uticaja događaja u turizmu i hotelijerstvu na okruženje	
6. Vrednuje politički aspekt uticaja događaja u turizmu i hotelijerstvu na okruženje	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Aspekt uticaja događaja u turizmu i hotelijerstvu na okruženje	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Dizajnira događaj prateći faze kreiranja i promotivnih aktivnosti događaja u turizmu i hotelijerstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni funkciju planiranja kroz aktivnosti predviđanja, odlučivanja, operativnog planiranja i strateškog planiranja	
2. Prezentuje organizacionu strukturu događaja u turizmu i hotelijerstvu	Organizaciona struktura događaja: jednostavna, funkcionalna i mrežna
3. Primijeni pitanja od važnosti za organizovanje uspješnog događaja na odabranom projektnom zadatku u turizmu i hotelijerstvu, tzv. 5 W & H	5 W & H: Who? (Ko?), Why? (Zašto?), When? (Kada?), Where (Gdje?), When? (Kada) i How? (Kako?)
4. Kreira dokumentaciju za apliciranje za održavanje događaja (Bid Documentation) i radnih timova projektnog zadatka	Dokumentacija za apliciranje za održavanje događaja: moderno izdizajniran prikaz države, regije, grada i mjesta gdje se održava događaj (vizuelni aspekt – fotografije, tip slova, boje), geografsko-turističke prednosti položaja i kratak opis kako se može stići do destinacije u kojoj se održava događaj, kratak istorijat mjesta sa glavnim turističkim atrakcijama, detaljan opis radnog dijela događaja (npr. konferencije, seminara) sa tačnom satnicom kada počinje registracija, otvaranje i rad po sekcijama, animacija i zabava (detaljan opis turističkog – neoficijalnog dela, npr. kada se ide na izlete sa itinererima i satnicom), detaljan opis npr. kongresnih kapaciteta, hotela, kompletne usluge, koliki je protok podataka u internet mreži, cijena smještaja, ishrane, podaci o transferu i druge servisne informacije drugi detalji (u zavisnosti od vrste i tipa događaja) Radni timovi: organizacioni odbor događaja, tim za finansije, tim za komunikaciju sa medijima, tim za transfere, smještaj i katering, tim za lobiranje, tim za pripremu i distribuciju propagandnog materijala, tim za doček i bezbjednost učesnika, tehnički tim, tim volontera, tim za higijenu i drugi timovi, zavisno od vrste i tipa događaja
5. Kreira strukturu budžeta svog projektnog zadatka	Struktura budžeta: objekat, iznajmljivanje opreme, dekoracija, katering, transfer/parking, audio-vizuelni efekti, zabava, dizajn i štampa, oglašavanje, marketing, putni troškovi i smještaj osoblja, smještaj gostiju, administrativni troškovi, obezbjeđenje, plan za vanredne situacije
6. Utvrdi izvore prihoda	Izvori prihoda: interni (izdvojena sredstva, gotovinske rezerve, popusti i dr.), eksterni (donacije, sponzorstva, prodaja ulaznica, trgovina robom, cross-branding i dr.), klijent (kotizacija i registracija za događaj, sam snosi troškove)

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Dizajnira događaj prateći faze kreiranja i promotivnih aktivnosti događaja u turizmu i hotelijerstvu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
7. Primijeni odgovarajuće promotivne aktivnosti događaja u turizmu i hotelijerstvu na projektnom zadatku	Promotivne aktivnosti događaja u turizmu i hotelijerstvu: sponzorstvo i prikupljanje sredstava
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 7 potrebane su pravilno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Planiranje i organizacija događaja u turizmu i hotelijerstvu	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Izvede projektni zadatak iz turizma i hotelijerstva	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni upravljanje događajem na projektnom zadatku	Upravljanje događajem: upravljanje komunikacijom, upravljanje infrastrukturom, upravljanje logistikom, upravljanje lokalitetom i upravljanje kadrovima
2. Predlaže rješenja sa ciljem upravljanja rizikom na projektnom zadatku	Upravljanje rizikom: upravljanje usaglašenošću, upravljanje odlučivanjem, upravljanje hitnim slučajevima, upravljanje zdravstvenom zaštitom, upravljanje pravom (ugovori, usaglašenost sa zakonskim aktima) i upravljanje obezbjeđenjem
3. Popuni check-list-u događaja, na svom projektnom zadatku	
4. Sprovede projektni zadatak uz kontrolu aktivnosti realizacije	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 4 potrebne su pravilno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Upravljanje događajem u turizmu i hotelijerstvu	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Predstavi uticaj menadžmenta događaja za brendiranje turističke destinacije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni imidž događaja	
2. Istraži perspektive razvoja destinacije kroz događaje u turizmu i hotelijerstvu, na zadatom primjeru	
3. Izloži odnos između brenda destinacije i događaja u turizmu i hotelijerstvu kroz brend model projektnog zadatka	Brend destinacije i događaja u turizmu i hotelijerstvu: funkcionalni brend, simbolični brend i doživljajni brend
4. Formira portfolio događaja projektnog zadatka	
5. Utvrdi potrebu za ko-brendiranjem projektnog zadatka kao važnog segmenta brendiranja destinacije	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 3. Za kriterijume 2, 4 i 5 potrebne su pravilno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Uticaj menadžmenta događaja na brendiranje turističke destinacije	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Menadžment događaja je koncipiran tako da omogućava sticanje znanja i vještina kroz teorijsku nastavu i vježbe iz ove oblasti. U realizaciji modula preporučuju se kombinovane aktivne metode savremene nastave i oblici rada koji omogućavaju da učenici u najvećoj mjeri budu aktivni (dijaloška, istraživačka, učenje putem rješavanja problema, metode kreativnog pisanja, projektno učenje, gost na času - stručnjak za predmetnu temu npr. predstavnik nekog uspješnog privrednog društva, timski oblik rada, grupni oblik rada, rad u paru i individualizirani oblik rada) što omogućava visok stepen samostalnosti i inicijativnosti učenika.
- Za obradu pojedinih nastavnih sadržaja, preporučljivo je učenicima dati da samostalno ili u timu rade seminarske ili druge radove. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu nekog sadržaja ili problema, učenici treba da pokažu sposobnost kako da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu. Učenici svoje seminarske radove treba da javno prezentuju ostalim učenicima u odjelenju ili grupi i da pruže odgovore na postavljena pitanja. Nastavnici treba da daju uputstva učenicima o metodama pri izradi seminarskih radova. Da bi se sadržaj ovog modula približio učeniku, preporučljivo je organizovati posjetu određenim privrednim društvima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Dikić N., Menadžment događaja i animacija u hotelijerstvu, Visoka hotelijerska škola strukovnih studija Beograd, Beograd, 2016.
- Getz, D.: Event Management & Event Tourism. Cognizant Communication Corporation, New York, 1997.
- Grubor A., Andrejević A.: Menadžment događaja, Fakultet za uslužni biznis, Novi Sad, 2007.
- Koprivica M., Menadžment događaja, USEE, Prometej Novi Sad, 2008.
- Masterman G.: Strateški menadžment sportskih događaja, Clio, Beograd, 2008.
- Pivac T., Menadžment događaja-skripta, PMF-DGTH, Univerzitet Novi Sad, 2011.
- Pelević B.: Menadžment sportskih događaja, Zadužbina Andrejević, 2012.
- Stojković B., Dragičević-Šešić M.: Kultura-menadžment, animacija, marketing, VI izdanje, Clio, Beograd, 2011.
- Zarić S., Planiranje događaja-principi i praksa, HERAedu, Beograd, 2019.
- Van der Vagen L., Karlos R.B.: Event Management, Upravljanje događajima – u turizmu, kulturi, biznisi i sportu. Mate doo, Beograd, 2009.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Štampač	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Osnove turizma i hotelijerstva
- Briga o gostu
- Marketing u turizmu
- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Osnove restoraterstva
- Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
- Finansijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Računovodstvo i statistika
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Preduzetništvo
- Pravo u turizmu
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Osnove Wellnessa i SPA

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti turizma, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz turizma i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti turizma, hotelijerstva, marketinga, turističke geografije, regija svijeta i dr., na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika različitih vrsta materijala, uređaja, alata i opreme za obradu namirnica (sirovina); korišćenje formula, grafikona i šema prilikom kreiranja događaja u turizmu i hotelijerstvu; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti; razvijanje sposobnosti rukovanja alatom, uređajima i drugim prilikom rada na organizovanju i sprovođenju događaja u turizmu i hotelijerstvu i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti turizma, hotelijerstva, ugostiteljstva, marketinga, geografije, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)

- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih uređaja i alata u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti menadžmenta događaja; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.3.9. PSIHLOGIJA PRODAJE**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	58	14		72	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa psihosocijalnim karakteristikama prodaje i činiocima koji utiču na prodaju. Osposobljavanje za razumijevanje širokog spektra relacija u kupoprodajnoj situaciji, iz pozicije prodavca i iz pozicije kupca, primjena nenasilnih komunikacijskih tehnika, kreiranje reklamnih sadržaja, razvijanje prodajnih vještina i primjene načela poslovne etike. Razvijanje inicijativnosti, komunikativnosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Identifikuje psihosocijalne karakteristike kupoprodaje
2. Identifikuje činioce koji utiču na uspješnost prodaje
3. Kreira reklamu na osnovu zadatih parametara
4. Identifikuje osobine i poželjne načine ponašanja dobrog prodavača
5. Identifikuje faktore koji utiču na ponašanje kupca
6. Identifikuje različite tipove klijenata i načela poslovne etike

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje psihosocijalne karakteristike kupoprodaje	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede karakteristike prodaje kao oblika socijalnog ponašanja	
2. Objasni obilježja kupoprodajne situacije	Obilježja kupoprodajne situacije: dvosmjernan komunikacijski proces, uslovljenost kulturnim, društvenim i ličnim faktorima, različiti oblici kupoprodajne situacije
3. Navede osnovne tipove kupaca i njihove karakteristike	Tipovi kupaca: podjela po polu, uzrastu, po dominantom načinu saznavanja, po načinu kupovine i dr.
4. Objasni uticaj psiholoških faktora na proces kupoprodaje	Psihološki faktori: motivi, osobine ličnosti, potrebe i dr.
5. Objasni uticaj socijalnih faktora na proces kupoprodaje	Socijalni faktori: kultura, subkultura, tradicija, mas mediji i dr.
6. Objasni uticaj ekonomskih faktora na proces kupoprodaje	Ekonomski faktori: kupovna moć, cijena proizvoda, korektan odnos prodavca i dr.
7. Objasni uticaj tržišnih faktora na proces kupoprodaje	Tržišni faktori: kvalitet proizvoda, dizajn, garancija, servisiranje i dr.
8. Istraži odnos životnog stila i potrošnje, na zadatim primjerima	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7. Za kriterijum 8 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Obilježja kupoprodajne situacije	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje činioce koji utiču na uspješnost prodaje	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni vrste potreba	
2. Obrazloži vrste motiva, motivacione zaplete i mehanizme	
3. Objasni vezu motivacije sa opažanjem i pamćenjem reklamnih poruka	
4. Navede vrste konflikta i reakcije na frustracije i konflikt	Vrste konflikta: konflikt u grupi, interpersonalni konflikt, intrapersonalni konflikt
5. Navede činioce koji doprinose negativnom razrješavanju konflikta i oblike ponašanja koji doprinose uspješnom razrješanju konflikta	Činioci negativnog razrješavanja konflikta: nerazumijevanje, niska frustraciona tolerancija, nepoznavanje i nepoštovanje razlika, nepovjerenje, egocentrizam i dr.
6. Opiše načela uspješnog komuniciranja u kupoprodaji i glavne razloge neuspješne komunikacije između prodavca i kupca	
7. Opiše faze prodajnog razgovora	Faze prodajnog razgovora: pripremna faza, uvodni dio, prepoznavanje potreba i prezentovanje robe, zaključivanje prodaje, dodatna prodaja, pozdravljanje
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Potrebe - Motivi - Konflikt - Prodajni razgovor	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Kreira reklamu na osnovu zadatih parametara	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navedu osnovni cilj reklamiranja	Cilj reklamiranja: opis i preporuka proizvoda, pospješivanje prodaje, izgradnja reputacije, svijest o postojanju proizvoda i dr.
2. Navede vrste i karakteristike reklamiranja	Reklamiranje: ekonomska propaganda, lična prodaja, promocije, publicitet, odnosi sa javnošću i dr.
3. Navede faktore koji određuju izgled reklame	Faktori koji određuju izgled reklame: ciljna grupa, svrha oglašavanja, prednosti i nedostaci proizvoda koji se oglašava i dr.
4. Obrazloži povezanost marketinga i prodaje	
5. Objasni šta je brendiranje	
6. Istraži pozitivne i negativne strane reklame na zadatim primjerima	
7. Kreira reklamnu poruku za određeni proizvod i ciljnu grupu, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijume 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Reklamiranje	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje osobine i poželjne načine ponašanja dobrog prodavača	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Nabroji faktore koji utiču na oblikovanje imidža prodavača	
2. Objasni poželjne načine ponašanja prodavača	Poželjni načini ponašanja prodavača: komunikativnost, entuzijazam, taktičnost, elokvencija, diskrecija, saosjećajnost, bonton, razboritost, radoznalost, strpljenje i dr.
3. Obrazloži nepoželjne načine ponašanja prodavača	Nepoželjni načini ponašanja prodavača: nezainteresovanost za želje kupca, nepoznavanje robe, potcjenjivački pristupi, snishodljivost i dr.
4. Objasni zavisnost percepcije od različitih spoljnih i unutrašnjih faktora	Unutrašnji faktori: osobine ličnosti, trajni koncepti, stavovi, trenutno stanje, raspoloženje
5. Simulira način ponašanja prodavača na zadatim primjerima	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4 . Za kriterijum 5 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Karakteristike prodavača	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje faktore koji utiču na ponašanje kupca	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni uticaj reklame na ponašanje kupca	
2. Objasni uticaj karakteristika ambalaže na ponašanje kupca	
3. Obrazloži uticaj načina izlaganja robe na ponašanje kupca	
4. Obrazloži stimulativan uticaj boja i muzike na ponašanje kupca	
5. Objasni uticaj posebnih ponuda na ponašanje kupca	Posebne ponude: akcijske reklamne prodaje, sezonska sniženja, dostava na kućnu adresu, naručivanje preko telefona i dr.
6. Istraži uticaj različitih potreba i motiva na ponašanje kupca	Potrebe i motivi: zdravlje, ljepota, prijateljstvo, blagostanje, prestiž i dr.
7. Objasni vezu između potreba i kupovine	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 4, 5 i 7. Za kriterijum 6 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Reklame	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje različite tipove klijenata i načela poslovne etike	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše osobine i načine tretiranja različitih tipova klijenata	Tipovi klijenata: dramatičan, tužan, uredan, uobražen, lijen, pasivno-agresivan, adiktivni, sumnjičav, uplašen i dr.
2. Opiše načine tretiranja teških klijenata	Teški klijenti: agresivan, nesiguran, tip koji se žali
3. Objasni značaj i način ispitivanja tržišta	Ispitivanje tržišta: struktura kupaca, kupovna moć, prikupljanje podataka o potrebama kupaca
4. Objasni metode koje se koriste za ispitivanje tržišta	
5. Prepozna karakteristike devijantnog ponašanja kupaca i načine ponašanja prema njima	Devijantno ponašanja kupaca: krađa, kleptomanija, zloupotreba garancija i garancijskih rokova, agresivno ponašanje
6. Obrazloži značaj primjene etike u poslovanju	
7. Objasni značaj zaštite potrošača	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Tipovi klijenata - Ispitivanje tržišta - Etički kodeks	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Psihologija prodaje koncipiran je tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i primijenjenih znanja kroz časove teorije i vježbi. Teorijski dio nastave treba izvoditi sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu aktivnih oblika nastave – interaktivnih predavanja, rada u parovima i malim grupama, samostalnog rada i istraživanja učenika na času.
- Za obradu pojedinih nastavnih sadržaja, preporučljivo je učenicima dati da samostalno ili u timu rade seminarske ili druge radove. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu nekog sadržaja ili problema iz oblasti psihologije prodaje, učenici treba da pokažu sposobnost kako da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu. Učenici svoje seminarske radove treba da javno prezentuju ostalim učenicima u odjeljenju i da pruže odgovore na postavljena pitanja. Nastavnici treba da daju uputstva učenicima o metodama pri izradi seminarskih radova. Da bi se sadržaj ovog modula približio učeniku, preporučljivo je organizovati posjetu određenim privrednim društvima koji se bave prodajom proizvoda ili usluga.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik bi trebalo da podstiče na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Šulak F., Petz B., Psihologija prodaje, Školska knjiga, Zagreb, 2004.
- Mandić T., Komunikologija, Clio, 2003.
- Kodelupi V., Tržišna komunikacija, Clio, Beograd, 1995.
- Šešić Dragičević M.; Stojković B., Kultura, menadžment, animacija, marketing, Clio, Beograd, 2000.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Preduzetništvo

- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijanih ponuda
- Marketing u turizmu
- Socijalne mreže i globalizacija
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti psihologije prodaje, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz iz oblasti psihologije prodaje i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti psihologije prodaje, na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje matematičkog načina razmišljanja u rješavanju praktičnih problema iz oblasti psihologije prodaje)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti psihologije prodaje, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih namirnica (sirovina) i alata u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti poslastičarstva i konditorske proizvodnje; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.3.10. ANIMACIJA U TURIZMU**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III	40	32		72	

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa značajem, ulogom, ciljevima, oblicima i načinom organizacije turističkih animacija. Osposobljavanje za kreiranje, planiranje, pripremu, izvođenje i vrednovanje animacija u turizmu i hotelijerstvu. Razvijanje komunikativnosti, tačnosti, ažurnosti i odgovornosti u radu.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Procijeni značaj, ulogu i ciljeve animacije u turizmu
2. Primijeni odgovarajuće načine komunikacije u sprovođenju animacijskog programa
3. Izradi različite programe animacije u zavisnosti od ciljnih grupa gostiju (turista)
4. Procijeni važnost turističkog animatora za obezbjeđivanje kvalitetnije turističke ponude, kao i za doživljaj odmora za goste (turiste)
5. Vrednuje učinak turističke animacije u turizmu

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Procijeni značaj, ulogu i ciljeve animacije u turizmu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni razvoj i značaj animacije u turizmu	
2. Objasni ciljeve animacije u turizmu	Ciljevi animacije: zadovoljstvo turista i turistička potrošnja
3. Navede principe turističke animacije	Principi: slobode, aktivnosti, jednakosti i primjerenosti
4. Objasni osnovna načela animacije u turizmu	Osnovna načela animacije: slobode, aktivnosti i stila
5. Razlikuje oblike i forme animacije u turizmu	
6. Objasni primjenu animacije u radu turističkog vodiča	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 5. Za kriterijum 6 potrebna je pravilno urađena vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Značaj, uloga i ciljevi animacije u turizmu	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Primijeni odgovarajuće načine komunikacije u sprovođenju animacijskog programa	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni činioce uspješne komunikacije u turizmu	Činioci uspješne komunikacije: razumljivost, zanimljivost, sažetost informacija i primjerenost primaocu
2. Objasni načine javnog komuniciranja u animaciji	Načini javnog komuniciranja: monološki, umjetnički i dijaloški
3. Napravi razliku između verbalne, neverbalne, pisane i vizuelne komunikacije u turističkoj animaciji	Verbalna komunikacija: razgovor licem u lice, grupni razgovor, telefonski razgovor, objava pomoću razglasa, radija i televizije Neverbalna komunikacija: paralingvistička, kinezička i proksemička Pisana i vizuelna komunikacija: tekstualne poruke, tabelarne poruke, grafikonske poruke i slikovite poruke
4. Objasni način odabira medija komunikacije u turističkoj animaciji	Mediji komunikacije: pisani, štampa i elektronski
5. Izvrši upoređivanje komunikacijske mreže u turističkoj animaciji	Komunikacijske mreže: u formalnom i neformalnom komuniciranju
6. Demonstrira različite načine komunikacije na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Komunikacija u animacijama	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Izradi različite programe animacije u zavisnosti od ciljnih grupa gostiju (turista)	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni pojam planiranja i tipove animacijskog programa	Tipovi animacijskog programa: ponuđeni, mogući i slobodni
2. Objasni proces planiranja po fazama razvoja animacije	
3. Osmisli različite vrste animacijskih programa u zavisnosti od vrsta i navika gostiju	Animacijski programi: za odrasle, za djecu, posebni (Team building program) i dr. Vrste gostiju: prema karakternim osobinama, starosna dob, prema zahtjevima i ukusu, prema navikama i dr. Navike gostiju: aktivni, pasivni i trend gosti
4. Kreira program animacije u skladu sa faktorima planiranja animacije , na zadatom primjeru	Faktori planiranja animacije: prostor i kadrovi
5. Objasni značaj primjene tehničkih sredstava za izvođenje animacijskih programa	Tehnička sredstva: razglasi, uređaji za specijalne efekte, rasvijeta, pozornica, pozadina i dr.
6. Primijeni različita tehnička sredstava prilikom realizacije animacijskog programa, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti navedenog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3 i 5. Za kriterijume 4 i 6, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Programi animacije u turizmu	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Procijeni važnost turističkog animatora za obezbjeđivanje kvalitetnije turističke ponude, kao i za doživljaj odmora za goste (turiste)	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu imidž animatora kao turističkog radnika	
2. Objasni značaj motivacije u radu animatora	
3. Objasni cijelovitu sliku animatora u odnosu prema gostu	Animator: savjetnik, organizator, specijalista, ugostitelj, predstavnik, informator, sagovornik i dr.
4. Defniše psihološke osobine animatora	
5. Predloži rješenje problematične situacije primjenom transakcijske analize u zavisnosti o tipova traka (egoa) , na zadatom primjeru	Tipovi traka (egoa): traka starijih, traka odraslih i dječija traka
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5 potrebne su pravilno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Imidž animatora kao turističkog radnika - Sposobnosti i znanja animatora	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Vrednuje učinak turističke animacije u turizmu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Izvrši analizu učinka turističke animacije	Učinci turističke animacije: ekonomski, neekonomski i društveni
2. Primjeni osnovne metode i tehnike mjerenja zadovoljstva gosta s ponuđenim animacijskim programom	Metode i tehnike mjerenja zadovoljstva gostiju: anketa, intervju i lično posmatranje
3. Objasni vrednovanje rada u oblasti animacije turista	
4. Izvrši analizu finansijskih pokazatelja uspješnosti animacijskih programa u turizmu	Finansijski pokazatelji: troškovi, prihodi i finansijski rezultat
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 3 . Za kriterijume 1, 2 i 4 potrebne su pravilno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Učinci animacije u turizmu	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Animacija u turizmu je koncipiran tako da omogućava sticanje znanja i vještina kroz teorijsku nastavu i vježbe iz ove oblasti. U realizaciji modula preporučuju se kombinovane aktivne metode savremene nastave i oblici rada koji omogućavaju da učenici u najvećoj mjeri budu aktivni (dijaloška, istraživačka, učenje putem rješavanja problema, metode kreativnog pisanja, projektno učenje, gost na času - stručnjak za predmetnu temu npr. predstavnik nekog uspješnog privrednog društva, timski oblik rada, grupni oblik rada, rad u paru i individualizirani oblik rada) što omogućava visok stepen samostalnosti i inicijativnosti učenika.
- Za obradu pojedinih nastavnih sadržaja, preporučljivo je učenicima dati da samostalno ili u timu rade seminarske ili druge radove. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu nekog sadržaja ili problema, učenici treba da pokažu sposobnost kako da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu. Učenici svoje seminarske radove treba da javno prezentuju ostalim učenicima u odjeljenju ili grupi i da pruže odgovore na postavljena pitanja. Nastavnici treba da daju uputstva učenicima o metodama pri izradi seminarskih radova. Da bi se sadržaj ovog modula približio učeniku, preporučljivo je organizovati posjetu određenim privrednim društvima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Dragičević Šešić M.; Stojković B., Kultura: menadžment, animacija, marketing, Clio, Beograd, 2007.
- Cerović Z., Animacija u turizmu, Sveučilišna knjižnica, Rijeka, 2008.
- Jadrešić V., Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni, Školska knjiga, Zagreb, 2001

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/multimedijalna tabla	1
3.	Štampač	1
4.	Audio oprema	1
5.	Foto aparat	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocijena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Marketing u turizmu
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Finansijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu
- Turističke regije svijeta
- Osnove Wellnesa i SPA
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti turizma, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti turizma i istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti turizma, na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize karakteristika različitih vrsta materijala, uređaja, alata i opreme za obradu podataka; korišćenje formula, grafikona i šema prilikom prećenja trendova na turističkom tržištu; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti turizma, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih materijala i alata u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih vježbi i zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom

- rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti turizma; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.3.11. STRANI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU II/ IV**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	22	44		66	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa pojmovima iz turizma i ugostiteljstva. Osposobljavanje za upotrebu stranog jezika, na nivou A2.2, za slušanje, čitanje i pisanje jednostavnih stručnih tekstova iz oblasti turizma i ugostiteljstva, kao i komunikaciju u svakodnevnim i situacijama iz profesionalnog života. Razvijanje kreativnosti, sistematičnosti, vještine prezentovanja, timskog duha i motivacije za usavršavanje u struci.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Koristi odgovarajuće pojmove za prijavu za posao kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
2. Koristi odgovarajuće pojmove za prijem, informisanje i ispraćaj gosta kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
3. Koristi odgovarajuće pojmove o animaciji kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura
4. Koristi odgovarajuće pojmove o vodičkim poslovima kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove za prijavu za posao kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna nivoe obrazovnog sistema kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Nivoi obrazovnog sistema: kod nas i u zemlji čiji jezik izučava
2. Prepozna kompetencije zanimanja u turizmu	
3. Prepozna ključne informacije u malim oglasima kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Mali oglasi: oglasi za posao, za stan i dr.
4. Popuni formular za CV, na zadatom primjeru	
5. Napiše na jednostavan način formalno pismo/e-mail	Formalno pismo/e-meil od 60 do 80 riječi: predstavljanje, karakterne i profesionalne osobine, kompetencije i dr.
6. Igra ulogu u dijalogu na temu planova za budućnost	
7. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: futur, kondicional prezenta, prošlo vrijeme, imperativ, modalni glagoli, hipotetičke rečenice II, relativne zamjenice i zamjenice za direktan/indirektan objekat
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Obrazovanje - Profesionalne kompetencije - Mali oglasi - Poslovna korespondencija - Gramatičke strukture: futur, kondicional prezenta, prošlo vrijeme, imperativ, modalni glagoli, hipotetičke rečenice II, uzročne rečenice, relativne zamjenice i zamjenice za direktan/indirektan objekat	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove za prijem, informisanje i ispraćaj gosta kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna odgovarajuće fraze i vokabular za doček gostiju na recepciji kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Fraze i vokabular: pozdravi, dobrodošlica, lična dokumenta, prtljag, broj i sprat sobe, ključ/kartica, lokacija lifta, stepenice i dr.
2. Prepozna odgovarajuće termine u cilju informisanja i preporučivanja dodatnih usluga hotela kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Dodatne usluge hotela: centar za velnes i spa, igralište za djecu, bazen i dr.
3. Prepozna odgovarajući vokabular za izražavanje žalbi i prigovora kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Žalbe i prigovori: kvarovi u sobi, higijena, buka, osoblje i dr.
4. Prepozna odgovarajuće fraze i vokabular kod formulisanja ukupnih troškova boravka i stepena zadovoljstva uslugama kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Troškovi boravka: smještaj i ishrana, mini-bar, rum-servis, i dr.
5. Igra ulogu u dijalogu na recepciji prilikom prijema, informisanja i ispraćaja gosta	Informisanje: žalbe i prigovori, troškovi boravka, dodatne usluge u hotelu i dr.
6. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: kondicional prezenta, modalni glagoli, hipotetičke realne rečenice I/II tip, finalne rečenice, uzročne rečenice, posljedične rečenice i prepozicije
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Recepcijski poslovi - Gramatičke strukture: kondicional prezenta, modalni glagoli, hipotetičke realne rečenice I/II tip, finalne uzročne rečenice, posljedične rečenice i prepozicije	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove o animaciji kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna vokabular programa animacije u hotelu i van njega kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Program animacije: karaoke, folklorno veče, zabave za djecu, polu-dnevne i dnevne ekskurzije i dr.
2. Interpretira program animacije u hotelu kroz usmenu/pismenu produkciju	Program animacije: vrste animacije i ime animatora
3. Interpretira program animacije van hotela kroz usmenu/pismenu produkciju	Animacije van hotela: polu-dnevne i dnevne ekskurzije i dr.
4. Igra ulogu u jednostavnom dijalogu na temu predlaganja animacije ili informisanja o programu animacije	
5. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: kondicional prezenta, kondicional perfekta, imperativ, konjuktiv prezenta, modalni glagoli, vremenske rečenice i složene prepozicije
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Animacije - Gramatičke strukture: kondicional prezenta, kondicional perfekta, imperativ, konjuktiv prezenta, modalni glagoli; vremenske rečenice i složene prepozicije	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Koristi odgovarajuće pojmove o vodičkim poslovima kroz aktivnosti čitanja, slušanja, govora i pisanja uz upotrebu odgovarajućih gramatičkih struktura	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Prepozna informacije o maršruti/itinereru kroz razumijevanje pisanog/slušanog teksta	Informacije: pozdrav, predstavljanje, predstavljanje itinerera, vrijeme trajanja obilaska, vrijeme polaska i povratka, lista kurioziteta koje će posjetiti, prevozno sredstvo i dr.
2. Interpretira maršrutu/itinerer kroz usmenu/pisanu produkciju	
3. Opiše kulturno-istorijski spomenik , lokalitet i drugo kroz usmenu/pisannu produkciju	Kulturno-istorijski spomenik: naziv, godina izgradnje, autor, namjena i dr.
4. Igra ulogu u dijalogu na zadatu situaciju	Zadata situacija: jednostavni dijalog vodič-klijenti o programu obilaska, eventualna pitanja klijenata, savjeti vodiča i dr.
5. Primijeni odgovarajuće gramatičke strukture u pisanoj i usmenoj komunikaciji	Gramatičke strukture: futur, kondicional prezenta, kondicional perfekta, prilozi za mjesto i složene prepozicije
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignuća pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijum 1. Za kriterijume od 2 do 5 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Vodički poslovi - Gramatičke strukture: futur, kondicional prezenta, kondicional perfekta, prilozi za mjesto i složene prepozicije	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Strani jezik u ugostiteljstvu i turizmu je tako koncipiran da upoznaje učenike sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva i omogućava primjenu stečenih znanja u praksi. Preporučuje se komunikativna metoda i metoda aktivne nastave, tj. one koja upućuje na realizaciju zadatka.
- Preporučene didaktičke aktivnosti su sljedeće: rad u grupama, rad u paru, igranje uloga, simulacija situacije, učenje putem otkrića, analiza teksta, pretraživanje baze podataka, gostujući predavač na času (stručnjak za predmetnu temu), izrada ppt prezentacije i panoa i sl.
- Preporučuje se formativno praćenje postignuća u učenju (bez ocjenjivanja) radi lakše evaluacije i samoevaluacije uz unaprijed postavljene ciljeve/ishode.
- Osim prethodnog u pravcu postavljanja kvalitetnog i trajno stečenog znanja, neophodno je ostvariti i korelaciju među različitim modulima. Korišćenje različitih izvora znanja: enciklopedija, stručne literature, interneta, imperativ su nastave.
- U radu sa darovitim učenicima treba zadavati zadatke koji podstiču na razmišljanje, zaključivanje i analizu problema. Nastavnik u okviru rada sa darovitim učenicima treba da obezbijedi i mentorski rad kako bi podstakao razvoj njihovih sposobnosti i njihovo interesovanje u cilju karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Didaktička literatura

za francuski jezik:

- Latifi M., L'hôtellerie en français, Didier-Hatier, Paris, 1993.
- Germain C., Les stratégies d'apprentissage, Clé International, Paris, 1996.
- Lancien T., Le multimedia, Clé International, Paris, 1998.
- Vigner G., Enseigner le français comme langue seconde, Clé International, Paris, 2001.
- Little D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Jovanović I.-Mandić-Abdić E., Bienvenue au Monténégro, Centar za stručno obrazovanje, Podgorica, 2006.
- Corbeau S.; Dubois, Ch.; Penfornis J-L., Tourisme.com, Clé International, Paris, 2013.
- Corbeau S.; Dubois, Ch.; Penfornis J-L.; Semichon L., Hôtellerie-Restaurant.com, Clé International, Paris, 2013.
- Laygues A., Coll, A., Le français en contexte: Tourisme, Maison des langues, Paris, 2014.
- Dussac E., Bon voyage, Clé International, Paris, 2017.

za italijanski jezik:

- Balboni, P., Educazione bilingue, Perugia, Guerra Edizioni, Soleil, 1999.
- Balboni, P., Le sfide di Babele. Insegnare le lingue nelle società complesse, Torino, 2003.
- Quadro comune europeo di riferimento per le lingue: apprendimento, insegnamento, valutazione, La Nuova Italia, Oxford, Firenze, 2002.
- Dragicevich, P.; Sheward, T., Montenegro, Lonely Planet, Torino, 2021.
- Vedovelli, M., L'italiano degli stranieri. Storia, attualità e prospettive, Carocci, Roma, 2002.
- Little, D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little, D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.

za njemački jezik:

- Dahlhaus, B.; Fertigkeit H., Langenscheidt, München, 1994.
- Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen, Langenscheidt, München, 2001.
- Ehlers S., Literarische Texte lesen lernen, Klett Edition Deutsch als Fremdsprache, München, 1992.
- Šekularac, B., Provjera znanja učenika kao sastavni dio nastavnog procesa, Strani jezik u nastavi, Nikšić, 1992.
- Šotra, T., Interkulturalni pristup: izazov u nastavi stranih jezika; Savremene tendencije u nastavi stranog jezika, Nikšić, 2001.

za ruski jezik:

- Щерба Л. В., Преподавание иностранных языков в средней школе, Общие вопросы методики, Москва, Высшая школа, 1974, 112 стр.
- Костомаров В. Г., Митрофанова О. Д., Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам, Москва, «Русский язык», 1977, 52 стр.
- Девид-Романова В., Руски jezik, приручник за разговор, Завод за уџбенике, Београд, 1996.
- Кончаревић К., Савремена настава руског језика (садржаји, организација, облици), Београд, 2004. (за све етапе).
- Киршова М., Керкез Д., Говорим по-руски и переводим -1, Подгорица, 2006.
- Киршова М., Керкез Д., Говорим по-руски и переводим – 2, Подгорица, 2008.
- Наумовић Г., Руски jezik, стручни текстови, 1-4. Разред угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике, Београд, 2003.
- Лојпур Р., Руски jezik, стручни текстови 1-4. разред трговинске школе, Завод за уџбенике, Београд, 2004.
- Наумовић Г., Руски jezik, стручни текстови за 2. разред угоститељско-туристичке школе, Завод за уџбенике, Београд, 2003.
- Little D.; Perclova R., Zajednički evropski okvir za žive jezike, Podgorica, 2003.
- Little D.; Perclova R., Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore, Podgorica, 2003.
- Хавроница, С.А.; Харламова, Л.А.; Казнышкина, И.В., Практический курс русского языка для работников сервиса, «Русский язык» курсы, Москва, 2018.
- Piper, P.; Stojnić, M., Ruski jezik (izgovor, gramatika, konverzacija, vežbe), Zavet, Beograd, 2002.

Gramatike:

za francuski jezik:

- Papić, M., Gramatika francuskog jezika, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1984.
- Vicher, A., Grammaire progressive pour les adolescents, Clé International, Paris, 2002.
- Maheo-Le Coadic, M.; Reine M.; Poisson-Quinton S., Grammaire Expliquée du Français, Clé International, Paris, 2002.
- Gregoire, M., Grammaire Progressive du français, Clé International, Paris, 2003.

za italijanski jezik:

- Moderc, S., Gramatika italijanskog jezika, Udruženje nastavnika italijanskog jezika Srbije, Beograd, 2004.
- Dardano, M.; Trifone, P., Grammatica della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 1995.

za ruski jezik:

- Милинковић Л., Практикум из граматике руског језика, Завод за уџбенике, Београд, 2006.
- Маројевић Р., Граматика руског језика за средње школе, Завод за уџбенике, Београд, год
- Ласкарева, Е.Р., Чистая грамматика, «Златоуст», Санкт Петербург, 2009.

za njemački jezik:

- Kars, J. und U. Häussermann unter Mitarbeit von Koller, G. und Gruber, S., Grundgrammatik Deutsch, Verlag Moriz Dieserweg – Verlag Sauerländer, 1988.

Riječnici:

za francuski jezik:

- Dictionnaires le Robert, Le Petit Robert, dictionnaire de la langue française, Clé International, Paris, 2000.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni francusko-srpskohrvatski rečnik sa gramatikom, Prosveta, Beograd, 1991.
- Jovanović, S. A. i saradnici, Savremeni srpskohrvatsko-francuski rečnik, Prosveta, Beograd, 1991.
- Putanec V., Francusko-hrvatski ili srpski rječnik, Školska knjiga, Zagreb, 1982.

za italijanski jezik:

- Deanović, J., Italijansko-hrvatski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.
- Deanović, J., Hrvatsko-italijanski riječnik, Školska knjiga, Zagreb, 2002.

- Zingarelli, N., Vocabolario della lingua italiana, Zanichelli, Bologna, 2020.
- Klajn, I., Italijansko-srpski rečnik, Nolit, Beograd, 2011.

za ruski jezik:

- Пипер, П. ; Петковић М. ; Радић-Дугоњић ,М. ; Војводић ,Д., Руско-српски речник и Српско-руски речник, Завод за уџбенике, Београд, 2001.

za njemački jezik

- Grujić, B.; Srđević, I., Standardwörterbuch Serbisch-Deutsch/Deutsch-Serbisch - Standardni rječnik njemačko-srpski/srpsko-njemački, Obod Predag & Nenad, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Projektor/platno za projektor	1
2.	Kompjuter ili laptop/zvučnici	1
3.	CD player	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Pisani zadatak - po jedan u polugodištu.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku kroz poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme; razvoj kritičkog mišljenja i konstruktivnog dijaloga i dr.)
- Kompetencija višezječnosti (poznavanje vokabulara i funkcionalne gramatike različitih jezika na različitim nivoima i razvijanje svijesti o značaju verbalne interakcije; iniciranje, održavanje i zaključivanje razgovora kao i čitanje, razumijevanje i sastavljanje tekstova stručne/opšte tematike; uvažavanje kulturološke različitosti, interesovanje za različite jezike i međukulturnu komunikaciju i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja; korišćenje računara prilikom izrade prezentacija, slanja mejlova; radoznalost u vezi sa naučnim i tehnološkim napretkom važnim za pojedinca, porodicu, zajednicu idr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka, stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju i dr.)
- Građanska kompetencija (poznavanje savremenih i kritičko razumijevanje istorijskih događaja; angažovanje radi zajedničkog ili javnog interesa kroz različite društveno odgovorne aktivnosti kao i razvoj kritičkog argumentovanog mišljenja o temama od javnog interesa; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz razgovor/ debate, diskusije i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; odvažnost i istrajnost u ostvarivanju ciljeva i dr.)

3.3.12. VODIČKI POSLOVI**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	33	33		66	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim kategorijama turizma s poslovanjem vodičke službe i tehnologijom rada turističkih vodiča. Osposobljavanje za pravilno informisanje turista prije polaska, tokom putovanja, po dolasku, tokom boravka i na odlasku, doček i ispraćaj turista, vođenje turističkih grupa tokom razgledanja turističkih atrakcija i realizacije turističkih aranžmana, u skladu sa načelima uspješnog komuniciranja i etičkim kodeksom ponašanja.

3. Ishodi učenja**Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:**

1. Poveže osnovne kategorije turizma s poslovanjem vodičke službe
2. Primijeni odgovarajući način komuniciranja u radu turističkih vodiča
3. Izvrši informisanje turista u skladu sa načelima uspješnog komuniciranja i etičkim kodeksom ponašanja
4. Izvrši doček i ispraćaj turista
5. Izvrši organizaciju vođenja turističke grupe tokom razgledanja turističkih atrakcija
6. Izvrši organizaciju vođenja turističke grupe tokom realizacije osnovnih programa turističke agencije
7. Utvrdi stepen zadovoljstva turista vođenjem turističke grupe

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Poveže osnovne kategorije turizma s poslovanjem vodičke službe	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše različite vrste turista kao osnovne kategorije turizma	Vrste turista: prema stepenu njihovog uticaja na destinaciju (istraživači, elitni putnici, avanturisti, nestandardni turisti, masovni turisti, čarter turisti i dr.), prema nacionalnoj pripadnosti (Njemci, Austrijanci, Rusi i dr.) i dr.
2. Definiše turističku grupu i načine formiranja turističke grupe	Načini formiranja turističke grupe: prema veličini, prema strukturi (starosna, profesionalna), vrsti putovanja (stacionirani boravak, kružna putovanja, vikend aranžmani), vrsti prevoza, nacionalnoj strukturi i dr.
3. Opiše mjesto, ulogu i zadatke vodičke službe u turizmu	Zadaci vodičke službe: informisanje turista, dočeka i ispraćaj turista, vođenje turističkih grupa i dr.
4. Definiše turističkog vodiča, turističkog pratioca i agencijskog predstavnika i njihove osobine neophodne za rad s različitim turističkim grupama	
5. Opiše različite vrste turističkih vodiča i njihove poslove	Vrste turističkih vodiča: opšti, lokalni, u objektima Poslovi turističkih vodiča: posredovanje tokom informisanja turista, posredovanje tokom dočeka i ispraćaja turista, posredovanje tokom razgledanja turističkih atrakcija, posredovanje tokom realizacije turističkih aranžmana i dr.
6. Opiše etički kodeks ponašanja turističkog vodiča	
7. Opiše vrste turističkih destinacija kao osnovne kategorije turizma	Vrste turističkih destinacija: klasične destinacije, destinacije sa specifičnim predjelima ili živim svijetom, destinacije poslovnog turizma, stopover destinacije, short-break destinacije, destinacije za jednodnevne posjete i dr.
8. Odredi uticaj turističkog vodiča na pozitivno predstavljanje turističke destinacije	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8.	
Predložene teme	
- Turisti - Vodička služba u turizmu	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Primijeni odgovarajući način komuniciranja u radu turističkih vodiča	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše vrste i vještine komuniciranja u radu turističkih vodiča	Vrste komuniciranja: direktna, pisana, putem telefona, elektronska i neverbalna Vještine komuniciranja: vještina govora, vještina interpretacije, vještina slušanja, vještina telefoniranja i vještina pisanja
2. Opiše vrste pisanih i štampanih sredstava komuniciranja u radu turističkih vodiča	Vrste pisanih i štampanih sredstava komuniciranja: program putovanja, prospekti, štampani turistički vodiči i njihove vrste, plan grada, auto-karta, mapa kulturno-istorijskih znamenitosti i dr.
3. Kreira pisano i štampano sredstvo komuniciranja u radu turističkih vodiča, na zadatom primjeru	
4. Demonstrira ispravan način uručivanja pisanog ili štampanog sredstva komuniciranja u radu turističkih vodiča koristeći vještine uspješne komunikacije, u skladu s etičkim kodeksom ponašanja, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira ispravan način komuniciranja u radu turističkih vodiča koristeći vještine uspješne komunikacije, u skladu s etičkim kodeksom ponašanja, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Komuniciranje u radu turističkih vodiča	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da izvrši informisanje turista u skladu sa načelima uspjehnog komuniciranja i etičkim kodeksom ponašanja	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Poveže informisanje turista i faze realizacije putovanja	Faze realizacije putovanja: prije polaska, tokom putovanja, po dolasku, tokom boravka i na odlasku
2. Odredi informacije od značaja za turiste tokom faza realizacije putovanja	Informacije od značaja za turiste: o turističkoj destinaciji, programu, putu, smještaju, hrani, radu restorana, dodatnim uslugama u hotelu, dešavanjima u hotelu i turističkoj destinaciji i dr.
3. Opiše načine informisanja turista tokom faza realizacije putovanja	Načini informisanja turista: u direktnoj komunikaciji, putem telefona, putem pisanog i štampanog materijala, elektronski i dr.
4. Demonstrira informisanje turista tokom faza realizacije putovanja koristeći vještine uspješne komunikacije, u skladu s etičkim kodeksom ponašanja, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijum 4, potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Faze realizacije putovanja - Informisanje turista	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Izvrši doček i ispraćaj turista	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše proces rada turističkih vodiča tokom dočeka i ispraćaja turista	
2. Opiše aktivnosti turističkih vodiča na terminalima, u prevoznim sredstvima i po završetku prevoza	
3. Pripremi dokumentaciju za doček i ispraćaj turista	Dokumentacija za doček i ispraćaj turista: putni nalog, spisak putnika, kartica za transfer, rooming lista, putne isprave turista, vaučeri i dr.
4. Popuni karticu za transfer u skladu s pravilima, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira ispravan način dočeka i ispraćaja turista koristeći vještine uspješne komunikacije, u skladu s etičkim kodeksom ponašanja, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1 i 2. Za kriterijume od 3 do 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Doček i ispraćaj turista	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Izvrši organizaciju vođenja turističke grupe tokom razgledanja turističkih atrakcija	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše osnovne programe turističkih agencija	Osnovni programi turističkih agencija: razgledanje, izleti, ture i ekskurzije
2. Opiše aktivnosti turističkih vodiča tokom razgledanja turističkih atrakcija	
3. Opiše načine ponašanja turista u grupi i strategije vođenja turističke grupe tokom razgledanja turističkih atrakcija	Načini ponašanja turista u grupi: faktor „stada“, „povratak u djetinjstvo“ i „bratski rivalitet“ Strategije vođenja turističke grupe: dobra saradnja s članovima grupe, motivacija članova grupe, poštovanje svakog pojedinca u grupi, ohrabrivanje odgovornog ponašanja grupe, dozvoljavati pojedincima da iskažu svoje znanje, sve probleme uočiti i riješiti na vrijeme, vođenje računa o starijim ili bolesnim i dr.
4. Opiše specifičnosti rada turističkih vodiča tokom razgledanja turističkih atrakcija u različitim ambijentima	Različiti ambijenti: na otvorenom, u zatvorenim objektima i u prevoznim sredstvima
5. Pripremi dokumentaciju za vođenje turističke grupe tokom razgledanja turističkih atrakcija, na zadatom primjeru	Dokumentacija za vođenje turističke grupe tokom razgledanja: program, spisak turista i dr.
6. Kreira program vođenja turističke grupe tokom razgledanja turističkih atrakcija u Crnoj Gori, na zadatom primjeru	
7. Demonstrira vođenje turističke grupe tokom razgledanja turističkih atrakcija Crne Gore, koristeći vještine uspješne komunikacije i pravila vođenja turističke grupe, u skladu s etičkim kodeksom ponašanja, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume od 5 do 7, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Vođenje turističke grupe	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Izvrši organizaciju vođenja turističke grupe tokom realizacije osnovnih programa turističke agencije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Poredi osnovne programe turističke agencije	Osnovni programi turističke agencije: izleti, ture i ekskurzije
2. Opiše proces rada turističkih vodiča tokom realizacije osnovnih programa turističke agencije	Proces rada turističkih vodiča: priprema plana i programa, doček, vođenje u prevoznom sredstvu, prijem u hotel, vođenje tokom boravka, vođenje tokom razgledanja, odjava iz hotela, ispraćaj i dr.
3. Opiše aktivnosti turističkih vodiča tokom prijema turističke grupe u hotel, na stacionaru (tokom boravka) i tokom odjave turističke grupe iz hotela	Aktivnosti turističkih vodiča tokom prijema turističke grupe u hotel: dogovor s gostima i recepcijom, davanje na uvid spiska putnika, rooming liste, putnih isprava i vaučera, uručivanje ključeva od soba, davanje osnovnih informacija i dr. Aktivnosti turističkih vodiča na stacionaru (tokom boravka): sastanci s gostima, prodaja i rezervacija ostalih usluga, vođenje tokom razgledanja, pružanje pomoći gostima i dr. Aktivnosti turističkih vodiča tokom odjave turističke grupe iz hotela: dogovor s gostima i recepcijom, vraćanje ključeva, uzimanje putnih isprava, davanje osnovnih informacija, priprema turista za odlazak (prozivka) i dr.
4. Pripremi dokumentaciju za realizaciju osnovnih programa turističke agencije , na zadatom primjeru	Dokumentacija za realizaciju osnovnih programa turističke agencije: plan rada turističkog vodiča, program putovanja, putni nalog, spisak putnika, kartica za transfer, booking lista, rooming lista, vaučeri, putne isprave gostiju i dr.
5. Kreira plan rada turističkog vodiča za realizaciju osnovnih programa turističke agencije, na zadatom primjeru	
6. Sastavi rooming listu turističke grupe na osnovu podataka o starosti i porijeklu turista, na zadatom primjeru	
7. Demonstrira ispravan način vođenja turističke grupe tokom realizacije osnovnih programa turističke agencije koristeći vještine uspješne komunikacije i pravila vođenja turističke grupe, u skladu s etičkim kodeksom ponašanja, na zadatom primjeru	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Izvrši organizaciju vođenja turističke grupe tokom realizacije osnovnih programa turističke agencije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
8. Riješi nepredviđene situacije u radu turističkih vodiča tokom realizacije osnovnih programa turističke agencije, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume od 4 do 8, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Organizacija vođenja turističke grupe	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Utvrdi stepen zadovoljstva turista vođenjem turističke grupe	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni uticaj kvaliteta turističkog vođenja na sveukupan doživljaj na putovanju	
2. Opiše svrhu procjene stepena zadovoljstva turista vođenjem turističke grupe	
3. Opiše načine utvrđivanja stepena zadovoljstva turista vođenjem turističke grupe	Načini utvrđivanja stepena zadovoljstva turista: u direktnoj komunikaciji, popunjavanjem anketnog listića, elektronski i dr.
4. Demonstrira utvrđivanje stepena zadovoljstva turista vođenjem turističke grupe u direktnoj komunikaciji koristeći vještine uspješne komunikacije, u skladu s etičkim kodeksom ponašanja, na zadatom primjeru	
5. Demonstrira utvrđivanje stepena zadovoljstva turista vođenjem turističke grupe u indirektnoj komunikaciji, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 3. Za kriterijume 4 i 5, potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Kvalitet turističkog vođenja	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Vodički poslovi je koncipiran tako da omogućava sticanje znanja i vještina kroz teorijsku nastavu i vježbe iz ove oblasti. U realizaciji modula preporučuju se kombinovane aktivne metode savremene nastave i oblici rada koji omogućavaju da učenici u najvećoj mjeri budu aktivni (dijaloška, istraživačka, učenje putem rješavanja problema, metode kreativnog pisanja, projektno učenje, gost na času - stručnjak za predmetnu temu npr. predstavnik nekog uspješnog privrednog društva, timski oblik rada, grupni oblik rada, rad u paru i individualizirani oblik rada) što omogućava visok stepen samostalnosti i inicijativnosti učenika.
- Za obradu pojedinih nastavnih sadržaja, preporučljivo je učenicima dati da samostalno ili u timu rade seminarske ili druge radove. Prilikom izrade seminarskog rada koji obuhvata analizu nekog sadržaja ili problema, učenici treba da pokažu sposobnost kako da na pravilan način prikupe informacije iz relevantne literature i drugih izvora, i da na osnovu toga sami donesu lični zaključak o analiziranoj materiji ili problemu. Učenici svoje seminarske radove treba da javno prezentuju ostalim učenicima u odjeljenju ili grupi i da pruže odgovore na postavljena pitanja. Nastavnici treba da daju uputstva učenicima o metodama pri izradi seminarskih radova. Da bi se sadržaj ovog modula približio učeniku, preporučljivo je organizovati posjetu određenim privrednim društvima.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik treba da podstakne učenike na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije
- U realizaciji modula preporučuje se korišćenje sljedećih internet stranica:
<https://singipedia.singidunum.ac.rs/preuzmi/41043-turisticko-vodjenje-u-savremenom-turizmu/>
<https://singipedia.singidunum.ac.rs/preuzmi/42060-principi-funkcionisanja-i-kvalitet-turistickog-vodjenja/>

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Štetić, S., Vodička služba u turizmu, Cicero, Beograd, 2003.
- Spasić, V.; Pavlović, D., Poslovanje turističkih agencija i organizatora putovanja, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2018.
- Štetić, S., Poslovanje turističkih agencija, Cicero, Beograd, 2000.
- Grupa autora, Hotelska in receptorska dela učenik za modul hotelska in receptorska dela ter praktični pouk turizma, Trauner Verlag, Linc, Austrija, 2008.
- Propisi iz oblasti turizma.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	8-16
2.	Projektor, projekciono platno/ multimedijalna tabla	1
3.	Štampač	1
4.	Dokumentacija u vezi s vodičkim poslovanjem	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.

- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I, II, III i IV
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Briga o gostu
- Kulturno-istorijska baština Crne Gore
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije svijeta
- Marketing u turizmu
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Pravo u turizmu
- Preduzetništvo
- Održivi razvoj turizma
- Socijalne mreže i globalizacija
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Psihologija prodaje
- Animacija u turizmu
- Poslovna kultura

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i zakona iz oblasti turizma i turističkog vođenja, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višezječnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti turizma i turističkog vođenja i istraživanja različitih stručnih tekstova na internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti turizma i turističkog vođenja na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize situacije; korišćenje grafikona i šema tokom pripreme i realizacije procesa rada; razvijanje sposobnosti prostornog snalaženja prilikom izvođenja radnih aktivnosti; razvijanje sposobnosti rukovanja uređajima i sredstvima za rad prilikom obavljanja radnih zadataka i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti turizma i turističkog vođenja, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija, kratkih filmova, seminarskih radova i štampanog materijala na zadatu temu; upotreba informacionog sistema u poslovanju vodičke službe; korišćenje internet stranica, foruma i društvenih mreža u cilju razmjene stručnih informacija poštovanjem pravila bezbjednosti i

etike prilikom korišćenja interneta; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove nastave i interakcije i dr.)

- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrjednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim; razvijanje svijesti o značaju održivog razvoja i odgovornog ponašanja prema prirodi i životnoj sredini, racionalnom primjenom odgovarajućih materijala u radu, pravilnim odlaganjem otpada nakon izvedenih praktičnih zadataka; poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu prilikom izvođenja praktičnih vježbi i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti; planiranje i organizacija resursa i materijala za izvođenje praktičnih zadataka i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti turizma i turističkog vođenja; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.).

3.3.13. POSLOVNA KULTURA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	46	20		66	3

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa socijalnim i psihičkim procesima u grupi i njihov uticaj na ponašanje u radnom okruženju, tehnikama uspješne komunikacije i rješavanjem konfliktnih situacija. Osposobljavanje za primjenu osnovnih tehnika uspješne komunikacije, pravila za rješavanje konfliktnih situacija, realizaciju poslovnih sastanaka, rukovođenje radom manje radne grupe i primjenu pravila bontona. Podsticanje razumijevanja i prihvatanja različitosti u cilju ostvarivanja pozitivne interakcije u poslovnom okruženju.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Prepozna socijalne i psihičke procese u grupi i njihov uticaj na ponašanje u radnom okruženju
2. Primijeni tehnike uspješne komunikacije
3. Primijeni pravila za rješavanje konfliktnih situacija i mjere prevencije profesionalnog sagorijevanja
4. Identifikuje tipove rukovođenja, načine odlučivanja i pregovaranja u grupi
5. Organizuje rad male radne grupe
6. Uoči način funkcionisanja organizacione kulture
7. Uoči uticaj kulturoloških različitosti među narodima na njihovo međusobno razumijevanje
8. Primijeni pravila bontona u različitim oblastima ličnog i profesionalnog djelovanja

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Prepozna socijalne i psihičke procese u grupi i njihov uticaj na ponašanje u radnom okruženju	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni specifičnosti poslovne psihologije	
2. Objasni pojmove grupna dinamika, grupni proces i grupna struktura	
3. Objasni karakteristike i mogućnosti mijenjanja stavova i predrasuda	
4. Objasni djelovanje grupnih normi	
5. Objasni uzroke i posljedice proindividualnog, prosocijalnog i antisocijalnog ponašanja u poslovnom okruženju	Proindividualno ponašanje: asertivnost, egoizam i takmičenje Prosocijalno ponašanje: saradnja, empatija i altruizam Antisocijalno ponašanje: agresivnost i delikventnost
6. Objasni uticaj socijalnih faktora na mišljenje i rasuđivanje pojedinca	Socijalni faktori: pritisak grupe, uticaj autoriteta i distribucija moći
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Socijalni i psihički procesi u grupi	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Primijeni tehnike uspješne komunikacije	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni tipologiju komunikacije	
2. Navede strukturu i elemente procesa komunikacije	
3. Objasni karakteristike i međuzavisnost verbalne i neverbalne komunikacije	
4. Opiše različite kanale komunikacije	
5. Opiše faktore koji utiču na proces komunikacije	Faktori: projekcije, efekat prvog utiska, efekat posljednjeg utiska, stereotipi, halo efekat i mentalni modeli
6. Objasni uzroke smetnji u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji	Uzroci smetnji u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji: „buka“ u komunikacionom kanalu, pridavanje različitog značenja verbalnim simbolima od strane pošiljaoca i primaoca poruke, neusklađenost verbalnih i neverbalnih znakova
7. Opiše tehnike uspješne komunikacije	
8. Objasni prednosti i nedostatke elektronske komunikacije	
9. Predstavi pravila uspješne komunikacije, na zatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 8. Za kriterijum 9 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Komunikacija	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Primijeni pravila za rješavanje konfliktnih situacija i mjere prevencije profesionalnog sagorijevanja	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni različite teorijske pristupe tumačenja konflikata	
2. Opiše moguće uzroke konfliktnih situacija u poslovnom okruženju	Uzroci konfliktnih situacija: socijalni, ekonomski, ideološki, historijski, lični i dr.
3. Navede preporuke za upotrebu različitih stilova u rješavanju konflikata	Stilovi u rješavanju konflikata: takmičenje, saradnja, izbjegavanje, prilagođavanje i kompromis
4. Predloži različite načine rješavanja konfliktne situacije u radnim uslovima, na zadatom primjeru	
5. Navede faktore koji utiču na profesionalno sagorijevanje u procesu rada	
6. Navede mjere prevencije i terapije profesionalnog sagorijevanja	
7. Prezentuje primjere pojedinačnih odbrambenih mehanizama prema radnom zadatku, na zadatom primjeru	Odbrambeni mehanizmi: negiranje, projekcija, identifikacija, poricanje, racionalizacija, potiskivanje, regresija i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2, 3, 5 i 6. Za kriterijume 4 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Konflikti i rješavanje konfliktnih situacija - Asertivni govor i asertivno ponašanje	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Identifikuje tipove rukovođenja, načine odlučivanja i pregovaranja u grupi	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede načela i faze uspješnog poslovnog razgovora	
2. Navede osnovne karakteristike i načine identifikacije različitih pregovaračkih stilova	Načini identifikacije: posmatranje, slušanje, postavljanje pitanja i dr. Pregovarački stilovi: slušalac, stvaralac, aktivista, mislilac i dr.
3. Objasni različite stilove pristupa konfliktu prilikom pregovaranja	Različiti stilovi: rješavanje problema, kompromis, izbjegavanje, dominacija i dr.
4. Objasni principe pregovaranja i činioce na koje treba obratiti pažnju u različitim fazama pregovaranja do pronalaženja kooperativnog rješenja	Principi pregovaranja: principijelno pregovaranje, odvajanje ljudi od problema, fokusiranje na interese ne na pozicije, pronalaženje rješenja usmjerenih na zajedničku dobit, insistiranje na upotrebi objektivnih kriterijuma i dr. Faze: prije, u toku i poslije pregovora
5. Opiše psihosocijalne osobine koje karakterišu ulogu vođe	
6. Objasni različite načine odlučivanja u grupi	
7. Opiše različite tipove moći i stilove rukovođenja grupom	Tipovi moći: funkcionalna, statusna, manipulativna i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Tipovi rukovođenja, načini odlučivanja i pregovaranja u grupi	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Organizuje rad male radne grupe	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede tipologiju grupa	
2. Objasni najznačajnije aktivnosti u procesu organizacije tima	Aktivnosti: analiza radnih zadataka, određivanje uloga u timu, izbor članova tima, stvaranje klime povjerenja, saradnje i podrške, određivanje strategije rada i delegiranje zadataka
3. Opiše vještine potrebne za efikasan rad u timu	Vještine: razmjena ideja u grupi; uvažavanje različitosti u radnom iskustvu, znanju i mišljenju; učenje iz konstruktivne kritike i dr.
4. Opiše pretpostavke za uspješno funkcionisanje timova	Pretpostavke: adekvatan izbor članova tima, ohrabrivanje različitih mišljenja, njegovanje fokusirane aktivnosti, podsticanje kreativnosti, visok stepen integracije, favorizovanje otvorene komunikacije i dr.
5. Opiše karakteristike uspješnog rukovodioca i različite stilove rukovođenja	
6. Objasni pokazatelje uspješnog rada radne grupe	Pokazatelji uspješnog rada radne grupe: radni rezultati, očuvana pozitivna atmosfera, smanjeni nivo stresa sa aspekta očuvanja mentalnog zdravlja članova radne grupe i dr.
7. Prezentuje primjenu vještina timskog rada, na zadatom primjeru	
8. Prezentuje konstruktivne modele ponašanja tokom poslovnog sastanka u simuliranoj radnoj situaciji	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijume 7 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Društvene grupe	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Uoči način funkcionisanja organizacione kulture	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni organizacionu kulturu	
2. Objasni simbolički i kognitivni sadržaj organizacione kulture	Simbolički sadržaj: jezički simboli, bihevioralni simboli, materijalni simboli i dr. Kognitivni sadržaj: pretpostavke, vrijednosti, norme i stavovi
3. Analizira tipove organizacione kulture prema Handy-evoj klasifikaciji	Tipovi organizacione kulture: kultura moći, kultura uloga, kultura zadataka i kultura podrške
4. Opiše uticaj organizacione kulture na uspjeh i osjećaj zadovoljstva u radu	
5. Istraži promjene organizacione kulture, na zadatom primjeru	
6. Predloži način rada organizacije, u skladu sa njenom vizijom i misijom, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 4. Za kriterijume 5 i 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Organizaciona kultura	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Uoči uticaj kulturoloških različitosti među narodima na njihovo međusobno razumijevanje	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni prepreke u interkulturnoj komunikaciji	Prepreke: etnocentrizam, jezik, pogrešno tumačenje neverbalne komunikacije i dr.
2. Objasni kulturu poslovnog ponašanja	
3. Analizira specifičnosti zapadnoevropske kulture	
4. Uporedi komunikacijske specifičnosti odabranih kultura širom svijeta	Komunikacijske specifičnosti: razlike u gestikulaciji, razlike u definisanju ličnog prostora, kontakt očima, fizički kontakt, razlike u neverbalnoj komunikaciji, razlike u tumačenju simbola i dr.
5. Obrazloži pozitivno i negativno djelovanje kulturoloških razlika između osoba koje učestvuju u poslovnoj komunikaciji	
6. Objasni kulturološke razlike u poslovnim protokolima	Poslovni protokoli: oblici etikecije, ceremonija, ispravni kodeksi ponašanja i dr.
7. Predstavi kros-kulturalne vještine, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Kulturološke različitosti među narodima	

Ishod 8 - Učenik će biti sposoban da Primijeni pravila bontona u različitim oblastima ličnog i profesionalnog djelovanja	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Objasni značaj i društvenu funkciju bontona	
2. Opiše pravila bontona u različitim situacijama	Situacije: ponašanje-maniri, ponašanje za stolom, telefoniranje, obilježavanje određenih datuma, cvjetni bonton, ponašanje na ulici, ponašanje u školi, turistički bonton i dr.
3. Opiše pravila poslovnog bontona	Poslovni bonton: poslovno odijevanje, poslovni pokloni, poslovna etikecija, poslovno pregovaranje, oslovljavanje, poslovno druženje i dr.
4. Objasni pravila internet bontona	
5. Objasni pravila bontona prema pripadnicima različitih grupa	
6. Opiše elemente i vrste imidža	Imidž: lični, profesionalni i digitalni
7. Predstavi pravila bontona, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume od 1 do 6. Za kriterijum 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Bonton	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Poslovna kultura koncipiran je tako da učenicima omogućava sticanje teorijskih i primijenjenih znanja kroz časove teorije i vježbi.
- Teorijski dio nastave treba izvoditi sa cijelim odjeljenjem, uz primjenu aktivnih oblika nastave – interaktivnih predavanja, rada u parovima i malim grupama, samostalnog rada i istraživanja učenika na času.
- Za ove časove neophodna je priprema nastavnika u dijelu prepoznavanja i prezentovanja učenicima situacija iz domena rada kroz koje učenici mogu da vježbaju različite pristupe različitim situacijama i da shvate da se komunikacione tehnike uče kroz vježbu i primjenu. Zavisno od tipa situacije i zadataka, na samim časovima vježbi može se organizovati samo demonstracija/simulacija, a učenicima se u vidu malog projekta za rad u grupama zadati konkretan zadatak.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju.
- Nastavnik bi trebalo da podstiče na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Kostic Z., Poslovna komunikacija, Zavod za udžbenike Beograd, 2015.
- Vuletic. V., Sociologija, Klet, Beograd, 2014.
- Trebješanin Ž.; Lalović Z., Pojedinač u grupi, Učbenik za treći i četvrti razred gimnazije, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2011.
- Šarenac R., Rješavanje konfliktnih situacija, priručnik, Uprava za kadrove, Podgorica, 2006.
- Rot., Psihologija grupe, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1985.
- Gidens. Entoni, Sociologija, CID, Podgorica, 1998.
- Vasić M., Timovi i timski rad, Zavod distrofičara, Banja Luka, 2004.
- Šušnjic Dj., Teorija kulture, Zavod za udžbenike Beograd, 2015.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor, projekciono platno/ multimedijalna tabla	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Preduzetništvo
- Osnove turizma i hotelijerstva
- Socijalne mreže i globalizacija
- Marketing u turizmu
- Savremeno odrastanje
- Briga o gostu
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji
- Poslovna komunikacija i korespondencija
- Animacija u turizmu
- Vodički poslovi

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem pojmova, činjenica i pravila iz oblasti poslovne kulture, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višjezičnosti (razumijevanje stručne terminologije iz oblasti poslovne kulture prilikom istraživanja različitih stručnih tekstova na Internetu; korišćenje literature i različitih informacija iz oblasti poslovne kulture na stranom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja, osnovnih matematičkih principa i donošenja zaključaka prilikom analize i rješavanja problema iz oblasti poslovne kulture i dr.)
- Digitalna kompetencija (korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti poslovne kulture, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja Interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarских radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju; razvijanje svijesti o značaju vođenja zdravog života i dr.)
- Građanska kompetencija (angažovanje u zajedničkom ili javnom interesu kroz različite društveno odgovorne aktivnosti; poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti poslovne kulture; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

3.3.14. ENGLISKI JEZIK U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
IV	22	44		66	3

Vježbe: Odjeljenje se dijeli na grupe do 16 učenika.

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa osnovnim pojmovima iz oblasti turizma i ugostiteljstva. Osposobljavanje za upotrebu engleskog jezika u okviru struke, za samostalno čitanje, pisanje i prevođenje jednostavnih stručnih tekstova iz oblasti turizma i ugostiteljstva i njihovo razumijevanje. Razvijanje preciznosti, kreativnosti, pouzdanosti, sistematičnosti, kritičkog mišljenja, vještine prezentovanja, timskog duha i motivacije za usavršavanje u struci.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Koristi stručnu terminologiju u planiranju i organizaciji poslova u turističkoj agenciji kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku
2. Koristi stručnu terminologiju u realizaciji turističkih aranžmana kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku
3. Koristi stručnu terminologiju u organizaciji rada na recepciji wellness i spa centra kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku
4. Koristi stručnu terminologiju u oblasti rada na recepciji hotelsko – ugostiteljskih objekata kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku
5. Koristi stručnu terminologiju u oblasti ugostiteljstva kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku
6. Koristi stručnu terminologiju u oblasti hotelskog domaćinstva kroz čitanje, pisanje, slušanje i govor na engleskom jeziku
7. Pripremi pisani tekst u cilju prijave za posao i poslovne komunikacije na engleskom jeziku

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u planiranju i organizaciji poslova u turističkoj agenciji kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše vrste turističkih agencija prema karakteru, predmetu poslovanja, organizacionom obliku i tržišnoj usmjerenosti	Vrste turističkih agencija prema karakteru poslovanja: emitivne (inicijativne), receptivne (subagent) i mješovite Prema predmetu poslovanja: grosističke, detaljističke i grosističko-detaljističke Prema organizacionom obliku: bez mreže poslovnica (internet agencije) i sa mrežom poslovnica Prema tržišnoj usmjerenosti: lokalne, regionalne i međunarodne
2. Navede informacije od značaja za realizaciju aranžmana	Informacije: booking lista, lista putnika, plan transfera, napomene o posebnim zahtjevima gostiju, flight lista, rooming lista i dr.
3. Navede resurse potrebne za realizaciju radnih zadataka	Resursi: ljudski, materijalni i finansijski
4. Protumači internu dokumentaciju i propise koji uređuju osiguranje i praćenje kvaliteta rada i standarde u radu u turizmu i turističkim agencijama	Interna dokumentacija: normativi, procedure u radu, uputstvo za realizaciju zadataka i dr. Propisi: zakoni, pravilnici, uredbе, standardi (HACCP, KOŠER, HALAL i ISO) i dr
5. Napiše izvještaje i statističke preglede od značaja za rad u turističkoj agenciji	Izvještaji i statistički pregledi: struktura gostiju, pružene usluge prema vrstama, ostvareni promet, ostvarena naplata izvršenih usluga i dr.
6. Navede radno osoblje u turističkoj agenciji i poslovne partnere i saradnike	Radno osoblje turističke agencije: rukovodioci i glavni menadžeri, osoblje na kreiranju ponude turističke agencije, osoblje na poslovima informisanja i prodaje, osoblje za realizaciju aranžmana i izleta i dr. Poslovni partneri i saradnici: agencijski predstavnik, turistički vodič, turistički pratilac, animator, saradnici koji učestvuju u realizaciji aranžmana, izleta i specijalnih ponuda i dr.
7. Interpretira odslušani / odgledani tekst o zaštiti na radu i tretiranju otpada	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizirao kriterijume 1, 2, 3 i 6. Za kriterijume 4, 5 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u planiranju i organizaciji poslova u turističkoj agenciji kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Predložene teme	
- Vrste turističkih agencija - Dokumentacija i propisi, izvještaji i statistički pregledi - Zaštita na radu i zaštita životne sredine	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u realizaciji turističkih aranžmana kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Napravi Power Point prezentaciju o turističkim regijama i subregijama svijeta, prirodnim i antropogenim turističkim vrijednostima po destinacijama	Turističke regije i subregije svijeta: Evropa (Južna Evropa, Istočno evropsko Sredozemlje, Zapadna Evropa, Sjeverna Evropa, Srednja i istočna Evropa), Afrika (Sjeverna Afrika, Zapadna Afrika, Srednja Afrika, Istočna Afrika, Južna Afrika), Bliski Istok, Južna Azija, Istočna Azija i Pacifik (Sjeveroistočna Azija, Jugoistočna Azija, Okeanija) i Amerika (Sjeverna Amerika, Srednja Amerika, Karibi i Južna Amerika)- <i>Obuhvat turističkih regija i subregija WTO-a 2003.</i> Prirodne turističke vrijednosti: geomorfološke karaktersitike, klimatske karaktersitke, hidrografske objekti, flora, fauna i dr. Antropogene turističke vrijednosti: arheološke turističke vrijednosti, spomeničke vrijednosti, umjetničke i etnografske turističke vrijednosti
2. Napiše tekst o turističkim regijama Crne Gore	
3. Opiše postupak kreiranja turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda u zemlji i inostranstvu po sopstvenoj inicijativi i na zahtjev klijenta	Specijalne ponude: poslovna putovanja i događaji, zdravstveni turizam, sportski turizam, kongresni turizam i dr.
4. Napravi projekat o promotivnim kanalima i promotivnom materijalu koji se koriste u turističkim agencijama	Promotivni kanali: elektronski mediji, štampani mediji, društvene mreže i dr.
5. Napravi rezervaciju turističkih aranžmana	Turistički aranžmani: booking, rooming, flight list
6. Navede rezervacione sisteme za prodaju prevoza svih vidova saobraćaja kao i rezervaciju i prodaju smještaja	Rezervacioni sistemi: Globalni distribicioni sistem (GDS) Amadeus, Fidelio, Diventa, Booking i dr.
7. Navede vrste osiguranja u agencijskom poslovanju	Vrste osiguranja u agencijskom poslovanju: osiguranje od otkaza putovanja, osiguranje putnog prtljaga, osiguranje u slučaju oboljenja ili povrede, osiguranje u slučaju lične odgovornosti i dr.
8. Prevede tekst o vrstama dozvola koje se pribavljaju u turističke svrhe	Vrste dozvola: lov, ribolov i dr.
9. Napravi turistički aranžman, na zadatom primjeru	
10. Simulira razgovor sa klijentom u turističkoj agenciji	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u realizaciji turističkih aranžmana kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 3, 6 i 7. Za kriterijume 1, 2, 4, 5, 8, 9 i 10 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Turističke regije i subregije - Specijalne ponude, promotivni materijal - Turistički aranžmani - Vrste osiguranja i vrste dozvola	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u organizaciji rada na recepciji wellness i spa centra kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede razlike između vrsta i tipova ugostiteljskih objekata za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	Vrste: hoteli, moteli, turistička naselja, turistički rizorti, turističke vile, kampovi, turistički apartmani i dr. Tipovi: garni hotel, butik hotel, mali hotel, apart hotel i dr.
2. Opiše organizacione jedinice ugostiteljskih objekata za pružanje usluga smještaja, hrane i pića prema vrsti i tipu objekta, veličini i vrstama usluga	Organizacione jedinice: prijemni sektor (Front Office), sektor hrane i pića (F&B sektor), domaćinstvo (housekeeping), wellness&spa centar i dr.
3. Napiše tekst o pripremnim i radnim aktivnostima	Pripremne aktivnosti: lična priprema za rad, provjera inventara za rad i funkcionalnosti opreme, razmjena informacija sa saradnicima, provjera pazara i depozita i dr. Radne aktivnosti: slobodni i zauzeti termini, tretmani u toku, raspored osoblja, VIP gosti, aktuelni problemi i dr.
4. Napiše izvještaj prema zahtijevanim parametrima relevantnim za praćenje radnih aktivnosti u Wellness&SPA centru	Izvještaji prema zahtijevanim parametrima: struktura gostiju, struktura realizovanih usluga, promet usluga po periodima, prihod po vrsti usluga, prihod po načinu plaćanja itd.
5. Prevede tekst o vrstama evidencija i vrstama izvještaja neophodnih za kvalitetno planiranje i praćenje radnih zadataka na recepciji Wellness&SPA centra	Vrste evidencija: evidencija o popunjenim terminima, evidencija o maloprodaji kozmetičkih proizvoda, evidencija o izdatim ključevima i wellness setovima, evidencija o kvarovima, evidencija o zaboravljenim stvarima, evidencija o pruženim osnovnim i dodatnim uslugama, evidencije o stanju osnovnih sredstava, opreme i inventara i dr. Vrste izvještaja: dnevni i periodični izvještaji o vlastitom radu i radu pomoćnog osoblja, statistički izvještaji, izvještaji o prometu i strukturi usluga, izvještaji o prihodima i rashodima i dr.
6. Navede načine prodaje i faktore osnovnih i dodatnih usluga u Wellness&SPA centru, u skladu sa procedurama i zahtjevima gostiju	Način prodaje: u direktnoj komunikaciji, putem interneta i na recepciji Faktori koji utiču na kvalitet i efikasnost prodaje: konkurentnost proizvoda i usluga, cijene, ljudski faktor i dr.
7. Napravi prezentaciju o osnovnim i dodatnim uslugama koje čine ponudu Wellness&SPA centra	Osnovne usluge: masaža, sauna, parno kupatilo, bazeni Dodatne usluge: tuš sa ledenom vodom, kabina sa sitnim ledom, ledena soba ili pećina, slana soba ili pećina, tepidarijum, akupunktura, solarijum, kozmetički tretmani, tretmani tijela i lica, fitnes, prodaja kozmetičkih proizvoda i dr.

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u organizaciji rada na recepciji wellness i spa centra kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
8. Simulira komunikaciju sa klijentom na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 6. Za kriterijume 3, 4, 5, 7 i 8 potrebna je ispravno urađena vježba sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Planiranje i organizacija rada u Wellness i SPA centru	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u oblasti rada na recepciji hotelsko – ugostiteljskih objekata kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Napravi prezentaciju o vrstama i tipovima ugostiteljskih objekata za pružanje usluga	
2. Navede vrste smještajnih jedinica u ugostiteljskom objektu za pružanje usluge smještaja, hrane i pića	Vrste smještajnih jedinica: standardne sobe, superior sobe, apartmani, junior apartmani, lux apartmani, studio apartmani i dr.
3. Napiše kratak tekst o pripremnim aktivnostima za pripremu za rad i pripremu radnog mjesta	Pripremne aktivnosti: lična priprema za rad, provjera inventara za rad i funkcionalnosti opreme, razmjena informacija sa saradnicima, provjera pazara i depozita i dr
4. Prevede izvještaje organizacionih jedinica ugostiteljskog objekta za smještaj, hranu i piće, relevantnih za praćenje radnih aktivnosti	Izvještaji organizacionih jedinica: status soba (slobodne, zauzete, u dolasku, u odlasku, kvarovi, Very Important Person – VIP i dr.); broj i struktura gostiju (dolasci i odlasci, popunjenost); broj obroka po tipovima pansionerskih usluga i dr.
5. Interpretira odslušani/ odgledani materijal o aktivnostima dočeka gostiju	Aktivnosti dočeka gostiju: priprema liste transfera, provjera usluga koje treba pružiti, provjera ispravnosti smještajnih jedinica i dr.
6. Simulira konverzaciju i aktivnosti sa gostom prilikom prijema i prijave na recepciji	Aktivnosti: dobrodošlica, prihvata gasta, registracija gasta, dodjela sobe, ispraćaj i smještaj gasta u smještajnu jedinicu
7. Nabroji dodatne usluge i dopunske djelatnosti u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, pripremanje i usluživanje hrane i pića	Dodatne usluge: Wellness i SPA, sport i rekreacija, animacije, casino, restorani, mjenjačnica, transferi, izleti, kopiranje, štampanje, slanje pošte, telefonske usluge, rezervacija ulaznica, prevoza i drugih aktivnosti van ugostiteljskog objekta za pružanje usluga smještaja, hrane i pića i dr. Dopunske djelatnosti: zanatski poslovi, trgovine, rent-a car, kozmetički saloni i dr.
8. Simulira konverzaciju sa gostom tokom boravka i odlaska iz hotela	
9. Nabroji vrste promotivnog materijala	Promotivni materijali: flajeri, brošure, mape i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 2, 7 i 9. Za kriterijume 1, 3, 4, 5, 6 i 8 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	

Ishod 4 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u oblasti rada na recepciji hotelsko – ugostiteljskih objekata kroz vještine čitanja, pisanja, slušanja i govora na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Predložene teme	
- Organizacija rada na recepciji hotelsko - ugostiteljskih objekata	

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u oblasti ugostiteljstva kroz čitanje, pisanje, slušanje i govor na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Navede specifičnosti ugostiteljskih objekata za pružanje usluga smještaja , pripremanje i usluživanje hrane i pića, u zavisnosti od vrste i obima usluga i proizvoda	Specifičnosti ugostiteljskih objekata za pružanje usluga smještaja: vlasnička struktura, organizaciona struktura, veličina i tip hotela, vrste usluga, hotelski sadržaji i dr.
2. Opiše tipove zahtjeva gostiju sa različitih aspekata	Tipovi zahtjeva gostiju: zahtjevi gostiju sa hendikepom, zdravstveni zahtjevi, zahtjevi putnika seniora, zahtjevi predstavnika podzastupljenih grupa, vjerski zahtjevi i dr.
3. Napravi prezentaciju o aktivnostima i procedurama prilikom prijema i odjave gosta iz ugostiteljskog objekta	
4. Opiše radne prostore u restoranu	Radni prostori u restoranu: kuhinjski blok, pripremni prostor (office) i prostor za usluživanje
5. Objasni podjelu radnog prostora u kuhinjskom bloku prema namjeni i vrsti	Radni prostor u kuhinjskom bloku: prostor za obradu mesa, prostor za obradu ribe, školjki i morskih plodova, prostor za grubu obradu namirnica, prostor za finu obradu namirnica, prostor za pranje posuđa, prostor za zaposlene, topla kuhinja, hladna kuhinja i dr.
6. Napiše tekst o pripremnim i završnim poslovima u ofisu i sali	Pripremni poslovi u ofisu i sali: razvrstavanje, poliranje i formiranje potrebnog inventara, priprema kolica za usluživanje, postavljanje i ravnanje stolova, prekrivanje stolova, postavljanje inventara i dr. Završni poslovi u ofisu i sali: abserviranje upotrijebljenog inventara, vraćanje neupotrijebljenog inventara za usluživanje u ofis, zamjena restoranskog rublja i dr.
7. Interpretira odgledani/ odslušani materijal o sredstvima ponude i prodaje , u skladu sa pravilima lijepog ponašanja i protokola	Sredstva ponude i prodaje: jelovnik, karta doručka, vinska karta, barska karta, meni karta i karta pića i dr. Protokol: način obraćanja i smještanja gosta u zavisnosti od značaja, pola i drugih specifičnosti koje utiču na protokolarno ponašanje i organizaciju i dr.
8. Napravi prezentaciju o načinima posluživanja hrane, pića i napitaka, dogotovljavanja jela pred gostom i postupak posluživanja pića i napitaka	Načini posluživanja: bečki, francuski, engleski i dr. Dogotovljavanje jela pred gostom: flambiranje, filiranje i tranširanje Pića: alkoholna, bezalkoholna i mješavine Napici: kafa, čaj i dr.

Ishod 5 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u oblasti ugostiteljstva kroz čitanje, pisanje, slušanje i govor na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
9. Prevede tekst o vrstama događaja u ugostiteljstvu	Vrste događaja u ugostiteljstvu: svečani događaji, seminari, kongresi, poslovni sastanci i dr.
10. Simulira komunikaciju sa gostom, na zadatom primjeru	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 4 . Za kriterijume 3, 5, 6, 7, 8, 9 i 10 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Ugostiteljski objekti, radni prostor u restoranima - Pripremni i završni poslovi - Načini posluživanja hrane, pića i napitaka - Vrste događaja u ugostiteljstvu	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u oblasti hotelskog domaćinstva kroz čitanje, pisanje, slušanje i govor na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Opiše vrste smještajnih jedinica i vrste komunikacionih prostora u ugostiteljskom objektu za pružanje usluge smještaja, hrane i pića	Vrste smještajnih jedinica: standardne sobe, superior sobe, apartmani, junior apartmani, lux apartmani, studio apartmani i dr. Vrste komunikacionih prostora: hodnici, stepeništa, liftovi i dr.
2. Navede neophodna sredstva, opremu i uređaje za obavljanje radnih zadataka	Sredstva, oprema i uređaji za obavljanje radnih zadataka: sredstva za čišćenje, potrošni materijal, kolica, pribor za čišćenje, usisivač i dr.
3. Napiše tekst o vrstama evidencija i vrstama izvještaja	Vrste evidencija: evidencija utroška sredstava za čišćenje, trebovanje, evidencija potrošnje mini bara, evidencija o izgubljenim stvarima, evidencija o realizovanim radnim nalogima i dr. Vrste izvještaja: izvještaj o dolascima/odlascima gostiju, izvještaj o zauzetim sobama, izvještaj o VIP gostima i dr.
4. Napravi prezentaciju vrstama i postupcima održavanja higijene u smještajnim jedinicama ugostiteljskog objekta za pružanje usluge smještaja, hrane i pića	Vrste održavanja higijene: generalno čišćenje, spremanje zauzete sobe večernji servis (turn down servis), konzerviranje, VIP tretman i dr. Postupak: provjetravanje, provjera ispravnosti rasvjete, ventilacije i grijanja, provjera stanja mini-bara, pregled sobe, isprazniti kante, pospremiti krevet, očistiti kupatilo, obrisati prašinu, dopuniti kozmetiku, dezinfekcija, njega biljaka
5. Navede strukturu hotelske posteljine, peškira i toaletnog pribora	Hotelska posteljina: donji čaršav, jorganska navlaka, jastučnice, deke, pokrivači, navlake za dušek i dr. Peškiri: veliki, srednji i mali za tijelo, lice i ruke i podni za noge Toaletni pribor: sapun, šampon, ubrusi, kozmetički setovi, losion i dr.
6. Protumači uputstvo za održavanje aparata koji pripadaju sobnom inventaru	
7. Simulira komunikaciju sa gostom u vezi njegovih potreba	

Ishod 6 - Učenik će biti sposoban da Koristi stručnu terminologiju u oblasti hotelskog domaćinstva kroz čitanje, pisanje, slušanje i govor na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potreban je usmeni ili pisani dokaz da je učenik uspješno realizovao kriterijume 1, 2 i 5 . Za kriterijume 3, 4, 6 i 7 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Vrste smještajnih jedinica - Vrste održavanja higijene - Postupci održavanja higijene	

Ishod 7 - Učenik će biti sposoban da Pripremi pisani tekst u cilju prijave za posao i poslovne komunikacije na engleskom jeziku	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Napiše biografiju (CV) u odgovarajućoj formi	
2. Napiše propratno pismo	
3. Napiše pismo prijave za posao	
4. Napiše formalni i neformalni e-mail koristeći pravilne gramatičke i leksičke strukture	
5. Napiše pismo preporuke za posao korišćenjem odgovarajuće forme i načina pisanja	
6. Simulira komunikaciju sa poslodavcem prilikom prijave za posao	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, za kriterijume od 1 do 6 potrebne su ispravno urađene vježbe sa usmenim obrazloženjem.	
Predložene teme	
- Biografija - Pismo prijave za posao - E- mail - Pismo preporuke - Propratno pismo - Intervju	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Engleski jezik u turizmu i ugostiteljstvu, koncipiran je tako da omogućava sticanje znanja iz ove oblasti kroz teorijsku nastavu i vježbe. Tokom realizacije nastave u okviru ovog modula učenike treba motivisati na aktivno učešće kroz upotrebu sve četiri jezičke vještine (govor, pisanje, čitanje, slušanje). Modul engleski jezik u turizmu i ugostiteljstvu je koncipiran tako da upoznaje učenike sa stručnim pojmovima na engleskom jeziku iz oblasti turizma i ugostiteljstva i omogućava im da primijene znanje engleskog jezika u praksi. Modul treba realizovati na nivou cijelog odjeljenja, sa napomenom da se vježbe realizuju u grupama.
- Preporučuje se da učenički seminarski radovi i/ili prezentacije budu realizovani kroz individualni, grupni rad ili rad u paru.
- Posebu pažnju treba obratiti na nadarene učenike i proširiti ishode učenja i na taj način ih usmjeravati na zaključivanje, razvijanje kreativnosti, kritičkog mišljenja i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju.
- Takođe treba napomenuti da redosljed ishoda nije strogo određen već nastavnik može to izmijeniti po sopstvenom planu u skladu sa planovima kolega iz stručnih aktivita.
- U cilju podsticanja darovitih učenika, nastavnik može da koristi viši taksonomski nivo u odnosu na preporučeni, kao i proširene ishode učenja, usmjeravajući darovite učenike na zaključivanje, razvijanje sposobnosti analize i sinteze, kreativnosti i pozitivnog odnosa prema oblastima koje ih interesuju. Nastavnik bi trebalo da podstiče na razvoj njihovih sposobnosti i interesovanja u cilju pravilne karijerne orijentacije.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Harding K., Henderson P.; High Season - English for the Hotel and Tourist Industry, Oxford University Press, 1994.
- Jones L.; Wellcome- English for the Travel and Tourism Industry, Cambridge University Press, 2005.
- Stott T., Pohl A.; Highly Recommended 2, OUP, 2010.
- Mol H.; English for Tourism and Hospitality, Garnet Publishing LTD, Reading, UK, 2008.
- Walker R., Harding K.; Tourism 1, 2, 3, OUP, 2009.
- Knežević R., Čaga V., Kasumović D.; Engleski jezik za I, II, III i IV razred ugostiteljsko- turističke škole, Zavod za udžbenike, Beograd, 2013.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor sa projekcionim platno/multimedijalna tabla	1
3.	CD player	1
4.	Zvučnici	1
5.	TV aparat	1

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktivita.

- Predviđeni načini provjere su: usmeno i pisano.
- Ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Osnove turizma i hotelijerstva
- Briga o gostu
- Kulturno istorijska baština Crne Gore
- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih arnaza, izleta i specijalnih ponuda
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Turistička geografija Crne Gore
- Turističke regije Crne Gore
- Osnove Wellnessa i SPA
- Marketing u turizmu
- Pravo u turizmu
- Prijem i odjava gostiju na recepciji

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku pravilnim formulisanjem stručnih termina iz oblasti turizma i ugostiteljstva, izražavanjem argumenata i kritičkog mišljenja na uvjerljiv način primjeren kontekstu; korišćenje različitih izvora znanja pretragom, prikupljanjem i obradom vizuelnih, audio/video i digitalnih informacija; poštovanje pravila i preporuka prilikom prezentovanja zadate teme i dr.)
- Kompetencija višejezičnosti (razumijevanje stručne terminologije u usmenom i pisanom obliku u vezi sa različitim segmentima turističke prakse, istraživanja različitih stručnih tekstova iz oblasti turizma i ugostiteljstva na internetu; korišćenje literature na engleskom jeziku i dr.)
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim naukama, tehnologiji i inženjerstvu (STEM) (razvijanje logičkog načina razmišljanja prilikom tumačenja tehničke dokumentacije, korišćenje računara prilikom izrade prezentacija, slanja mejlova i dr.)
- Digitalna kompetencija (upotreba namjenskog softvera za izradu prezentacija i slanje mejlova; korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija radi pretrage, prikupljanja i upotrebe podataka iz oblasti turizma i ugostiteljstva, prepoznavanjem relevantnih stručnih tekstova i video zapisa; upotreba softverskih alata za izradu prezentacija na zadatu temu; razvijanje svijesti o značaju elektronskog učenja kroz različite vidove online nastave i interakcije; korišćenje foruma i društvenih mreža, u cilju razmjene stručnih informacija, poštovanjem pravila bezbjednosti i etike prilikom korišćenja interneta i dr.)
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje tehnika samostalnog učenja, kao i učenja u timu kroz vršnjačku edukaciju i diskusiju, izradu domaćih zadataka, seminarskih radova i prezentacija na zadatu temu; razvijanje sposobnosti izražavanja sopstvenog mišljenja učešćem u konstruktivnoj diskusiji sa uvažavanjem drugačijih stavova; razvijanje tolerancije, kulture dijaloga i poštovanja tuđeg integriteta, u skladu sa etičkim pravilima; razvijanje tehnika istraživanja, sistematizovanja i vrednovanja informacija u cilju nadogradnje prethodno stečenih znanja, kao i otkrivanja novih; razvijanje sposobnosti učenja na sopstvenim greškama kroz samoprocjenu i samoevaluaciju i dr.)

- Građanska kompetencija (poštovanje prava, jednakosti, slobode izražavanja i mišljenja kroz debate, diskusije i podjelu na grupe; razvijanje svijesti o značaju savremenih događaja, kao i njihovu povezanost sa istorijskim i dr.)
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje sposobnosti davanja inicijative i pravilnog određivanja prioriteta prilikom rješavanja problema; razvijanje kreativnosti, kao i vještina planiranja i upravljanja vremenom prilikom rješavanja različitih zadataka, samostalno ili u timu, kroz izradu i upravljanje projektima iz stručne ili društveno odgovorne oblasti i dr.)
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje svijesti o značaju poznavanja i poštovanja lokalnih, nacionalnih, regionalnih, evropskih i globalnih kultura kroz povezivanje sa primjerima iz oblasti turizma i ugostiteljstva ; predstavljanje ideja putem različitih kulturoloških formi kao što su pisani, štampani ili digitalni tekst, film, dizajn i dr.)

4. STRUČNI ISPIT

Program stručnog ispita za učenike koji nastavljaju obrazovanje:

- Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost (odnosno Albanski jezik i književnost)
- Strani jezik (na osnovnom ili višem nivou, u skladu sa ispitnim katalogom)
- Stručna teorija

Program stručnog ispita za učenike koji ne nastavljaju obrazovanje:

- Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost (odnosno albanski jezik i književnost)
- Strani jezik (na osnovnom nivou, u skladu sa ispitnim katalogom)
- stručni rad

4.1. ISPITNI KATALOG ZA STRUČNU TEORIJU

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručnu teoriju:

- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Marketing u turizmu
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine stručnu teoriju od značaja za kvalifikaciju nivoa obrazovanja Hotelsko-turistički tehničar/Hotelsko-turistička tehničarka

3. Sadržaj provjere (ishodi i kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja)

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
Identifikuje aktivnosti, standarde i procedure u procesu usluživanja hrane piće i napitaka u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga hrane i pića	- Opiše radne prostore u restoranu Radni prostori u restoranu: kuhinjski blok, točionica pića, pripremi prostor (office), prostor za usluživanje i dr. - Objasni primjenu higijenskih standarda u restoraterstvu Higijenski standardi: ISO, HACCP, KOSHER, HALAL i dr. - Opiše pripremne i završne poslove u ofisu i sali Pripremni poslovi u ofisu i sali: razvrstavanje, poliranje i formiranje potrebnog inventara, priprema kolica za usluživanje, postavljanje i ravnanje stolova, prekrivanje stolova, postavljanje inventara i dr. Završni poslovi u ofisu i sali: apserviranje upotrijebljenog inventara, vraćanje neupotrijebljenog inventara za usluživanje u ofis, zamjena restoranskog rublja i dr. - Objasni postupak davanja i prezentovanja sredstava ponude i prodaje, u skladu sa pravilima lijepog ponašanja i protokola

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	Sredstva ponude i prodaje: jelovnik, karta doručka, vinska karta, barska karta, meni karta, karta pića i dr. Protokol: način obraćanja i smještanja gosta u zavisnosti od značaja, pola i drugih specifičnosti koje utiču na protokolarno ponašanje i organizaciju i dr. - Objasni "a la carte" i pansionski sistem rada - Objasni specifičnosti i načine posluživanja hrane, pića i napitaka Načini posluživanja: bečki, francuski, engleski, usluživanje u hotelskim sobama i dr. - Objasni animacije u ugostiteljstvu i njihovu ulogu Animacije u ugostiteljstvu: promocija proizvoda i usluga, prezentacija proizvoda i usluga, omogućavanje promotivnih cijena pojedinih proizvoda i usluga, omogućavanje trajnih popusta na cijene proizvoda i usluga za stalne goste i dr. - Objasni načine i tehnike prezentovanja proizvoda i usluga - Opiše vanredne događaje u ugostiteljstvu - Objasni elemente ponude za organizaciju događaja Elementi ponude: priređivač, vrsta vanrednog događaja, naziv sale u kojoj se priređuje, datum i vrijeme održavanja, predviđeni meni i piće, tačan broj zvanica, oblik stola, način usluživanja i dr. - Opiše faze i aktivnosti za organizaciju keteringa Faze i aktivnosti: ugovaranje keteringa, pripremni poslovi, pripremanje i pakovanje hrane i pića, transport hrane i pića do planiranog prostora, usluživanje gostiju, završni radovi i dr. - Objasni elemente ponude za organizaciju keteringa Elementi ponude: naručilac ketering usluge, prostor u kojem se realizuje ketering usluga, datum i vrijeme održavanja, predviđena hrana i piće, način usluživanja na keteringu, očekivani broj gostiju i dr. - Objasni načine utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju Načini utvrđivanja: neposredan razgovor sa gostima; anketiranje, knjiga žalbi, knjiga utisaka i dr.
Identifikuje aktivnosti, standarde i procedure u radu hotelskog domaćinstva	- Opiše organizaciju rada, radne zadatke i nosioce poslova i radnih zadataka po odjeljenjima u sektoru hotelskog domaćinstva Organizacija rada: odjeljenje za održavanje higijene smještajnog prostora, odjeljenje za održavanje higijene ostalih hotelskih prostora, odjeljenje za održavanje prostora za zabavu i rekreaciju gostiju, odjeljenje za dekorisanje enterijera hotela i održavanje hortikulturnih rasada,

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	odjeljenje za pranje i peglanje rublja i hemijsko čišćenje i dr. Radni zadaci: održavanje higijene u smještajnim jedinicama i komunikacionom prostoru smještajnog dijela, zamjena posteljine i peškira, preuzimanje veša od gostiju za pranje i peglanje, zamjena i dopuna toaletnog pribora i info-turističkog materijala, kontrola potrošnje mini-bara, kontrola tehničke ispravnosti uređaja i inventara u smještajnim jedinicama i komunikacionim prostorima smještajnog dijela ugostiteljskog objekta, održavanje ukrasnog bilja u smještajnim jedinicama i komunikacionim prostorima smještajnog dijela ugostiteljskog objekta i dr. Nosioci poslova i radnih zadataka: glavna hotelska domaćica, nadzornice, sobarice, higijeničarke, perači rublja, peglari i dr. - Opiše pripremne aktivnosti za ličnu pripremu za rad, pripremu radnog mjesta, sredstava za rad i radne dokumentacije za pripremu rada u sektoru hotelskog domaćinstva, u skladu s kodeksom oblačenja i ponašanja na radnom mjestu Lična priprema za rad: fizička priprema (lična higijena, profesionalni izgled, lijepo ponašanje i dr.), psihička priprema (spremnost za individualan rad, spremnost za timski rad i sradnju, prihvatanje pozitivne i negativne kritike, kontrolisati stres i raspoloženje, toleranost i dr.) i profesionalna priprema (obrazovanje, sticanje novih znanja i vještina i dr.) Priprema radnog mjesta: priprema ofisa za sobarice, priprema sredstava za rad, priprema kolica za sobarice i dr. Sredstva za rad: kolica, usisivač, sredstva za čišćenje, pribor za čišćenje, posteljina, peškiri, potrošni materijal, guest supplies, piće, grickalice, štampani materijal (don't disturb, prospekti, uputstva i dr.) i dr. Radna dokumentacija za pripremu rada: standardi, procedure, uputstva, propisi, dnevni i nedjeljni plan čišćenja, redovni plan rada, evidencija zaduženja po reonima, evidencija zaduženja master ključeva, evidencija kvarova u sobama, evidencija zaduženja sredstava za rad, trebovanje, izvještaj o dolascima/odlascima gostiju, izvještaj o zauzetim sobama, izvještaj o VIP gostima i dr. - Opiše sadržaj interne dokumentacije koja osigurava kvalitet rada u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva Interna dokumentacija koja osigurava kvalitet rada: standardi, procedure (kada sobarica ulazi u sobu, kako moraju biti postavljena kolica dok je u sobi, šta sobarica radi s garderobom gosta koja se nalazi na krevetu u trenutku kada mora pospremiti taj krevet, pravila pripreme

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	sobe za posebne grupe gostiju i dr.), uputstva (načini čišćenja, redosljed čišćenja korak po korak, popunjavanje mini-bara posljednji korak i dr.) i propisi (zakoni, pravilnici, uredbe i dr.) - Opiše standarde u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva Standardi u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva: izvori opasnosti na radnom mjestu, zaštita na radu, protivpožarna zaštita, zaštita od mogućih povreda, zaštita pri radu s uređajima i priborom za čišćenje, znakovi sigurnosti, standardi zaštite radne i životne sredine - Opiše najčešće nezgode pri radu sobarice u sektoru hotelskog domaćinstva - Opiše vrste održavanja higijene u smještajnim jedinicama Vrste održavanja higijene: generalno čišćenje, spremanje zauzete sobe, večernji servis (turn down servis), konzerviranje, VIP tretman i dr. - Objasni postupak održavanja higijene u smještajnim jedinicama i komunikacionom prostoru smještajnog dijela Postupak održavanja higijene: provjetranje, provjera ispravnosti rasvjete, ventilacije i grijanja, provjera stanja mini-bara, pregled sobe, isprazniti kante, pospremiti krevet, očistiti kupatilo i prašinu, dopuniti kozmetiku, dezinfekcija, njega biljaka i dr. - Opiše strukturu hotelske posteljine i peškira u smještajnim jedinicama i postupak njihove zamjene, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu Hotelska posteljina: donji čaršav, jorganska navlaka, jastučnice, deke, pokrivači, navlake za dušek i dr. Peškiri: veliki, srednji i mali za tijelo, lice i ruke i podni za noge - Objasni postupak preuzimanja veša za pranje i peglanje od gostiju, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu - Objasni postupak zamjene i dopune toaletnog pribora i info-turističkog materijala u smještajnim jedinicama, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu Toaletni pribor: sapun, šampon, ubrusi, kozmetički setovi, losion i dr. Info-turistički materijal: flajeri, brošure, informatori, cjenovnici, uputstva, spisak važnih brojeva, anketni listić, papir, blok, hemijska olovka i dr. - Objasni postupak kontrole tehničke ispravnosti uređaja i sobnog inventara u smještajnim jedinicama i inventara u komunikacionom

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	prostoru smještajnog dijela, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu Sobni inventar: kreveti, stolice, fotelje, noćni stočići, toaletni sto, lampe, korpe za otpatke, daska za peglanje, pribor za poliranje cipela, aparat za kafu i čaj, umjetnički predmeti, polica za prtljag i dr. Inventar u komunikacionom prostoru: garniture za sjedenje, stolice, stolovi, dekoracije, zastirke i dr. - Objasni postupak kontrole potrošnje mini-bara u smještajnim jedinicama, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu - Objasni postupak evidentiranja i prijavljivanja nestalog i oštećenog sobnog inventara, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu - Opiše osnovne uslove za pravilan rast i razvoj ukrasnog sobnog bilja Uslovi za pravilan rast i razvoj ukrasnog sobnog bilja: zemljište, voda, svjetlost, temperatura vazduha, prihrana i dr. - Poveže odgovarajuću pisanu i elektronsku poslovnu evidenciju o realizaciji i izvještaje o realizaciji poslova i radnih zadataka sa radnim aktivnostima u poslovanju hotelskog domaćinstva Poslovna evidencija o realizaciji: evidencija o realizovanim radnim nalogima, evidencija kontrole smještajnih jedinica i ostalih prostorija, evidencija kvarova u sobama, evidencija za preuzimanje gostinjskog veša za pranje ili peglanje, evidencija potrošnje mini-bara, evidencija izgubljenih i nađenih stvari, evidencija utroška sredstava za čišćenje, trebovanje, status soba i dr. Izvještaji o realizaciji poslova i radnih zadataka: izvještaj sobarice, izvještaj hotelskog domaćinstva, izvještaj kontrole smještajnih jedinica i dr.
Identifikuje aktivnosti, standarde i procedure u kreiranju, promociji i realizaciji turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda	- Opiše postupak kreiranja turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda u zemlji i inostranstvu po sopstvenoj inicijativi i na zahtjev klijenta Specijalne ponude: poslovna putovanja i događaji, zdravstveni turizam, sportski turizam, kongresni turizam i dr. - Opiše promotivne kanale turističke agencije u zemlji i inostranstvu Promotivni kanali: elektronski mediji, štampani mediji, društvene mreže i dr. - Opiše promotivni materijal u štampanoj i elektronskoj verziji koji koriste turističke agencije Promotivni materijali: poster, flajeri, brošure, vizit karte, bilbord, prezentacije i dr. - Opiše saradnju sa turoperatorima na promociju turističkih proizvoda i usluga turističke agencije

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Opiše aktivnosti za prijem rezervacije Aktivnosti: pregled pristiglih upita iz različitih izvora, komunikacija sa klijentima, unos podataka, izdavanje potvrde i dr. - Evindetira podatke za unos rezervacija u bazu podataka ili drugu vrstu evidencije Podaci za unos rezervacije: nosilac rezervacije, datum početka i završetka aranžmana, naziv aranžmana, program putovanja, potvrda aranžmana, cijena, logistika za realizaciju i dr. - Opiše plan realizacije turističkih aranžmana i izleta, u skladu sa pravnim turističkim propisima u Crnoj Gori i procedurama - Objasni namjenu različitih vrsta ugovora sa saradnicima i partnerima na realizaciji aktivnosti definisanih aranžmanom na zadatom primjeru Vrste ugovora: ugovor o radu, ugovor o djelu, ugovor o zakupu i dr.
Identifikuje aktivnosti, standarde, kanale prodaje i procedure prilikom prodaje i rezervacije usluga ugostiteljskih objekata za smještaj	- Definiše turističku ponudu, ponudu usluga ugostiteljskih objekata za smještaj i njihove faktore i elemente Faktori: atraktivni, komunikativni i receptivni Elementi: osnovna usluga smještaja, hrane i pića (noćenje/EP/European Plan, noćenje sa doručkom/CP/Continental Plan/Bed and Breakfast/BB, polupansion/MAP/Modified American Plan/Half Board/HB, pun pansion/AP/American Plan/Full Board/FB), dodatne usluge, opremljenost, stručnost osoblja, nivo kvaliteta usluga, imidž ugostiteljskog objekta, okruženje, lokacija, pristupačnost, cijena, ciljna grupa gostiju, sposobnost diferenciranja ponude usluga za različite tipove gostiju, trend i dr. - Objasni način određivanja ponude usluga i njene cijene na osnovu karakteristika ugostiteljskog objekta za smještaj, različitih tipova zahtjeva gostiju, istraživanja konkurencije i ostalih uslova Cijena: individualna, grupna, alotmanska, sezonska i posebna/specijalna Tipovi zahtjeva gostiju: zahtjevi gostiju u odnosu na njihovo porijeklo, zahtjevi gostiju sa hendikepom, zdravstveni zahtjevi, zahtjevi putnika seniora, vjerski zahtjevi, zahtjevi veoma važnih gostiju, zahtjevi predstavnika podzastupljenih grupa i dr. Ostali uslovi: sezonski period, vansezonski period, ekonomska kriza, last minute, first minute, posebni uslovi i dr.

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Definiše prodaju ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj, oblike prodaje i uticaj različitih faktora na izbor oblika prodaje Oblici prodaje: direktni (bez posrednika, na sajmovima, u sektoru prodaje i marketinga i dr.), na recepciji (uživo i putem telefona) i indirektni (putem predstavništava hotelskih privrednih društava, turističkih agencija, turoperatora, turističkih organizacija, turističkih informativnih centara, avio-kompanija, rent-a-car kompanija, globalnih distributivnih sistema, samostalnih elektronskih rezervacionih sistema, ostalih oblika internet prodaje i dr. Faktori: karakteristike preduzeća, karakteristike ponude, okruženje, zahtjevi i potrebe gostiju, posrednici i karakteristike konkurencije - Poredi različite vrste ugovora između ugostiteljskog objekta za smještaj i turističke agencije kao posrednika u prodaji ponude usluga Vrste ugovora: ugovor o zatraženoj i potvrđenoj rezervaciji, ugovor o alotmanu i ugovor o fiksnom zakupu - Opiše različite oblike promocije ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj, praveći razliku između promocije i turističke propagande Oblici promocije: turistička propaganda (reklama ili oglašavanje), prodajna promocija (unapređenje prodaje), lična prodaja, odnosi s javnošću, direktni marketing, sponzorstvo i internet marketing - Opiše faktore koji utiču na kvalitet i efikasnost prodaje smještaja i dodatnih usluga u direktnoj komunikaciji i na recepciji Faktori koji utiču na kvalitet i efikasnost prodaje: komunikacijske vještine (vještine govora, slušanja, pisanja, telefoniranja), socijalne vještine, vještina prezentovanja i dr. - Opiše ulogu i poželjne osobine osobe koja vrši prodaju smještaja i dodatnih usluga u direktnoj komunikaciji i na recepciji - Navede obim i strukturu informacija od značaja za uspješnu prodaju smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu u direktnoj komunikaciji i na recepciji i razloge zbog kojih ih osoba koja vrši prodaju mora posjedovati Informacije od značaja za uspješnu prodaju: informacije o ponudi hotela, o turističkoj destinaciji, o segmentu turističke tražnje i dr. - Opiše kanale prodaje putem interneta, njihov značaj i faktore koji utiču na kvalitet i efikasnost tog oblika prodaje

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	Kanali prodaje putem interneta: veb-sajt, specijalizovani sajtovi, društvene mreže, rezervacioni sistemi (Booking.com i dr.), mejling liste i dr. - Objasni obim i strukturu informacija od značaja za uspješnu prodaju smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj putem internet - Definiše pojam, status i vrste rezervacija prema određenim kriterijumima i značaj rezervacije za goste i ugostiteljski objekat za smještaj Status rezervacija: privremena rezervacija, rezervacija na čekanju i potvrđena rezervacija (garantovana i negarantovana) Vrste rezervacija: prema predmetu poslovanja (rezervacije usluga smještaja, rezervacije usluga ishrane i pića, rezervacije dopunskih usluga kao što su sport, rekreacija, kongresne usluge i dr.), prema vremenu kada se rezervacija vrši (dugoročne, srednjoročne i kratkoročne), prema broju korisnika usluga (individualne i grupne), prema kanalima prodaje (direktne i indirektne), prema načinu rezervisanja (lično, telefonski, pisanim putem, telefaksom i putem interneta) i dr. - Opiše faze u procesu rezervisanja smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj Faze u procesu rezervisanja: upit, provjera raspoloživosti soba, ponuda, opcija (prelazak iz nepotvrđene u potvrđenu rezervaciju), potvrda rezervacije, popunjavanje obrasca za rezervaciju, kreiranje i unos rezervacije u HIS, sastavljanje rooming liste za grupne rezervacije, određivanje sobe i cijene, izdavanje potvrde o izvršenoj rezervaciji, kreiranje rezervacijskih izvještaja, praćenje rezervacija i promjene u vezi rezervacije (otkazana rezervacija, promjene nekog elementa rezervacije i dr.) - Opiše načine unosa rezervacija i informacije od značaja za unos rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj Načini unosa rezervacija: pisano i elektronski (unos rezervacija u HIS) Informacije od značaja za unos rezervacije: lični podaci (ime i prezime gosta ili naziv grupe i dr.), datum dolaska i odlaska gosta, vrsta usluge, vrsta smještajne jedinice, broj osoba, uzrast osoba, posebni zahtjevi gostiju, cijena i dr. - Opiše osnovne elemente obrasca za rezervaciju i rooming liste - Objasni rezervacionu i otkaznu politiku ugostiteljskog objekta za smještaj

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Opiše osnovne elemente potvrde o rezervaciji smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskom objektu za smještaj i njen značaj za goste i ugostiteljski objekat za smještaj Elementi potvrde o rezervaciji: lični podaci (ime i prezime gosta ili naziv grupe i dr.), datum dolaska i odlaska gosta, vrsta usluge, vrsta smještajne jedinice, broj osoba, uzrast osoba, posebni zahtjevi gostiju, cijena, datum rezervisanja i dr.
Analizira marketing kao savremenu poslovnu koncepciju i ponašanje turističkih privrednih društava u različitim tržišnim uslovima, s naglaskom na misaoni proces kod donošenja ispravnih upravljačkih odluka	- Definiše pojam marketinga u turizmu kao poslovne filozofije i razvoj marketinga kroz poslovne orijentacije preduzeća Poslovne orijentacije preduzeća: proizvodna, prodajna i marketinška - Opiše strategije marketinga u turizmu i kriterijume segmentacije turističkog tržišta Strategije marketinga u turizmu: segmentacija tržišta, ciljni marketing i pozicioniranje turističkog proizvoda Kriterijumi segmentacije turističkog tržišta: socio-ekonomski, geografski, lični, potrošački i dr. - Opiše ponudu i tražnju kao elemente turističkog tržišta i njihove specifičnosti Specifičnosti turističke ponude: heterogenost, prostorna udaljenost od tražnje, neelastičnost, statičnost i sezonalnost Specifičnosti turističke tražnje: heterogenost, elastičnost, mobilnost i sezonski karakter - Opiše specifične aspekte ponašanja potrošača Specifični aspekti ponašanja potrošača: ko kupuje, kako kupuje i koji su kriterijumi za kupovinu - Opiše izvore podataka, predmet i metode istraživanja turističkog tržišta Izvori podataka: sekundarni i primarni Predmet istraživanja turističkog tržišta: istraživanje tražnje, konkurencije i sopstvenih resursa Metode istraživanja turističkog tržišta: posmatranje, ispitivanje i eksperiment - Opiše instrumente marketing miksa u turizmu Instrumenti marketing miksa u turizmu: ponuda, cijena, kanali distribucije, promocija ljudi, fizička sredina i proces - Identifikuje cijenu kao instrument marketing miksa u turizmu, njen značaj i uticaj spoljašnjih i unutrašnjih faktora na njeno formiranje

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	Spoljašnji faktori: tražnja i konkurencija Unutrašnji faktori: državni i međudržavni uticaji i troškovi - Opiše oblike cjenovnog prilagođavanja i kriterijume diferenciranja cijena Oblici cjenovnog prilagođavanja: diferenciranje cijena, upravljanje zaradom (Yield management) i cijena paket aranžmana Kriterijumi diferenciranja cijena: vrijeme, količina usluga, uslovi plaćanja, kanali distribucije, tržište, proizvod kao kriterijum i trajanje putovanja - Objasni ulogu, značaj i oblike kanala distribucije kao instrumenta marketing miksa u turizmu, kao i prednosti i nedostatke distribucije informacija kroz različite sisteme rezervacija u turizmu, načine organizacije prodaje i elektronsko poslovanje Oblici kanala distribucije: direktni i indirektni Sistemi rezervacija u turizmu: centralni rezervacioni sistem, direktno rezervisanje u hotelu i rezervacija preko turističkih agencija Načini organizacije prodaje: prodaja na sajmovima, prodaja preko kataloga i dr. Elektronsko poslovanje: e-trgovina, e-plaćanje, e-komunikacija, e-proizvodnja, e-distribucija, internet, intranet i ekstranet - Opiše promociju kao instrument marketing miksa u turizmu i njene podinstrumente Podinstrumenti: turistička propaganda (reklama ili oglašavanje), prodajna promocija (unapređenje prodaje), lična prodaja, odnosi s javnošću, direktni marketing, sponzorstvo i internet marketing - Pojasni ulogu ostalih instrumenata marketing miksa u turizmu Ostali instrumenti marketing miksa u turizmu: ljudi, fizička sredina i proces - Opiše područja primjene marketinga na makro i mikro nivou Područja primjene marketinga na makro i mikro nivou: turistička destinacija i turistička preduzeća - Opiše turističku ponudu Crne Gore, njene karakteristike, kao i koncept održivog razvoja turizma Turistička ponuda Crne Gore: prirodne vrijednosti, kulturno-istorijske vrijednosti i dr. Karakteristike turističke ponude Crne Gore: atraktivni faktori, receptivni faktori, komunikativni faktori i dr.

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Opiše subtržišta Subtržišta: eko-turizam, zdravstveni turizam, poslovni turizam, gradski turizam, izletnički turizam, kulturni turizam, vjerski turizam, sportski turizam i dr.
Identifikuje aktivnosti, standarde i procedure u realizaciji posredničkih poslova između turističke agencije i privrednih subjekata iz užeg okruženja turističke agencije	- Objasni povezivanje i saradnju turističkih agencija sa drugim turističkim agencijama i organizatorima putovanja - Opiše način prodaje aranžmana i izleta drugih turističkih agencija i organizatora putovanja. - Navede propise koji definišu saradnju turističke agencije sa ostalim partnerima sa konkretnim aktivnostima, na zadatom primjeru Propisi: ugovori, zakoni, pravilnici, uredbe i dr. - Opiše saradnju turističke agencije za organizatorima prevoza putnika - Navede ugovore koji definišu prevoz putnika u turizmu sa odgovorajućim prevoznikom Ugovori: ugovor o prevozu putnika i ugovor o prodaji karata. - Opiše saradnju turističkih agencija sa ugostiteljskim objektima za pružanje usluga smještaja, hrane i pića - Navede vrste ugovora između turističkih agencija i ugostiteljskih objekata za pružanje usluga smještaja, hrane i pića Vrste ugovora: ugovor o zatraženoj i potvrđenoj rezervaciji, alotmanski ugovor, ugovor o fiksnom zakupu i dr - Objasni elemente hotelskog vaučera kao poslovnog instrumenta Elementi hotelskog vaučera: ime gosta, vrsta usluge, vrsta sobe, dodatne usluge i dr. - Opiše poslovne odnose između turističke agencije i korisnika najma prevoznog sredstva, i nabroji vrste najma Prevozna sredstva: avio taxi, automobili, motori, bicikla, jahte i dr. Vrste najma: dnevni, nedjeljni, vikend, mjesečni i dugoročni - Objasni vrste osiguranja u agencijskom poslovanju Vrste osiguranja u agencijskom poslovanju: osiguranje od otkaza putovanja, osiguranje putnog prtljaga, osiguranje u slučaju oboljenja ili povrede, osiguranje u slučaju lične odgovornosti i dr. - Objasni ugovorne odnose između turističkih agencija i osiguravajućih društava - Objasni pojam turistička viza i uticaj na turistička kretanja

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Navede osnovne podatke i dokumentaciju potrebnu za dobijanje turističkih viza Osnovni podaci i dokumentacija: svrha putovanja, dužina boravka, okvirni datum i plan putovanja, adresa boravka, podaci o kontakt osobi, fotografija, putna isprava i dr. - Navede vrste dozvola koje se pribavljaju u turističke svrhe Vrste dozvola: lov, ribolov i dr. - Navede odgovarajuće podatke i dokumentaciju potrebnu za pribavljanje različitih vrsta dozvola sa potrebnom formom i uslovima Podaci i dokumentacija za pribavljanje različitih vrsta dozvola: naziv lovišta, podaci o korisniku lovišta, podaci o lovcu, datum izdavanja, lovna karta i dr.
Identifikuje aktivnosti, standarde i procedure prilikom dočeka, prijema i odjave gosta iz objekta za pružanje usluga smještaja, hrane i pića	- Opiše aktivnosti i potrebnu dokumentaciju za doček gostiju Aktivnosti: priprema liste transfera, provjera usluga koje treba pružiti, provjera ispravnosti smještajnih jedinica i dr Dokumentacija: lista dolazaka, iskaznica soba, ključ/kartica, izvještaj domaćice, rooming lista i dr. - Opiše aktivnosti i procedure prilikom prijema i prijave gostiju na recepciji. Aktivnosti: dobrodošlica, prihvata gosta, registracija gosta, dodjela sobe, ispraćaj i smještaj gosta u smještajnu jedinicu - Objasni postupak evidentiranja gostiju prilikom prijema i prijave putem HIS-a ili na drugi način - Objasni postupak ispraćaja ili upućivanja gosta do smještajne jedinice - Opiše dodatne i dopunske usluge u ugostiteljskom objektu za pružanje usluga smještaja, pripremanje i usluživanje hrane i pića Dodatne usluge: Wellness i SPA, sport i rekreacija, animacije, casino, restorani, mjenjačnica, transferi, izleti, kopiranje, štampanje, slanje pošte, telefonske usluge, rezervacija ulaznica, prevoza i drugih aktivnosti van ugostiteljskog objekta za pružanje usluga smještaja, hrane i pića i dr. - Objasni postupak informisanja gosta i davanja preporuka o lokalnoj turističkoj ponudi, uključujući informacije o lokalnim kulturno-zabavnim i sportskim aktivnostima, prirodnim resursima, organskoj i tradicionalnoj hrani i dr. - Objasni način prezentovanja i davanja gostima promotivnog materijala o dodatnim hotelskim uslugama i dešavanjima u destinaciji. Promotivni materijal: flajeri, brošure, mape i dr.

Ishodi učenja Učenik treba da dokaže da je sposoban da:	Kriterijumi za provjeru dostignutosti ishoda učenja Učenik treba da:
	- Objasni postupak evidentiranja ostvarenih dodatnih usluga i unosa u zbirni račun - Objasni postupak obračuna, korekcije i naplate usluga Korekcije: avans, popusti, provizije, korekcije cijena i dr - Objasni načine plaćanja usluga Načini plaćanja: gotovina, kreditna kartica, virtumanski i dr. - Opiše aktivnosti i procedure prilikom odjave i ispraćaja gosta na recepciji. Aktivnosti: preuzimanje ključa/kartice i propusnica, predračun, izvještaj sobarice, anketa, obračun, odjava i ispraćaj gosta - Objasni postupak evidentiranja gosta prilikom odjave putem HIS-a ili na drugi način - Objasni načine utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju. Načini utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju: usmeno, pisano, u direktnoj komunikaciji, knjiga žalbi, knjiga utisaka i dr. - Objasni značaj utvrđivanja stepena zadovoljstva gostiju o kvalitetu pruženih usluga i uslova boravka.

Tip ispita

- Učenik koji nastavlja obrazovanje polaže stručnu teoriju putem testa

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa pitanjima i zadacima

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen Ispitni katalog za stručnu teoriju

7. Mjerila provjere

- Na osnovu kriterijuma za provjeru dostignutosti ishoda učenja, formiraju se ispitna pitanja i zadaci različitog tipa, na različitom taksonomskom nivou, iz svih ishoda učenja.

Vrste pitanja/zadataka na testu:

- Pitanja/zadaci zatvorenog tipa
 - Pitanja/zadaci višestrukog izbora (ponuđena su tri ili četiri odgovora od kojih je jedan tačan)
 - Pitanja/zadaci alternativnog izbora (pitanja da - ne ili tačno - netačno)
 - Pitanja/zadaci povezivanja (povezivanje odgovarajućih pojmova)
- Pitanja/zadaci otvorenog tipa
 - Pitanja/zadaci kratkog odgovora (treba upisati riječ, sintagmu, rečenicu)
 - Pitanja/zadaci produženog odgovora
 - Pitanja/zadaci dopunjavanja

Obim zadataka na testu:

Test se sastoji od pitanja/zadataka koji su povezani sa kriterijumima provjere dostignutosti ishoda učenja kao i praktičnim kriterijumima čiji se pojedini segmenti izvođenja mogu provjeriti putem testa, a vezani su za dostizanje ishoda učenja. Broj pitanja po ishodima na testu u odnosu na ukupan broj, usklađen je sa zastupljenošću ishoda koji su definisani u ispitnom katalogu.

4.2. ISPITNI KATALOG ZA STRUČNI RAD

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za stručni rad:

- Osnove restoranskog poslovanja
- Poslovanje hotelskog domaćinstva
- Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda
- Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima
- Posrednički poslovi u turističkoj agenciji
- Prijem i odjava gostiju na recepciji

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine osnovu za izradu stručnog rada.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenja materijala, vremena i energije i poznavanja propisa za obezbjeđenje zaštite na radu i zaštite okoline.

3. Teme/Zadaci za stručni rad

1. Obavljanje pripremnih i završnih poslova u ofisu i sali za usluživanje u restoranu
2. Obavljanje prijema i smještaja gosta, posluživanje hrane i pića na engleski način usluživanja
3. Primanje porudžbine i posluživanje doručka gostu u hotelskoj sobi
4. Sastavljanje ponude za realizaciju banketa za 50 osoba
5. Sastavljanje ponude za realizaciju koktel partije za 100 osoba
6. Sastavljanje ponude za realizaciju poslovnog ručka za 15 osoba
7. Sastavljanje ponudu za realizaciju kateringa za 120 osoba
8. Priprema za rad, korišćenjem odgovarajuće radne dokumentacije u sektoru hotelskog domaćinstva, u skladu sa procedurama i kodeksom oblačenja i ponašanja na radnom mjestu
9. Priprema ofisa za sobarice, korišćenjem odgovarajuće radne dokumentacije za pripremu rada u sektoru hotelskog domaćinstva, u skladu sa procedurama
10. Priprema sredstava za rad i kolica za sobarice, korišćenjem odgovarajuće radnu dokumentacije za pripremu rada u sektoru hotelskog domaćinstva, u skladu sa procedurama
11. Primijena mjera lične zaštite na radu u sektoru hotelskog domaćinstva, u skladu sa standardima i procedurama
12. Sortiranje i odlaganje otpada u poslovanju sektora hotelskog domaćinstva, u skladu sa standardima i procedurama
13. Odabir sredstava za rad i njihova primjena za čišćenje i dezinfekciju različitih površina u zavisnosti od materijala izrade
14. Čišćenje soba, korišćenjem odgovarajućih sredstava za rad na različitim površinama uz odgovarajuću radnu dokumentaciju, u skladu sa standardima i procedurama
15. Spremanje zauzete sobe, korišćenjem odgovarajućih sredstava za rad na različitim površinama uz odgovarajuću radnu dokumentaciju, u skladu sa standardima i procedurama
16. Povjetravanje, čišćenje i dezinfekcija komunikacionog prostora smještajnog dijela, korišćenjem odgovarajućih sredstava za rad na različitim površinama, u skladu sa standardima i procedurama u hotelijerstvu
17. Zamjena posteljine i peškira u smještajnim jedinicama, na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu
18. Preuzimanje veša za pranje i peglanje od gostiju, korišćenjem odgovarajuće radnu dokumentaciju, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu
19. Zamjena i dopuna toaletnog pribora u smještajnim jedinicama, na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu
20. Zamjena i dopuna info-turističkog materijala u smještajnim jedinicama, na odgovarajući način, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu
21. Kontrola potrošnje mini-bara u smještajnim jedinicama, korišćenjem odgovarajuće radne dokumentacije, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu

22. Kontrola tehničke ispravnosti uređaja i sobnog inventara u smještajnim jedinicama i prijavljivanja nestalog i oštećenog sobnog inventara, korišćenjem odgovarajuće radne dokumentacije, u skladu sa procedurama i standardima u hotelijerstvu
23. Unošenje potrebnih podataka u odgovarajuću pisanu poslovnu evidenciju i izvještaje o realizaciji poslova i radnih zadataka u poslovanju hotelskog domaćinstva
24. Istraživanje i segmentacija turističkog tržišta korišćenjem adekvatne metode
25. Priprema i kreiranje turističkog aranžmana, izleta i specijalnih ponuda u zemlji (incoming) i inostranstvu (outgoing)
26. Popunjavanje aplikacije za učešće na sajmovima turizma i online turističkim berzama
27. Oglašavanje ponude na portalima za promociju, portalu agencije i drugim promotivnim kanalima, u skladu sa odgovarajućom procedurom
28. Promocija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda u direktnoj komunikaciji ili putem medija
29. Provjera statusa postojećih rezervacija i preuzimanje adekvatnih aktivnosti u zavisnosti od stanja
30. Popunjavanje booking, rooming i flight lista
31. Rezervisanje turističkih aranžmana, smještaja i drugih usluga
32. Sastavljanje ponude usluga ugostiteljskog objekta za smještaj na osnovu upita i ostalih uslova
33. Odabir najefikasnijih oblika prodaje ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj na osnovu različitih tipova ljudi
34. Osmišljavanje prospekta ili drugog sredstva turističke propagande u cilju prodaje ponude usluga ugostiteljskih objekata za smještaj
35. Prodaja smještaja i dodatnih usluga u direktnoj komunikaciji, korišćenjem komunikacijskih vještine i informacija od značaja za uspješnu prodaju smještaja i dodatnih usluga
36. Prodaju smještaja i dodatnih usluga na recepciji
37. Prijem individualne rezervacije na recepciji, u skladu s procedurama i standardima
38. Unos rezervacije u odgovarajuću pisanu evidenciju ili u raspoloživi hotelsko-informacioni sistem
39. Sastavljanje rooming liste za grupne rezervacije
40. Informisanje gosta o uslovima rezervisanja i otkazivanja rezervacija, u skladu s rezervacionom i otkaznom politikom ugostiteljskog objekta za smještaj
41. Provjera statusa avio-karata, korišćenjem odgovarajućeg softvera za prodaju avio-karata
42. Popunjavanje standardne forme ugovora između turističke agencije i ugostiteljskih objekata za pružanje usluga smještaja, hrane i pića
43. Provjera statusa rezervacije smještaja, korišćenjem odgovarajućeg softvera za rezervaciju i prodaju smještaja
44. Rezervacija smještaja, korišćenjem odgovarajućeg softvera za rezervaciju i prodaju smještaja
45. Osiguravanje putnika i stvari
46. Popunjavanje obrasca za dobijanje turističkih viza, u pisanoj i elektronskoj formi
47. Sastavljanje zahtjeva za pribavljanje dozvola u skladu sa procedurama i propisima
48. Prijava gosta i unos podataka u HIS ili na drugi odgovarajući način
49. Prezentovanje i davanje gostima promotivnog materijala o dodatnim hotelskim uslugama i dešavanjima u destinaciji
50. Informisanje gosta i davanje preporuke o dodatnim hotelskim uslugama
51. Evidentiranje ostvarenih dodatnih usluga i unos u zbirni račun
52. Ažuriranje računa za pružene usluge
53. Korekcija računa za pružene usluge
54. Obračun i naplata pruženih usluga prema utvrđenom cjenovniku ili ugovorenoj ponudi i dogovorenim načinom plaćanja
55. Preuzimanje ključeva (kartica) i ostalih propusnica od gostiju prilikom odjave (check out).
56. Odjava gostiju u hotelsko-informacionom sistemu (HIS) ili na drugi način
57. Utvrđivanje stepena zadovoljstva gostiju pruženim informacijama i preporukama u neposrednoj komunikaciji

4. Tip ispita

- Učenik koji ne nastavlja obrazovanje radi stručni rad praktično, sa pisanim i usmenim obrazloženjem

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zadatkom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen Ispitni katalog za stručni rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za stručni rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje stručnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi stručni rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje stručnih radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio stručnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Stručni rad se boduje na sljedeći način:

- Adekvatan izbor materijala, opreme, alata, zaštitnih sredstava, metoda za analizu i dr. za realizaciju praktičnog zadatka – 15%
- Stručna razrada praktičnog zadatka – 40%
- Funkcionalnost i povezanost zadatka sa praktičnom primjenom – 15 %
- Pisano obrazloženje praktičnog zadatka (teorijska obrada teme i opis toka izrade zadatka) – 15%
- Usmeno obrazloženje praktičnog zadatka – 15%

5. NAČIN IZVOĐENJA OBRAZOVNOG PROGRAMA

5.1. BROJ ČASOVA PO GODINAMA OBRAZOVANJA I OBLICIMA NASTAVE

Redni broj	Naziv modula	Razred	Ukupno časova	Oblici nastave			Broj časova kod kojih se odjeljenje dijeli na grupe		
				T	V	P	T	V	P
	Stručni moduli								
1.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu I	I	108	40	68	-	-	-	-
2.	Osnove turizma i hotelijerstva	I	144	108	36	-	-	36	-
3.	Briga o gostu	I	72	36	-	36	-	-	36
4.	Kulturno istorijska baština Crne Gore	I	72	72	-	-	-	-	-
5.	Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu	I	72	58	14	-	-	-	-
6.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu II	II	108	40	68	-	-	-	-
7.	Osnove restoranskog poslovanja	II	108	36	-	72	-	-	72
8.	Poslovanje hotelskog domaćinstva	II	108	36	-	72	-	-	72
9.	Finansijsko poslovanje u turizmu i ugostiteljstvu	II	72	54	18	-	-	-	-
10.	Turistička geografija Crne Gore	II	72	72	-	-	-	-	-
11.	Preduzetništvo	III	72	36	36	-	-	-	-
12.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu III	III	108	68	48	-	-	-	-
13.	Turističke regije svijeta	III	108	108	-	-	-	-	-
14.	Statistika i računovodstvo	III	108	68	40	-	-	-	-
15.	Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana , izleta i specijalnih ponuda	III	144	36	-	108	-	-	108
16.	Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima	III	144	36	-	108	-	-	108
17.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu IV	III	99	35	64	-	-	-	-
18.	Marketing u turizmu	IV	132	99	33	-	-	33	-
19.	Posrednički poslovi u turističkoj agenciji	IV	132	33	-	99	-	-	99
20.	Prijem i odjava gostiju na recepciji	IV	132	33	-	99	-	-	99
21.	Pravo u turizmu	IV	66	50	-	16	-	-	16
22.	Osnove Wellnessa i SPA	IV	66	56	10	-	-	-	-
	Izborni moduli								
1.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu III/ I	I	72	28	44	-	-	-	-
2.	Održivi razvoj turizma	I	72	-	-	-	-	-	-
3.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu III/ II	II	72	31	41	-	-	-	-
4.	Savremeno odrastanje	II	72	54	18	-	-	-	-

Redni broj	Naziv modula	Razred	Ukupno časova	Oblici nastave			Broj časova kod kojih se odjeljenje dijeli na grupe		
				T	V	P	T	V	P
5.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu III/ III	III	72	26	46	-	-	-	-
6.	Socijalne mreže i globalizacija	III	72	50	22	-	-	-	-
7.	Poslovna komunikacija i korespondencija	III	72	46	26	-	-	-	-
8.	Menadžment događaja	III	72	36	36	-	-	-	-
9.	Psihologija prodaje	III	72	58	14	-	-	-	-
10.	Animacija u turizmu	III	72	40	32	-	-	-	-
11.	Strani jezik u turizmu i ugostiteljstvu III/ IV	IV	66	22	44	-	-	-	-
12.	Vodički poslovi	IV	66	33	33	-	-	-	-
13.	Poslovna kultura	IV	66	46	20	-	-	-	-
14.	Poslovni jezik u turizmu i ugostiteljstvu	IV	66	22	44	-	-	44	-

5.2. PRAKTIČNO OBRAZOVANJE I PROFESIONALNA PRAKSA

5.2.1. PRAKTIČNO OBRAZOVANJE (PRAKTIČNA NASTAVA – PN) U ŠKOLI I KOD POSLODAVCA

- Praktično obrazovanje se obavlja radi primjene teorijskih znanja u praksi i sticanja novih vještina.
- Praktično obrazovanje se izvodi u objektima škole (radionice, kabineti ili laboratorije) i u objektima van škole (ustanove ili privredna društva)

Spisak modula u okviru kojih se realizuje praktično obrazovanje (praktična nastava – PN) i broj časova u školi i kod poslodavca:

Redni broj	Naziv modula	Razred	Broj časova PN u školi	Broj časova PN kod poslodavca	Ukupan broj časova PN
1.	Briga o gostu	I	36		36
Ukupno PN – I razred			36		36
2.	Osnove restoranskog poslovanja	II		72	72
3.	Poslovanje hotelskog domaćinstva	II		60	60
Ukupno PN – II razred				132	132
4.	Kreiranje, promocija i realizacija turističkih aranžmana, izleta i specijalnih ponuda	III	36	72	108
5.	Prodaja i rezervacija smještaja i dodatnih usluga u ugostiteljskim objektima	III	36	72	108
Ukupno PN – III razred			72	144	216
6.	Posrednički poslovi u turističkoj agenciji	IV	33	66	99
7.	Prijem i odjava gostiju na recepciji	IV	33	66	99
8.	Pravo u turizmu	IV	16		16
Ukupno PN – IV razred			82	132	214
Ukupno PN – I, II, III i IV razred			190	308	598
% zastupljenosti PN u odnosu na ukupan broj časova			4,2	9,0	13,2

Napomena:

Broj časova koji se realizuje kod poslodavca je dat okvirno. Minimalan broj časova koji se realizuje kod poslodavca je po 36 u III i IV razredu.

5.2.2. PROFESIONALNA PRAKSA

- Profesionalna praksa izvodi se po pravilu nakon završetka nastavne godine za učenike koji su praktično obrazovanje ostvarili u objektima škole.
- Učenici I, II i III razreda nakon završetka nastavne godine obavljaju profesionalnu praksu u trajanju od 10 dana, u skladu sa nastavnim planom. Profesionalna praksa izvodi se u odgovarajućim turističkim agencijama i hotelima.
- Za izradu programa profesionalne prakse i njenu realizaciju zadužena je škola. Program profesionalne prakse mora biti u korelaciji sa programom stručnih modula i praktičnog obrazovanja koje se realizuje u okviru modula. O realizaciji programa profesionalne prakse učenik je obavezan da vodi dnevnik profesionalne prakse. U dnevnik, učenik po danima upisuje sadržaje rada. Dnevnik profesionalne prakse potpisuje lice zaduženo za realizaciju programa. Podaci o profesionalnoj praksi (ime i prezime učenika, mjesto i vrijeme izvođenja) evidentiraju se u posebnim rubrikama u odjeljenjskim knjigama).
- Profesionalna praksa se ne ocjenjuje, ali je uslov za završetak razreda.

5.3. SLOBODNE/ VANNASTAVNE AKTIVNOSTI

- U školi se organizuju slobodne, odnosno vannastavne aktivnosti učenika.
- Zadaci i program slobodnih, odnosno vannastavnih aktivnosti razrađuju se godišnjim programom rada škole.
- Slobodne, odnosno vannastavne aktivnosti učenika se ostvaruju putem: predavanja, stručnih ekskurzija, okruglih stolova, društveno korisnog rada i drugih oblika.
- Uspješnost učenika na slobodnim, odnosno vannastavnim aktivnostima se ne ocjenjuje. Škola je u obavezi da za sve učenike organizuje najmanje 36 časova slobodnih, odnosno vannastavnih aktivnosti godišnje (33 časa u IV razredu). Fond časova slobodnih, odnosno vannastavnih aktivnosti ne ulazi u ukupan godišnji fond časova iz Nastavnog plana.

Okvirni program slobodnih, odnosno vannastavnih aktivnosti sastoji se iz tri cjeline:

- Sadržaji vezani za opšteobrazovno područje: dani sporta, ekološke aktivnosti, zdravi stilovi života, građansko obrazovanje, filmske, pozorišne, muzičke predstave i likovne izložbe, posjeta istorijskim spomenicima, muzejima, sajmu knjiga i dr.
- Obavezni sadržaji vezani za stručno područje: stručne ekskurzije, posjete institucijama i preduzećima koja su stručno vezana za obrazovni program, posjete sajmovima informatike, tehnike i nastavne tehnologije, učešće na stručnim predavanjima i takmičenjima u poznavanju određenih oblasti, karijerna orijentacija i dr.
- Sadržaji po izboru učenika: učešće u raznim sekcijama (sportska, dramska, literarna, muzička, likovna, informatička, prva pomoć, saobraćajni propisi, Internet klub, preduzetnički klub i dr.)

5.4. STRUČNE EKSKURZIJE

- Stručne ekskurzije treba da omoguće učenicima uvid u tehničko-tehnološko, proizvodno, uslužno i radno okruženje u stvarnim uslovima iz oblasti sa kojima nisu bili u mogućnosti da se u potpunosti upoznaju u toku praktičnog obrazovanja. One omogućavaju učenicima dalju socijalizaciju i razvoj pozitivnog odnosa prema kvalifikaciji za koju se obrazuju. Imaju značajnu ulogu i u profesionalnom informisanju i karijernom vođenju.
- Stručne ekskurzije se mogu organizovati kao kratkotrajne (1-3 sata), poludnevne i cjelodnevne. Mogu se organizovati u različitim periodima, u zavisnosti od faze realizacije modula ili oblasti. Stručne ekskurzije se planiraju u godišnjem planu rada nastavnika, odnosno stručnih aktiva i dio su godišnjeg plana rada škole.
- Nastavnici koji organizuju i realizuju stručnu ekskurziju treba da:
 - pripreme učenike za ekskurziju - da ih upoznaju sa ciljevima i sadržajem ekskurzije
 - odrede način izvođenja ekskurzije, njenu strukturu, način obilaska, pitanja za nadležne osobe i dr.
 - sistematizuju stečena znanja učenika kroz zadatke, raspravu, refleksiju, prezentaciju i dr.

5.5. DODATNA I DOPUNSKA NASTAVA

- U školi se organizuje dodatna i dopunska nastava.
- Plan dodatne i dopunske nastave pripremaju nastavnici odnosno stručni aktivni za svaki od modula ili grupu modula i razrađuju se u godišnjem programu rada škole.
- Učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama treba omogućiti punu socijalizaciju. U tom smislu nastavnici treba da planiraju načine za pomoć učenicima, u skladu sa iskazanim željama i potrebama učenika i individualnim razvojnim obrazovnim programom.
- Nadarenim učenicima treba organizovati dodatnu nastavu, pomoći im davanjem uputstava za individualno savlađivanje gradiva, uputiti ih na dodatnu literaturu i druge izvore, pomoći im pri radu u laboratorijama i slično, kao i organizovati dodatne časove.
- Za učenike koji postižu slabije rezultate u učenju treba organizovati dopunsku nastavu. Takođe, učenike sa boljim uspjehom treba podsticati da pomažu onim sa slabijim uspjehom i osmišljavati aktivnosti kroz koje se ta pomoć može realizovati.
- Sve aktivnosti vezane za pomoć učenicima treba da se nađu u godišnjem planu rada nastavnika.

6. NAČIN PRILAGOĐAVANJA OBRAZOVNOG PROGRAMA

6.1. PRILAGOĐAVANJE OBRAZOVNOG PROGRAMA DAROVITIM UČENICIMA

- Prema Strategiji za razvoj i podršku darovitim učenicima (2020-2022), predviđen je specifični cilj „Omogućiti obogaćivanje kurikuluma kao jedan od modela podsticanja darovitosti u školi“.
- Kurikulum se obogaćuje po širini, ishodima i sadržajima učenja, kao i po dubini, metodama nastave/učenja koje treba da angažuju više misaone procese u obradi tih sadržaja, a u skladu sa sposobnostima, sklonostima, interesovanjima i motivacijom darovitih učenika. U procesu planiranja nastave, potrebno je da nastavnici pažljivo definišu ishode, sadržaje i metode učenja, koji će biti izazovni za darovite učenike i odgovarati njihovom stepenu razvoja, ali i biti povezani sa jezgrom modula. Sadržaji, kojima se obogaćuje program, treba da budu primjereni učenikovim interesovanjima, u cilju podsticanja njihove motivacije za rad i daljeg razvoja svih potencijala. Oni treba da budu dovoljno izazovni i raznovrsni da podstiču više misaone procese. Naglasak treba staviti na sticanje temeljnih znanja, a ne samo činjenica, pri čemu tempo rada treba da bude fleksibilan i da odgovara brzini napredovanja svakog darovitog učenika. Važno je da nastavnici koriste interdisciplinarni pristup u nastavi, koji je zasnovan na integraciji problema iz različitih oblasti nauke, jer se tako podstiče želja darovitih učenika za proširivanjem i produbljivanjem znanja, kao i razvijanjem sposobnosti da reaguju na različite pojave.
- Planiranje i pripremanje nastave treba da sadrži različite pristupe poučavanja, različite metode učenja i, na kraju, različite načine prezentovanja onog što se naučilo. Nastavu treba organizovati tako da omogući učenicima da primjenjuju metode učenja kao što su: rješavanje problema, izrada projekata, istraživanja, kooperativno učenje, divergentno učenje i dr. Prilikom realizacije obogaćenog kurikuluma za redovnu nastavu, darovite učenike ne treba izdvajati iz odjeljenja, već im omogućiti individualan ili rad u grupi na zadacima i projektima uz stručno vođenje nastavnika. Postignuća u učenju se mogu unaprijediti kada daroviti učenici borave i uče u grupi onih sa sličnim sposobnostima i interesovanjima. Stoga je pored planiranja redovne nastave, potrebno sačiniti i plan rada dodatne nastave i sekcija slobodnih aktivnosti čijom će se realizacijom odgovoriti potrebama i interesovanjima darovitih učenika. U ovim planovima je potrebno posebno definisati ishode učenja koje podstiču više misaone procese (analiza, sinteza, evaluacija), kao i razvoj vještina.

6.2. PRILAGOĐAVANJE OBRAZOVNOG PROGRAMA UČENICIMA SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA

a) Učenici sa posebnim obrazovnim potrebama

- U skladu sa zakonom, djeca sa posebnim obrazovnim potrebama su:
 - 1) djeca sa smetnjama u razvoju – djeca sa tjelesnom, intelektualnom, senzornom smetnjom, djeca sa kombinovanim smetnjama i smetnjom iz spektra autizma;
 - 2) djeca sa teškoćama u razvoju – djeca sa govorno-jezičkim teškoćama, poremećajima u ponašanju; teškim hroničnim oboljenjima; dugotrajno bolesna djeca i druga djeca koja imaju poteškoće u učenju i druge teškoće uzrokovane emocionalnim, socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama.

b) Pristupačnost i opremljenost škola

- U skladu sa zakonom, škola je u obavezi da radi na poboljšanju pristupačnosti i opremljenosti škola. Odnosno, škola treba da obezbijedi prevazilaženje arhitektonskih, fizičkih i drugih prepreka u školi, odnosno pristupačnost učionica, dvorišta, toaleta, hodnika, prilagođenost enterijera i eksterijera karakteristikama kretanja i stepenu samostalnosti učenika. Sve ovo treba pripremiti prije nego što se u školu upišu učenici sa posebnim obrazovnim potrebama.
- Kako bi bila dostupna i pristupačna za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama škola treba da obezbijedi:
 - Učenicima sa tjelesnim smetnjama – pristup zgradi, priboru, opremi za rad, prostor za kretanje, tehnološka pomagala, podršku resursnog centra i dr.;
 - Učenicima sa intelektualnim smetnjama – očigledna nastavna sredstva, uklanjanje i smanjenje ometajućih faktora, podršku resursnog centra i dr.;
 - Učenicima sa smetnjama vida – mjesto u učionici sa kojeg se najbolje vidi tabla, slobodne puteve do table, bezbjedno okruženje, nastavna sredstva, materijal, adekvatnu obrazovnu tehnologiju i znanja o njima, učešće resursnog centra i dr.;
 - Učenicima sa smetnjama sluha – da sjede blizu nastavnika, otklanjanje ometajućih zvukova, neometan pogled u toku komunikacije, prilagođen didaktički materijal, adekvatnu obrazovnu tehnologiju i znanja o njima i dr.;
 - Učenicima sa smetnjom autizma – jasne fizičke i vizuelne granice (označavanje, ograničavanje prostora i sl.), jasna i precizna uputstva i dnevni raspored, otklanjanje vizuelnih i auditivnih distraktora pažnje, angažman resursnog centra i dr.;
 - Učenicima sa govorno-jezičkim teškoćama – veći i podebljani font obrazovnog materijala, prilagođene pismene zadatke, vrijeme za rješavanje, pomagala, uključivanje resursnog centra i dr.;
 - Učenicima sa teškoćama pažnje – mjesto pored katedre, otklanjanje svega što remeti pažnju i dr.;
 - Učenicima sa teškoćama uzrokovanim socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama - psihosocijalnu podršku, dopunsku nastavu za prevazilaženje jezičkih barijera i dr.

c) Obrazovni programi po kojima učenici sa posebnim potrebama mogu pratiti izvođenje nastavnog procesa

- U skladu sa zakonom, obrazovni program za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama može se realizovati kao jedan od sljedećih programa po kojima učenik može da prati nastavni proces, na osnovu predloga rješenja komisije za usmjeravanje:
 - Program uz obezbjeđivanje dodatnih uslova i pomagala i stručne pomoći (u zavisnosti od razvojne smetnje učenika omogućava mijenjanje, prilagođavanje i individualizaciju metodike kojom se ishodi realizuju);
 - Program sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći - učenik može sticati obrazovanje iz dijela obrazovnog programa kojim će se osposobiti za određene grupe poslova, koji mogu voditi stručnoj kvalifikaciji u skladu sa obrazovnim programom.
- Učenik sa posebnim obrazovnim potrebama može se, zavisno od individualnih mogućnosti i sposobnosti obrazovati za:

- cijeli obrazovni program i steći kvalifikaciju nivoa obrazovanja, potvrđenu diplomom;
- dio obrazovnog programa kojim će se osposobiti za određene grupe poslova, koji mogu voditi stručnoj kvalifikaciji ako je programom tako definisano, i steći stručnu kvalifikaciju, potvrđenu sertifikatom;
- dio obrazovnog programa, čime će se osposobiti za određene grupe poslova, koji ne čine stručnu kvalifikaciju, što je potvrđeno potvrdom o završetku dijela obrazovnog programa.

Nivo do kojeg će se učenik obrazovati zavisi od uspješnosti završenih modula u skladu sa primijenjenim modelom obrazovnog programa.

d) Individualno razvojno-obrazovni program (IROP)

- U srednjoj školi, IROP se nadovezuje na IROP iz osnovne škole i ITP-1 koji je rađen za učenika.
- Za IROP odnosno, pripremu, primjenu, praćenje i prilagođavanje programa, škola, odnosno resursni centar, obrazuje stručni tim koji čine: nastavnici, stručni saradnici škole ili resursnog centra, uz učešće roditelja. U postavljanju i realizaciji IROP-a afirmiše se saradnja, kompetencije i odgovornosti svih aktera.
- Individualno razvojno-obrazovni program (IROP) je dokument koji se radi za svakog učenika sa posebnim obrazovnim potrebama koji je uključen u obrazovni program Rješenjem o usmjeravanju. Zasniva se na dinamičkoj procjeni odnosa aktuelnog i planiranog funkcionisanja učenika (saznajni, emocionalni, socijalni i fizički), nivoa znanja i vještina. Njime se utvrđuju načini podrške, metodika i prilagođavanje procesa učenja, ispunjenje individualnih potreba i potencijala učenika. Predstavlja kompilaciju učenikovih osobina, potreba i ciljeva modula. U zavisnosti od smetnji i teškoća u razvoju, sposobnosti i potreba učenika IROP omogućava: modifikovanje ishoda; mijenjanje, prilagođavanje i individualizaciju metodike kojom se aktivnosti realizuju. Individualni program dozvoljava dopunjavanje alternativnim oblicima komunikacije, kao što su znakovni jezik, Brajevo pismo, komunikacijske sličice; upotrebu specijalizovane didaktike, opreme, pomagala, asistivne tehnologije i sl. U njemu se jasno definiše kada i kojim oblastima je potrebna podrška asistenta. Rješenjem o usmjeravanju u obrazovni program utvrđuje se potreba asistencije u nastavi koju obavlja asistent u nastavi. Podršku inkluzivnom obrazovanju pružaju resursni centri kroz savjetodavni i stručni rad, kao i obuke nastavnika i stručnih saradnika za rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama shodno razvojnoj smetnji.
- Za učenike završnih razreda srednje škole kao dio individualnog razvojno-obrazovnog programa izrađuje se i sprovodi individualni tranzicioni plan 2 (ITP2) čiji su ciljevi, mjere i aktivnosti usmjereni na vještine za nezavisan život i pripremu za zapošljavanje - prelazak na tržište rada.

6.3. PRILAGOĐAVANJE OBRAZOVNOG PROGRAMA OBRAZOVANJU ODRASLIH

- Obrazovni programi se prilagođavaju odraslima po obimu, organizaciji i trajanju. Prilikom prilagođavanja programa odraslim polaznicima škola treba da vodi računa o njihovim ranije stečenim znanjima, radnom i životnom iskustvu i specifičnostima učenja odraslih.
- Prilagođeni plan i program, treba na kraju obrazovanja da omogući polazniku sticanje kvalifikacije nivoa obrazovanja i stručnih kvalifikacija, koje su predviđene obrazovnim programom.
- Kvalifikacija nivoa obrazovanja Hotelsko-turistički tehničar/ Hotelsko-turistička tehničarka, može se steći kroz vanredno obrazovanje.
- U skladu sa zakonom, vanredni učenik je obavezan da pohađa pripremnu nastavu koja može biti organizovana kao instruktivno-konsultativna, kao grupna nastava za koju je definisan raspored realizacije predmeta, modula ili tema u okviru modula ili kao kombinacija ova dva modela.
- Ukupan fond časova za pojedine razrede ne može biti manji od 50% ukupnog godišnjeg broja časova za obrazovni program, ukoliko se učenici obrazuju nakon završetka osnovnog obrazovanja.
- Ukoliko su učenici završili obrazovanje po obrazovnom programu srednje škole, u skladu sa zakonom, njima se priznaju predmeti odnosno moduli koje su uspješno završili, ukoliko su njihov sadržaj i trajanje odgovarajući. U tom slučaju, broj časova od najmanje 50% ukupnog godišnjeg broja časova, određuje se u odnosu na ukupan godišnji broj časova predmeta i modula koje učenici nijesu prethodno izučavali ili ih nijesu uspješno završili.
- Za svakog učenika škola treba da utvrditi listu predmeta (dopunskih, diferencijalnih), modula ili tema u okviru modula za koje je potrebno da učenik pohađa pripremnu nastavu, kao i broj časova pripreme nastave (obim nastave pojedinih tema). Škola treba da upozna učenika o seminarskim i grafičkim radovima, projektnim i pisanim zadacima koje treba da uradi. Sagledavanjem liste predmeta, modula ili tema u okviru modula, škola formira grupe kandidata za pripremnu nastavu.
- Škola treba da organizuje časove pripreme kandidata za pojedine djelove stručnog ispita, kao i za izradu stručnog rada, koja može biti organizovana kao instruktivno-konsultativna.
- Škola je dužna da vodi odgovarajuću evidenciju o svakom učeniku.

7. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Obrazovni program Hotelsko-turistički tehničar

Kod dokumenta: OP-100141-HOTT

Datum usvajanja dokumenta: 16. jun 2021. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XIX sjednica Nacionalnog savjeta za obrazovanje

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Jelena Vlahović, spec. sci. menadžmenta u hotelijerstvu, nastavnik, JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola, Bar
2. Nevena Zec-Četković, magistar turizma, nastavnik, JU Srednja mješovita škola „Danilo Kiš“, Budva
3. Nikoleta Bevenja, magistar menadžmenta u turizmu, nastavnik, JU Srednja mješovita škola „Danilo Kiš“, Budva
4. Danijela Janjić, diplomirani menadžer u turizmu, nastavnik, JU Ekonomsko-ugostiteljska škola, Bar
5. Valentina Kažić, spec. sci. u turizmu, nastavnik, JU Srednja stručna škola, Cetinje
6. Saša Kovačević, diplomirani menadžer u turizmu, nastavnik, JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ Podgorica
7. Admir Durović, spec. menadžmenta u turizmu, nastavnik, JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ Podgorica
8. Tamara Ratković, ekonomista menadžer za turizam, nastavnik JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ Podgorica
9. Edina Mandić, magistar francuskog jezika i književnosti, nastavnik - viši savjetnik u nastavi, JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ Podgorica
10. Milena Ljumović, profesor francuskog jezika i književnosti, nastavnik, JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ Podgorica
11. Osman Grgurević, profesor istorije i geografije, direktor, JU Osnovna škola „Mrkojevići“, Bar
12. Vesna Medigović, diplomirani ekonomista ekonomije turizma, nastavnik, JU Srednja mješovita škola „Danilo Kiš“, Budva
13. Olivera Joksimović, diplomirani pravnik, nastavnik, JU Srednja stručna škola „Vukadin Vukadinović“, Berane
14. Branka Terzić, diplomirani ekonomista, nastavnik, JU Srednja mješovita škola „Mladost“, Tivat
15. Ivana Perović, diplomirani ekonomista, nastavnik, JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola, Bar
16. Milija Nenezić, strukovni menadžer restoraterstva – specijalista hotelijerstva, nastavnik, JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić
17. Dejan Labović, strukovni menadžer restoraterstva, nastavnik, JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ Podgorica
18. Danica Radević-Pavličić, diplomirani menadžer turizma, menadžer, Hotelsko Edukativni Centar - Miločer, Budva
19. Milena Šćepanović, specijalista u turizmu, menadžer za recepciju i rezervacije, „CentreVille Hotel & Experiences“ Podgorica
20. Đorđije Brajović, magistar ekonomskih nauka, direktor sektora za turizam, Marco Polo Agency d.o.o. Podgorica
21. Igor Begović, diplomirani ekonomista, menadžer prodaje, Explorer d.o.o. Podgorica
22. Miljan Mitrović, specijalista hotelijerstva, direktor, JU Srednja stručna škola, Pljevlja
23. Lidija Lazarević, profesor engleskog jezika i književnosti, nastavnik, JU Elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“-Podgorica
24. Jelena Bogičević, spec engleskog jezika i književnosti nastavničkog smjera, nastavnik, JU Elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“-Podgorica
25. Nada Đurović, profesor engleskog jezika i književnosti, nastavnik, JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ Podgorica

Članovi radne grupe za module koji su preuzeti iz drugih obrazovnih programa:

1. Srđan Obradović, diplomirani pravnik, koordinator u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje Podgorica
2. Dijana Kostović, diplomirani ekonomista, nastavnik, JU Srednja mješovita škola "Danilo Kiš" Budva
3. Andrijana Bogetić, profesor sociologije, nastavnik, JU Srednja stručna škola Nikšić
4. Mladen Prijović, profesor filozofije, savjetnik u Odjeljenju za obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje, JU Centar za stručno obrazovanje, Podgorica
5. Vjera-Mitrović Radošević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje, Podgorica
6. Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje Podgorica
7. Radoje Novović, diplomirani pedagog, načelnik Odsijeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema, Zavod za školstvo
8. Mr Zoran Lalović, magistar psihologije, savjetnik u Odsijeku za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema, Zavod za školstvo

Koordinator:

Dušan Bošković, diplomirani geograf - turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje, Podgorica

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisane, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Dokument je rađen u okviru IPA Projekta „Razvoj kvalifikacija stručnog obrazovanja u skladu sa potrebama tržišta rada”.